

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Shemu’el

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 595 [1834 oder 1835]

ב לאומש

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9064

ס פ ר

שמואל ב

מתורגם ומבואר מחדש

הוגה בבקרת עין המדקדק החכם מוהר"ר

וואלף מאיר

מורה לשון עברי כביח חנוך הנאָרמאַלי אשר כפראג.

ונלוה אליו

פירוש רש"י והעתקה ובאור כל מלות בלע"ז

מאת המדפיס משה הלוי לנדא.

שנה ת"ק צ"ה לפ"ק.

SAMUEL II.

פראג

דרוק אונד פּערלאַנג דעם משה הלוי לנדא.

1857

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

W. C. H. S.

ש מ ו א ל כ א

א (א) ויהי אחרי מות שאול ודוד
 שב מהכּוֹת את־העמלק
 וישב דוד בצקלג ימים שנים:
 (ב) ויהי ביום השלישי והנה איש
 בא מן־המחנה מעם שאול
 ובגדיו קרעים ואדמה על־ראשו
 ויהי בבאו אל־דוד ויפל ארצה
 וישתחו: (ג) ויאמר לו דוד אי
 מזה תבוא ויאמר אליו ממחנה
 ישראל נמלטהי: (ד) ויאמר אליו
 דוד מה־היה הדבר הגד־נא לי
 ויאמר אשר־נם העם מן־
 המחנה וגם־הרבה נפל מן־
 העם וימתו וגם שאול ויהונתן
 בנו מתו: (ה) ויאמר דוד אל־הנער
 המגיד לו איך ידעת כי־מת שאול
 ויהונתן בנו: (ו) ויאמר הנער
 המגיד לו נקרא נקריתי בְּהַר

ח ר ג ו מ א ש כ נ ו צ ב

א (א) נאכדעם שאול גע:
 שטאַרבען, אונד דוד
 פֿאַן דער דעם עמלק בייאגע.
 בראַכטען ניעדערלאַגע צוריק
 געקאַממען וואַר, פֿערוויילטע
 דוד אין צקלג צוויי טאָגע.
 (ב) אַם דרייטען טאָגע לאַנג
 טע איין מאָן אויס דעם לאַגער
 פֿאַן שאול און; זינע קליידער
 וואַרען צערריסען, אויף זיי
 נעם הויפטע וואַר ערדע גע:
 שטרייעט. אלס ער צו דוד הוי:
 קאב, פֿיעל ער צור ערדע ניע:
 דער, אונד שטרעקטע זיך הוי:
 (ג) דוד פֿראַגטע איהן: וואַ:
 הער קאַממסט דוא? ער אַנט:
 וואַרטעטע: איך בין אויס דעם
 לאַגער ישׂראל'ס ענטראַנגען.
 (ד) דוד שפּראַך צו איהם: וויא
 האַט זיך דיא זאַכע צוגעטראַ:
 גען? ערצעהלע מיר דאָך! ער
 בעריכטעטע, דאַס דאַז פֿאַלק
 פֿאַן דער שלאַכט ענטפֿלאַהען
 זייא, דאַס פֿאַם פֿאַלקע פֿיע:
 לע געפֿאַללען אונד געבליע:
 בען, אונד ענדליך דאַס אויך
 שאול אונד זיין זאָהן יהונתן
 געבליעבען זייען. (ה) דוד
 פֿראַגטע דען איהם ערצאָה:
 לענדען קריעגסקנעכט: וויא ווייסט דוא דען, דאַס שאול אונד זיין זאָהן יהונתן אימגע:
 קאַממען? (ו) דער איהם בעריכטענדע קריעגסקנעכט ערווערערטע: איך געריעטה
 אויף

ר ש י

א (ב) והנה איש בא מן המחנה. יש בכסיקתא שזה דואג ואינו מיושב על לבי:

לחזני

ב א ו ר

א (א) ויהי אחרי מות, יתכן שסיפר שנאשר ישב דוד בצקלג שני ימים, כבר מת שאול,
 ולכן בא העמלק בלחנה. העמלק, כמו העמלקי, ולכן בא בה"ש הידיעה. (ב) איש,
 ולקמן קראהו ג' פעמים נער, והעברי קורא לכל איש מלחמה נער כמו בנערי שרי המדינות
 (מ"א כ' ט"ו). (ו) נקרא נקריחי, מקור מופלע עם הנו"ן, כמו נשאל נשאל דוד, והכוונה
 נהר הגלנוע אשר הייתי שם במלחמה בלחי נפקיה אל המקום אשר שאול נשען על מימיו.
 נשען

הַגְּלִבֵּעַ וְהִנֵּה שְׂאוּל נִשְׁעַן עַל-
 חֲנִיתוֹ וְהִנֵּה הֶרְכַּב וּבַעֲלֵי
 הַפָּרָשִׁים הִדְבִיקָהוּ: (ז) וַיִּפֹּן אַחֲרָיו
 וַיִּרְאֵנִי וַיִּקְרָא אֵלַי וַאֲמַר הַגְּנִי:
 (ח) וַיֹּאמֶר לִי מִי-אַתָּה וַיֹּאמֶר
 אֵלָיו עַמְלֵקִי אָנֹכִי: (ט) וַיֹּאמֶר
 יְיָ לִי עֲמַד-נָא עָלַי וּמַתְּחִי כִּי
 אֲחֻזֵּי הַשֶּׁבֶץ כִּי-כָל-עוֹד נַפְשִׁי
 כִּי: (י) וַאֲעַמֵּד עָלָיו וְאִמְתַּחֲתֶהוּ
 כִּי יִדְעֵתִי כִּי לֹא יִהְיֶה אַחֲרַי נִפְלוּ
 וְאִקְחָה הַנֶּזֶר וְאֲשֶׁר עַר-רֹאשׁוֹ
 וְאֲצַעֲדָה אֲשֶׁר עַל-זְרַעוֹ וְאֲבִיָּאֵם
 אֶל-אֲדָנִי הַנֵּה: (יא) וַיַּחֲזֹק דָּוִד

אויף דעם בערגע גלכוע דאָ
 הין, וואָ שאול אויף זיינען
 שפּעער זיך דריקטע, אונד
 דיא קריענסוואַגען אונד דיא
 אַבערשטען דער רייטערייא
 זעטצטען איהם היצפטיג נאָך.
 (ז) ער ווענדעטע זיך אוב, אונד
 צלם ער מיך ערבליקטע, ריעף
 ער נאָך מיר. איד שפראַך:
 היער בין איד. (ח) ער פֿראַג-
 טע מיך: ווער ביזט דוא? איד
 אַנטוואַרטעטע איהם: איד בין
 איין עמלקיטער. (ט) דאָ
 שפראַך ער צו מיר: שטעללע
 דיך אויף מיך, אונד כאַצע
 מיך פֿאַללענדס טאָדט, ווייל
 מיר צוקקונגען שאַן ערגריפֿע
 פֿען; דען קוים איזט נאָך לע.
 בען איז מיר. (י) איד שטעלל.
 טע מיך אויף איהם, אונד כאַצע.
 טע איהן פֿאַללענדס טאָדט,
 דען איד זעה איין, דאָס ער
 נאָך זיינעם שטורצע ניכט

ואומר קרי. הו' בפתח בגדיו

מעהר לעבען קאן. איד נאָהם דיא קראַנע, דיא ער אַם הויפטע, אונד דאָ אַרביכאנד,
 דאָ ער אַם אַרטע האַטטע, אונד כראַכטע עס מיינעם העררן היעהער. (יא) דוד ער-
 גריעף

ר ש י

(ט) אחזי הסבן. ת"י אחזי רחיתא ומ"א משום עין הכהנים שהרג לכהני צהס כמות חסבן
 כי כל עוד נפיי ביי. מהר ימותני טיב לי שתמותני אזה ואל יהרגוני אלה ויתעללו ביי:
 (י) ואלעדה אשר על זרועו. וטוטפתא דעל דרעיה:

דמך

ב א ו ר

נשען, נראה דעת הר"ג שגם עליו והמית עלמו, ומה שכתוב (ש"א ל"א ד') על חרבו,
 הנה חרב הוא שם כולל לכלי זיין החותכים ומוחלים, ומה שאמר לעיל כי מת שאול, מת
 הוא בינוני וס"כ עדיין לא יראה ממנו נפשו (י). ובעלי הפרשים, ראשי הפרשים (הרד"ק).
 (ט) השבץ, כבר העיר הר"ג שם זה דומה נהוראתו לכתונת הסבן, שנשרו נעשה קמטים
 קמטים גומות גומות, וזאת נעשה ע"י חיל ורעדה, לכן ת"י נבין אחד י רחיתא. כל עוד
 נפשי ביי, כל כמותי נחלשו, וממני ומזייתי לא נשאר עוד רק שנכסי ביי עיד. (י) ואמתחהו
 הו"ו פחוחה ומשפטה בקפ"ן, כי היא וי"ו המהפנת לעבר (הרד"ר). נפלו, המקור ממסקל

ה ג ה ו ת

(י) אין אנו כריכין לכל זאת, כי הנער הזה כזש לדוד, ולזה אין מן התימה כ הספור
 כאן אינו מסכים עם דברי הסופר הנאמן בשמואל א', כי כפי הגושה העמלקי הזה ראה שר
 שאול אך נפל חלל לארץ ולקח סוזר והאנעדה ממנו.

ש מ א ל ב א

בבגדו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אהו: (יב) ויספדו ויבכו ויצמו עד הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם יהודה ועל בית ישראל כי נפלו בחרב: (יג) ויאמר דוד אל הנער המגיד לו אי מזה אתה ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי: (יד) ויאמר אליו דוד איך לא יראת לשלח ידך לשחת את משיח יהודה: (טו) ויקרא דוד לאחד מהנערים ויאמר גש פגע בן ויכהו וימת: (טז) ויאמר אליו דוד דמיה על ראשה כי פיה ענה בה לאמר אנכי מתתי את משיח יהודה: (יז) ויקנן דוד את הקינה הזאת על שאול ועל יהונתן בנו: (יח) ויאמר ללמד בני יהודה

קיש

בבגדיו קרי יתיר

תרגום אישכנזי צג

גריעה זיינע קלידער, אונד צערריס זיא, אונד איך אללע לייטע, דיא בייא איהם וואַ רען (טהמטען דמסועלבע). (יב) זיא וועהקלאגטען, ווייני טען אונד פֿאַסטעטען ביז אַבענד וועגען שאַל, וועגען זיינעם זאָהנעם יהונתן, דעם פֿאַלקעם דעם עוויגען אונד דעם הויזעם ישראל'ס, ווייל זיא דורך דאָ שווערדט גע. פֿאַללען וואַרען. (יג) זיערויף פֿראַגטע דוד דען איהם בעריכ. טענדען קריענסטאָ: וואַהער ביזט דואַ דען? ער ערוועדער. טע: איך בין דער זאָהן איינעם איינעוואַנדערטען עמלקיטען. (יד) דאָ שפראַך דוד צו איהם: וויא האַסט דואַ דיך נייט גע? פֿירטעט, דייע האַנד אויס צו שטרעקקען, איינען געזאַלבי טען דעם עוויגען אומצויברייני גען? (טו) דוד ריעף אלסדאָן איינען דער קריענסקנעטע, אונד שפֿראַך: טרעטע הינצו, רייטע איהן הין! דיעזער שלוג איהן טאָרט. (טז) דיד שפראַך דאָ בייא צו איהם: דייען כלומ שולד פֿעללט אויף דיין הויפט; דען דיין אייגענער מונד צייגטע ווידער דיך, אינדעם דואַ זאָגטעסט: „איך האַבע דען געזאַלביטען דעם העררן פֿאַללענדס געטעדטעט!“ (יז) דוד שטיימכטע איבער שאול אונד זיינען זאָהן יהונתן פֿאַלגענדען קלאַגעעוואַנג אָן: (יח) (ער בעפֿאַהל, דאַס טאָן דיא קינדער יהודה'ס

ר ש י

(טו) דמך על ראשך. חובת קטולך מהי ברישך אין עונש במיתתך אלא לעלמך: (יח) ויאמר ללמד

ב א ו ר

פֿעל, והטעם אחרי נפלו על חרבו (הרלנ"ג). (יא) כל האנשים, עשו כן. (יב) בית ישראל, יתכן שהכוונה על בית שאול שהומת הוא ושלשת בניו. (יג) גר עמלקי, אנכי הי' עמלקי ונסע מארצו לא"י ונעשה ישראל, ולכן נלטווה בנו לעלות למלחמה, ודוד חשב אולי איננו מעבדי שאול ולא חטא במה שלח ידו בשאול, יען שלח הי' מלכו ונסרט כי לא ימ' אחרי נפלו, ולכן שאל אותו אי מזה עם אתה? וכאשר ענהו שהיא בן גר עמלקי, וא"כ הוא מעם שאול, הענישו דוד, וקרוב לזה פתר הרד"ק. (טו) פגע בו, והקשה הרלנ"ג איך המיתו בלי עדים והמרחאה? ועמל לתרץ ועיי"ש, ולנו אין לנו כי אם לבאר הכחוב מתוך הכתוב. (יח) ללמד, אמר מבאר

ש מ ו א ל ב א

מִגֵּן שְׂאוּל בְּלִי מִשִּׁיחַ בַּשָּׁמֶן:
(כג) מִדֵּם חֲלָלִים מִחֶלֶב גְּבוּרִים
קִשְׁתַּת יְהוֹנָתָן לֹא נִשּׁוּג אַחֲזֹר
וַחֲרַב שְׂאוּל לֹא תָשׁוּב רִיקָם:
(כג) שְׂאוּל וַיְהוֹנָתָן הַנְּאֻהָבִים
וַהֲנַעֲיִמָם בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא
נִפְרְדּוּ מִנְּשָׁרִים קָלוּ מֵאֲרִיזוֹת
נְבָרוּ: (כד) בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל-
שְׂאוּל בְּכִינָה הַמַּלְבָּשָׁכִם שְׁנֵי

תרגום אשכנזי צד

שילד ניכט מיט אהל בע.
שמויערט!) (כג) פֿאַן דער ער, שלאָגענען בלוט, פֿאַם פֿעט= טע דער העלדען (וואורדעט זייהר געטרענקט), פֿאַם בלוטע יהונתן'ס, דעם באַגענס, דער גיע צוריק וויד, פֿאַם פֿעטטע שאל'ס, דעם שווערדטעס, דאָז גיע אונפֿערריכטעט אין דיא שידע פֿוהר! (כג) שאול אונד יהונתן, דיא פֿליכטיגער אלס אדלער, מוטרהיגער דען לעוועי, דיא אים לעבען זאָ ליעבענסווירדיגען, זאָ האַלד. זעליגען, וואורדען זעלבסט אים טאָדע פֿאַן איינאָנדער ניכט געטרענגט. (כד) אוהר

טעכטער ישראל'ס! וויינט אום שאול, דער אייך אין פורכור אונד פראַכטקעטטען געקליי. דעט

ר ש י

ובשיולאין למלחמה מושחין אותן בשמן כדי שיהא כלי זיון המכה עליו מחליק כמה דאת אמר קומו השרים משחו מגן (ישעי' כ"א ה') וכן קד היה מקוין הקינה שם נגעל מגן גבורים פלט שומנו ולא נדבק בו ונעשה כאלו לא נמשח בשמן. כל הגילה ל' דבר הפולט מה שנותנים בו כמו שורו עבר ולא יגעיל (איוב כ"א י'): (כב) לא נשוג אחור. לא היה רגיל להיות נסוג אחור: (כג) מנשרים קלו. לעשות רגון צורחם: (כד) המלבשכם שני עם עדנים. דהוה

ב א ו ר

ומטר שם, ומה שהגיע אותם לדיעה זאת, יען ששכנו אל מלשון הנופל על העתיד, אולם מלאנו בעמוס אל כטעם לא אף בלי עתיד, דרשו טוב ואל רע (עמוס ה' י"ד) (ח'); ונחנו ששנו להאיר באור הפשט גם על הפסוק הנא אחריו שהטעם כה שלא הורטנו ההרים עתה מעל וממטר רק מדם חללים, ושיעורו, הרי בגלבע! לא על ולא מטר הי' עליכם ועל שדי תרומות (השדות אשר נפלו שם תרומות קדשי בני ישראל והם שאול ויונתן), כי שם נגעל (נמאס ונתעב ונשלך, כמו גועלת אישה ובניה ביחזקאל) מגן שאול בלי משוח בשמן (כי אלו הומשח לא הי' חן חרב וחיות עובר בחיבו, אכן עתה נפל שאול, ומגיניו לא הושיע לו כי לא הומשח בשמן, והוא על דרך ליוור המליכה, והמאמר כי שם וגו' הוא מאמר מוסגר) רק ההרים הורטנו ונתלכלכו מדם חללים מזלג גבורים. (כב) קישת יהונתן, לדעתנו קרא דוד את יהונתן ע"ד המליכה והמשל בשם קשת ואת שאול בשם חרב, וכן אמר לקמן פסוק כ"ז ויאבדו בלי המלחמה, על הגבורים שנפלו, ולכן אמר לא נשוג בל"ז אף שקשת הוא ל"כ, יען שזוכר על יונתן, ואלל שאול אמר לא תשוב, שאפשר שדיבר על שאול בלשון נוכח. וכוונת המקוין שמעולם לא נסו שאול ויונתן מהמלחמה, ואם ההפך עליהם בלחות, חרפו ופזם למות מנלתי לשאת כלמה שנסו מן המערכה. (כג) מנשרים קלו, מוכז על בזייהם. (כד) המלבשכם,

ה ג ה ו ח

(א) הראיה שהביא החכם המבאר אינה מברעת כלל, כי שם הנוינה דרשו טוב ואל תדרשו רע, כאשר יבין כל משביל.
(ב) בנוח ישראל, נגד בנות כלשמים שזכר כי תשמחנה אמר בנות ישראל בכינה.

תרגום אשכנזי

שמואל ב א ב

דעט, דער גאלדנען שמוק אויף אייער געוואנד גע. שטעקט! (כפ) אך, וויא זינד דיא העלדען אין דער שלאכט געפאללען! יהונתן פיעל אויף דיינען אנהעהען (גלכע) ער, שלאגען. (כו) מיין לייך אום דייך, יהונתן, מיין ברודער! איזט גראם! אויסנעהמענד טהייער ווארסט דוא מיר; דיי גע ליעבע צו מיר וואר צערט. ליכער דען פרויענליעבע. (כז) אך, וויא זינד דיא העל. דען געפאללען, וויא גינגען צו גרונדע דיא וואפען דעם קריעגעס! —

עם-עדנים המעלה עדי זהב על לבושכן: (כפ) אך נפלו גברים בתוך המלחמה יהונתן על-במותיה חלל: (כו) צר-לי עליך אחי יהונתן נעמת לי מאד נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים: (כז) אך נפלו גברים ויאבדו כלי מלחמה:

ב (ח) איינע צייט הערנאך בעפראנטע דוד דען עוויגען, וויא פאלגט: זאלל איד נאך איינער דער שטערטע יהודה'ס הינויף ציעהען? דער עוויגע ליעם איהם אנטוואר. טען: ציעהע הינויף. דוד פראנטע: וואהין זאלל איך ציעהען? דער עוויגע ליעם זא. גען: נאך חברון. (ג) דוד צאג מיט זיינען צווייא פרויען, מיט

ב (ח) ויהי אחרי-כן וישאל דוד ביהוה לאמר האעלה בארת ערי יהודה ויאמר יהוה אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר הברנה: (ג) ויעל שם דוד וגם שתי נשיו אחינעם היזרעלית ואביגיל אשר נבל הכרמלי: (ג) ונאנשיו אשר-עמו העלה דוד

חא' כפחא איש מיט דער געוועזענען פרוי דעם פרמליטען נבל, אביגיל, דיא מיט איהם היעלטען, נאהם דוד, יעדען מאן מיט זיי.

ר ש י

מלכיש לבון לבושי כבעונין ומוביל לבון תפנוקין: (כה) על כמותיך חלל. על בית תוקפך את קטלתא: (כז) כלי מלחמה. שאול ויהונתן שהיו כלי זיין של ישראל:

לקח

ב א ו ר

ע"י שלל אויב. (הרלב"ג). ערבים, יתכן שהוא מענין ענדס על גרורותיך (הריה"ג), ויחזיר היטיב למאמר שלאחריו בכפל הענין במלות שונות. (כה) על כמותיך חלל, חוזר למענה לכסוק י"ג והוא גמו חרו. חוזר רעפרון וממונה שרית זאת נמלאת לרוב נשירי תהלים וכן נאמרה ונשנית איך נפלו גבורים בכסוק כ"ז. (כו) נפלאהה, נשני סיכני הנקנה ואשר שבז בן יען שלפני ה"א הנקנה באה חל"ף גמו תבואתה המנאתה וכדומה. מאהבת נשים, אמר אביו של הרד"ק נפלאהה יותר ממה שהנשים חוכמות, בין בעליהם ובין בניהם, שאהבתם חזקה להם.

בערו

ש מ ו א ל כ ב

איש וביתו וישבו בערי חברון: (ד) ויבאו אנשי יהודה וימשהו שם את דוד למלך על בית יהודה ויגדו לדוד לאמר אנשי יביש גלעד אשר קברו את שאול: (ה) ושלח דוד מלאכים אל אנשי יביש גלעד ויאמר אליהם ברכים אתם ליהוה אשר עשיתם החד הזה עם אדניכם עם שאול והקברו אתו: (ו) ועתה יעשי יהוה עמכם חסד ואמת וגם אנכי אעשה אתכם הטובה הזאת אשר עשיתם הדבר הזה: (ז) ועתה תהוקנה ידיכם והיו לבני חיל כי מת אדניכם שאול וגם אתי משחו בית יהודה למלך עליהם: (ח) ואבנר בן נר שר צבא אשר לשאול לקח את איש

תרגום אשכנזי צה

זינער פאמיליע, הינוף, אינד זיא בעזעמטען זיך אין דען שטעדטען דעם געבירנעם פאן חברון. (ד) זאדאן קאמען אנגעזעהענע מענער פאן יהודה, אונד זאלבטען דא זעלבסט דוד צום קעניגע איש בער דאז הויו יהודה'ס. מאן בעריכטעטע דעם דוד אונד זאגטע: דיא איינוואהנער פאן יביש גלעד ווארען עס, וועל. כע דען שאול בעגרובען. (ה) דוד שיקטע דעס האלבען דיא לייטע פאן יביש גלעד זאב. געארדנעטע, אונד ליעם איה. נען זאגען: זייד דעם עוויגען געזענגעט, ווייל איהר אייע. דעם געביעטהער שאול וואהל. טהאט ערציגט, אונד איהן בעגראבען האבעט. (ו) דער עוויגע כעגע אייך אייערע וואהלטהאט אונד אייערע טרייע בעלאהנען. אויך איך ווערדע מיך געגען אייך דאנק. באר בעצייגען פיר דיעזע שא. נע האנדלונג, דיא איהר דורך דיעזע טהאט אויסגעאיבט. (ז) גרייפעט אלזא אונערשראק. קען צו, בעצייגעט אייך אלס טאפערע לייטע, דען אייער

כשח

געביעטהער שאול איזט טאדט; אויך האט מיך שאן דאז הויו יהודה'ס צום קעניגע איבער זיך געזאלבט. (ח) אבנר, זאחן נר'ס, דער שאול'ס העערפיהרער וואר, נאחם שאול'ס זאחן איש

ר ש י

ב (ח) לקח את איש צושת. מקרא היה דורש שעתידין שני מלפי לעמוד מבנימן שאמר לו הקב"ה ליעקב ומלכים מחלכך יכאו (בראשית ל"ה י"ג) וכנר נולדו כל בניו חוץ מבנימין: חלקת

ב א ו ר

ב (ג) בערי חברון, כהר חברון היו כמה ערים (הרי"ג). (ד) אנשי יביש גלעד, שהם היו אותם אשר קברו את שאול. (ו) יעשי ה' עמכם, ישלם לכם גמול בעד המסד והחמת אשר עשיתם כי אמת בלתי נוספת על הקב"ה, נאשר שהל ממנו מתנת חנם. (ז) והיו לבני חיל

בַּשָּׁת בֶּן־שָׂאוּל וַיַּעֲבֹרְהוּ מִחַנִּים:
 (ט) וַיִּמְלֹכֵהוּ אֶרֶץ־הַגִּלְעָד וְאֶל־
 הָאֲשׁוּרִי וְאֶל־יִזְרְעֵאל וְעַל־
 אֶפְרַיִם וְעַל־בְּנֵי־מִן וְעַל־יִשְׂרָאֵל
 כָּלָה: (י) בֶּן־אַרְבַּעִים שָׁנָה אִישׁ־
 בַּשָּׁת בֶּן־שָׂאוּל בְּמָלְכוֹ עַל־
 יִשְׂרָאֵל וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ אֶת־
 בֵּית יְהוּדָה הָיוּ אַחֲרָי דָּוִד:
 (יא) וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה
 דָּוִד מָלַךְ בְּחִבְרוֹן עַל־בֵּית יְהוּדָה
 שִׁבְעַת שָׁנִים וּשְׁשָׁה חֳדָשִׁים:
 (יב) וַיֵּצֵא אַבְנֵר בֶּן־נֵר וְעַבְדֵי
 אִישׁ־בַּשָּׁת בֶּן־שָׂאוּל מִמַּחֲנֵימַיִם
 גְּבַעֲזָנָה: (יג) וַיּוֹאֲב בֶּן־צְרוּיָה
 וְעַבְדֵי דָּוִד יֵצְאוּ וַיִּפְגְּשׂוּם עַל־
 בְּרֶכֶת גְּבַעֲזָן יַחֲדוּ וַיָּשְׁבוּ אֵלֶיהָ
 עַל־הַבְּרֶכֶת מִזֶּה וְאֵלֶיהָ עַל־
 הַבְּרֶכֶת מִזֶּה: (יד) וַיֹּאמֶר אַבְנֵר

איש בשת, היהרטע איהן איבר
 דען יודן נאך מחנים, (ט) אונד
 פערשאפֿטע איהם דיא רע.
 גיערונג איבער גלעד, אשר,
 יזרעאל, אפרים, בנימן, אונד
 איבער גאנץ ישראל. (י) יער.
 ציג יאהרע וואר שאול'ס זאהן
 איש בשת אלט, אלס ער איבער
 ישראל דיא רעגיערונג אג
 טראט, אונד צוויי יאהרע
 רעגיערטע ער; יעדאך הינג
 דאז הויז יהודה'ס דעם דוד אן.
 (יא) דיא צייט, וואך דוד אין
 חברון אלט קעניג איבער
 דאז הויז יהודה'ס זאם, דוי
 ערטע זיעכען יאהרע אונד
 זעכס מאנאטע. (יב) אבנר
 זאהן נר'ס אונד דיא קריעגער
 דעם אישבשת, זאהנס שאול'ס,
 צאגען פֿאן מחנים נאך גבעון
 צו פֿעלדע. (יג) יואב זאהן
 צרויה'ס אונד דיא קריעגער
 דוד'ס צאגען געגען זיא צו
 פֿעלדע. זיא שטייעסען אס טיי
 בע בייא גבעון אויף איינאג
 דער. דיעזע נאכהמען איהרען
 פלאטץ דיעסווייטס דעם טיי
 בעס, אונד יענע יענווייטס
 דעסעלבען אוין. (יד) דא
 שפראך אבנר צו יואב: לאס

דאך

באור

חיל, ושימו אותי למלך עליכם (דעת אברבנאל). (ט) האשורי, ועל שבת אשר וכת"י. (י) ושהים
 שנה מלך, הרלב"ג והאברבנאל רבו לשתור שהכוונה כאשר מלך איש בושת צ' שנים ילא אבנר
 ועשה מה ששעה, אכל לפי פשוטו של מקרא שממע שממש רק צ' שנים מלך, ובאמת נטרם
 המלכהו אבנר על גלגל אשר יזרעאל אפרים ובנימין ועל ישראל כלה נמשכו ימים רבים,
 והקושי' למה נתרשל אבנר זמן ארוך כזה, בעניונו איננה קושיא, כי הדבר הי' תלוי בדעת
 אחרים ולא בדעת אבנר לבד, גם מיום בית שאול הולכים ודלים, ודוד הולך וחזק, לא הי'
 איש בושת נקרא עוד כשם מלך. ונד"הי נראה כי כמעט מכל שנתו ישראל באו המוני' המוני'
 בעידו בקלג לרוד להיות עבדיו, ואז לא מלך איש בשת על ישראל כלה, הלא ראינו כי ששה
 חדשים כל נמנו במספר שנות מלוכת דוד, ומוכרחים אנו לומר שגאר דוד עוד בחברון ששה
 חדשים

ש מ ו א ל ב ב

אֶל-יוֹאָב יִקְוּמוּ נְאֻם הַנְּעָרִים
וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנָיו וַיֹּאמֶר יוֹאָב
יִקְמוּ: (טו) וַיִּקְמוּ וַיַּעֲבְרוּ בְּמִסְפַּר
שָׁנָיִם עֶשֶׂר לְבְנֵימָן וּלְאִישׁ-בִּשְׁת
בֶן-שָׂאוֹר וּשְׁנָיִם עֶשֶׂר מֵעַבְדֵי
דָּוִד: (טז) וַיַּחֲזִקוּ אִישׁוֹ בְּרֹאשׁ
רֵעֵהוּ וַחֲרָבוֹ בְּצַד רֵעֵהוּ וַיִּפְּלוּ
יַחְדָּו וַיִּקְרָא לְמָקוֹם הַהוּא חֶלְקֵת
הַצָּרִים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן: (יז) וַתְּהִי
הַמִּלְחָמָה קָשָׁה עַד-מָאֵד בַּיּוֹם
הַהוּא וַיִּגְרַף אַבְנֵר וְאֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל
לְפָנָי עַבְדֵי דָּוִד: (יח) וַיְהִיו שֵׁם
שְׁלֹשָׁה בְנֵי צְרוּיָהּ יוֹאָב וְאַבְיָשִׁי
וְעִשָׂהאֵל וְעִשָׂהאֵל קָל בְּרַגְלָיו
כְּאַחַד הַצְּבִיִּים אֲשֶׁר בְּשׂוֹדָהּ:
(יט) וַיִּרְדֹּף עִשָׂהאֵל אַחֲרַי אַבְנֵר
וְלֹא-נָטָה לְלַקֵּת עַל-הַיְמִין וְעַל-

השמאל

חרגום אשכנזי צו

דאָךְ דִּיא קרִיעַסְקֵנְעֵטֶע זיך
אויפֿמאַכֶּען, אונד פֿאַר אונז
דאָ קרִיעַסְשפּיעל אויפֿפֿירֶה:
רען! יואב אַנטוואָרטעטע:
זיא קאַננען זיך אויפֿמאַכֶּען.
(טו) דאָ מאַכֶּטען זיך פֿאַן בנימין
אונד איש בשת, שאַיל'ס זאָהן,
צוועלף אָן דער צאהל אייף,
אונד איבערזעטצטען דען טיך,
אונד צוועלף פֿאַן דען קרִיעַסְגֶּכּ.
קנעכטען דוד'ס. (טז) זיא ערֶ
גריפֿען איינאַנדער ביים קאַ
פֿע, אונד שטיעסען זיך וועגֶ.
סעלויטיג דאָ שווערדט אין
דיא זייטע, זאָ דאָס זיא זעממטֶ
ליך פֿיעלען. מאַן נאַנטע דיע.
זען אָרט: דאָ פֿעלד דער שאַר.
פֿען שווערדטער צו גבעון.
(יז) דיא שלאַכט וואָר אָן דיע.
זעס טאַגע אונגעמיין העפֿטיג,
אונד אבנר אונד דיא מאַנגֶ
שאַפֿט ישראל'ס וואורדען פֿאַן
דען קרִיעַסְקֵנְעֵטֶען דוד'ס
אויפֿס הויפט געשלאַגען.
(יח) דאָבייא בעפֿאַנדען זיך דיא
דרייא זאָהנע צרויה'ס: יואב,
אבישי אונד עשהאל. עשהאל
וואָר זאָ שנעללפּיסג וויא איי.
נע גאַצעללע אים פֿרייען.
(יט) עשהאל זעטצטע דעם אבנר נאָך, אונד ווענדעטע זיינען גאַנג פֿאַן אבנר'ס ריקֶ
קען

ר ש י

(טו) חלקת הצרים. חסנות קטיליא על שם החצרות כמה דאז אמר אף תשיב לור חרבו
(תהלי' פ"ט מ"ג):

ב א ו ר

חדשים, אף כי השלימו אחר כל שנתי ישראל, וששה חדשים אלו נמנים לכאן ולכאן. (יד) וישחקו
לפניו, שוק החצרות, שוק המלחמה, ושוקים כאלה ידועים לכל קוראים בקורות בני
אדם לגוים ולממלכות. (טו) במספר, שלא ה' בהזדמן, רק שנתו המספר שנים עשר.
(טז) חלקת הצורים, כמו ותקח לסורה לך, וכמו פרקות סוסיו כבר נחשבו, וטעמו כלי
חוקך חד כמו מרכ או סכין. (יח) הצבים, במשקל גדי גדים.

קען ווערער רעכטס נאך לינקס.
 (כ) אבנר ווענדעטע זיך אום,
 אונד שפראך: ביזט דוא ער,
 עשהאל? ער גאב צור אנט.
 ווארט: איך בין עס. (כא) דא
 שפראך צו איהם אבנר: וועג
 דע דוך צו דייער רעכטען
 אדער לינקען זייטע, פאקקע
 אינע דער קריענסקנעכטע
 אן, אונד נים דיר זיינע רי.
 סטויג. עשהאל וואללט אבער
 פאן זיינעם ריקקען ניכט וויי.
 כען. (כג) אבנר ווארנטע דען
 עשהאל אבערמאלס: וויילע
 פאן זיינעם ריקקען; ווארום
 זאלל איך דוך צו באדען שלא.
 גען מיכסען? וויא ווערדע איך
 מיין אנגעזיכט געגען דייען
 ברודער יואב אויפהעבען קאני.
 נען? (כד) ער וואללטע אבער
 ניכט וויילען דאדער שלוג איהן
 אבנר מיט דער אונטערן זייטע
 דעם שפעערעם אין דיא וויי.
 כע, דאס דער שפעער פאן
 הינטען הערויס קאם. ער
 שטירצטע דאזעלכסט נייעדער,
 אונד שטארב אויף דער שטעל.
 לע. יעדער, דער נון אן דען
 ארט קאם, ווא עשהאל נייע.
 דער געשטירצט אונד גע.

השׁמאל מאַחרי אבנר: (כ) ויפן
 אבנר אחריו ויאמר האתה זה
 עשהאל ויאמר אנכי: (כא) ויאמר
 לו אבנר נטה לך על ימינה או
 על שמאלך ואחז לך אחד
 מהנערים וקח לך את תלצתו
 ולא אבה עשהאל לסור מאחריו:
 (כג) ויסף עוד אבנר לאמר אל-
 עשהאל סור לך מאחרי למה
 אככה ארצה ואיך אשא פני אל-
 יואב אחיך: (כד) וימאן לסור
 ויכהו אבנר באחרי החנית אל-
 רחמשי ותצא החנית מאחריו
 ויפל שם וימת תחתו ויהי כל-
 הבא אל המקום אשר נפל שם
 עשהאל וימת ויעמדו: (כה) וירדפו
 יואב ואתישי אחרי אבנר

חחיו קרי והשמש

שטארבען וואר, בליעב שטעהען. (כה) יואב אונד אבישי ועמטען דעם אבנר נאך. אלס דיא

ר ש י

(כג) אל המומש. כמו דופן חמשי מקום שמרה ובכד תלוין שם ויונתן תירגם אל המומש כסטר ירכיה: וימת תחתיו. ומית באתריה:

ב א ו ר

(כא) ואחז לך, אס חרלה להתפאר בשוני מלחמה שללל בגדי אוינך מעליו, אחז לך נער חמד מערי, וקח את חליכתו והניחו, כי לא תהי' תפארתך על הדך הזה. (כג) באחרי החנית, במלק האחרון: המניח, כי בהיות עשהאל רדף אחרי אבנר ואבנר נטה אליו עורף, הי' ראש החנית למעלה לפני אבנר, ורגל החנית והוא הנקרא פה אחרי החנית לאחוריו, וכו הכה אבנר את עשהאל. אל החמש, במלל הגוף מקים הכרס והמעיים, וכן הוא גם בלשון סורי, ועיין בגעועניוס. חחיו, תחת עמדתו ובמקומו.

והשמש באה והמה באו עד-
 גבעת אמה אשר על פני-גיה
 דרך מדבר גבעון: (כה) ויתקבצו
 בני-בנימן אחרי אבנר ויהיו
 לאגדה אחת ועמדו על-ראש
 גבעה אחת: (כו) ויקרא אבנר
 אל-יואב ויאמר הלנצה תאכל
 חרב הילוא ידעתה כי-מרה
 תהיה באחרונה ועד-מתי לא-
 תאמר לעם לשוב מאחרי
 אחיהם: (כז) ויאמר יואב חי
 האלהים כי לולא דברת כי אז
 מהבקר נעלה העם איש מאחרי
 אחיו: (כח) ויתקע יואב בשופר
 ועמדו כל-העם ולא-ירדפו עוד
 אחרי ישראל ולא-יספו עוד
 להקהם: (כט) ואבנר ואנשיו הלכו

דיא זאנע אונטער-גנג, קא-
 מען זיא נאך גבעה אמה, וועל-
 בעס פאר דעם וואססער-אויס-
 ברוכע אויף דעם וועגע נאך
 דער טריפט פאן גבעון ליענט-
 (כה) דיא קינדער בנימין'ס
 זאממעלטען זיך אונטער אבנר
 הער, צאגען זיך אין איינען
 הויפען צוזאמען, שטעללען
 זיך אויף דיא שפיטצע איינעם
 היגעלס, (כו) אונד אבנר ריעף
 דעם יואב צו, אונד שפראך:
 זאלל דען דאז שווערדט אונ-
 אויפהארליך הינראפגען?
 ווייסט דוא דען ניכט, דאס דאז
 ביטערע אס ענדע קעממט?
 וויא לאנגע נאך ווירסט דוא
 דיינען לייטען דען בעעהל
 ניכט ערטהיילען, זיך פאן איה-
 רען ברידערן צוריק צוציעהען?
 (כז) יואב אנטווארטעט: זא
 וואהר גאטט לעבט! העט-
 טעסט דוא יעטצט ניכט גע-
 שפראכען, זא ווארע פאר
 מארגען דאז פאלק איינער
 פאם אנדערן ניכט אכגעצאגען.
 (כח) יואב שטייעס אין דיא
 טראמפעטע, דאס זיינע לייטע האלט מאכען, אונד ישראל ניכט
 טען צלוף דען אנגריף ניכט לענגער פארט. (כט) אבנר אונד זיינע מאנשאפט צאגען

בערבה

דיא

ר ש י

(כו) לולא דברת. אס דברת כן לולא כמו לא ועוד יש לפתרו כמשמעו לולא דברת מה שאמרת
 יקומו נא הנערים וישחקו:

הכתרון

ב א ו ר

(כד) גבעת אמה, אס מקום (הריה"ג). על פני גיה, נראה שהוא כמו מגיח ממקומו,
 ותגח בנהרותיך! (ישקאל ל"ב ב'), והכוונה על פני גיח הנהר, וגם הריה"ג מביא ראיה מן
 מגיח ממקומו רק שהוא כומר אותו לאון הנטה והוא דמוק. (כו) מרה תהי', כי ישראל יקמו
 נקמת אחיהם. (כז) לולא דברת, אס לא דברת עתה כן אז לא עלו העם מאחרי אחיהם
 כל הלילה, כדרך השנועה לרמוז על הסוף המדובר.

הכתרון

בְּעֶרְבָה כָּל הַלַּיְלָה הָהוּא וַיַּעֲבְרוּ
 אֶת-הַיַּרְדֵּן וַיֵּלְכוּ כָּל-הַבְּתָרוֹן
 וַיָּבֹאוּ מַחֲנִים: (ב) וַיּוֹאֲבֵב שָׁב
 מֵאַחֲרֵי אַבְנֵר וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-
 הָעָם וַיִּפְקְדוּ מֵעַבְדֵי דָוִד הַתְּשֻׁעָה-
 עֲשָׂר אִישׁ וַעֲשֵׂהָ אֵל: (ג) וְעַבְדֵי
 דָּוִד הָכֹּה מִבְּנֵימִן וּבְאֲנָשֵׁי אַבְנֵר
 שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת וְשֵׁשִׁים אִישׁ מִתּוֹ:
 (ד) וַיִּשְׂאוּ אֶת-עֲשֵׂהָ אֵל וַיִּקְבְּרוּהוּ
 בְּקִבְרֵי אֲבִיו אֲשֶׁר בֵּית לַחֶם וַיֵּלְכוּ
 כָּל-הַלַּיְלָה יוֹאֲב וְאֲנָשָׁיו וַיָּאֵר
 לָהֶם בְּחֶבְרוֹן:

דיא גאנצע נאכט דורך דיא
 עבענע, איבערועטצטען דען
 ירדן, דורכצאגען דען בעצירק
 בחרון, אונד לאנגטען אין
 מחנים אן. (ב) אלס יואב פאן
 דעם נאכועטצטען דעם אבנר
 צוריק געקעהרט וואר, אונד
 דאז גאנצע פאלק וויערער צו
 זאממען געצאגען האטטע,
 פעהלטען פאן דען קריענס
 קנעכטען דוד'ס ניינצעהן מאן
 אינד עשהאל. (ג) דוד'ס
 קריענסקנעכטע אבער האט
 טען דען לייטען בנימין'ס אונד
 דער מאננשאפט אבנר'ס איינע
 ניעדערלאגע בייאגעבראכט.
 עס בליעבען פאן לעטצטערן
 דרייא הונדערט אונד זעכציג
 מאן. (ד) יואב אונד זיינע ליי
 טע טרוגען דען עשהאל פארט,
 בעגרובען איהן אין זיינעם פא
 טערס גרופט צו בית לחם, גינ
 גען דיא גאנצע נאכט דורך,
 אונד אלס זיא אין חברון אג
 לאנגטען, בראך דער טאג אן.
 ג (א) דער קריעג צווישען דעם
 הויזע שאול'ס אונד דעם
 הויזע דוד'ס דויערטע לאנגע
 פארט; נור וואורדע דוד אימ
 מער מעכטיגער, שאול'ס הויז

ג (א) וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה אַרְכָּה בֵּין
 בֵּית שָׂאוֹל וּבֵין בֵּית דָּוִד
 וְדָוִד רֵילָךְ וַחֲזֹק וּבֵית שָׂאוֹל
 הִדְּכִים וַדְּלִים: (ב) וַיֵּלְדוּ לְדָוִד
 בָּנִים בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי בְּכוֹרֹו אֲמִנוֹן
 לְאַחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית: (ג) וּמִשְׁנֵהוּ

וילדו קרי
 (ב) דעם דוד וואורדען אין חברון זאגענע געכא
 רען. זיין ערשטגעכאָרענער וואר אמנון פאן דער יזרעאלית אחינועם. (ג) זיין צווייטער,
 כלאב

ר ש י

(בט) הַבְּתָרוֹן: שם מחו: (ל) תשעה עשר אים ועשהאל. והלא עשהאל בכלל עבדי דוד ולמה
 ילא שהיה שקול כנגד כולם וכן לנו וראו את הארץ ואת יריחו (יהושע ב' א') וכן והמלך שלמה אהב
 נשי נכריות רבות ואת בת פרעה (מלכים א' י"א א'):
 ג (א) ומשנהו כלאב. ובמקום אחר הוא קורא אותו ומשנהו דניאל ולמה נקרא שמו כלאב

ב א ו ד

(בט) הַבְּתָרוֹן, שם לחלקת ארץ נענר הירדן מזרחה. (לא) חכו, כלל ואח"כ פרט שג' מאות
 וס' אים מתו. (לב) ויאור, הנפעל מעלמוי העי"ן והלירי לתשלום דגש בשביל נו"ן הנפעל.
 כלאב

כְּלָאֵב לְאֲבִיגַיִר אֵשֶׁת נָבֵל
הַכְּרָמְלִי וְהַשְּׁלֵשִׁי אֲבִשְׁלוֹם בֶּן־
מַעֲכָה בֶּת־הַלְמִי מֶלֶךְ גִּשׁוּר:
(ד) וְהַרְבִּיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית
וְהַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה בֶן־אֲבִיטָל:
(ה) וְהַשְּׁשִׁי יִתְרָעַם לַעֲגָלָה אֵשֶׁת
דָּוִד אֱלֹהֵי יִלְדוֹ לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן:
(ו) וַיְהִי בַּהֲיוֹת הַמִּקְחָמָה בֵּין בֵּית
שְׂאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד וְאֲבִנָר הָיָה
מִתְחַזֵּק בְּבֵית שְׂאוּל: (ז) וְלִשְׂאוּל
פְּלִגְשׁ וּשְׁמָה רַצְפָּה בֶּת־אִיָּה
וַיֹּאמֶר אֶר־אֲבִנָר מִדֹּעַ בְּאֵתָהּ
אֶל־פִּילְגֶשׁ אָבִי: (ח) וַיִּחַר לְאֲבִנָר
מְאֹד עַד־דִּבְרֵי אִישׁ־בִּשְׁתׁוֹ וַיֹּאמֶר
הֲרֹאשׁ כָּלֵב אֲנִכִי אֲשֶׁר לִיהוּדָה

היום

לאביגיל קרי

תרגום אשכנזי צח

כלאב פֿאַן דער אביגיל, איינע
סטויגען פֿרויא דעם כרמליטען
נבל, דער דריטטע, אבשלום,
זאָהן מעכה'ס, דער טאָכטער
תלמי'ס, דעם קעניגס פֿאַן
גשור. (ד) דער פֿיערטע,
אדוניו, זאָהן דער חגית, דער
פֿינפטע, שפטיה, זאָהן דער
אביטל, (ה) דער זעכסטע,
יתרעם פֿאַן עגלה, דער פֿרויא
דוד'ס. דיזעע וואורדען דעם
דוד צו חברון געבאָרען.
(ו) וועהרענד דער צייט, דאָס
דער קריעג צווישען שאול'ס
הייז אונד דוד'ס הייז דויערטע,
ערהיעלט נאָך אבנר שאול'ס
הייז אויפֿרעכט. (ז) שאול
האַטטע איין קעבסווייב, נאָ-
מענס רצפה, דיא טאָכטער
איה'ס. איש בשת שפראך צו
אבנר: ווארום האַסט דוא דעם
קעבסווייבע מיינעם פֿאַטערס
בייאגעוואָהנט? (ח) דיזעזער
פֿאַרוואורף דעם איש בשת
פֿערדראָס דען אבנר אונגעמיין, אונד ער שפראך: בין איך איין אָבערהויפט אָדער איין
הונד

ר ש י

אמר רבי יצחק שהיו ליבני הדור אומרים מנבל היתה אביגיל מעובר' נהפך קלסתרן
ונדמ' לאביו. ורבותינו אמרו שהי' מכלי' פני מפיכות בהלכה: (ח) לעגל'. זו מיכל שהי'ת'
חגיבה עליו וכן הוא אומר לולא חרשתם בעגלתי (שופטים י"ד י"ח) והנתיב ולמיכל בת שאול
לא היה לה ולד עד יום מותה (שמואל ב' ו' כ"ב) עד יום מותה לא הוי לה מאותו מעשה
ואילך קודם אותו מעשה הוי לה: (ו) היה מתחזק. בכל כח על בית שאול להעמיד מלכותו:
(ח) הראש כלב אנכי אשר ליהודה. כלום אני מאוב אפילו כראש שומר הכלבים אשר לדוד אך

ב א ו ר

ג) בלאב, ובד"הי קירא אותו דניאל, ותלופי שמות הנמלאים הם מבניאיים ראשונים הם
לאין מספר; ואפשר ששני שמות היו לו ובנתינת יעודו להיות שופט קיראוו דניאל
ובנתינת יעודו להיות נגיד רחמן על עמו קיראוו בל־אָב חַנּוּגְעוּיִיעֶר פֿאַטער, ולכל שמות
בני דוד הם יש הוראה גדולה ושכלית. (ה) לעגלה אשת דוד, אולי לא הי' דוד עדיין מלך
כאשר נשא אותה ולא היתה רק אשת דוד לבד. מתחזק, השתדל לתמוך במעוזי בית שאול
וכן המתחזקים עמו במלכותו (בד"הי"א י"א ד'). (ו) ויאמר, שב על איש בשת ואזע"פ שלא
זכרו לפני זה, הנה זכר בית שאול, ובאיש בשת תלוי בית שאול (הרד"ק). (ח) הראש כלב אנכי,
לדעתנו

הַיּוֹם אַעֲשֶׂה חֶסֶד עִם־בֵּיתוֹ
 שְׂאוּל אֲבִיךָ אֶל־אֶחָיו וְאֶל־מִרְעָהוּ
 וְלֹא הִמְצִיתָךְ בְּיַד דָּוִד וְהִתְפַּקֵּד
 עָלַי עֵינֵי הָאֵשֶׁה הַיּוֹם: (ט) כֹּה־
 יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאַבְנֵר וְכֹה יִסִּיף
 לָו כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְדָוִד
 כִּי־כֵן אַעֲשֶׂה־לוֹ: (י) לְהַעֲבִיר
 הַמַּמְלָכָה מִבֵּית שְׂאוּל וּלְהַקִּים
 אֶת־כִּסֵּא דָוִד עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־
 יְהוּדָה מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע:
 (יא) וְלֹא־יִכְלֹ עוֹד לְהָשִׁיב אֶת־
 אֲבְנֵר דְּבַר מִירְאָתוֹ אֲתוֹ:
 (יב) וַיִּשְׁלַח אֲבְנֵר מַלְאָכִים וְאֶל־
 דָּוִד תַּחֲתוֹ לֵאמֹר לֵאמֹר לְמִי־אָרְץ
 לֵאמֹר כְּרַתְתָּה בְּרִיתְךָ אִתִּי וְהִנֵּה
 יָדַי עִמָּךְ לְהִסָּב אֵלֶיךָ אֶת־כָּל־

הונד אויס יהודה? געגענווער.
 טיג ערציגע איד דעם הויזע
 דיינעם פֿאטערס שאול'ס זיי
 נען אַנפֿערוואַנדטעו אונד זיי
 נען פֿערטרויטעו אַנהענגליכֿ.
 קייט, אונד לאַססע דיד אין
 דוד'ס האַנד ניכט געראַטהעו;
 אונד רוא רעכענסט מיר דאַז
 פֿערגעהען מיט דיעזעם ווייבע
 פֿאַר? (ט) גאַטט שטראַפֿע
 מיך איטצט אונד אין דער
 פֿאַלגע, ווען איד־ניכט פֿיר
 דוד דאַז אויספֿיהרע, וואַס
 איהם גאַטט צוגעשוואַרען!
 (י) עהמליך דאַז רייך פֿאַם הוי־
 זע שאול'ס וועגצופֿיהרען, אונד
 איבער ישראל אונד יהודה פֿאַן
 דן ביז באַר שבע דוד'ס טהראַן
 צו ערריכטען. (יא) אויספֿורכט
 פֿאַר אבנר טרויעטע זיך איש
 בשח ניכט, איהם איין וואַרט
 צו ערוויטדערן. (יב) אבנר
 שיקטע הויכליך אַן דוד גע־
 זאַנדטע, אונד ליעם איהם זאַ־
 גען: וועס געביהרט דאַז לאַנד?

ישראל תחתיו קרי

דיעס ווילל זאגען: שליעסע איינען פֿערטראַג מיט מיר, איד ווילל מיט דיר האַלטעו, דיר גאַנץ

ר ש י

למי הנקוד שהטעם תחת הראש וכלב אנכי מוקף במקיף כך פרושו הראש וכי אספון להיות
 ראש בניתך טוב לי להיות כלב והדיוט בבית דוד וכן תירגם יונתן: היום אעשה חסד. מעתה
 נאה לי לעשות חסד עם בית שאול ועם כל אֹהביו כאשר עשיתי עד הנה ולא המליתך ביד
 דוד: (יב) תחתיו לאמר. מאתריה למימר מקיימל' במאן דענד ארעא: למי ארץ. לשון
 שנועה במי שהארץ שלו. ד"א תחתיו שמו הזכיר תחלה באגרת ואח"כ הזכיר שם דוד ולכך
 נענה. כתב ממני אנכי שר לבא ישראל לדוד מלך ישראל שלום: למי ארץ. למי שהמלכות
 הגון

ב א ו ר

לדעתנו ה"א השאל' של הראש נמשך גם על כלב, ושיעורו הראש אנכי? אם כלב אנכי? וזכר אשר ליהוד'
 יען כי יהודה הי' שנוא בעיניו. המציתך, בא ע"ד נל"ה אף כי שרשו מכא, וכן רבים. (יב) תחתיו,
 ענינו כמו בקוד ובסתר ר"ל תחת איש בשת לכל יודע אליו דבר, וכן דעת הרד"ק. למי ארץ,
 גס

ש מ ו א ל כ ג

ישראל: (יג) ויאמר טוב אני
אכרת אתה ברית אך דבר אחד
אנכי שאל מאתך לאמר לא-
תראה את-פני כי אם לפני
הביאך את מיכל בת-שאול
בבאך לראות את-פני: (יד) וישלח
דוד מלאכים אל-איש-בשת בן-
שאול לאמר הנה את-אשתי
את-מיכל אשר ארשתי לי
במאה ערלות פלשתים:
(טו) וישלח איש בשת ויקחה
מעם איש מעם פלטיאל בן-קוש:
(טז) וילך אתה אישה הלך ובכה
אחריה עד-בתרים ויאמר אליו
אבנר לך שוב וישב: (יז) ודבר-
אבנר היה עם-זקני ישראל

ליש קרי לאמר

תרגום אשכנזי צט

גאנץ ישראל צו ווענדען.
(יג) דיעזער ערוועדערטע:
גוט! איך של עסע מיט דר
איינען פערטראג; יעדאך פאר-
דערע איך איינע זאכע פאן
דיר, נעהמליך: דוא זאללסט
מיין אנגעזיכט ניכט זעהען
(ניכט פאר חיר ערטיינען), וויגן
דוא ניכט שאליס טאכטער,
מיכל, מיטבריינגסט, ווען דוא
קעממסט, מיין אנגעזיכט צו
זעהען. (יד) דוד שיקטע אב-
געארדנעטע אן איש בשת,
שאליס זאהן, אינד ליעס
איהם זאגען: גיב מיר מיינע
פרויה מיכל הער, וועלכע איך
מיר דורך הונדעט פארהייטע
דער פלשתים אנגעלאבט הא-
בע. (טו) איש בשת שיקטע
הין, ליעס זיא פאם גאטטען,
פאן פלטיאל זאהן דעס ליש
האלען. (טז) איהר מאן גינג
מיט איהר, אונד פאלגטע איהר
ביז נאך בחורים איממער וויי,
נענד נאך, ביז אבנר צו איהם
שפראך: געהע, ווענדע דך
אום, אונד ער גינג צוריק. (יז) אבנר פערווענדעטע זיך בייא דען פארניעהמסטען
ישראלים

ר ש י

הגון לו אני זולח לו לאמר כרתה בריתך וגימר: (יג) לפני ראייתך פני הביאך
את מיכל: (טו) מעם איש. תרגום יונתן מלות בעלה: (טז) הלך ובכה. על מצוה ההולכת
ממנו שכל יוחן השני' גען קרב בינו לכנינה במט' ולא נכשל בה: (יז) ודבר אבנר היה. קודם

ב א ו ר

גם פה נסכים להרד"ק שהכוונה כמו ולמי כל חמדת ישראל, וביצוינים כאלה הקיפור משיב
ומורה יתר שאת ויתר עז, ול אמר השני הוא ביאורו, כלומר המונן של שתי המלות, למי
אין, הוא, כרתה בריתך אחי. (יג) הביאך, היו ראוי לנשא הה"א נח"פ, ואסזר נדעת רוו"ה,
שזטף סגול מורה פה על דרך התנאי, ומה שאמר כי אם לפני, דעתנו שלפני מושך למעלה
וכי אם למטה, ושיעורו לא חראה פני לפני הביאך את מיכל, ויען שהכפיל לראות את פני
נדרכו במאמר ארוך, חזר ואמר כי אם הביאך את מיכל נת שאלו בביאך לראות את פני,
יתרגום אשכנזי כל גוכל להסיס עין על זה. (יד) במאה ערלות, הוא המנין שיעד לו שאלו,
כי

תרגום אשכנזי

ישראל'ס, אונד שטעללטע
איהען פֿאַר: שאַן געסטערן
אונד פֿאַרגעסטערן (זיינע זאָג
גע לייט פֿאַרהער) האַבט איהר
דוד צום קעניגע איבער אייך
געווינשט. (יח) זאָ פֿיהרט עם
אויס, דען דער עוויגע האַט
פֿאַן דוד פֿאַלגענדעס פֿערהיי.
סען: „דורך מיינען קנעכט
בעפֿרײע איך מײן פֿאַלק
ישראל פֿאַן דער געוואַלט דער
פלשהים אונד פֿאַן דער גע-
וואַלט אַללער איהרער פֿײַג.
דע!“ (יט) אבנר רעדעטע
אויך דעסוועגען היימליך מיט
בנימין. דאָן רייזטע ער אַב,
אויס דוד אין חברון אויס פֿער-
טרויען צי בעריכטען, אַללעס
וואָס פֿאַן ישראל אונד פֿאַם
גאַנצען הויזע בנימין'ס גענעדע.
מיגט וואוּרדע. (כ) אבנר לאַנג,
טע מיט צוואַנציג טאָג בייא דוד
אין חברון און, אונד דוד גאַב
איהם אונד זיינען לייטען איין
גאַסטמאַהל. (כא) אבנר
שפראַך צו דוד: ערלויבע,
דאַס איך טיך יעמאַט אויפֿמאַ-
כע, פֿאַרטרייע אונד מיינעם
העררן קעניגע גאַנץ ישראל

שמואל ב ג

לאמר גם תמול גם שלשם
הייתם מבקשים את דוד למלך
עליכם: (יח) ועתה עשו כי יהוה
אמר אל דוד לאמר ביד ודוד
עבדי הושיע את עמי ישראל
מיד פלשתים ומיד כל איביהם:
(יט) וידבר גם אבנר באזני בנימין
וילך גם אבנר לדבר באזני דוד
בחברון את כל אשר טוב בעיני
ישראל ובעיני כל בית בנימין:
(כ) ויבא אבנר אל דוד חברון
ואתו עשרים אנשים ויעש דוד
לאבנר ולאנשים אשר אהו
משתה: (כא) ויאמר אבנר אל-
דוד אקומה ואלכה ואקבצה
אל אדני המלך את כר ישראל
ויכרתו אתה ברית ומלכה בכל
אשר האוה נפשה וישלח דוד
את אבנר וילך בשלום: (כב) והנה

עבדי

צוואַממען ברינגע, דאָמיט זיא זיך דיר פֿערבינדען, אונד דוא נאָך אייגענעם וואונשע רעניע.
רען קאַנגעסט. דוד ענטליעס דען אבנר, אונד ער צאָג אין פֿריעדען פֿאַרט. (כב) אַלס דיא
קריעגס:

ר ש י

לכן: (יח) אמר אל דוד. על דוד ואינו זו ממשמעות אל:

מהגדוד

ב א ו ר

כי הוא הביא מאחים ערלומ. (יח) ה' אבר, נלי ספק אמר ה' עליו זאת ע"י שמואל אע"פ
שלא נזכר עד עתה, ונלמוד סמום מן המסוכס. הושיע, מקור נמקס עתיד (הרד"ק).
בא

עבדי דוד ויזאב בא מהגדוד
 וישלל רב עמם הביאו ואבנר
 איננו עם דוד בחברון כי שלחו
 וילך בשלום: (כג) ויזאב וכל-
 הזבא אשר-אתו באו ויגדו
 ליוזאב לאמר בא-אבנר בן-נר
 אל-המלך וישלחהו וילך בשלום:
 (כד) ויבא יזאב אל-המלך ויאמר
 מה עשית הנה-בא אבנר
 אליך למה-זה שלחהו ויך-
 הלוד: (כה) ידעת את-אבנר בן-
 נר כי לפתחך בא ולדעת את-
 מוצאך ואת-מבואך ולדעת את-
 כר-אשר אתה עשה: (כו) ויצא
 יזאב מעם דוד וישלח מלאכים
 אחרי אבנר וישכו אתו מכור

מובאך קרי

הסרה

קריעגסלויטע דוד'ס מיט יואב
 פֿאָן איינער שטרייפֿשאַר קאַ-
 מען, פֿאָן וועלכער זיא אינע
 גראַסע בייטע מיטבראַכטען,
 וואָר שאָן אבנר ניכט מעהר
 בייא דוד אין חברון, דען
 לעטצטערער האַטטע איהן
 בערויטס ענטלאַססען, דאַס
 ער אין פֿריעדען דאַפֿאָן געצאָ-
 גען. (כג) זאָבאלד יואב אונד
 זיין גאַנצעס מיט איהם אינס
 פֿעלד געצאָגענע העער זאָקאָ-
 מען הינטערבראַכטע מאָן יואב
 דיא נאַכ־כֿט: אבנר, דער
 זאָהן נר'ס, קאַס צום קעניג,
 אונד דער קעניג ענטליעס
 איהן, דאַס ער אין פֿריעדען
 דאַפֿאָן צאָג. (כד) דאַ קאַס יואב
 צום קעניגע אונד זאָגטע: וואָס
 האַסט דוא געטהאָן? זיעהע!
 אבנר קאַס צו דיר, וואָרום ענט-
 ליעסעסט דוא איהן, דאַס ער
 דאַפֿאָן געהן קאָנגטע? (כה) דוא
 קעננסט יאָ אבנר, דען זאָהן
 נר'ס; ער קאַס יאָ נור, דיך צו

פֿערלאַקקען, דייע אױס־ אונד איינגעגע צו ערפֿאַהרען, אונד אַללעס, וואָס דוא אונטער־
 ניממסט, צו מערקען. (כו) יואב גינג פֿאָן דוד הינוועג, אונד צור שטאַרט הינייס, שיקטע
 דעם אבנר באַטהען נאָך, וועלכע איהן פֿאָן דער ציסטערנע נאָך דער דאָרנאיינצייונג צו־

ריק

ר ש י

(כב) מהגדוד. פשמו בגדוד לשלול על האויב: (כו) מבור הסירה. שם המקום. ורבותינו אמרו מבור וסירה

ב א ו ר

(כב) בא, מוסבנס על עבדי דוד, כי אס יבואו שמות רבים ושם ימיד והפעל מוסב על שניהם יבא
 הפעל פעם בל"ר ופעם בל"י. מהגדוד, גדוד הוא שם דבר ולא שם הפעלה, ולכן אמר הרד"ק
 שיתכן שילא גדוד פלשתיים להלחם בא"י ויושב ילא אליהם ועתה שב מהגדוד שהוא. (כה) לפתחך,
 להוליא מרוחק את מסחוריק ולהביאך על דרך שוא וכזו. נאח מובאך, מנהג הלשון לשנות
 התנועות בהרכבה מקומות מפני הזיווג, כמו הרו והגו (הרד"ק). (כו) מבור הסרה, הרד"ק
 אמר מקום הנור היה סירים וקולים, וא"כ הסרה הוא תאר לנור, אולם לפ"ז הי' ראוי לנשא
 המתואר ג"כ נה"א, לכן נראה שסרה הי' מקום סבך עלים קולים בפני עלמו, ופשיבו אותו
 מבור

ריק בראצטען, אהנע דאס דוד
 עטוואס וואוסטע. (כו) אלס
 אבנר נאך חברון צוריק קעהר.
 טע, לענקטע איהן יואב אין
 דאן אינגערע דעם טהארעם,
 אום מיט איהם אין געהים צו
 שפרעכען; דאזעלכסט שלוג
 ער איהן, דעם פֿערגאססענען
 בלוטעס וינעס ברודערס
 עשהאל וועגען, אין דיא וויי.
 כע, דאס ער שטארב.
 (כז) באַלד דארויף ערפֿוהר עס
 דוד אונד זאגטע: איך בין,
 זאמט מיינעס רייכע, אן דעם
 פֿערגאססענען בלוטע אבנר'ס,
 זאָהן נר'ס, פֿאַר גאָטט אויף
 עויג שולדלאָז. (כט) מאַגע

הסרה ודוד לא ידע: (כו) וישב
 אבנר חברון ויטהו יואב אל-
 תוך השער לדבר אתו בשלי
 ויכהו שם החמש וימת בדם
 עשהאל אחיו: (כז) וישמע דוד
 מאחרי כן ויאמר נקי אנכי
 וממלכתי מעם יהוה עד-עולם
 מדמי אבנר בן-נר: (כט) ויחלו
 על-ראש יואב ואל כל-בית
 אביו ואל-יכרת מבית יואב זב
 ומצרע ומחזיק בפלך ונפר

בחרב

דיעזע טהאט אויף יואב'ס הויפט אונד אויף ויין גאנצעס פֿאָטערליכעס הויז העראַב.
 שטירצען! דאָס דעם הויזע יואב'ס נייע פֿעהלע איין פֿלוסוויכטיגער, איין אויסזעטיגער,
 איין אויף קריקען זיך שטיצענדרער, איין אין דאָן שוועררט פֿאללענדרער אונד
 איין

ר ש י

וסיר' גרמו לו לאבני' שיהרג על שלא החזיק דברי דוד בלפני' המי' אשר לקח מראשיתיו של שול וגם
 על כנף המעיל של שול אשר שמה אחד מן הסירים נאחו בו וקרעו: (כו) אל תוך השער. לפני
 סנהדרין להשפט על דם עשהאל אחיו: בשלי. בשגג' לא הבין אבנר שכלבו להרגו וסרס המקרא
 ויטחו יואב בשלי אל תוך השער לדבר אתו: (כט) יחלו. יחולו. יחולו דמי אבנר על מקרא
 שלפניו הוא מוסב שאמר נקי אני וממלכתי מדמי אבנר יחולו דמיו על ראש יואב דמי הנזכרים
 במקרא

ב א ו ר

מבור אחד עד הסרה (כ). (כו) בשלי, לית דוגמתו, ולפי מקומו הוראתו בסתר ובתשאי (כ).
 (כח) מאחרי כן, מיד כאשר עשה זאת אבנר, וכאלו בתוב מיד אחרי כן, וכן בכל מקום. עד עולם,
 אם נפתור אותו שממלכתו הוכון מעם ה' עד עולם כל יולדק לבוא עולם באחנה, רק ההפסק
 הגדול ראוי לבוא תחת אבני, לכן שיעורו נקי אנכי וממלכתי מדמי אבנר מעם ה' (כלומר
 לפני ה', וכמו נקיים מה' ומישראל) עד עולם שלא יחדני שום אדם שאני הסבותי הריגת
 אבנר. (כט) יחלו, יפלו וינחו, כמו על ראש ראעים יחול (הרד"ק). ומחזיק בפלך, הולך
 על

ה ג ה ו ח

(ח) לדעתי נכונים דברי הרד"ק כי מלבד שמדרך הלשון להשמיע הה"א הדעת אם המלה
 תבוא בצות היחס, הנה גם נוכל לומר כי הסירה איננו הזואר אך הוא גם המין ביחיד מן
 סירים ויהי' כמו תאנה תאנים, טטה חטים וכיוצא בהן כי לא מלינו היחיד מן סירים בספרי
 הקדש וא"כ מבור הוא הנסמך.
 (ט) והוא מענין שמה כמו שכתב הרד"ק בשם אביו וכן דעת הזכס געועניו.

ש מ ו א ל ב ג

בְּחָרֵב וַחֲסַר-לֶחֶם: (ל) וַיֹּאבֵב
וַאֲבִישֵׁי אָחִיו הִרְגוּ לְאַבְנֵךְ עַל
אֲשֶׁר הִמִּית אֶת-עֲשָׂהָא אַחֵיהֶם
בְּגִבְעוֹן בְּמַדְחָמָה: (לא) וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֶל-יֹאבֵב וְאֶל-כָּל-הָעָם
אֲשֶׁר-אִתּוֹ קְרָעוּ בְּגַדֵיכֶם וְחַגְרוּ
שָׁקִים וְסַפְדוּ לְפָנַי אַבְנֵךְ וְהַמֶּלֶךְ
דָּוִד הַיָּדָה אַחֲרַי הַמַּטָּה:
(לב) וַיִּקְבְּרוּ אֶת-אַבְנֵךְ בְּחִבְרוֹן
וַיֵּשֶׂא הַמֶּלֶךְ אֶת-קוֹלוֹ וַיִּבֶךְ אֶל-
קִבְרֵ אַבְנֵךְ וַיִּבְכוּ כָל-הָעָם:
(לג) וַיִּקְנֶן הַמֶּלֶךְ אֶל-אַבְנֵךְ וַיֹּאמֶר
הַכְּמוֹת נָבַר יָמוֹת אַבְנֵךְ:
(לד) יָדָה לֹא-אֲסוּרוֹת וְרַגְלִיךָ לֹא-
לְנַחֲשֵׁתִים הִגִּישׁוּ כַּנְּפוֹל לְפָנַי
בְּנִי-עוֹלָה נִפְלְתָה וַיִּסְפוּ כָל-הָעָם

תרגום אישכנזי קא

איין בראדלאזער! (ל) יואב
אונד זיין ברודער אבישי ער
שלוגען דען אבנר, וויל ער
איהרען ברודער עשהאל אין
דער שלאכט ביא גבעון אויט.
געבראכט האטטע. (לא) דוד
שפראך צו יואב אונד צו אל
לעם פאלקע, דאז ביא איהם
וואר: צעררייסעט אייער גע-
וואנד, גירטעט זעקקע אום,
אונד געהעט טרויערנד פאר
אבנר'ס לייכע הער! דער קע-
ניג דוד גינג הינטער דער באה-
רע. (לב) מאן בעגרוב דען
אבנר צו חברון; דער קעניג
ווינטע אים גראבע אבנר'ס מיט
לויטער שטיממע, אונד אל
לעם פאלק ווינטע מיט.
(לג) דער קעניג שטיממע אי-
בער אבנר איין קלאגעליעד אן,
אונד שפראך: זאלטע דען
אבנר אומקאממען, וויא נור
איין נבל אומקאממען זאל?
(לד) דייע הענדע ווארדען
ניכט געבונדען, דייע פייסע
ניכט אין פעססעלן געשמיע.

לכבוד

נאך

ר ש י

במקראן שלפניו: ומחזיק בסלך. נשען על מקלו מחמת חולי הרגלים: (ל) הרגו לאבנר. כמו
את אבנר ודומה לו עשקה לי ערצני (ישעי' ל"ח י"ד) עשקה אותי וכן רפא נא לה (במדבר
י"ב י"ג) רפא אותה. וכמוהו שלח לשריו לבן חיל ולעובדיה וגומר ללמד בערי יהודה (ד"ה ב'
י"ז ב') ופתרונו שלח את שריו את בן חיל: (לג) הכמות נבל. הכמות רשע בחרב: (לד) ידיך
לא אסורות. היו ואיך נבל גבור כמותך לפני בני עולה:

להנרות

ב א ו ר

על משענתו מחמת חולי הרגלים, וכן תרגמוהו השנעים. (ל) לאבנר, כמו את אבנר, וכמו
האוכלים למעדנים. (לב) אל קבר, על קבר. (לג) חכמות נבל, כאשר ימות נבל הכרמלי
אש' בליעל ורע מעללים אשר הוא בדין סיכוחו הנוקמים בלי דין ומשפט, ובא ימות מדיך
התנאי. (לד) ידיך לא אסורות, כי לא הונאת בדין ולא נקלו בעבורך השופטים בשער.
לה רוח

לְבָכּוֹת עָלָיו: (לה) וַיִּבְאֵ כָל־הָעָם
 לְהַבְרֹת אֶת־דָּוִד לַחֵם בַּעֲוֹד
 הַיּוֹם וַיִּשְׁבַּע דָּוִד לֵאמֹר כִּי
 יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכִי יִסִּיף כִּי
 אִם־לִפְנֵי בּוֹא־הַשָּׁמֶשׁ אֲטַעַם־
 לַחֵם אִוְ כָל־מְאוֹמָה: (לו) וְכָל־
 הָעָם הַכִּירוּ וַיִּיטֹב בְּעֵינֵיהֶם כְּכֹל
 אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ בְּעֵינֵי כָל־הָעָם
 טוֹב: (לז) וַיִּדְעוּ כָל־הָעָם וְכָל־
 יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא כִּי לֹא הָיְתָה
 מִהַמֶּלֶךְ לְהַמִּית אֶת־אֲבִנָּר בֶּן־
 נָר: (לח) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־עַבְדָּיו
 הֲלוֹא תִדְעוּ כִּי־שָׂר וְגָדוֹל נָפַל
 הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל: (לט) וְאַנְכִי
 הַיּוֹם רָךְ וּמְשׁוֹחַ מֶלֶךְ וְהָאֲנָשִׁים
 הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי
 יִשְׁלַם יְרֵזָה לַעֲשֵׂה הַרְעָה
 כְּרַעְתּוֹ:

נאך העפטיגער איבער איהו.
 (לה) אללעס פאלק קאם, אום
 דעם דוד דאז בייאליידסמאל
 נאך אים טאגע דארצורייכען;
 דוד אבער שוואַר, אונד
 שפראך: גאטט שטראפע מיך
 יעטצט אינד אין דער פאלגע,
 ווען איך פאָר זאָננענאונטער.
 גאנג בראָד אָדער זאָנכט דאז
 מינדעסטע פֿערווע! (לו) אל
 לעס פאלק ערקאָננטע גון —
 דען עס געפיעל איהנען, זאָ
 וויא אללעס וואָס דער קעניג
 טהאָט דעס פאלקעס בייא.
 פאלל האָטטע — (לז) אללעס
 קריעגס פאלק אונד גאָנץ
 ישראל זאָהען דאָמאָהלס איין,
 דאָס דער קעניג ניכט דיא אב
 זיכט האָטטע, אבור, זאָהן
 נר'ס אומצוברינגען. (לח) דער
 קעניג שפראך צו זיינען האָפֿֿ
 לייטען: מערקט עס איך, דאָס
 איין פֿאַרנעהמער אונד וויכטי.
 גער מאָן אין ישראל הייטע גע.
 פאללען איזט! (לט) ליידער
 בז איך יעטצט נאָך צו שוואַך,
 ערשט צום קעניגע געזאלכט,

וישמע
 אונד דיעזע מעננער, דיא זאָהנע צרויה'ס, זינד מעכטיגער אלס איך. דער עוויגע פֿער.
 געלטע דעם איבעלטהעטער, נאך זיינער באָוהייט.

ר ש י

(לה) להנרות. ל' סעוד': (לט) ואנכי היום רך. ואנא יומא דין סדוט ומרני למלכ':
 הי

ב א ו ר

(לה) להברוח, אכילה מועטת וכן ואברה מידיה. (לו) הכידו, מוסב על הגאמר נפסוק
 שלאחריו שלא היתה מהמלך להמית אבנר והשאר סאמר מוסגר. וייטב בעיניהם, הוא כלל,
 ובכל אשר עשה וגו' טוב הוא כרע. (לז) וידעו, חזר לתחילת המקרא שלפניו, כדרך במאמר
 ארוך. (לח) שר וגדול, השיעור כי שר וגדול בישראל נפל היום הזה. (לט) רך, כך במלוכה
 (הרד"ק). ומשוח מלך, לא נתנו לי עדיין המלוכה על ישראל ואיני רק משוח משמואל למלך.
 קשים, שהמה שרי נבואות יהודה ולפס נח יותר ממני.

ד (א) וישמע בן-שאול כי מת
 אבנר בהכרוז וירפו ידיו
 וכל-ישראל נבהלו: (ג) ושני
 אנשים שרי-גדודים היו בן
 שאול שם האחד בענה ושם השני
 רכב בני רמון הבארת מ בני
 בנימן כי גם בארות החשב על-
 בנימן: (ג) ויברחו הבארתים
 גתימה ויהיו שם גרים עד היום
 הזה: (ד) וליהונתן בן-שאול בן
 נכה רגלים בן-חמש שנים היה
 בבא שמעת שאול ויהונתן
 מיזרעאל ותשארו אמנהו ותנם
 ויהי בחפזה לנוס ויפל ויפסח
 ושמו מפיבשת: (ה) וילכו בני-
 רמון הבארת רכב ובענה ויבאו

כחם

ד (א) אלם שאול'ס וזָהוּ ער-
 פֹּהֵר, דָּאָם אבנר צו
 חברון אומגעקאממען זיין, דאָ
 וואָרדע ער מוטהלאָז, אונד
 גאנץ ישראל וואָרדען בע-
 שטרעט. (ג) שאול'ס זָהוּ
 האַטטע צוויי מעננער, דיא
 ראַטטענאָנז'הרער וואָרן, דער
 איינע היעס בענה, דער אַנ-
 דערע רכב. זיא וואָרען זָהנע
 רמין'ס דעס בארותיטען פֿאָן
 דען זָהנען בנימין'ס; דען
 אויך בארות ווירד צו בנימין
 גערעכנעט. (ג) וויט דער צייט,
 אלס דיא בארותיטען נאך גתים
 געפלאָהען וואָרען, בליעכען
 זיא דאָועלכסט וואָהנען ביז
 אויף דיעזען טאָג. (ד) יהונתן,
 שאול'ס זָהוּ, האַטטע איינען
 אָן דען פֿיסען געשלאַגענען
 זָהוּ, דען ער וואָר פֿינף יאָר
 רע אלס, אלס דיא נאָכרייכט
 פֿאָן שאול אונד יהונתן אויס
 יזרעאל קאָם; זיינע ווערטע
 רין פֿלאָה, איהן טראַגענד,
 אונד אינדעם זיא צו ענטפֿליע.
 הען איילטע, פֿיעל ער, אונד
 וואָרדע לאָהם. ער היעס
 מפיבשה. (ה) דיא זעהנע דעס בארותיטען רמון; רכב אונד בענה, גינגען הין, אונד קאָ-
 מען

ר ש י

ד (ב) היו בן שאול. היו לבן שאול כמו למועד אשר שמואל (שמואל א' י"ג ח') אשר לשמואל:
 (ג) ויצרחו הנארתים. כשמת שאול שעזבו בני ישראל הערים ססניבות פלשתיים כמו
 שאמור למעלה או צרחו הנארתים: (ד) וליהונתן בן שאול. מונה והולך איך נשבת מלכות
 מנית שאול הוא ובניו נהרגו וזה הנשאר הרגוהו על משכבו ובנו של יהונתן נפל ויפסח: נכה
 רגלים. שני רגלים:

וכנה

ב א ו ר

ד (ב) בן שאול, או עם בן שאול כח"י, או לבן שאול כרש"י. בארוח, אחת מחמשת ערי
 גבעון. (ג) ויצרחו, שעזבו ישראל הערים הסמוכות למחנה פלשתיים (הרי"ג א').
 גתימה, גתים (בנחמ"י י"א ל"ג) גם היא לבנימין תחש. (ד) וליהונתן, זכר זאת להודיע
 שנמות איש בשת לא נשאר לבית שאול ירש עכר זכאיו למלכות ואעפ"כ לא שמת דוד נמותו.
 לקחי

כָּלֵם הַיּוֹם אֶל-בֵּית אִישׁ בִּשְׁתִּי
 וְהוּא שָׁכַב אֶת מִשְׁכַּב הַצְּהָרִים:
 (ו) וְהָנָה בָּאוּ עַד-תּוֹךְ הַבַּיִת לִקְחֵי
 חֲטָיִים וַיִּכְהוּ אֶל-הַחֲמִשׁ וּרְכַב
 וּבַעֲנָה אָחִיו נִמְלָטוּ: (ז) וַיָּבֹאוּ
 הַבַּיִת וְהוּא שָׁכַב עַל-מִטָּתוֹ
 בַּחֲדָר מִשְׁכָּבוֹ וַיִּכְהוּ וַיִּמָּתְהוּ
 וַיִּסְרוּ אֶת-רֵאשׁוֹ וַיִּקְחוּ אֶת-
 רֵאשׁוֹ וַיִּלְכוּ דֶרֶךְ הָעֲרֵבָה כָּל-
 הַלַּיְלָה: (ח) וַיָּבִיאוּ אֶת-רֵאשׁ
 אִישׁ-בִּשְׁתִּי אֶל-דּוֹד חֲבֵרוֹן וַיֹּאמְרוּ
 אֶל-הַמֶּלֶךְ הֲנִה רֵאשׁ אִישׁ-בִּשְׁתִּי
 בֶּן-שָׂאוֹר אִיבָה אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ אֶת-
 נַפְשִׁי וַיִּתֵּן יְהוָה לִי אֶת-הַמֶּלֶךְ:
 נִקְמֹת הַיּוֹם הַזֶּה מִשָּׂאוֹר מִזֶּרְעוֹ:
 (ט) וַיַּעַן דָּוִד אֶת-רְכַב וְאֶת-בַּעֲנָה
 אָחִיו בְּנֵי רֵמֹן הַבְּאֵרֹתִי וַיֹּאמֶר
 לָהֶם חֵי-יְהוָה אֲשֶׁר-פָּדָה אֶת-
 נַפְשִׁי מִכָּל-צָרָה: (י) כִּי הַמְּגִיד לִי

מען צור צייט אלס דער טאג
 אים הייסעסטען איזט (מפ מיט
 טמג) נאך דעם הויזע דעם
 אישכשח, דער עבען זיינע מיט
 טאגסרוהע היעלט (ו) זיא קא
 מען אין געזעלשאפט פאן וויי
 צענקייפערן אין דאז אינגערע
 דער וואהנונג, שלוגען איהן
 אין דיא ווייכע, אונד דיעזע
 ביידען, רכב אונד ויין ברודער
 בענה ענטפלאהען. (ז) זיא
 קאמען געהמליך אין דיא וואה
 נונג, אלס דער פרינץ אין זיי
 נעם שלאפע ציממער אויף זיינעם
 בעטטע לאג, שלוגען איהן
 טארט, היעבען איהם דען
 קאפף אב, נאהטען דען קאפף
 מיט, גינגען דען וועג דער עכע
 נע דיא גאנצע נאכט דורך,
 (ח) כראכטען דען קאפף דעם
 אישכשח דעם דוד נאך חכרון,
 אונד שפראכען צום קעניגע:
 היער איזט דער קאפף דעם
 אישכשח, דעם זאהנעם די
 נעם פיינדעם שאול, דער דיר
 נאך דעם לעבען געטראכטעט!
 דער עוויגע האט דיר אלוף
 הייטע אן שאול אונד אן זיינעם
 זאמען ראכע פערשאפט!
 (ט) דוד רעדטע דען רכב אונד
 זיינען ברודער בענה, דיא זאה

לאמר

נע דעם בארוהיטערס רמון פאלגענדער ווייזע אן: זא וואהר דער עוויגע לעבט, דער מיי
 נע פערזאן פאן יעדער נאטה בעפרייעט האט! (י) דעניעניגען, דער מיר דיא נאכריכט כראכ
 טע

ר ש י

(1) והנה באו עד תוך הבית. עם תגרים לוקחי חטים:

לחתי

ב א ו ר

(1) לקחי חטים, הוכן כריה"ג רש"י ורד"ק שזיעורו עם לוקחי חטים. ורכב ובענה אחיו, חזר
 והכביל זה להודיע שרק רכב ובענה אשר הכוהו נמלטו, ולא לוקחי חטים זה ראי' שזיעורו
 עם לוקחי חטים. (1) ויבאו הבית, בא בנינין אזל סבור אזר סבור לפרוט אחרי הכלל.
 הגה

שמואל ב ד ה

לֵאמֹר הִנֵּה־מֵת שְׂאוֹל וְהוּא־הִיָּה
כַּמְבֹּשֵׁר בְּעֵינָיו וְאַחֲזֶה בּוֹ
וְאַהֲרִגְהוּ בְּצֶקֶלֶג אֲשֶׁר לְתַתִּי־לוֹ
בְּשָׂרָה: (יא) אִף־כִּי־אֲנָשִׁים רָשָׁעִים
הָרְגוּ אֶת־אִישׁ־צַדִּיק בְּבֵיתוֹ עַל־
מִשְׁכָּבוֹ וְעַתָּה הֲלוֹא אֲבַקֵּשׁ אֶת־
דַּמּוֹ מִיְדְכֶם וּבְעַרְתִּי אֶתְכֶם מִן־
הָאָרֶץ: (יב) וַיִּצְוּ דָּוִד אֶת־הַנְּעָרִים
וַיְהַרְגוּם וַיִּקְצְצוּ אֶת־יְרֵיהֶם וְאֶת־
רַגְלֵיהֶם וַיִּתְּלוּ עַל־הַכְּרָכָה
בְּחֶבְרוֹן וְאֵת רֹאשׁ אִישׁ־בִּשְׁת
לָקְחוּ וַיִּקְבְּרוּ בְּקֶבֶר־אֲבִיָּר
בְּחֶבְרוֹן:

ה (א) וַיָּבֵאוּ כָּל־שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל
אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹנָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר הִנְנוּ עֲצֻמָּה וּבְשָׂרָה אֲנַחְנוּ:

גם

תרגום אשכנזי קג

טע: ,,ויעהו! שאול איזט
טאָרט ו' דער זיך דאָך איינגע־
בילדעט האַטטע, ער זיין איין
פֿערקינדיגער פֿראָהער באַטטה־
שאַט, וואָפֿיר אַך איהם
באַטטהשאַפֿטלאָהן געבען זאָלל־
טע, האַבע אַך ערגרייפֿען,
אונד אין צקלג אומבריינגען
לאַססען, (יא) אום וויא פֿיעל
מעהר פֿערדיענען עס די עזע
פֿרעפֿלער, וועלכע איינען
פֿראַממען מאַן אין זיינעם הוי־
זע אויף זיינעם לאַגער ערווינג־
טען! דאָהער ווילל אַך פֿאָן
אייד זיין בלוט פֿאַררערן, אונד
אייד פֿאָן דער ערדע אויסראַט־
טען. (יב) דוד ערטהיילטע זיי־
גען קריענסקנעכטען בעפֿעהל,
וועלכע זיא ערשלוגען, איה־
גען הענדע אונד פֿיסע אַבהיע־
בען, אונד אַם טייכע צו חכרון
אויפֿהיינגען. דען קאָפּף פֿאָן
איש בשח נאָהם מאַן, אונד
בעגרוכ איהן אים גראַבע
אכנר'ס צו חכרון.

ה (א) נון קאמען איים אללען
שטעמען ישראל'ס צו דוד

נאך חכרון, אונד רעדעטען איהן פֿאַלגענדער מאַסען אַן: אויך וויר זינד יא דיין ביין
אונד

ר ש י

(י) לחתי לו בשורה. אשר דימה לשמחני למען תחי לו שזכר בשורתו:

ל

ב א ו ר

(י) הגה מח שאול, באמרו הנה הודיע כוונתו ששש לשמח לבני ושהוא הסיב מיתמו. ואוחז
בו, יען כי הומת על מלותו הרי הוא כאלו הרג אותו בעלמו. לחתי לו בשורה, אשר דימה לשמחני
למען תחי שזכר בשורתו, וזאת חמת מהוראת הלמ"ד לפני המקור, ומקרא מסורס הוא,
והשיעור והוא הי' כמשר בעיניו אשר לתתי לו בשורה. (יא) הרגו, אשר הרגו. (יב) ויצו,
לזה להרוג ויהרגום, והמלה ויהרגום מושכת לכאן ולכאן. לקחו, נקמץ ע"פ אף כי אינו
מוטעס באס"ף והוא כדעת הכוזרי שהביא הרש"ל בנ"הע שנהפסק הענין אף כי אינו הפסק
המאמר ישתנו התנועות.

ה (א) הננו וגו' אנחנו, בא סימן הגוף בהכפל אף שדי באחד, וזה מדרך הלשון כמו לא
תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם, אף כאן הננו עלמך, ובשרך אכמנו.
היית

אינד פלייש! (ב) זאזאָהל גע-
 סטערן אלס פֿאַנגעסטערן, יא
 אלס נאָך שאול איבער אונז
 רעניערטע, וואָרט דוא עס,
 דער ישראל צום קריגע אויס-
 אונד איינפֿיהרטע, אונד דער
 עויגע ליעם דיר זאָנען: דוא
 זאלסט דער פֿיהרער מייגעס
 פֿאַלקעם ישראל זיין, דוא
 זאלסט איבער ישראל אלס
 רענענט העררשען! (ג) אללע
 פֿאַרנעהמען ישראל'ס קאָמען
 צום קעניגע נאָך חברון. דער
 קעניג שלאָס מיט איהנען אין
 חברון פֿאַר דעם עויגען אייגען
 פֿערטראַג, אונד זיא זאלב-
 טען דוד צום קעניגע איבער
 ישראל. (ד) דרייסיג יאָהרע
 וואָר דוד אלט, אלס ער צור
 רעניערונג קאָם, אונד פֿיער-
 ציג יאָהרע רעניערטע ער,
 (ה) געהמליך צו חברון רעניער-
 טע ער איבער יהודה זיעכען
 יאָהרע אונד זעכס מאָנאָטע,
 אינד צו ירושלים רעניערטע
 ער איבער גאַנץ ישראל אונד
 יהודה דרייאַ אינד דרייסיג

(ג) גם אתמול גם שלשום בהיות
 שאול מֶלֶךְ עָלֵינוּ אַתָּה הֵייתָהּ
 מוֹצִיָא וְהַמְבִיֹא אֶת־יִשְׂרָאֵל
 וַיֹּאמֶר יְהוָה קִדְּךָ אֶתָּה תִרְעֶה אֶת־
 עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה
 לְנֶגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל: (ג) וַיָּבֹאוּ
 כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ
 חֲבֵרוֹנָה וַיִּכְרַת לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּוִד
 בְּרִית בְּחֵבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ
 אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל:
 (ד) בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דָּוִד בְּמָלְכוֹ
 אַרְבַּעִים שָׁנָה מֶלֶךְ: (ה) בְּחֵבְרוֹן
 מֶלֶךְ עַל־יְהוּדָה שִׁבַע שָׁנִים
 וְשָׁנָה חֲדָשִׁים וּבִירוּשָׁלַם מֶלֶךְ
 שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנָה עַל־כָּל־
 יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה: (ו) וַיִּלְךְ הַמֶּלֶךְ
 וַאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַם אֶל־הַיַּבֵּסִי וַיֹּשֶׁב

היית המוציא והמביא קרי. ספק בזה"ש הארץ
 יאָהרע. (ו) דער קעניג צאָג מיט זיינער מאָנשאַפֿט גען ירושלים געגען דען יבסי, דען
 איינ

ר ש י

ה (ו) אל היבסי. מזודת ליון נקראת יבוס ומורעו של אנמלך היו והיו להם שני פסילים
 אַזד עור ואזד פֿסח שנעשו על אַס יחק ויעקב ונפיהם השנועה שנשבע אנרהם
 לאנמלך

ב א ו ר

(ב) היית, ובכזיב הייתה מוליא והמני את, ואפטר שה"א האזרונה של הייתה ואל"ף של
 את נמשכות לכאן ולכאן, ושיעורו הייתה המוליא והמניא את. (ג) כל זקני ישראל,
 אזני שלחו כל שנעי ישראל הסבמתם בשלכותו, באזקני ישראל לכרות ברית עמו, שהם
 כשנעו לו להיות עבדיו והוא נשבע להם לשמוע אותם בלדק ובאמת וכן נוטים דברי הכיה"ג.
 (ו) ואנשיו, ובד"הי כתיב וכל ישראל, ואפטר שפה הכיונה ואנשו על אנשי חלרו ושכי לבאותיו,
 ובד"הי

ש מ ו א ל ב ה

הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר לְדָוִד לֵאמֹר לֹא-
תָבוֹא הַנֶּהָר כִּי אִם-הַסִּירָה הָעוֹרִים
וְהַפְּסָחִים לֵאמֹר לֹא-יָבוֹא דָוִד
הַנֶּהָר: (ו) וַיִּלְכֹּד דָּוִד אֶת מִצְדַּת
צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִד: (ז) וַיֹּאמֶר
דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא כָּל-מִכָּה יְבֹסִי
וַיֵּגַע בְּצִנּוֹר וְאֶת-הַפְּסָחִים וְאֶת-
הָעוֹרִים שָׁנְאוּ נַפְשׁ דָּוִד עַל-כֵּן
יֹאמְרוּ עוֹר וּפְסָח לֹא יָבוֹא אֶל-
הַבַּיִת: (ט) וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּמִּצְדָּה

ויקרא

שנואי קרי

תרגום אישכנזי קד
איינוואהנער דיעוער לאנד-
שאַט. דיעוער ליעס דעם
דוד פֿאַלגענדעס זאַנען: דוא
ווירסט ניכט העריין דרינגען,
ווען דוא ניכט פֿאַרהער זאגאר
דיא בלינדען אונד לאהמען
(פֿון דער בעזמטלונג) הינוועג-
געשאַט האַסט! דאז הייסט:
דוד דאַרף קיינעסוועגס העריין
קאַמען. (ז) דוד נאָהם דיא
בורג ציון איין, וועלכע יעטצט
עיר דוד הייסט. (ח) דוד ליעס
נעהמליך און דיעועס טאַנע בע-
קאַנטט מאַנען: ווער דאַך דען
יבוסִי, ביו צור וואַססערליי-
טונג פֿאַר דרינגענד, וויא אויך
דיא לאהמן אונד דיא בלינדען,

דיא דעם דוד פֿערהאַסט וואַרען, שלאַגען מעכטע! זייט דיעוער צייט וואַרד עס צום שפּריכ-
וואַרטע: דער בלינדע אונד דער לאהמע דאַרף ניכט מעהר העריינקאַמען! (ט) דוד נאָהם

פֿאַן

ר ש י

לאנימלך ולכך לא הורישם כשלקדו את ירושלים לא לכדו את המלודה כמו שאמר את הינוסי
יושב ירושלים לא יכלו יושבי יהודה להורישם (שופטים א' כ"א) ותניא אמר רבי יהושע בן לוי
זכרון היו אלא שלא היו ראויין: ויאמר לדוד. מי שאמר: העורים והפסחים הם פסילים
שלהם: (ח) כל מכה יבוסִי ויגע בלנור. כל דיקטל יבוסִי וישרי למכש כרכא: ואת הפסחים.
ויכה גם את הפסחים ואת העורים שנואי נפש וגו': על כן יאמרו וגו'. על אשר אומרים:
עור ופסח. נעוד שהעור והפסח יהיה בכאן לא יבא וגו': לא יבא דוד הנה.
הרי זה מקרא קלר שאמר כל מכה יבוסִי ויגע בלנור ולא פירש מה יעשה לו. ובדברי הימים
פירש כל מכה יבוסִי בראשונה יהיה לראש ולשר (ד"ה י"א ו') ודומה לזה לכן כל הורג קין
(בראשית ד' י"ד) ולא פירש מה יעשה לו אבל מלמו הוא נשמע ל' גערה ונזיפה: ויגע
בלנור. ל' גובה המגדל כי שם היו נתונים הפסילים שלהם ובימי דוד כבר עברו הדורות
שהזכרו

ב א ו ר

ונד"ה וכל ישראל שב על זקני ישראל אשר באו להמליכו. העורים והפסחים, נכונים דברי
הרי"א שאמר זאת על כל הרמכה ומשל, שהמבצר הוא חזק ועופל כ"כ עד שאם לא יהיו שם
רק עורים ופסחים הנלתי ראויים לבוא בקשרי המלחמה, והם הנקראים בלע"ז אינוואידען
גם הם יסדילוהו מלנור שם. לאמר, הוא הניאור של דבריהם, כלומר שלא יבוא דוד הנה.
(ח) ויאמר דוד, עתה פרט את הכלל שזכר בפסוק הקודם וסיפר איך לכה (הרד"ק). כל
מכה יבוסִי, ולא פירש מה יעשה לא, ונד"ה פירש יה' לראש ולשר, ואפשר שפה כל ה"כירק
חזות דוד ולא הודיע מה יעשה לו כדרכו לקלר במאמרים באלה, ובוודאי הכוונה שיה'
אהוב ונרצה למלכו והוא ישלם גמולו. בצנור, המשכת מים ממקום גבוה למקום נמוך, והכוונה
שהבא שם יסדיל המים מן המלודה למען יוכרחו לתת המלודה ביד דוד. ואת הפסחים ואת
העורים, כל מכה עומד במקום שנים כלומר ויכה את הפסחים וכו', וזכר את אנשי מלודה
בשם זה יען שישמו אנשי יבוסִי בו. על כן יאמרו, מן היום והלאה אמרו למשל:
העור

פֶּאֶן דַּעַר בֶּרַג כַּעֲזוּטִין . אונד
 נאַנטע זיא עיר דוד (דוד'ס
 סטמט). דוד פֿיהרטע פֶּאֶן
 דער באַשונג איינווערטס רינגס
 אומהער געבידע אויף . (י) דוד
 וואַרד אימער גרעסער , דען
 דער עוויגע , גאַטט צבאוח ,
 וואַר מיט איהם . (יא) חירם ,
 דער קעניג פֶּאֶן צור , שיקטע
 צו דוד איינע געזאַנדשאַפֿט מיט
 צעדערנאַלץ , נעכסט צימ-
 מערלייטען , שטיינמעטערן
 אינר מוירערמיסטערן , וועל-
 כֶּע דעם דוד איינען פֶּאַללאַסט
 ערביעטען . (יב) נון מערקטע
 דוד , דאַס דער עוויגע איהן
 צום קעניגע איבער ישראל כֶּע-
 שטעללט , אונד דאַס ער זיינע
 דעניערונג , זיינעם פֶּאַלקעם
 ישראל וועגען ערהאַבען האַט
 טע . (יג) דוד נאַהם נאָך פֶּער-
 גער קעכסוויבער אונד גע-
 מאַהלינגען אויס ירושלים , נאַכ-
 דעם ער פֶּאָן חברון זיינע רעזי-
 דענץ דאַהין פֶּערלעגט האַט
 טע , אונד עס וואורדען איהם

וַיִּקְרָא אֶלֶּה עִיר דָּוִד וַיִּבֶן דָּוִד
 סָבִיב מִן־הַמְּלֹא וּבֵיתָהּ: (י) וַיִּלְךְ
 דָּוִד הַקֹּדֶד וּגְדוֹל וַיהוָה אֲרָהִי
 צְבָאוֹת עִמּוֹ: (יא) וַיִּשְׁלַח חִירָם
 מֶלֶךְ־צֹר מִלְּאֲכִים אֶל־דָּוִד וְעֲצֵי
 אֲרָזִים וְחֲרָשֵׁי עֵץ וְחֲרָשֵׁי אֲבָן
 קִיר וַיְבַנּוּ־בֵית לְדָוִד: (יב) וַיֵּדַע
 דָּוִד כִּי־הִכִּינוּ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־
 יִשְׂרָאֵל וְכִי נִשְׂא מַמְלַכְתּוֹ בְּעַבּוֹר
 עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל: (יג) וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד
 פְּלִגְשִׁים וְנָשִׁים מִירוּשָׁלַם אַחֲרֵי
 בָּאוּ מִחֶבְרוֹן וַיּוֹלְדוּ עוֹד לְדָוִד
 בָּנִים וּבָנוֹת: (יד) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
 הַיְלָדִים לּוֹ בִירוּשָׁלַם שְׁמוֹעַ וְשׁוּבָב
 וְנַתָּן וְשִׁלְמָה: (טו) וַיִּבְחַר וְאֵלִישׁוּעַ
 וְנַפְגִּי וַיִּפְיַע: (טז) וְאֵלִישְׁמַע וְאֵלִידַע

ואלישלט
 נאך זאָהנע אונד טאַכטער געכאַרען . (יד) דיעזעס זינד דיא נאַמען דער איהם צו ירושלים
 געכאַרענען (זעהנע): שמוע, שׁבב, נתן, שלמה, (טו) יבחר, אישוע, נפג, יפיע, (טז) אלישמע,
 אלדע

ר ש י

שהזכרו בשבועה: (ט) מן המלוא וכותה . היקף חומה נמוכה וממלאין אותה עפר וגבוה התל
 באמלכו ומשופע והולך לכל רוח הוא קרויה מלוא ועליו בנה דוד בתים ואותו המלוא היה
 סביב למזודה: (יב) וידע דוד . בראותו כל מעשיו מכליטין ומלכי האומות שולטין לו מנחה:
 וינטשו

ב א ו ר

היצור והפסח, והם יושבי המזודה הם לא יבואו אל הבית, (הרד"ק בשינוי קצת), ולכן בא
 יאמרו בטעם יותר מפסיק מופסח, כי בנוא טעם אחד שתי פעמים זה אחר זה הטעם הראשון
 יותר מפסיק. (ט) המלוא, מקום הנמלא מעפר ואבנים להיות גבוה למנכר בתוך או בלד
 העיר ועליו יבנו בניינים ומגדלים למנכר חזק נקרא מלוא, ולזה אמר ירמי' הנביא מלא
 כלומר שישפנו סוללה להגנים המנכר. (יא) וחרשי אבן קיר, השיעור וחרשי אבן וחרשי קיר,
 וכן משמע בת"י. (יב) וידע דוד, כאשר שלחו אליו מלכי צור וכנען לשאול בשלומו.

וּאֲלִיפֶט: (י) וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים
 כִּי־מָשְׁחוּ אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־
 יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ
 אֶת־דָּוִד וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּרֶד אֶל־
 הַמְּצוּדָה: (י) וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ
 וַיִּנְטְשׁוּ בְעַמְק רְפָאִים: (י) וַיֵּשֶׁא
 דָּוִד בֵּיתוֹהָ לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה אֶל־
 פְּלִשְׁתִּים הַתְּתַנֵּם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל־דָּוִד עֲלֶה כִּי־נָתַן אֲתָן
 אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדְךָ: (כ) וַיָּבֹא
 דָּוִד בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיִּכֶם שָׁם דָּוִד
 וַיֹּאמֶר פָּרַץ יְהוָה אֶת־אִיבֵי קָפְנִי
 כַּפְרֵץ מַיִם עַל־כֵּן קָרָא שְׁם־
 הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים:
 (כא) וַיַּעֲזֹבוּ־שָׁם אֶת־עַצְבֵיהֶם
 וַיֵּשְׂאוּ דָוִד וְאֲנָשָׁיו: (כב) וַיִּסְפוּ
 עוֹד פְּלִשְׁתִּים לַעֲלוֹת וַיִּנְטְשׁוּ

פסק כל"ט

בעמק

תרגום אשכנזי קה

אלידע אונד אליפלט. (י) אלם
 דיא פלשתים הארטען, דאס
 מאן דען דוד צום קעניגע איז
 בער ישראל געזאלבט האט=
 טע, דא צאנגען אללע פלשתים
 היינף, דען דוד אויפצוהכען.
 דוד ערפוהר עס, אונד צאנג
 הינאב צור בירג. (י) דיא
 פלשתים ריקטען אן, אונד
 ברייטעטען זיך אים טהאלע
 רפאים אויס. (י) דוד בע=
 פראנטע דען עוויגען, אונד
 שפראך: זאלל איך גענען דיא
 פלשתים הינויף ציעהן? ווירסט
 דוא מיר זיא אין דיא האנד גע=
 בען? דער עוויגע ליעס דעס דוד
 אנטווארטען: ציעהע הינויף,
 דען איך ווערדע דיר דיא
 פלשתים אין דיא האנד געבען.
 (כ) דוד לאנגטע אין בעל פרצים
 אן, שלוג זיא דאזעלכסט, אונד
 שפראך: גאטט האט מיינע
 פיינדע פאר מיר וויא וואס=
 סעראויסגוס צערשטרייט! דא=
 הער נענטט מאן דיעזען ארט:
 בעל פרצים. (כא) דיא פלשתים
 פערליעסען דאזעלכסט איהרע
 געטצענכילרער, אונד דוד

אונד זיינע לייטע פערבראנגטען זיא. (כב) דיא פלשתים ריקטען אבערמאהלס העראן, אונד

ר ש י

(יח) וינטשו. ויתפסטו: (כ) בבעל פרצים. מישור פרצים: כפרץ מים. כמים הפורץ גדודי השפה: (כא) וישאס דוד. ואוקידינון דוד וגברוהי:

בעמק

ב א ו ר

(י) וירד, אף כי המלודה היתה במקום גבוה אמר י ר ד יען שהי' לריך לרדת ממושבו אל העמק
 וללות משם אל המלודה, ואפשר שהמלודה היתה על מערת עדולם, גם כן בעל פרצים ובין המלוד
 הי' עמק, והי' דוד לריך לעלות לבעל פרצים, והעמק רפאים הי' אחורי בעל פרצים הנגבה,
 ובעל פרצים הי' הר, וכן דעת ועוויזקהו. (ב) פרץ, פור, ומבטא האותיות דומות, וחזק
 המבטא מורה חזוק הסעולה ואמר פרץ ע"ש פרץ מים, והוא התפצטת והתפורות המים.
 (כא) ויעובו, כל כך נסו בחפזן עד שצנבו את עכניהם. וישאס, לשון שריפה, ונדהי"א כתוב
 וישלכו

בְּעֵמֶק רַפְאִים: (כג) וַיִּשְׁאַל דָּוִד
 בַּיהוָה וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲלֶה הַסֶּבֶל
 אֶל-אַחֲרֵיהֶם וּבֹאתָ לָהֶם מִמּוֹל
 בְּכַאִים: (כד) וַיְהִי בְּשִׁמְעָךָ אֶת-
 קוֹל צְעֵדָה בְּרֵאשֵׁי הַבְּכָאִים אֲוֹ
 תַחֲרֹץ כִּי אֲוֹ יֵצֵא יְהוָה לִפְנֵיךָ
 לְהַכּוֹת בְּמַחֲנֶה פְּלִשְׁתִּים:
 (כה) וַעֲשׂוּ דָוִד כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוְּהוּ
 יְהוָה וַיֵּךְ אֶת-פְּלִשְׁתִּים מִגִּבְעַת
 עַד-בְּאֵר גִּזְרִי:

אינד ברייטעטען זיך וויערער
 אים טהאלע רפאים אויס.
 (כג) דוד בעפראנטע דעסהאלב
 דען עייגען, אונד דער עוויגע
 שפראך: ציעהע ניכט הינאן,
 זאנדערן אומגעהע זא ריק-
 ווערטס, זא דאס דוא פאר
 דען באקקאשטוידען אויף דא
 טריפסט. (כד) ווען דוא דאן
 גערייש איינעם שריטטעס אן
 דען ניפעלן דער באקקאשטוי-
 דען הארטס, דאן ציגע דיינע
 טאפערקייט, דען דער עווי-
 ג איוט דאן פארויס געצאגען,
 דאן העער דער פלשהים צו
 שלאגען. (כה) דוד טהאט זא,
 וויא דער עוויגע איהם בעפאה-
 לען, אונד שלוג דיא פלשתים
 פאן גבע ביז נאך גזר הין.

ו (א) וַיֹּסֶף עוֹד דָּוִד אֶת-כָּל-
 בְּחֹר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים
 אֶלֶף: (ב) וַיִּקַּם וַיִּלְךְ דָּוִד וְכָל-
 הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּעֵלֵי יְהוּדָה

ו א דוד פערואטעלטע אל-
 לע אויסערלעזענען אין
 ישראל, אונד בראכטע דריי-
 סיג טויענד דערזעלבען אויף.

(ג) דאן מאכטע ער זיך אויף, אונד גינג מיט אללעם בייא זיך האכענדען פאלקע פאן בעלי
 יהודה

ר ש י

(כב) בעמק רפאים. אלל ירושלים הוא בשפר יהושע (ט"ז ח'): (כג) ממול בכאים. מקביל
 אילגיא: (כד) את קול לעדה בראשי הנכאים. הם מלאכים הנועדים בראשי האילנות אשר
 אני שולט לעזרתך: אז תחרץ. תרים קול מלחמה ואנחת חרב גלפיר בלע"ז וכן לא יחרץ כלב
 לשוני (שמות י"ח ז):

ו (א) ויוסף עוד דוד. לאסוף את הנחור בישראל שלשים אלף. לפי שנאספו עליו נשמהליכוהו
 בחברון וזו היתה אסיפה שנייה לכך נאמר ויוסף עוד: (ב) מבעלי יהודה. היא קרית
 יערים

ב א ו ר

ו ישרפו באש, ופה הוא כמו להעלותם משאח העיר. (כג) מאול בכאים, מין אילן קטן הנקרא
 גס בלשון ערב ב"א, ולומח במדינת ערב סביבות העיר מיקא, ודומה בצורתו לאילן לרי הנקרא
 בלשון חז"ל עץ הקטף. (כד) אז תחרץ, תזרזיז כמו ויד חרוכים תעשיר. יצא ה' לשניך, תשמע
 קול כאלו יכחו מלאכים לשניך, ויתכן שזא להירות שהגיעה אז עת מפלת הפלשתים.
 ו (א) ויוסף, שרפו אסף, כמו ויאסוף, וכן ולעמאח תומרו, ואסיפה זאת לא היתה להעלות
 הארון רק שכל יפלו עליו הפלשתים פתאום, ומה שנאמר (בד"א י"ג ה') שהקהיל
 את כל ישראל הו' להעלות את הארון. (ב) מבעלי יהודה, היא בעלתה בארץ יהודה הנקראת
 ג"כ קרית יערים כמבואר שם בד"ה, והיא מבעלי מורה שהנחוב כל יספר ההליכה לשם רק
 יליאזו

לְהַעֲלוֹת מִשֵּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
 אֲשֶׁר-נִקְרָא שֵׁם שֵׁם יְהוָה
 צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרֹבִים עִרְיוֹ:
 (ג) וַיִּרְכְּבוּ אֶת-אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
 אֶל-עֲגֹלָה חֲדָשָׁה וַיִּשָּׂאֵהוּ מִבֵּית
 אַבְיָנָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וַעֲזָא וְאָחִיו
 בְּנֵי אַבְיָנָדָב נְהָגִים אֶת-הָעֲגֹלָה
 חֲדָשָׁה: (ד) וַיִּשָּׂאֵהוּ מִבֵּית
 אַבְיָנָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה עִם אֲרוֹן
 הָאֱלֹהִים וְאָחִיו הַלֵּךְ לִפְנֵי הָאֲרוֹן:
 (ה) וְדָוִד וְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל

משחקים

ר ש י

תרגום אשכנזי קו

יהודה, ויָהוּזָן זיא ענגאנגען
 ווארען, דיא לאדע גאָטטעס,
 בייא וועלכער דער נאָמע דעס
 עוויגען צבאות דעם טהראָ-
 נערס איכער דען כרובים
 טהראָנטע, אַכְזוּהאַלען. (ג) זיא
 לעגטען דיא לאדע גאָטטעס
 אויף איינען נייען וואָגען, אונד
 פֿהרטען זיא פֿאַם הויזע
 אבינדב, דער צוגבעה וואָהנ-
 טע. עווא אונד אחיו, דיא זאָה-
 נע אבינדב'ס, לייטעטען דען
 נייען וואָגען. (ד) זיא פֿהר-
 טען זיא אויס דעם הויזע
 אבינדב'ס, דער צוגבעה וואָהנ-
 טע, (אונד קומען מיט דער לאָ-
 דע גאָטטעס; אחיו גינג אויף
 גענטליך פֿאַר דער לאדע הער.
 (ה) דוד אונד דאָ גאַנצע הויז
 ישראל

יערים כמו שנאמר ביהושע ותאר הגבול ועלה בעלה היא קרית יערים (יהושע ט"ו ט') וכן
 בדברי הימים ויעל דוד וכל ישראל בעלתה היא קרית יערים (ד"ה א' י"ג ו') ובעל לשון מישור:
 ויקם וילך דוד וגו' מבעלי יהודה. שנאספו שם להעלות משם את הארון וגו': אשר נקרא שם
 שם. אשר נקרא לו לארון שם ומהו השם שיהיה שם ה' לצבות עליו: (ג) אל עגלה חדשה. טעה
 בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו (במדבר
 י"ט') ולפי שאמר זמירות היו לי מקיף בבית מגורי (תהלים קי"ט נ"ד) נענש לבא לידי כך
 ומת עוזא על ידו לפיכך נשהבואו מבית עובד הניאווהו בכתף שנאמר (בדברי הימים א' ט"ו י"ג)
 ויאמר להם אתם ראשי הצבות אשר ללוים החקדשו אתם ואחיכם והעליתם את ארון וגומר
 כי למבראשונה לא לחנם פרץ ה' אליהו בנו כי לא דרשוהו כמשפט: (ד) עם ארון האלהים.
 הרי

ב א ו ר

יבואו משם, ושיעורו וילך דוד וכל העם אשר אתו מבעלי יהודה אשר באו שמה להעלות
 משם את ארון ה'. אשר נקרא שם שם וגו' עליו, כפל לשון ודי באחד (הרי"ג), וטעמו
 שהארון נקרא ארון ברית ה' לצבות יושב הכרובים. (ג) אל, על. אשר בגבעה, כפי הכתוב
 נראה שגבעה פה אינו מוסב על הבית ששם ה' הארון, רק על אבינדב, והכוונה שהבית בקרי'
 יערים ה' שייך לאבינדב אשר לא מנה בקרית יערים רק ביתו בקרית יערים ה' עומד
 ריקם ולכן העמידו שמה הארון, ולכן אמר בכל פעם אבינדב אשר בגבעה, ומה שאמר (בש"א
 ז' א') בית אבינדב בגבעה, ג"כ הכוונה בן, ולכן העמיד בית אבינדב בראשונה ואח"כ בגבעה,
 כי לולא בן ה' מן הראוי לכתוב שם ויבואו אותו הגבעתה אל בית אבינדב, ולפ"ז סרו כל
 הקושיות, ובשמואל א' פרשנו על אופן אשר. העגלה חדשה, באו התואר בלי ה"א אף כי
 המתואר בה"א כמו הכנש אחד, ואם דרשוהו מו"ל וגם פה נוכל לדרשו שהדבר ה' חדשה
 שהארון ינושא בעגלה כי בתורה נאמר בכתף ישאו, ודוד טעה בדבר הלכה זו עיין בראש"י, ועל
 דבר סתמי יתכן לשון נקבה מ"ד ש"ה. (ד) עם ארון, המקרא קצר וראוי והם באו עם ארון
 האלהים

ושראל שפיעלטען פאר דעם
 עויגען, אויף אללערלייא מו-
 זיקאלישען אינשטרומענטען
 פאן ציפרעססענהאלץ, נעהמ-
 ליד אויף הארפען, ליווערן,
 טראממעלן, סיסטרום אונד
 קאסטאנגעטטען, (ו) אונד קא-
 כען ביז אן דיא טעננע נכון.
 היער שטרעקטע עוזה נאך
 דער לארע גאטטעס זיינע
 האנד אויס, אונד היעלט זיא,
 זייל דיא רינדער זיך לאסן ריי-
 סען וואללטען. (ז) דא וואור-
 דע דער עויגע איבער עוזה
 האפערצירנט, אונד גאטט
 שליו איהן איבער דאז פערגע-
 הען, דאס ער דאזעלכסט נע-
 בען דער לארע גאטטעס
 שטארב. (ח) עם קרענקטע
 דען דוד, דאס דער עויגע דען
 עוזה זא הינגעראפֿט. מאן
 זאגנטע דיעזען ארט כח אויף
 דען הייטיגען טאג: פרץ
 עוזה (היכוועגן פֿונג עוזה'ס).
 (ט) דוד פֿירכטעטע דאמאלס
 (דיא זאדע) דעם עויגען, אונד
 שפראך: וויא קאן דיא לארע
 דעם עויגען צו מיר קאממען?

משחקים לפני יהוה בכל עצי
 ברושים ובכנרות ובנבלים
 ובתפים ובמנענעים ובצלצלים:
 (ו) ויבאו עד גרון נכון וישלח עוזה
 אל ארון האלהים ויאחז בו כי
 שמטו הבקר: (ז) ויחר אף יהוה
 בעוזה ויכהו שם האלהים על-
 השל וימת שם עם ארון
 האלהים: (ח) ויחר לדוד על
 אשר פרץ יהוה פרץ בעוזה
 ויקרא למקום ההוא פרץ עוזה
 עד היום הזה: (ט) וירא דוד את-
 יהוה ביום ההוא ויאמר איך יבוא
 אלי ארון יהוה: (י) ולא אבה
 דוד להסיר אליו את ארון יהוה
 על-עיר דוד ויטהו דוד בית
 עבד-אדם הגתי: (יא) וישב ארון

יהוה פחה באחנה

(י) דוד וואללטע דיא לארע דעם עויגען ביא זיך אין דיא שטאדט דוד'ס ניכט איינקעה-
 רען לאססען, אונד ליעס זיא צום הויזע דעם גתיטען עבד ארום איינלענקען. (יא) דיא
 לארע

ר ש י

הרי זה מקרא קלר והם באים עם ארון האלהים: (ה) בכל עצי ברושים, שמתקנים מהם כלי
 זמר: (ו) כי שמטו הבקר, כי שטוהו הבקר ונענעוהו וכן תרגם יונתן ארי מרגובי תוריא
 כחו שמתרגם ונדק' ידו כגרון (דברים י"ט ז') ותתמריני ידיו כגרונו: (ז) על השל, על
 השגה. שהיה לו לדוד קל וחומר נושאיו נשא כירדן הוא עכמו לא כל שכן: (י) עובד אדום.
 לו

ב א ו ר

האלהים. (הריה"ג ורש"י). (ו) גרן נכון, ונד"הי וחלף בעבור שיווי האותיות מלד מה עם
 ירן כידון, שמטו, עזבו והניחו העגלה, ונתפרדו מן העגלה לכלהי המשיכה. (ז) על השל,
 על השגה, ותרגום שגה שלו (הרד"ק) ר"ל שלא הי' משבט לוי ואחז הארון. עם, אלל.
 עבד

יְהוָה בֵּית עֶבֶד אָדָם הִגִּיתִי שְׁלֹשָׁה
 חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת-עֶבֶד
 אָדָם וְאֶת-כָּל-בֵּיתוֹ: (יג) וַיֵּגֵד
 לַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר בָּרַךְ יְהוָה אֶת-
 בֵּית עֶבֶד אָדָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-
 לוֹ בְּעַבְדוֹ אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ
 דָּוִד וַיַּעַל אֶת-אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
 מִבֵּית עֶבֶד אָדָם עִיר דָּוִד
 בְּשִׁמְחָה: (יד) וַיְהִי כִּי צָעְדוּ נְשָׂאֵי
 אֲרוֹן-יְהוָה שְׁשֵׁה צְעָדִים וַיִּזְבַּח
 שׂוֹר וּמְרִיא: (טו) וְדָוִד מְכַרְכֵּר
 בְּכָל-עֵז לִפְנֵי יְהוָה וְדָוִד חָגֹר
 אֶפֶסֶת בָּד: (טז) וְדָוִד וְכָל-בֵּית
 יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת-אֲרוֹן יְהוָה
 בְּתַרְוָעָה וּבִקְוֹל שׁוֹפָר: (יז) וַהֲיָה
 אֲרוֹן יְהוָה בָּא עִיר דָּוִד וּמִיכַל
 בַּת-שָׁאוּל נִשְׁקָפָה וּבְעַד הַחֲלוֹן

לארבע דעם עוויגען בליעב אל-
 זא אין דעם הויזע דעם גחטען
 עבד אדום דרייא מאנאטע,
 אונד דער עוויגע זענגעטע דען
 עבד אדום, אינד זיין גאנצעם
 הויז. (יג) אלס דעם קעניגע
 דוד דיא נאכריכט מיטגע-
 טהיילט וואורדע, דאס דער
 עוויגע דאז הויז דעם עבד אדום
 אונד אללעם איהם אנגעהארי-
 גע וועגען דער לארע גאטטעם
 געזענגעט האבע, דא גינג דוד
 היין, אונד בראכטע דיא לא-
 דע גאטטעם אויס דעם הויזע
 עבד אדום פריידיג נאך עיר
 דוד. (יד) אימער ווען דיא
 טרעגער דער לארע דעם עווי-
 גען זעכס שריטטע געמאכט
 האטטען, ליעס ער איינען אכט-
 סען אונד איין געמעסטעטעם
 שאאף שלאכטען. (טז) דוד
 מאנצטע אויס אללען קרעפ-
 טען פאר דעם עוויגען הער,
 אונד וואר מיט איינעם ליינע-
 גען אפוד אומגירטעט. (יז) אויף
 דיעזע ווייזע בראכטע דוד אונד
 דאז גאנצע הויז ישראל דיא

לארע גאטטעם אונטער יובעלגעשרייא אונד פאזוינענשאלל הינויף. (יז) אלס דיא
 לארע אין עיר דוד אנלאנגטע, שויעטע שאול'ס טאכטער מיכל דורך דאז פענסטער,
 אונד

ר ש י

לוי היה בדברי הימים ומן השוערים היה: (יא) ויברך ה' וגו'. אשחו ושמנה כלותיה ילדו
 ששה בנים נכרם א' שנא' ופעולתו השמיני ששים ושנים לעובד אדום (דברי הימים א' כ"ו ה'):
 (יד) מכרכר, מרקד: אפוד בד. מעיל בן פורזייל"ט בלע"ז. ויונתן תירגם כרדוט וכן
 תירגום

ב א ו ר

(יא) עבד אדום, נזכר (בדק"ל כ"ו ד' ה') שהוא אחד מהשוערים וכי זכרו אלהים בשמנה
 בנים, וזה שאמר נאן ויברך ה' את עובד אדום. (יב) בשמחה, תחת כי כלפנים ה' ירא
 לפניהו לעיר דוד. (יג) ומריא, נהמה ממוטמת וריה"ג פתרו על הביפעל והוא מין שור שמן.
 (יד) מכרכר, מרקד, וכן בד"ה. אפוד בד, ת"י כרדוט, ותרגם כן למען הרחיקו מאכוד
 הכהנים; חולם וינוכל לומר שדוד נשא מלבוש בעין הכהנים, יען שהי' אלל עבודת ה' להביא
 הארון

אונד ערבליקטע דען קעניג דוד
 שפרינגענר אונד טאנצענר
 פֿאַר דעם עויגען, אינד זיא
 שעטצטע איהן אין איהרעם
 הערצען גערינג. (יז) טאן
 בראַכטע דיא לאַדע דעם עווי-
 גען, אונד שטעללטע זיא אן
 דען אַנגעווייעזענען אַרט אינ-
 טער דאָ צעלט, וועלכעם דוד
 פֿיר זיא אויפֿשלאַגען ליעם,
 אונד דוד בראַכטע פֿאַר דעם
 עויגען גאַנצ- אינד פֿריידענ-
 אַפֿעך דאָר. (יח) נאַכ־רעם
 דוד דיא גאַנצ- אינד פֿריידענ-
 אַפֿעך דאָרנעכראַכט האַט-
 טע, זענגעטע ער דאָ פֿאַלק
 מיט דעם נאַמען דעם עויגען
 צבאות, (יט) אינד ליעם דעם
 געזאַמטען פֿאַלקע, זאָ גראַם
 אויך דיא מענגע ישראל'ס
 וואָר, זאָוואָהל יעדעם מאַנגע
 אַלס יעדער פֿרויא, איינען
 בראַדקיטען, איין שטיק פֿלייש
 אונד איינען כעכער וויין אויס-
 טהיילען, וואָרויף דאָ גאַנצע

והִרְאָתָא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפְּנֵי
 וּמִכְרַכְרֵךְ לִפְנֵי יְהוָה וַתָּבוּ לוֹ
 בְּלִבָּהּ: (יז) וַיָּבֹאוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה
 וַיִּצְיָגוּ אֹתוֹ בְּמִקְוָמוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל
 אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד
 עֲלוֹת לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁלָמִים:
 (יח) וַיִּכַּל דָּוִד מִהֲעֲלוֹת הָעוֹלָה
 וְהַשְׁלָמִים וַיְבָרֵךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם
 יְהוָה צְבָאוֹת: (יט) וַיַּחֲלֵק לְכָל־
 הָעָם לְכָל־הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל לְמֵאִישׁ
 וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ חֶלֶת לֶחֶם אַחַת
 וְאַשְׁפָּר אֶחָד וְאִשְׁיִשָּׁה אַחַת וַיִּלְךְ
 כָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ: (כ) וַיָּשָׁב
 דָּוִד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתוֹ * וַתֵּצֵא
 מִיִּכַל בַּת־שָׁאוּל לְקַרְאֵת דָּוִד

והאמר פסקא נא"פ

פֿאַלק הינווען, אונד יעדער נאך ווינער היימאטה גינג. (כ) אַלס דוד צוריק קאַם, זיי
 גען הויזלייטען דען זענען צו ערטהיילען, גינג איהם שאול'ס טאָכטער מיכל ענטגענען, אונד

ר ש י

תירגום יונתן מעילים דתמר אחות אנשלוס כדוטין (לקמן י"ג י"ח): (יט) ואספר. אחד
 משזה נפר: ואשישה אחת. גרנא דתמרא:

אחד

ב א ו ר

הארון אליו, להראות שאינו חושב עלמו רק לאחד ממשרתיו. (טז) משון, מוננו ג"כ מרקד,
 ובד"ה כתיב מרקד ומשחק. (יט) ואשפר, חז"ל דרשוהו אחד משזה נפר, אבל ככה יכלו
 לדרוש ר"ת אחד משני, משלישי מאשישי או אחד משמיני נפר, והפולגלטי פתרה קתיבת נפר
 כלויה, ואס כן דרשוהו אשפר, ויוכל להיות גם לשון שפר והאל"ף לענון עליה הש"א
 כמו אורוע, אגרוף, ואס כן פתרונו נגד מה, ותרגמוהו לפי הארמי שהוא קתיבת נפר.
 ואשישה, י"ת ומנתא, וחז"ל פתרוהו גרנא דתמרא, ורמק שהי' לדוד כ"כ סביות יין, ובגדרו'
 איתא הגודר מן העדשים אסור באשישים ופינשו הרע"ב כסולת עדשים, והשנעים פתרוהו
 סלשעשיה על מחבת, ובד"ה פתרוהו חלת דבש, ותרגום המיוחס לי"ע בתורה תרגם לפימת
 בדכא אשישין, ונקמו תרגמוהו כלי"ג כלי של יין. (כ) לברך אח ביחו, המלכים היו קדושים
 בעיני

וְהָאָמַר מִה־נִּכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינַי
 אִמְהוֹת עַבְדֵי כְהִגְלוֹת נִגְלוֹת
 אַחַד הַרְקִים: (כא) וַיֹּאמֶר דָּוִד
 אֶר־מִיכַל לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בָּחַר־
 בִּי מֵאֲבִיךָ וּמִכָּל־בֵּיתוֹ לְצוֹת
 אֶתִּי נָגִיד עַל־עַם יְהוָה עַל־
 יִשְׂרָאֵל וְשִׁחַקְתִּי לִפְנֵי יְהוָה:
 (כב) וַיִּנְקַלְתִּי עוֹד מִזֹּאת וְהָיִיתִי
 שָׁפֵל בְּעֵינַי וְעַם־הָאִמְהוֹת אֲשֶׁר
 אָמַרְתָּ עִמָּם אֲכַבְּדָה: (כג) וּלְמִיכַל
 בַּת־שָׁאוּל לֹא־הָיָה לָּהּ יוֹלָד עַד
 יוֹם מוֹתָהּ:

תרגום אשכנזי קה
 שפראך : וויא עהרבאך האט
 זיך הייטע דער קעניג פֿאן
 ישראל בעוועוען, דא ער הייט
 טע פֿאך דען אויגען דער מענע
 דע זיינער אונטערגעבענען ער
 שיענען, וויא נור איינער דער
 ניעדריגען מענשען זיך צייגען
 מאג! (כא) דוד אנטווארטעטע
 דער מיכל: פֿאך דעם עוויגען,
 דעם איך בעסער אלס דיין
 פֿאטער אונד זיין גאנצעס הויז
 געפֿאללען, דאס ער טך אי
 בער דאן פֿאלק דעם העררן,
 איבער ישראל צום רענענטען
 געועטעט, (פֿאך דיענען בין
 זיך זך ערטיענען). פֿאך דעם
 עוויגען דאך איך וואָהל מיינע
 פֿריידע אייסערן! (כב) אינד
 ציינטע איך מיך נאָך זך פֿער
 אַכטליך, אינד מאַכטע סיך
 אין מיינען איינען אויגן ניעד.

ולד קרי ריג, זך ווירדע איך דעננאך פֿאן דען מענדען, וועלכע רוא ערוועהנטעסט, עהרע ער
 האלטען. (כג) מיכל, שאול'ס טאכטער, האטטע ביז אן איהרעם שטערבעטאג קיין קינד.

ר ש י

(כ) אחד הרקים. חד מן סריקיא: (כב) ונקלותי עוד. לפניו יותר מוזת שהקלותי בעצמי
 עמה: עמם אנכדה. אינם מבזין אותי אלא חשוב אני בעיניהם על זאת: (כג) לא היא לה ולד.
 מאותו היום והלאה:

ב א ו ר

נעיני עבדיהם, והי' ראוי להם לחלוק ברכות, וכן נרך את נחלי הגלעדי. נכבד, נפעל עבדי.
 כי הוא פתוח ודרך לעג אמרה לו (הרד"ק). אמהות, גם אפילו לעיני האמהות וכ"ל לעיני
 גוים יקרות והבזיון יותר גדול. כהגלות נגלות, גיהס מקורים והאחד נפעל השלם כמו נאול
 נאל, והאחד חסר הנו"ן ונאלם נדגש כמאשעו, ונא הנפל לרוב התגלותו נשחוק (הנ"ל).
 באחד הרקים, חד מן סריקיא (רש"י). (כא) לפני ה' אשר, זאת תשיבה על התגלותו
 ואמר לא לפני האמהות נגליתי רק לפני ה', ואח"כ אמרו ושאקתי לפני ה'. (כב) ונקלותי,
 הכוונה אף אט עוד אקל מוזת עד כי גם בעיני אהי' שפל, עיד אשיג כבוד מאותן האמהות,
 כי נתנו לי הרבנות ולאניך האלפים נעת נאחי מאחרי העלות. (כג) לא היא לה ולד, יחכן
 או שלא חשב דוד אותה במקדס או שהי' לה זה ע"ל העונש, ומה שפירש"י שמאותו היום והלאה
 לא הי' לה ולד, רומז בזה על יתרעם לעגלה, שפירש לעיל שהיזה מיכל, עיין לגיל.

ה ג ה ו ת

(ה) לדעתי הכוונה אס אשוב זאת אינו לפי כבודי לשחק לפני ה', אך אז אהיה שפל בעיני
 נאמת ואכבד בחברת האמהות אשר אמרת, ויתורגם: (חונד וקלוטע חייך דיעועם ויינער חונד
 ווירדיג האוטען, דאן וואָרע חייך חין ויינען חונדען חיר פֿערפֿכטויך, חונד היסטע חייך מיט
 דער געוועלשפֿט דער העגדע דערען רוא גערפֿכט האַסט נאָך געהרט האַוטען).

ז (א) אלם דער קעניג אין זיי-
 נעם פאללאסטע רוהיג
 זאם, אונד דער עוויגע איהם
 פאן אללען ווינען פוינדען אומ-
 הער רוהע פערשאפט האט-
 טע, (ב) שפראך דער קעניג
 צום פראפעטען נתן: זיעהע
 נור! איך וואהנע אין איינעם
 מיט צעדערנעטעפעל אויס-
 געלענטען פאללאסטע, אונד
 דיא לאדענאטטעס פערוויילט
 אונטער דעם טעפפיבע! (ג) דא
 ערוועדערטע נתן דעם קעניגע:
 וואס דוא נור אין געדאנקען
 האסט, דאטהוע, דען דער
 עוויגע איזט מיט דיר. (ד) אין
 דער דארויפפאלגענדען נאכט
 ווארד דאוווארט דעם עוויגען
 דעם נתן, וויא פאלגט: (ה) גע-
 העהן, אונד זאנע מיינעם
 קנעכטע דוד: זא שפריכט
 דער עוויגע: „דוא וויילסט
 „מיר צום וואהנויטצע איינען
 „טעמפעל ערכויען? (ו) הא-

ז (א) ויהי כִּי יֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ
 וַיְהוֹה הַנְּחִיחַ לוֹ מִסָּבִיב מִכָּל-
 אֵיבָיו: (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-נָתָן
 הַנָּבִיא רֵאֵה נָא אֲנִכִּי יוֹשֵׁב בְּבֵית
 אַרְזִים וְאַרְזֵי הָאֱלֹהִים יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ
 הַיְרִיעָה: (ג) וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל-
 הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר בְּלִבְךָ לַךְ עֲשֵׂה
 כִּי יְהוָה עִמָּךְ: (ד) וַיְהִי בַלַּיְלָה
 הַהוּא * וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֶל-נָתָן
 לֵאמֹר: (ה) לַךְ וְאָמַרְתָּ אֶל-עַבְדִּי
 אֶל-דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה הָאֵלֶּה
 תִּבְנֶה-לִּי בַיִת לְשִׁבְתִּי: (ו) כִּי לֹא
 יֵשְׁבְתִי בְּבַיִת לְמִיּוֹם הָעֲלֹתִי אֶת-
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם
 הַזֶּה וְאֵהְיָה מִתְהַלֵּךְ בְּאֶהָל

פסקא נח"ט
 ובמשכן
 „בע איך דאך קיינען טעמפעל בעוואהנט, וייטרעם איך דיא קינדער ישראל'ס אויס מצרים
 „הערויפגעפיהרט ביז אויף דיעוען טאג, זאנדערן איך בין אים צעלטע אונד אין דער
 ברעט-

ר ש י

ז (א) וה' הניח לו. אמר הרי נחקיים והניח לכם מכל אויבונס וגו' (דבנים י"ב י') מה
 בתיב אחריז והיה הכקוס אשר יצמר וגו' מעשה עלינו לבנות בית הבחירה: (ד) ויהי
 זלילה הוא. אמר רב חנינא בר פכא אמר לו הקב"ה לנתן האדם הזה שאני משלחך אללו
 מהיר הוא שמה ישכור פועלים ונמלאמי מכסידו מהר ואמור לו לא אהה חבנה הבית רבי
 סימין אומר האדם הזה שאני משלחך אללו נדרן הוא בענין שנאמר אשר נשבע לה' נדר לאביר
 יעקב אס אנא נאהל ביתי (תהלים קל"ב ד') שמה יאמר איני אוכל ואיני שוחה עד שאעשה כך
 ונמנחת מכסידו: (ו) נאהל ונמשכן. משכן שילה לא היתה בו תקרה אלא בית של אננים
 מלמטן

ב א ו ר

ז (א) הניח לו, עתה נדב לבו לבנות בית הבחירה, ועל הפרשה היקרה הזאת שר דוד מזמור
 קל"ב הנעים ידרשהו הקונא מסס וינעס לחנו. (ב) בביח ארוים, ת"י די מטלל
 בניורי הרזים, ד"ל המקויה בלכוי ארוים, וכן בלשון חז"ל ליוור וכיוור. דיריעה, יריעות המשכן
 כי נל המשכן הי' ביוסליכ. (ג) ויאבר גהן, מדעת נכשו ולא מכחת הננואה. (ו) באהל
 ובמשכן, גם המשכן נמדבר הי' נאהל, והננון שאמר משכן על בנין הקרשים, כי האהל
 מורה

וּבְמִשְׁכַּן: (ז) בְּכָל אֲשֶׁר--
הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הַדְּבַר דִּבַּרְתִּי אֶת-אֶחָד שְׁבִטֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי לְרַעוֹת אֶת-
עַמִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לָמָּה
לֹא-בְנִיתֶם לִי בַיִת אֲרָזִים:
(ח) וְעַתָּה כֹּה-חָאֵמֶר לְעַבְדֵי
לְדוֹד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי
לְקַהֲלֶיךָ מִן-הַנְּהוּה מֵאַחַר הַצָּאן
לְהִיזוֹת נֶגִיד עַל-עַמִּי עַל-יִשְׂרָאֵל:
(ט) וְאֵדְוִיָּה עִמָּךְ בְּכָל אֲשֶׁר הִלַּכְתָּ
וְאֶכְרַתְּהָ אֶת-כָּל-אִיבִיָּה מִפְּנֵיךָ
וְעִשְׂתִּי קָה עִם גְּדוֹל כְּעִים
הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ: (י) וְעַמִּיתִי
מִקּוֹם לְעַמִּי קִיְּשָׁרְאֵל וְנִמְעָתִיו
וְשָׁכֵן תִּהְיֶהוּ וְלֹא יִרְגֹז עוֹד וְלֹא-
יִסִּיפוּ בְנֵי-עוֹלָה לְעַנּוֹתוֹ בְּאֲשֶׁר

ברעטטערוואָהנונג אומהער
געוואַנדעלט. (ז) אָן אַללען
אַרסטען, וואָ איך אונטער
דען קינדערן ישראל'ס אומ-
הער געוואַנדעלט, האָבע
איך דען איינעם אויס דען
שטעמען ישראל'ס, דעם
איך אויפגעטראָגען, מיין
פֿאַלק צו לייטען, דאָ וואָרט
פֿערלויטען לאַססען: וואָרום
כִּי יִגִּט אִיהָר מִיר קִינען טעמע-
פעל אויס צעדערן?—(ח) דאָ-
הער זאָגע מיינעם קנעכטע
דוד פֿאַלגענדעס: זאָ שפּריכט
דער עוויגע צבאֹות: איך האָ-
בע דיך פֿאַן דער הירדע, הינ-
טער דעם קליינפֿעה הער-
גענאָמען, אוב איבער מיין
פֿאַלק ישראל אין רעגענט צו
זיין: (ט) איך בין מיט דיר
געוועזען, וואָ דוא געגאַנגען
ביזט, האָבע אַללע דינע
פֿיינדע פֿאַר דיר אויסגעראָט-
טעט, אונד דיר זאָ אינען
גראַסען נאַמען געמאַכט, וויא
איהן נור דיא גראַסען אויף
דער ערדע טראָגען. (י) איך
ווערדע מיינעם פֿאַלקע ישראֵל

בראשונה

איינען בלייבענדען פלאַטץ פֿערשאַפֿען, ווערדע עס אין זיינעם זיטצע בעפֿעסטִגען,
דאָס עס אויף זיינער שטעללע רוהיג וואָהנע, אונד ניכט מעהר אויפגעשייכט ווערדע;
דען דיא אונגערעכטען ווערדען עס ניכט פֿערנער דריקען קאַנגען וויא פֿאַרהין,
אַלס

ר ש י

מלמטן ויריעות מלמעלן: (ז) הדבר דברתי. לשון תמיכה הוא לנך הוא נקוד ה"א חטף סת"ח
והדל"ת רפי: (ח) מן הנוה. דיר הרועים כמו נוח כרות רועים (לכניה ב' ז'): (ט) ואנכיחה
את כל אויביך. ולכך עלה על לנך לננות הבית כמה שנחוב בתורה: כשם הגדולים. זהו
שאמרים מגן דוד: (י) ושמתי מקום. עוד אני מסך להשקית שיהא שקט ושליו את עמי צימי בנך

ב א ו ר

מורה לנד על מכסהו מעורות האלים מאדמים, וכן דעה גענעזיזוס. (ז) בכל, כתיב בכל
אחר. שבטי ישראל, ונד"הי כתוב את אשד שופטי ישראל, ופה הכוונה את אשד מחוק
שנטי בני ישראל. (ד) בן הנוה, גדרות לאן (הרד"ק). (י) ושמתי מקום, כי צימי דוד היו
עוד

,, (יא) אלס איך איבער מיין
 ,, פֿאַלק בלאַס ריכטער פֿער.
 ,, אָרדנעטע. איך ווערדע דיר
 ,, פֿאַן אללען דיינען פֿינדען רוי.
 ,, הע פֿערשאַפֿען. יונג לעמט
 דיר דער עויגע פֿערקינדען.
 דאַס ער דיר איין רעניערענע
 דעס הויז ערריכטען ווירד.
 ,, (יב) ווען דיינע לעבענסצייט
 ,, אַויס זיין ווירד (טפּילט
 ,, גאָסט), אונד דואַ בייאָדיי.
 ,, נען פֿאַטערן ליעגען ווירסט,
 ,, ווערדע איך דיינען זאַמען
 ,, נאָך דיר, דער אַייס דיינען
 ,, איינגעווירדען ענטשפּריעסען
 ,, ווירד, ערהעבען, אונד זיין
 ,, רייך גרינדען. (יג) דיעזער
 ,, ווירד טיינעם נאַמען איינען
 ,, טעמפּעל ערבייען, אונד איך
 ,, ווערדע זיינען קעניגליכען
 ,, טהראָן איך אימער פֿעסט
 ,, שטעללען. (יד) איך ווערדע
 ,, איהם איין פֿאַטער, אונד ער
 ,, ווירד מיר איין זאָהן זיין. דאַס,
 ,, ווען ער זיך פֿערנעהעט, איך
 ,, איהן מיט דער געוועהנליכען
 ,, זענשענגייסעל אונד מיט

בראשונה: (יא) ולמן היום
 אשר צויתי שפטים על עמי
 ישראל והניחתי לה מכל איביה
 והגיד לה יהוה כי בית יעשה
 לה יהוה: (יב) כי וימלאו ימיה
 ושכבת את אבתיה והקימתי
 את זרעה אחריה אשר יצא
 ממעיך והקינתי את ממלכתו:
 (יג) הוא יבנה בית לשמי ולננתי
 את כסא ממלכתו עד עולם:
 (יד) אני אהיה לו לאב והוא
 יהיה לי לבן אשר בהעותו
 והכחתו בשבט אנשים ובנגעי
 בני אדם: (טו) וחסדי לא יסור
 ממנו כאשר הסרתיו מעם שאול
 אשר הסירתיו מלפניה: (טז) ונאמן

ביה

,, דער אללגעמיינען פלאַגע דער זאָהנע אדם'ס ציכטיגע. (טו) מיין וואָהלוואָללען זאָלל
 ,, נייע גענצליך פֿאַן איהם ווייכען, זאָ וויא איך עם דעם שאול ענטזאַגען, דען איך
 ,, ווענגעשאַפֿט האַבע, אום דין איינזעטען. (טז) דייין הויז אונד דייין רייך
 זאָלל

ר ש י

(יא) ולמן היום אשר לויתי. מחובר על העליון ולא יוסיפו לענותו כאשר בראשונה קודם
 השופטים ובאשר עשו מימי השופטים עד כאן: והניחתי לה. יותר ויותר עד שתנוח מכל
 אייביך: והגיד לה ה'. היום ע"י כי בית יעשה לה להושיב בך על כסאך ויתקיים לך בית המלכות
 והוא יבנה הבית: (יד) בשנת אנשים. זה הדד ורוון בן אלידע: ונננתי בני אדם. זה אשמדאי

ב א ו ר

עוד מלחמות נאָרן ורק בימי שלמה הי' שלום נאָרן. (יא) ולמן היום, מחובר למעלה של
 זביסו בני עולה לענותו בנימי השופטים. והגיד לה ה', הכל מדכוי השם והראי' והקימותי
 בססוק שלאחריו. כי בית, בית מלכות וכו'. (יג) הוא יבנה, והטעם נאמר בל"ה כי אלה
 שבת דמים הרבה. (יד) והוכחתו בשבט אנשים, כל צעוג הרגיל לנאם לנלתי כלות אותו
 יחז זרעו מכסא השלטה (הרד"ק נקיבור). (טז) ונאמן, עבר נפעל מהוסך לעתיד.

בִּיתָהּ וּמִמֶּלֶכְתָּהּ עַד-עוֹלָם
 לִפְנֵיהָ כַּסֵּאָהּ יִהְיֶה נִכּוֹן עַד-
 עוֹלָם: (יז) כָּכֵל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
 וּכְכֹל הַחֲזוֹנוֹת הַזֶּה כֵּן דְּבַר נִתֵּן
 אֶל-דָּוִד: (יח) וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד
 וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי אֲנֹכִי
 אֲדֹנָי יְהוִה וּמִי בֵּיתִי כִּי הֵבִיאֲתָנִי
 עַד-הַלֵּם: (יט) וַתִּקְטֹן עוֹד זֹאת
 בְּעֵינֶיהָ אֲדֹנָי יְהוִה וַתְּדַבֵּר גַּם
 אֶל-בֵּית-עַבְדָּהּ לְמַרְחֹק וְזֹאת
 תּוֹרַת הָאָדָם אֲדֹנָי יְהוִה:
 (כ) וּמֵה-יוֹסִיף דָּוִד עוֹד לְדַבֵּר
 אֵלֶיהָ וְאַתָּה יִדְעָתָּ אֶת-עַבְדָּהּ

אדני

תרגום אשכנזי קי

„וְאֵלֶּל אִימְמַעַר אֹנְטַעַר דִּיר
 „עֵעֵסֵט שְׁטַעַהֶען, דִּיין טַהֶרָאָן
 „וְאֵלֶּל אוּיָּף אִימְמַעַר אֹנְטַעַר-
 „שֵׁיטְטֶערֶלִיךְ בְּלִיִּבְעוֹן. “
 (יז) אִינְגַעֶפֶּהֶר דִּיעוּעַ וּוְאַרְטַע,
 וּוִיאִזִּיא דִּיעוּעַר עַרְשֵׁינִוִּנְגֶּע-
 טָאָם וּוְאַרְעוֹ, רִיִּכְטַעַטַע נַתֵּן
 אֶן דוּד. (יח) דַּעַר קַענִיג דוּד
 קָאָם הִיז, פֶּעֶרֶוּוִילְטַע פֶּאַָר
 דַּעַם עוּוִיגַעַן, אִוְנֶר שְׁפֶרָאָךְ:
 ווער בִּין אִיךְ, אָ מִיין הַעֶרֶר
 אֹנְדַר עוּוִיגַעַר! אֹנְדַר וּוְאַס אִיזִט
 מִיין הִוִּז, דָּאָס דוּא מִיךְ בִּיז צו
 דִּיעוּעַם שְׁטאַנְדַע גַּעבֶרֶאָכְט
 הָאָסֵט? (יט) דִּיעוּעַס וּוְאַר דִּיִּי-
 נַעַר עַרְהַאָבְעֶנְען אִינִוִּכְט, אָ
 הַעֶרֶר אֹנְדַר עוּוִיגַעַר! נָאָךְ צו
 וועניג, אֹנְדַר דוּא גַאָכְסֵט דַּעַם
 הִיזוּעַ דִּיִּינַעַם קַנַעֶכְטַעַם נָאָךְ
 פֶּעֶרֶהִיִּסוֹנְג אוּיָּף דִּיא צוִקוֹנְטֵט!
 דִּיעוּעַם צִיעַמֵט יָא נוֹר כְּלָאָם
 דַּעַם הָאָהֶען רֶאָנְגַע אִיִּנַעַם
 אִוִּיסְנַעֶצִיִּכְנַעַטַען מֶאָנְנַעַם, אָ
 הַעֶרֶר אֹנְדַר עוּוִיגַעַר! (כ) וּוְאַס קָאָן דוּד דִּיר נָאָךְ פֶּאַָר שְׁטַעֶלְלַעַן? אֶלְלִיִּן דוּא קַענְסֵט, אָ
 הַעֶרֶר

ר ש י

שְׂדָקָהוּ מִמְּלֻכוֹתוֹ וְהַשְׂדֵּיִם בְּנֵי אֲדָם הַרְאִשׁוֹן הֵם שָׂכֵל מֵאֵה וְשֹׁלְשִׁים שָׁנָה שָׁפִי' אֲדָם מֵאֲשֶׁתוֹ נְשׂוֹת
 הַבַּל הֵיוּ הַרוֹחוֹת מִתִּישׁוֹמֹת וּוְיֹלְדוֹת הַיָּמִינוֹ: (יח) וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי ה'. לִפְנֵי הַאֲרוֹן: עַד הַלֵּם.
 שֶׁהַמְּלַכְתּוֹ: (יט) גַּם אֵל בֵּית עַבְדְּךָ. לְהַמְלִיךְ אֶת בְּנֵי אֲחֵרֵי: וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם. נְתִיבָה
 רִאשׁוֹ לְהַתְּבַשֵּׁר כֵּן לְנֶשֶׁר וְדָם. ד"א עֲשִׂית לִי כִּמוֹ שֶׁעֲשִׂית לְאֲדָם הַרְאִשׁוֹן שֶׁהִרְאִית לּוֹ דוֹרוֹת
 הַעֲתִידִים לְלֶאֱת מִמֶּנּוּ: (כ) וּמֵה יוֹסִיף דָּוִד עוֹד לְדַבֵּר אֵלֶיךָ. מֵה אֲשַׁאֵל עוֹד: וְאַתָּה יִדְעָתָּ
 אֶת עַבְדְּךָ. לְתַת לִי כָּל כְּרִבִּי כִּמוֹ יוֹדַע לְדוֹק נֶפֶשׁ בְּהַמְתּוֹ (מִשְׁלֵי י"ב):

בעבור

ב א ו ר

(יז) הַחֲזוֹנוֹת, רָצָה לְרַמֵּז שֶׁהַקִּנְיָה לֹא דִינָר אֲלֵינוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְלֵה בְּמֵלֶה רַק הַשְּׂכִּינַן עֲלֵינוּ רוּחַ
 נְבוֹאָתוֹ וְעִי"כ הַתְּנַבֵּא לְאִמֵּר כִּפִּי הַעוֹלָה עַל לְשׁוֹנוֹ לְלַנּוֹשׁ הַעֲנִיִּים אֲשֶׁר הַשִּׁיג בְּרוּחַ נְבוֹאָתוֹ
 בְּדַבְרִים, וְלִכֵּן נִשְׁמַתוֹ הַדְּבָרִים בְּד"הִי מִפֶּה. (יח) וַיָּבֹא וְגו' וַיֵּשֶׁב, הַרְמַב"מ בְּצִיּוֹר לְנֵת"הַשׁ
 כְּסוּק רִאשׁוֹן לִס' וַיִּקְרָא אֲשֶׁר שְׂדָךְ ל"הַק בְּבוֹת ב' פְּעֻלִים עַל פּוּעַל אֶחָד שִׁזְכִּיר הַפּוּעַל אֲחַר
 הַפּוּעַל הַשֵּׁנִי, וּמִפְּסוּק זֶה נִרְאֶה שֶׁתִּירָה לְדַבְרֵיו שֶׁזֶה הַמֶּלֶךְ דָּוִד בִּין וַיְנַוֵּל לְוִישָׁב, גַּם מִפְּסוּק
 י"ט פֶּרַשָׁה י"ח סְתִירָה. לְפָנֵי ה', בְּחוּךְ הַמַּשְׁכָּן. עַד הַלֵּם, לְמַעֲמַדֵּי זֶה. (יט) וְזֹאת תּוֹרַת
 הָאָדָם, זֹאת אֲשֶׁר דְּבַרְתָּ אֵלַי רִאשׁוֹ לְמַדְרַגַּת אֲדָם חָשׁוֹב וּמַעוֹלָה מֵאֵד, וְכֵן בְּד"הִי וְרִאשׁוֹנֵי נְחוּר
 הָאָדָם הַמַּעֲלָה, וְעַס ה"א הַיְדִיעָה מוֹרָה אֲדָם עַל אִישׁ מֵאִוֵּב לְכַבּוֹד וְלְתַפְאֵרַת. יִדְעָתָּ אֶת
 עַבְדְּךָ

אֲדַנִּי יְהוָה: (כא) בַּעֲבוּר דְּבַרְךָ
 וּכְלַבְּךָ עָשִׂיתָ אֶת כָּל־הַגְּדוּלָּה
 הַזֹּאת לַיהוּדִיעַ אֶת־עַבְדְּךָ:
 (כב) עַל־כֵּן גְּדַלְתָּ יְהוָה אֱלֹהִים
 כִּי־אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זֹולָתְךָ
 כְּכֹל אֲשֶׁר־שִׁמְעָנוּ בְּאֶזְנוֹנוּ:
 (כג) וּמִי כַעֲמֶךָ בְּיִשְׂרָאֵל גְּזוֹי אֶחָד
 בְּאַרְצוֹ אֲשֶׁר הִלְכוּ אֱלֹהִים
 לַפְדוּת־לוֹ לָעַם וְלָשׁוֹם לוֹ שֵׁם
 וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם הַגְּדוּלָּה וְנִרְאוֹת

הערר אונד עווינער! דיינען קנעכט. (כא) אום דיינער פֿער- הייסונג וויללען, אונד וויללען עס דיין העכסטער וויללע איזט, טהאטעסט דוא דיעזעס, אונד פֿערקינדעטעסט דיינעם קנעכט- טע דיעזע אויסצייכנונג. (כב) היערדורך צייגסט דוא דיי- נע ערהאבענהייט, א אַלל- וועלטהערר! דאס דיר קיינער גלייך, אונד אויסער דיר קיין גאטט איזט; גאנץ זא, וויא וויר עס מיט אונזערן אָהרען פֿערנאָהמען. (כג) דען וואָ איזט וויא דיין פֿאַלק ישראל אויף דער ערדע איינע נאַציאָן, דערענט- האַלבן איינע מאַכט היין געגאַנגען

הל' בדגש לארצף

גען וואָרע, זיא זיך צום אייגענטהימליכען פֿאַלקע פֿאַן דער שקלאַפֿערייא צו בעפֿרייען, איהר איינען נאַמען צו מאַכען, אונד פֿיר זיא זאָ פֿיעל גראַסעס אונד וואונדערבאַרעס צו טהון, זאָ וויא

ר ש י

(כא) בעבור דברך. להקים מה שאמרת לשמואל להמליכני: וכלבך. רכונך הוא ולא שאני כדאי? להודיע את עבדך. הנשורה שבשרתני: (כב) אשר הלכו אלהים. משה ואהרן שנאמר נתחיד אלהים לפרעה (שמות ו' ז') וכן תורגם יונתן דאזלין שלומין מן קדם ה': לפדות לו לעם. כך אמרו השלומים לישראל הקב"ה שלחנו לפדותכ' לו לעם ולשום לו עס ולעשות לכם הגדולה ונוראות עשית לארצך לאחר שילאו משם ומה הם הנוראות מפני עמך לגרש עמים ואלהיהם ומקרא זה חסר לגרש. ובדברי הימים (א' י"ז כ"א) פירשו לגרש מפני עמך אשר פדית ממלכים מבין העמים. ואינו חסרון

ב א ו ר

עבדך, הכרת אותי ואת חודת רגשי לבני. (כא) להודיע את עבדך, המקרא מסורס ושיעורו עשית להודיע את עבדך את כל הגדולה הזאת. (כב) על כן גדלתי, על ידי כן תִּרְאָה גדולתך. (כג) כעמך כישראל, ובד"ה כעמך ישראל, וידענו כי סופר ד"הי הי' עזרא וסיעתו אשר אז כבר נפלה מדרגת לש"הק כי בנוא הכלל ביחוס מה יבוא הפרע אחריו ג"כ ביחוס זה (ה'). הלכו אלהים, בא בלשון רבים, כמו אשר לו אלהים קרובים אליו, כי כמות הנביא רבים, ובעל הכחות כלם הוא אחד, וימתן שמוסנעל אלהי העמים ההם, ותרגומו סובל ב' הפירושים. ולעשות לכם, לפי הנראה התיבה לכם נוספת, ובד"הי בלתי נזכר לארצך, וב' המאמריה

ה ג ה ח

(ה') אין זה ראיה כלל כי בימים ההם כבר אבדה יקר מליכות העברית, הלא מלינו גם באיוב גור השירים השמת לבך על עבדי איוב (איוב א'). והאמת כי במקומות אלה הוא מושך עכמו ואחר עמו, וזה חסרון בלשון ויתרון במליכה כנודע.

תרגום אשכנזי קיא

וויא דוא דיינעם לאנדע, דיי-
 נעם פֿאלקעס ווענען געטהאן,
 וועלכעס דוא דיר אויס מצרים
 ערלעזעט, אונד פֿאר איהנען
 פֿעלקער זאממט דערען געט-
 טערן פֿערטריעבען האסט? —
 (כז) דאָסיר האסט דוא דיר
 דיין פֿאלק ישראל צום אייגענ-
 טהימליכען פֿאלקע אויף עוויג
 גענרינדעט, אונד דוא זעלבסט,
 אָ אונאויס שפרעכליכער! ביזט
 איהר גאָטט געוואָרדען.
 (כח) בעשטעטטיגע אַלאָ,
 אָ עוויגער גאָטט דיא פֿער-
 הייסונג, וועלכע דוא דיינעם
 קנעכטע אונד זיינעם הויזע
 פֿערהייסען, אויף עוויג, אונד
 טהויע, וויא דוא געשפּראַכען!
 (כט) מאַגע דיין נאָמע דאָדורך
 אויף עוויג פֿערהעררליכט
 ווערדען, ווען עס הייסען ווירד:
 דער עוויגע צבאות איזט גאָטט
 איכער ישראל! מאַגע דאָ
 הויז דיינעם קנעכטעס דורך
 פֿאַר דיר פֿעסט שטעהען!
 (ל) ווייל דוא, אָ אַללוועלט-

לאַרצָה מִפְּנֵי עַמֶּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ
 לָךְ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם וַאֲדַהְיוּ:
 (כז) וַתִּכְנֹן לָךְ אֶת־עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל
 לָךְ קָעם עַד־עוֹלָם וְאַתָּה יְהוָה
 הָיִיתָ לָהֶם לֵאלֹהִים: (כח) וְעַתָּה
 יְהוָה אֱלֹהִים הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ
 עַד־עַבְדְּךָ וְעַד־בֵּיתוֹ הַקָּם עַד־
 עוֹלָם וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:
 (כט) וַיְגַדֵּל שִׁמְךָ עַד־עוֹלָם לֵאמֹר
 יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל
 וּבֵית עַבְדְּךָ דָּוִד יְהוָה נִכּוֹן
 לְפָנֶיךָ: (ל) כִּי־אַתָּה יְהוָה צְבָאוֹת
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל גְּלִיתָה אֶת־אֶזְנוֹ
 עַבְדְּךָ לֵאמֹר בֵּית אֲבִנְהָ לָךְ עַד־
 כֵּן מִצָּא עַבְדְּךָ אֶת־לְבוֹ לְהִתְפַּלֵּל
 אֵלֶיךָ אֶת־הַתְּפִלָּה הַזֹּאת:

ועתה

הציר, ישראל'ס גאָטט! פֿאַר דען אָהרען דיינעם קנעכטעס דיא אָשֶׁענכאַרונג
 מיטשהוילטעסט: „איך ווערדע דיר איין רעגענטענהויו ערריכטען!“ דאָהער האָט
 דיין קנעכט זיין הערץ בעוואָגען געפֿיהלט, דיעזע אַנדאַכט פֿאַר דיר צו פֿער-
 ריכטען

ר ש י

חסרון כי משמע שנאמר מכני עמך גוים אנו שומעין לשון טרודין וגידושין

ב א ו ר

האזמרים מזורפים שם למאמר אחד, ונאמר שם ולשום לך שם גדולה ונוראות, ולכן נראה
 שהדבר בלתי מזורר פה ומזורר היטב בד"ה; ואפשר שהמ"ס של ל"ב נוספת כמו ריקס
 חס, ושיעורו לך ותרגמנו לפי הכוונה. משני עמך, מקרא קצר ושיעורו בתשלומו ותרגם מפני
 עמך, וכן כתוב בד"ה לגרש מפני עמך. גוים ואלהיו, גויי כנען ואלהי כל גוי וגוי, כמו
 עשירות בעל דגון וכלומה, ובגירוש האומה גם עבודת אלהיה הולמה מקרב הארץ. (כח) הקם
 עד עולם, התחנן לה' שיקים דברו כי הכל תלוי במעשה בני אדם. (כז) ויגדל שמך, ע"י
 הגלחת ישראל וקיום הנמצאו יתקדם שמו בעולם, ועי"ז יובן הצרחת השכינה בגלות, והדברים
 עתיקים. (כז) מצא, מלא לבו מנוון לפניך.

ועתה

ריכטען. (כח) יא הערר אונד עוינער! דוא אללין ביזט דיא אללמאכט, דיניע פֿערהייסונג גען געהען אין ערפֿיללונג דא דוא איינמאהל דיניעס קנעכֿ טע ריעועס גליק פֿערהייסען האסט, (כט) זאָ גערוהע, אונד זענע דאָ הויז דיניעס קנעכֿ טעס. פֿאַר דיר עויני צו בעֿ שטעהען, דען דאָזעלכסט, אָ הערר אונד גאָטט! האָסט עס פֿערהייסען, אונד דורך דיֿ גען זענען מאָגע דאָ הויז דיֿ געס קנעכֿטעס אויף עויני געֿ זענעט בלייבען.

(כח) ועתה וּאֲדַנִּי יְהוָה אֲתָהּ הוּא הָאֱלֹהִים וּדְבַרְיָהּ יִהְיוּ אֲמַת וְתִדְבַר אֶל־עַבְדָּךָ אֶת־הַטּוֹבָה הַזֹּאת: (כט) וְעַתָּה הוּאֵל וּבִרְךָ אֶת־בֵּית עַבְדָּךָ לְהַיּוֹרֵת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּי־אֲתָהּ אֲדַנִּי יְהוָה דְּבַרְתָּ וּמְבַרְכָתָךְ יִבְרַךְ בְּיַת־עַבְדָּךָ לְעוֹלָם:

ח (א) אייניגע צייט נאכהער שלוג דוד דיא פלשהים, דעמיטהינטע זיא, אונד נאהם איהנען דאָ געביעטה דער הויפטשטאדט (גח) וועג. (ג) ער שלוג אויך מואב, אונד ליעם איבער זיא דיא מעס שנור אויסדעהנען, אינדעם ער זיא אויף דיא ערדע לענען, אונד איטמער צווייא שנירע צום טאָ דעסאורטהיילע, אונד אייניג שנור צו פֿערשאַנען מעסען ליעם. מואב וואורדע דעם דוד אונֿ

ח (א) וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיֵּךְ דָּוִד אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיִּכְנַעֲם וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־מִתְגַּ הָאֲמָה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: (ב) וַיֵּךְ אֶת־מוֹאָב וַיִּמְדָּם בַּחֶבֶל הַשָּׂבִב אוֹתָם אֶרְצָה וַיִּמְדַּד שְׁנַי־חֲבָלִים לְהַמִּית וּמֵאֵל הַחֶבֶל לְהַחַיּוֹת וַתְּהִי מוֹאָב לְדָוִד

לעבדים

דעסאורטהיילע, אונד אייניג שנור צו פֿערשאַנען מעסען ליעם. מואב וואורדע דעם דוד אונֿ

אונֿ

ר ש י

(כח) אתה הוא האלהים. שליט ויש בידך יכולת לקיים: (כט) הואל. רפה: ח (א) מתג האמה. ובדברי הימים א' (י"ח א') כתיב ויקח דוד את גת מיד פלשתים והיא נקראת מתג האמה על שם שהיא מקל רודה בכל הפלשתים מטרפולין של מלכים של ז מנינו בכל סרני פלשתים בעזה ובאשדוד ובאשקלון שם מלכות אלא בגת מנינו אביש מלך גת: מתג. אגוילון בלע"ז: האמה. הוא המרדע של עץ: (ב) וימדד שני חבלים להמית. לפי שהרבו

ב א ו ר

(כח) ועתה, לפעמים באה המלה הזאת שלא לטורח, כמו כי, וגם, ווי"ו הסינור וכדומה הבאים לפעמים לתיקון הלשון, ונאכדה בזה הוראת קישורם מאתנו מאז חלפה הלשון להיות לשון יונק משדי אמו. (כט) הואל, ענינו רטון וחסן, כמו ויואל משה (הרד"ק). ח (א) מתג האמה, ובד"ה נכתב במקומו גת ובנותיה, ובעלי הלשון פתרו, מתג הוא הקישור בשפתו הנהמה לנהלה לאשר יחסן המנהיג, וע"י המתג ימשול בנהמה, אמה מן אס, כמו עיר ואס בישראל, ר"ל שדוד לקח את ממלת גת, מושב מלכי פלשתים, מאת הפלשתים, וגם הערבי משתמש בציורים כאלה, ועיין מדרש מ"ס לגעועניוס. (ב) השבב, דרך נקמה וכוון, (הרד"ק). להמית, אשמו סו"ל על שהמיתו אבותיו וחסיו. להחיות, כי

שמואל ב ז ח

לְעֶבְדִים נְשֵׂאֵי מִנְחָה: (ג) וַיֵּךְ דָּוִד
אֶת־הַדְּדֵעוֹר בֶּן־רֶחָב מֶלֶךְ־
צוּבָה בְּלָכְתוֹ לְהָשִׁיב יָדוֹ בְּנִהְרֵי־
***: (ד) וַיִּלְכֹּד דָּוִד מִמֶּנּוּ אֶלֶף
וּשְׁבַע־מְאוֹת פָּרָשִׁים וְעֹשְׂרִים
אֶלֶף אִישׁ רִגְלֵי וַיַּעֲקֹר דָּוִד אֶת־
כָּל־הָרֶכֶב וַיֹּחֲתֵר מִמֶּנּוּ מֵאֵרֶץ
רֶכֶב: (ה) וַחֲבָא אָרַם דְּמִשְׁק
לְעֹזֵר לְהַדְּדֵעוֹר מֶלֶךְ צוּבָה וַיֵּךְ
דָּוִד בְּאָרַם עֹשְׂרִים וּשְׁנָיִם אֶלֶף
אִישׁ: (ו) וַיִּשֶׂם דָּוִד נְצִיבִים בְּאָרַם
דְּמִשְׁק וַהֲתִי אָרַם לְדָוִד לְעֶבְדִים
נְשֵׂאֵי מִנְחָה וַיִּשַׁע יְהוָה אֶת־
דָּוִד בְּכָל אֲשֶׁר הָלַךְ: (ז) וַיִּקַּח
דָּוִד אֶת שְׁלֹמִי הַזֹּהָב אֲשֶׁר הָיוּ

פרח קרי ולא כתיב

אל

ר ש י

תרגום אשכנזי קיב
אינטערטהעניג, אונד מוסטע
טרייבט ענטריכטען. (ג) דוד
שלוגדען הרדעור, זאָהן רחובס,
קעניג פֿאָן צובה, אלס ער היג
גינג, זיך אים שטראַמע פּרַח
איין דענקמאַהל צו זעטען.
(ד) דוד נאַהם פֿאָן איהם טויג
זענד זיעכען הונדערט רייטער
אונד צוואַנציג טויזענד פֿוסג
פֿאַלק געאַנגען. דוד ליעס
אויך אללעס קריענסגעשפּאַן
לעהמען, אונד נור פֿיר פֿיער
הונדערט קריענסוואַגען בעג
שפּאַנגונג איבריג. (ה) אלס
ארם דמשק קאַם, דעם
הרדעור, קעניג פֿאָן צובה,
בייא צושטעהען, מאַכטערוד
פֿאָן ארם צווייא אונד צוואַנציג
טויזענד מאַן גיעדער. (ו) דוד
לענטע אין ארם דמשק בעזאג
צונגען, אונד ארם וואורדע
דעם דוד צום טריבוטאכטראַג
גען אונטערווירפֿיג. זאָ האַלף
דער עוויגע דעם דוד אַללענטע
האַלבען, וואָ ער גינג. (ז) דוד
נאַהם דיא גאַלדענען שילדע,
וועלע

שהרגו את אביו ואת אמו ואחיו שואמר וינחם את פני מלך מואב (שמואל א' כ"ב ד') ולא
מזינו שילאו משם: (ג) בלכתו. כשהלך הדדעור: להשיב ידו. כתרגומו לאשנאה תחומיה שבבש
מן הארץ חוץ לגבול ארצו והרחיב את גבולו: (ד) ויעקר דוד את פלכב. משום לז ירבה לו
סוסים (דברים י"א ד'): ויחזר ממנו מאה רכב. שהיו לריכין לו לכדי מרכבתו והרכב ארבעה
סוסים כמו שאמר מרכבה בשש מאות כסף וסוס נחמשים ומאה (דברי הימים ב' א' י"ו) כאן
למדנו שהרכב ארבעה סוסים: (ז) שלטי הזהב. הם אשפתות שנותנים בהם החלילים כמה דלת
אומר הכרו החלילים מלאו השלטים (ירמיה נ"א י"א). כל הפרשיות הללו סמכן אלל פרשה של
בית

ב א ו ר

לא רנה ללכות לור ממנו החלב, ומקנח בור ממנו נקר. נושא מנחה, מס ידוע בכל שנה.
(ג) להשיב ידו, ובד"ה כתיב: להשיב ידו, וכן נראה שהלך הדדעור לנהר פרת להשיב לו יד,
יען שעד שם גבר ונלח אויביו, ואז פגשו בו דוד ואנשיו ואז הוכה. (ד) אלף, ובד"ה כתיב
אלף רכב ושנעת אלפים פראים ועשרים אלף איש רגלי ואלף פה יפותר ג"כ על הרכב, ובמנין
הפרשים היתה לעזרא נוסחא אחרת. ויעקר, עקר עורקי הרגלים האחרונות ועי"כ כל יללז
למלכה. (ז) נציבים, עיין לעיל (א"א י"ג ג'). (ז) שלטי הזהב, מגיני הזהב, וכן (ב רמז'
נ"א

אל עבדי הַדְדְעוֹר וַיְבִיאֵם
 יְרוּשָׁלַם: (ח) וּמִבְּטַח וּמִבְּרִיתִי
 עַרְי הַדְדְעוֹר לָקַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד
 נְחֻשֶׁת הַרְבֵּה מְאֹד: (ט) וַיִּשְׁמַע
 הָעַי מֶלֶךְ חֲמַת כִּי הִכָּה דָּוִד אֶת
 כָּל־חֵיל הַדְדְעוֹר: (י) וַיִּשְׁלַח
 הָעַי אֶת־יֹדֵם־בְּנֵי אֶל־הַמֶּלֶךְ
 דָּוִד לְשֹׂאֵל־לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ
 עַל אֲשֶׁר נָלַחֵם בְּהַדְדְעוֹר וַיִּבְהוּ
 כִּי־אִישׁ מִלְחָמוֹת הָעַי הִיָּה
 הַדְדְעוֹר וּבִירוֹ הָיוּ כְּלֵי־כֶסֶף
 וּכְלֵי־זָהָב וּכְלֵי נְחֻשֶׁת: (יא) גַּם־
 אַתֶּם הַקְּדִישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לִיהוָה
 עִם־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הַקְּדִישׁ
 מִבְּרֵי־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר כִּבֵּשׁ:
 (יב) מֵאֲרָם וּמִמּוֹאָב וּמִבְּנֵי עַמּוֹן
 וּמִשְׁלֵשִׁים וּמִעַמְלֵק וּמִשְׁלֵל־
 הַדְדְעוֹר בְּנֵי־רַחֵב מֶלֶךְ צוּבָה:
 (יג) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם בְּשָׁבוֹ מִהַכּוֹתוֹ

וועלכע הדרעור'ס קריענס:
 קנעכטע האטטען אונד בראַט־
 טע ויא נאך ירושלים. (ח) אויס
 בטח אונד אויס כרוחי, דען
 שטערטען הדרעור'ס האטדוד
 זעהר פיעל קופפער ערכיי־
 טעט. (ט) חועי, דער קעניג
 פאן חמת, הארטע, דאס דוד
 דאן גאנצע העער הדרעור'ס
 געשלאגען האטטע. (י) ער
 שיקטע דאהער זיינען זאהן
 יורם צום קעניגע דוד, איהן צו
 בענריסען, אונד איהם זיינען
 דינן אכצוואטטען, וייל ער
 דען הדר עזר אנגעגריפען
 אונד געשלאגען האטטע; (דען
 הדרעור שטאנד מיט חועי
 אימער אים קריענע;) אונד
 בראַטע וילבערנע, גאלדע־
 נע אונד קופפערנע געפעסע
 מיט. (יא) אויך דיעזע ווירמע־
 טע דער קעניג דוד דעם עווי־
 גען, נעכסט אנדערעם וילבער
 אונד גאלד, וועלכעס ער פאן
 אללען בעצוואונגענען פעל־
 קערן ערכייטעט אונד געהיי־
 ליגט האטטע; (יב) נעהמליך
 פאן ארם, פאן מואב, פאן
 דען קינדערן עמון'ס, פאן
 פלשתים, אונד פאן עמלק,
 וויא אויך פאן דער בייטערעם

הדרעור, זאהן דעם רחוב, קעניגס פאן צובה. (יג) אלס דוד פאן זיינעם זיעגע איבער

ר ש י

בית המקדש לפי שמכל המלחמות הללו קיבץ הקדשות לכרכי הבית: (יג) ויעש דוד שם. שקבר
 את ההרוגים שהרג באדום והוא שם טוב לישראל שקברין את אויביהם וכן הוא אומר במלחמת
 גוג ומגוג וקברו כל עם הארץ והיה לכס לשם (יחזקאל ל"ט י"ג) ומנין שקברן דוד שנאמר
 נספר

ב א ו ר

נ"א י"א) מלאו השליטים, המוונה מלאו ידינם בשליטים. (י) ולברכו, שנתן לו תשואות מן
 ומורה ומנחה על שהכה הדדעור. (יא) הקדיש, לבנין בה"מק (הרד"ק).

את־אֲדָם בְּגֵיא־מֶלֶךְ שְׁמוֹנָה
 עֶשֶׂר אֲלָף: (יד) וַיִּשֶׁם בְּאֲדָוִם
 נְצִיבִים בְּכָל־אֲדָוִם שֵׁם נְצִיבִים
 וַיְהִי כָל־אֲדָוִם עֲבָדִים לְדָוִד
 וַיֹּשַׁע יְהוָה אֶת־דָּוִד בְּכָל־אֲשֶׁר
 הָלַךְ: (טו) וַיִּמְלֶךְ דָּוִד עַל־כָּל־
 יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט
 וַצְּדָקָה לְכָל־עַמּוֹ: (טז) וַיֹּאמֶר
 בֶּן־צְרוּיָה עַל־הַצָּבָא וַיְהוֹשִׁפֵט
 בֶּן־אֲחִילֹוד מִזְכִּיר: (יז) וַצְּדוֹק
 בֶּן־אֲחִיטוֹב וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־
 אֲבִיתָר כַּהֲנִים וּשְׂרָיָה סוֹפֵר:
 (יח) וּבְנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְהַכֹּרֶתִי
 וְהַפְּלָתִי וּבְנֵי דָוִד כַּהֲנִים הָיוּ:

אדם צוריק קאם, פאן דעם
 ער אים זאלצטהאלע אַלצטעהן
 טויזענד מאן ערשלוג, מאַכטע
 זיך דוד איינען בעריהמטען נאָ-
 מען. (יד) ער לענטע אין אדום
 בעזאַטצונגען; אין גאַנץ אדום
 לענטע ער בעזאַטצונגען,
 אונד גאַנץ אדום וואר-
 דע דעם דוד אונטער ווירפֿיג,
 דען דער עוויגע מאַכטע דען
 דוד, וואָ ער הינצאַג, זיענרייך.
 (טו) דוד רעניערטע איבער
 גאַנץ ישראל, אונד איכטע
 רעכט אונד גערעכטיגקייט גע-
 גען זיין גאַנצעס פֿאַלק אויס.
 (טז) יואב, זאָהן צרויה'ס, וואָר
 איבער דאָ העער געועטצט,
 יהושפֿט, זאָהן אַחילוד'ס, וואָר
 געשיכטשרייבער, (יז) צדוק,
 זאָהן אַחִיטוב'ס, אונד אַחִימֶלֶךְ,
 זאָהן אַבִיתָר'ס, וואָרען פֿרייע-
 סטער אונד שריה וואָר גע-
 היימשרייבער. (יח) בניהו,

ויאמר

זאָהן יהוידע'ס, האַטטע דיא בעשעהלסהאכער שטעללע איבער דיא כרתי אונד פלתי,
 אונד דוד'ס זאָהנע וואָרען טיניסטער.

ר ש י

נספר מלכים ויהי בהיות יואב בלדום בעלות יואב שר הצבא לקבור את המללים : שמונה עשר
 אלף. ונספר תהלים (ס' ב') הוא אומר שנים עשר אלף חמור מעתה שתי מלחמות היו:
 (יד) נציבים. פקידים לגנות מס: (טו) ויהי דוד עושה משפט וגומר. ויואב על הצבא דוד
 גרם ליואב להיות מלליק על הצבא לפי שעושה משפט ולדקה ויואב גרם לדוד לעשות משפט
 ולדקה לפי שהוא דן ויואב שוטה ורודה על ידו ועוד מחוק שיואב עוסק במלחמות לא היה דוד
 טרוד בהן ולבו סחוח לשפוט לדק: (טז) מזכיר. מזכיר איזה דין בא לפניו ראשון לסוסקו ראשון:
 (יח) ובניהו בן יהוידע והכרתי והפלתי. תרגם יונתן ובניהו בר יהוידע ממנא על קשתא
 ועל קלעיא. ורבותיו אמרו כרתי ופלתי אורים ותומים: כהנים היו. רבנן הוו:

ב א ו ר

(יג) אדם בגיא מלח, ונד"הי ובתהלים זכר תחת אדם אדום, ופה ונד"הי נמנה שמונה עשר ובתהלים
 שנים עשר ולדעתנו חילוף הקריאה הסיב כל אלה, ומעתיק מזמורי תהלים וכותב ד"הי קראו פה תחת
 אדם אדום, ונחשוב שהקריאה אדום נכונה, באשר שמונה פה הנחת אדום, וגם חילוף המספר
 בא מפתח שהמאסף מזמורי תהלים קרא תחת שמונה עשר שנים עשר הדומה לו במבטא מאד,
 ובסרט אס הקדמונים לא שמשו במנלפ"ך. ונחנו תרגמוהו ככל הכתוב פה, ומז"ל הממזרים
 ליטב כל החילופים כפי האפשר אמרו כי שתי מלחמות היו. (טו) מזכיר, ועבודתו היתה
 לכתוב על ספר מעשי המלך דברי מלכותו וקורותיו וקורות האומה בימיו היסטוריקה ואלל
 הפרסיים היתה שררות כזאת לבנו ולתפארת. (יז) סופר, קמלוצר או סעקעטער. (יח) והכרתי
 והפלתי

ט (א) איינסט שפראך דוד: גיבט עם נאך יעמאנד, דער פאם הויזע שאול'ס איב-ריג געבליעבען, זא ווילל איך אום יהונתן'ס וויללען איהם ננאדע ערציגען. (ב) שאול'ס הויז בעזאם איינע קיעכט דער ציבא היעם. מאן ריעף איהן פאר דוד, אונד דער קעניג שפראך צו איהם: כיוט דא ציבא? דיעוער שפראך: איך בין עם. (ג) דער קעניג פראגט: ט: איזט פאן שאול'ס הויז גיעמאנד מעהר פארהאנדען, דעם איך איינע בעזאנדערע גנאדע ערציגען מעכטע? ציבא אנטווארטעטע דעם קעניגע: עם איזט נאך איין זאך וואהן פאן יהונתן פארהאנדען, דער אן דען פיסען געשלאגען איזט. (ד) דער קעניג פראגטע איהן: ווא איזט ער דען? ציבא אנט-ווארטעטע דעם קעניגע: ער בעזינדעט זיך אים הויזע עמיאל'ס אין לודבר. (ה) דער קעניג דוד שיקטג הן, אונד ליעם איהן אום דעם הויזע מכיר'ס, זאן עמיאל'ס פאן לו דבר האלען. (ו) מפיבושא, זאן יהונתן'ס, זאן שאול'ס, קאם צו דוד, פיעל אויף זיין אנגעוויסט, אונד צייגטע זיינע פער-

ט (א) ויאמר דוד הכי יש-עוד אשר נותר לבית שאול ואעשה עמו חסד בעבור יהונתן: (ב) ולבית שאול עבד ושמו ציבא ויקראו אל-דוד ויאמר המלך אליו האתה ציבא ויאמר עבדך: (ג) ויאמר המלך האפס עוד איש לבית שאול ואעשה עמו חסד אלהים ויאמר ציבא אל-המלך עוד בן ליהונתן נכה רגלים: (ד) ויאמר לו המלך איפה הוא ויאמר ציבא אל-המלך הנה הוא בית מכיר בן עמיאל בלו דבר: (ה) וישלח המלך דוד ויקחהו מבית מכיר בן-עמיאל מלו דבר: (ו) ויבא משיבשת בן-יהונתן בן-שאול אל-דוד ויפל על-פניו וישתחו ויאמר

זאן יהונתן'ס, זאן שאול'ס, קאם צו דוד, פיעל אויף זיין אנגעוויסט, אונד צייגטע זיינע פער-

ב א ו ר

וחפלתו, רבו הדיעות בניאור שמו האלה, י"ת קצתות וקלעות, חז"ל פראו אורים ותומים, הרלב"ג והרד"ק אמרו שהם שני משפחות בישראל סרים לאשאעת המלך, ולדעת קצת כרתי פס מן ובני מבל הכרתי, ופלתו מן פלאש; והאכנס בעל תורת אלהים מפורש ביאר בב"הע תק"ן (ונטה בזה לדעת קווענמיילער וגעגנזיגס) שהכרתי והפלתו הם הכרי והרצי, וכרתי מלאין כרתי על תפקידם שאמונים להרוג מי שחייב ראשו למלך, ופלתו מורה על מהירות המרוכה, כי בערבי שורש פל ענינו רון, ונחנו לא הכרענו והנחנוס בלי תרגום. כהנים, כתרומו דברנין, וכן מפורש ב"הי הראשונים ליד המלך איינסטער.

ט (ב) האחד ציבא, יתכן כי דוד הכירו לפני ימים רבים בהיותו עבור בנית שאול, ועמה נשתנה לו כורת פנים מווקן, ולכן שלחו. (ג) האדם עוד, תאזה למה תרגמו יונתן האית

וַיֹּאמֶר דָּוִד מִפִּי בִשְׁתַּי וַיֹּאמֶר הֲנִי
 עֲבָדְךָ: (ז) וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אֲלֶי-
 הִירָא כִּי עֲשֵׂה אֲעֲשֶׂה עִמָּךְ הַסֵּד
 בְּעִבּוֹר יְהוֹנָתָן אָבִיךָ וְהַשִּׁיבֹתִי
 לָךְ אֶת-כָּל-שָׂדֵה שְׂאוֹל אָבִיךָ
 וְאֶתָּה תֹאכַל לֶחֶם עַל-שְׁלַחַנִי
 תָּמִיד: (ח) וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיֹּאמֶר מַה
 עֲבָדְךָ כִּי פָנִית אֶל-הַכֶּלֶב הַמָּת
 אֲשֶׁר כְּמוֹנִי: (ט) וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ
 אֶל-צִיבְאֵנָעַר שְׂאוֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו
 כֹּל אֲשֶׁר הָיָה לְשְׂאוֹל וּלְכָל-בֵּיתוֹ
 נָתַתִּי לְבֶן-אֲדֹנָיְךָ: (י) וְעֲבַדְתָּ לּוֹ
 אֶת-הָאָדָמָה אֶתָּה וּבְנֵיךָ וְעֲבָדְךָ
 וְהִבֵּאת וְהָיָה לְבֶן-אֲדֹנָיְךָ לֶחֶם
 וְאָכְלוּ וּמִפִּיבִשְׁתַּי בֶּן-אֲדֹנָיְךָ
 יֹאכַל תָּמִיד לֶחֶם עַל-שְׁלַחַנִי
 וּלְצִיבְאֵן חַמְשָׁה עָשָׂר בָּנִים
 וְעֲשָׂרִים עֲבָדִים: (יא) וַיֹּאמֶר

פֶּעֶרְהָרוֹנָנ. דוד רעדעטע איהן
 אָז: מפיבושת! דיעוער שפראך:
 היער שמעהט דיין קנעכט!
 (ז) דוד שפראך צו אהם: האָ-
 כע קיינע פֶּוֹרֶכֶט, דען איך ווילל
 דיר אום דיינעם פֶּאַטערס ווילל.
 לען גנאדע ערצייגען, אונד
 דיר דאָ גרונדשטיק דיינעם
 גראָספֶּאַטערס שאול צוריק
 געבען, דוא זעלבסט אָבער
 זאָלסט אָן מיינער טאָפֶּעל כע-
 שמענדיג שפייזען. (ח) ער פֶּער-
 בייגטע זיך, אונד שפראך:
 וואָס איזט דיין קנעכט, דאָס
 דוא נאָך איינעם טאָדטען הונ-
 דע, וויא איך בין, דיינען בליק
 ווענדעסט? (ט) דער קעניג
 ליעם שאול'ס הויודיענער
 ציבא רופֶּען, אונד שפראך צו
 איהם: אָללעס, וואָס דעם
 שאול אונד זיינעם גאָנצען הוי-
 זע געהאָרט האָטטע, גאָב איך
 דעם זאָהנע דיינעם העררן.
 (י) דוא מוסט איהם דען אָק-
 קער בעשמעללען, זאָוואָהל
 דוא אָלס דיינע זאָהנע אונד
 קנעכטע, אונד דען ערטראַג
 ערשוינגען, דאָמיט דער זאָהן
 דיינעם העררן בראָד צו עסטען
 האָבע; דער זאָהן דיינעם
 העררן, מפיבושת זעלבסט אָבער, זאָלל אָן מיינער טאָפֶּעל בעשמענדיג שפייזען.
 (ציבא בעזאָס פֶּינפֶּצעהן זאָהנע אונד צוואַנציג קנעכטע.) (יא) ציבא פֶּערוועטצט דעם
 קע=

ציבא

ר ש י

ט (ט) נתתי לכן אדוניך. השלך ראשי להעביר נחלה שנאמר (אמאל א' ס' י"ד) במשפט המלוכה

ב א ו ר

האית, ואפשר שהיא טעות סופר, וז"ל הלית. (ז) את כל שדה שאול אביו, והקשה הרמ"ק
 איך לקח כל השדה וגזל שאר יורשי שאול, ואפשר שנמות איז בשת לקחו כל אשר לשאול
 ונתנוהו לדוד, ודוד הזוירכו למפיבשת לבצביר יב"י ארון המשפחה וימלק השלך לשאר בני
 משפחתו. (ח) פנית, פנית עיניך והננתך עלי. (י) והבאת, תאסוף מן השדה הביתה, וי"מ
 טו * 15 אומי

תרגום אשכנזי

קעניגע: אללעס, וויא עס
מיין הערר קעניג זיינעם קנעל-
טע בעפעעהלט, זא ווירד עס
דיין קנעכט טהין. (דער קעניג
ווייערעהקלטע:) מפי בשח
זעלבסט שפייזט וויא איינער
דער קעניגליכען פרינצען און
מיינער טאפעל. (יג) מפיבשה
האטטע איינען קליינען זאהן,
דער מיכא היעס; אינד אללע
לייטע, דיא אים הוייע ציבא'ס
וואהנטען, ווארען גון קנעל-
טע דעס מפיבשה. (יג) מפיבשה
וואהנטען און ירושלים, דען
ער שפייזטע בעשטענדיג און
דער קעניגליכען טאפעל, אינ-
געאכטעטער און ביידען פייסען
לאהם וואר.

י (א) אייניגע צייט נאכהער
שטארב דער קעניג דער
קינדע-עמו'ס, אונד זיין זאהן
חנון רעגערטע און זיינער
שטעללע. (ג) דא זאנטע דוד:
איך ווילל גענען חנון זאהן דעם
נחש וואה זואללען בעצייגען,
וויא זיין פאטער מיר וואהל-

וואללען בעצייגטע. דוד שיקטע דודך זיינע האעלייטע (זיינע געזענדיקע) זיינעם פא-
טערס

ש מ ו א ל ב ט י

צִיבֵא אֶל-הַמֶּלֶךְ כְּכֹל אֲשֶׁר יִצְוֶה
אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶת-עֲבָדָו כִּן יַעֲשֶׂה
עֲבָדָךְ וּמִפִּיבִשְׁתּ אֲכַל עַל-
שְׁלַחְנִי כַאֲחַד מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ:
(יב) וּלְמִפִּיבִשְׁתּ בֶּן-קָטָן וְשִׁמּוֹן
מִיבֵא וְכֹל מוֹשֵׁב בְּיַת-צִיבֵא
עֲבָדִים לְמִפִּיבִשְׁתּ: (יג) וּמִפִּיבִשְׁתּ
יָשׁוּב בִּירוּשָׁלַם כִּי עַל-שְׁלַחְנִי
הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא אֲכַל וְהוּא
פָּסַח שְׁתֵּי רַגְלָיו:

י (א) ויהי אחרי-כן וימת מלך
בני עמון ומלך חנון בנו
תחתיו: (ב) ויאמר דוד אעשה-
חסד עם-חנון בן-נחש כאשר
עשה אביו עמדי חסד וישלח דוד
לנחמו ביד-עבדיו אר-אביו

יבא חבי נניר
וואללען בעצייגטע. דוד שיקטע דודך זיינע האעלייטע (זיינע געזענדיקע) זיינעם פא-
טערס

ד ש י

המלוכה אח שדותיכם זאת כרמיכם יקח ונתן לעבדיו: (יא) כן יעשה עבדך ומפיבשת
אוכל על שלתי. כינח אמר כן יעשה עבדך ולוד השיב ומפיבשת אוכל על שלזני: (יב) מושב
בית כינח. בניו ועבדיו:

י (ב) כאשר עשה אביו עמדי חסד. ומהו חסד כשהיה דוד בורח מפני שאול באו אליו אביו
ואמו ואזני (אזול א' כ"ב ד') וינחם את פני מלך מושב ויאמר לו ישב נח אביו ואמו
עמך

ב א ו ר

אותו מענין תביאה, ותרגומו סובל ב' הסירוסים. (יא) ומפיבשת אוכל, זה מדברי דוד
(יהי"ג רש"י ורד"ק). (יב) מיבא, זכר אותו הנה, לומר שלח היה למפיבשת בני בית הרבה
וא"כ היתה נחלת שדה שאול מתנה גדולה. מושב בית ציבא, בניו ועבדיו, (רש"י), ונח
המקור תחת שם החומר, ועיין במדרש מליס לגעועניחם.

י (ב) חסד, לא נודע כחזון את החסד אשר עשה, ודרש חז"ל ידוע. אל אביו, על אביו.
המכבד

וַיָּבֹאוּ עֲבָדֵי דָוִד אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן:
 (ג) וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי בְנֵי עַמּוֹן אֶל־
 חֲנוּן אֲדֹנָיָהֶם הַמְּכַבֵּד דָּוִד אֶת־
 אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ כִּי־שָׁלַח לְךָ
 מִנְּחָמִים הֲלוֹא בַעֲבוּר הַקָּר אֶת־
 הָעִיר וְלַרְגְּלָהּ וְלַהֶפְכָּה שְׁלַח דָּוִד
 אֶת־עֲבָדָיו אֵלֶיךָ: (ד) וַיִּקַּח חֲנוּן
 אֶת־עֲבָדֵי דָוִד וַיַּגְלֵחַ אֶת־הַצִּי
 וְקָנָם וַיִּכְרֹת אֶת־מְדוּיָהֶם בַּחֲצֵי
 עַד־שְׁתּוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁלַחֵם: (ה) וַיִּגִּידוּ
 לְדָוִד וַיִּשְׁלַח לְקַרְאֲתָם כִּי־הָיוּ
 הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ שָׁבוּ בִירְחוֹ עַד־יִצְמַח
 וְקָנְכֶם וְשִׁבְתֶּם: (ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי
 עַמּוֹן כִּי נִבְאָשׁוּ בְּדָוִד וַיִּשְׁלַחוּ
 בְנֵי־עַמּוֹן וַיִּשְׁכְּרוּ אֶת־אֲרָם בֵּית־
 רְחוֹב וְאֶת־אֲרָם צוּבָא עֲשָׂרִים

טעם האלכער איהו צו טע
 סטען. דיא דיענער דוד'ס לאנג
 טען אין דעם לאנדע דער קני
 דער עמון'ס אן. (ג) דיא פיר
 סטען דער קינדער עמון'ס
 שפראכען צו איהרעם געביע:
 טער חנון: גלויכסט דוא דעו.
 דאס דוד דיינען פאטער עה'עו
 ווילל, דאס ער דיר בייאלייד'ס
 געזאנדטע שיקט? ער שיקטעיא
 זיינע דיענער בלאס אום דאז
 לאנד אויס צופארשען, עס אויס
 צוקונדשאפטען, אום עס ראן
 צו צערשטארען: ד חנון ליעם
 זאדאן דיא דיענער דוד'ס נעה:
 מען, איהנען דען האלכעו
 בארט אבשעערען, איהרע
 קליידער ביזאן דיא העלפטע
 נעהמליך ביו אן דען הינטער
 טהייל וועגשניידן, אוינד שיקטע
 זיא זא צוריק. (ה) מאן בעריכ
 טעטע עס דעם דוד, אונד ער
 שיקטע איהנען ענטגענען, דען
 דיא לייטע שעמטען זיך זעהר
 דער קעניג בעפאהל איהנען:
 בלייבעט צו ירחו, ביזאייערע
 בערטע וויעדער וואכסען: דאן
 קאממעט צוריק. (ו) אלס דיא קינדער עמון'ס מערקטען, דאס זיא זיך דעם דוד פעהראפט
 געמאכט האטטען, שיקטען זיא הין, נאחמען פאן ארם בית רחוב אוינד פאן ארם צובא
 צוואני

אלף

ר ש י

עמך והרגם חוץ מאזח מהם שבה שמלט לארץ בני עמון אלל נחש במדרש רבי תנחומא ציירא
 אליו: (ג) המכבד דוד את אביו בעיניו. הנראה בעיניו שדוד מכבד את אביו הם מוזהבים
 לא תדרוש שלום והוא ידרוש שלום: (ד) מדויהם. חלוקיהם: שמותיהם. העגנות:
 ושאן

ב א ו ר

(ג) המכבד, החשוב כי לטובה ולנחמך שלחם (הרד"ק). ולהפכה, ע"י מלחמה.
 (ד) מדויהם, י"ח לבושתן, כמו מדו בד ונא צו"ו נעה, כמו ואשחמה. שחותיהן, י"ת עד
 אחר בית בהתחבון, ופירש הרד"ק מקום העגנות, ומעתיקים אחרים פראוהו מקום המושב,
 והוא לשון נקיה על מקום העגנות, וכן הוא בערבי ונסורי. (ו) וישכרו, ונל"ה נאמר
 וישכרו שנים ושליש אלף רנצוהנה בחשבון מכוון עס כאן כי כ' חלף וי"ב אלף הם ל"ב אלף,
 ומה

תרגום אשכנזי

צוואנציו טויזענד פֿוספֿאלק, פֿאָם קעניגע פֿאָן מעכה טויזענד מאָן, אונד פֿאָם העררן דער לאַנדשאַפֿט טוב צוואַנציו טויזענד מאָן אין זאָלד. (ז) דוד ערפֿוהר דיעזעס, אונד שיקטע יואב זאָמט דעם גאַנצען העע־רע אונד דען העלדען אינו פֿעלד. (ח) דיא קינדער עמון'ס ריקטען עכענפֿאללם אינו פֿעלד, אונד שטעללטען זיך צום איינגאַנגע דעם טהאַרעם (דען טמט מידנא אין שלאַפֿט־אַרדנונג; ארם צובא, רחוב, דער געביעטהער פֿאָן טוב אונד מעכה שטעללטען זיך אים פֿעלדע בעזאַנדערס אויף. (ט) אַלס יואב זאָה, דאַס דיא פֿאַרדערווייטע דער פֿיינדלי־פֿען העערע פֿאָן פֿאַרן אונד פֿאָן הינטען געגען איהן געריי־טעט וואָר, דאָ וועהלטע ער פֿאָן דער גאַנצען אַרמעע דיא בעסטען טרופֿפען אין ישראל, אונד ריכטעטע זיא געגען ארם. (י) דאַז איבריגע קריעגס־פֿאַלק איבערגאַב ער זיינעם ברודער אבשי, דער זיך גע־גען דיא קינדער עמון'ס אויפֿ־שטעללטע. (יא) דאַן שפּראַך ער: ווען ארם מעכטיגער ווירד זיין אַלס איך, זאָ ווירסט רוא מיר בייאשטאַנד לייסטען, ווערדען דיא קינדער עמון'ס דיר צו מעכטיג זיין, דאַן קאַממע איך דיר צו זילפֿע. (יב) פֿאַססע כוטה, לאַס אונז פֿיר אונזער פֿאַלק אונד פֿיר דיא שטערטע

שמואל ב י

אַלף־רגלי וְאֶת־מֶלֶךְ מֵעֵכָה אֶלְף אִישׁ וְאִישׁ טוֹב שְׁנַיִם־עֶשֶׂר אֶלְף אִישׁ: (ז) וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיִּשְׂכַּח אֶת־יְוָאֵב וְאֶת־כָּל־הַצָּבָא הַגְּבוּרִים: (ח) וַיֵּצְאוּ בְּנֵי עֲמֹן וַיַּעֲרֹכוּ מִלְחָמָה פֶּתַח הַשָּׁעַר וְאֲרָם צוּבָא וְרַחֹב וְאִישׁ־טוֹב וּמֵעֵכָה לְבָדָם בַּשָּׂדֶה: (ט) וַיִּרְא יוֹאֵב כִּי־הִיְתָה אֲרֵיוּ פְּנֵי הַמִּלְחָמָה מִפְּנִים וּמֵאַחֲזֹר וַיִּבְחַר מִכָּל בְּחֹרֵי בִישְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ לִקְרֹאת אֲרָם: (י) וְאֶת יִתְרֵ הָעַם נָתַן בְּיַד אַבְשֵׁי אֹהֵיוּ וַיַּעֲרֹךְ לִקְרֹאת בְּנֵי עֲמֹן: (יא) וַיֹּאמֶר אִם־תִּחְזַק אֲרָם מִמֶּנִּי וְהִיְתָה לִי לִישׁוּעָה וְאִם־בְּנֵי עֲמֹן יִחְזְקוּ מִמֶּךָ וְהִלַּכְתִּי לְהוֹשִׁיעַ לָךְ: (יב) תִּחְזַק וְנִתְחַזַּק בְּעַד עֲמֹנוּ וּבְעַד עָרֵי

אלהינו ישראל קרי
אויב

ב א ו ר

ומה שכתוב מה רגלי כתוב גם רכב. ואיש טוב, פירושו האדון על ארץ טוב הנודעת אלל יפתח. (ז) הצבא הגבורים, הכבד והגבורים (הרד"ק). (ח) פתח השער, של העיר מידנא ככתוב בד"ה. (ט) היתה, אמר זאת על המלחמה אז"כ שזכר בני, כמוולפחת השמן לא חסרי פני המלחמה, פני הגבורים שהם פני המלחמה שהולכים לכני הכבד ונת"י ארי חקיסו עלוהי עבדי קרבא (הרד"ק), ונראה שז"ל יבין חיש פניו נגד חיש חסר כוונתו לכת חליו. ובמלחמה ללזום עמדו, ויואב ראה שצמון מהעיר וארם מאחור יבנו פניהם נגדו לפיל עליו ולהששיתו.

וְאֵלֵינוּ וַיְהוֹרָה יַעֲשֶׂה הַטּוֹב
 בְּעֵינָיו: (יג) וַיֵּגֶשׁ יוֹאֵב וְהָעָם
 אֲשֶׁר עִמּוֹ לְמַלְחָמָה בְּאָרֶם וַיִּגְסוּ
 מִפְּנֵיו: (יד) וּבְנֵי עַמּוֹן וְרָאוּ כִּי־
 נָס אָרֶם וַיִּגְסוּ מִפְּנֵי אֲבִישִׁי
 וַיָּבֹאוּ הָעִיר וַיֵּשֶׁב יוֹאֵב מֵעַל בְּנֵי
 עַמּוֹן וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַם: (טו) וַיֵּרָא
 אָרֶם כִּי נִגַּף לְפָנָיִם יִשְׂרָאֵל וַיֵּאֲסֹפוּ
 יַחַד: (טז) וַיִּשְׁלַח הַדְּרֵעוֹר וַיֵּצֵא
 אֶת־אָרֶם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַיַּהַר
 וַיָּבֹאוּ חֵילָם וְשׁוֹבְבֵי שׁוּר־צָבָא
 הַדְּרֵעוֹר לְפָנֵיהֶם: (יז) וַיִּגְדֵּל לְדָוִד
 וַיֵּאֲסֹף אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר
 אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹא חֶלְאָמָה וַיַּעֲרְכוּ
 אָרֶם לְקִרְיַת דָּוִד וַיִּלְחֲמוּ עִמּוֹ:
 (יח) וַיִּגְסוּ אָרֶם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲרֹג
 דָּוִד מֵאָרֶם שִׁבְעַת מְאוֹת רֶכֶב
 וְאַרְבַּעַיִם אַלְפֵי פָרָשִׁים וְאֵת
 שׁוֹבְבֵי שׁוּר־צָבָא וַיִּמָּת שָׁם:

אונזערס גאָטטעם אונזערע
 טאָפּערקייט אויפֿביטחען,
 דער עוויגע מאַגע טהון, וואָס
 איהם געפֿעללט. (יג) יואב
 מיט זיינעם קריעגס־פֿאָלקע
 ריקטע געגען ארם צו
 שלאָכט העראָן, אונד דיא
 ארטיטען פֿלאָהען פֿאַר איהם.
 (יד) זאָבאלד דיא קינדער
 עמוֹס זעהען, דאָס ארם גע־
 פֿלאָהען וואָר, זאָ פֿלאָהען
 זיא עבענפֿאללס פֿאַר אבישי,
 אונד צאָגען זיך אין דיא
 שטאָרט. יואב צאָג פֿאָן דען
 קינדערן עמוֹס אַב, אונד
 קאָם נאָך ירושלים. (טו) נאָכ־
 דעם ארם געזעהען, דאָס ער
 פֿאָן ישראל אויפֿס הויפט גע־
 שלאָגען וואָרדען, צאָגען זיינע
 לייטע אויפֿס נייע זיך צוזאַם־
 מען. (טז) הדרעור שיקטע
 געמליך היין, צאָג דען ארם
 פֿאָן יענויטס דעם שטראַמעס
 פֿרה אָן זיך, וועלכע הערעט מיט
 דעם הערפֿיהרער הדרעור'ס
 געהמליך שוכך אָן דער שפיט־
 צע, אין חילם אַנלאַנגטע. (יז) זאָ
 באָלד דיעס דעם דוד בעריב־
 טעט וואָרד, פֿערוואַטמלעטע
 ער גאַנץ ישראל צאָג איבער דען
 ירדן, אונד קאָם פֿאַר חילם.
 היער שטעללטן זיך דיא ארטי־

יתיר א' ויראו

טען געגען דוד, אונד גריעפֿען איהן אָן. (יח) ארם ערגריף געגען ישראל דיא לוכט, אונד דוד
 מאַכטע פֿאָן ארם דיא מאַנשאַפֿט פֿאָן זיעבען הונדערט שטריוואַנג אונד פֿיערציג טויזענד
 רייטער נייערער. אויך דעססען הערפֿיהרער שלוג כּיצן דאָועלכסט, דאָס ער שטאַרב

ר ש י

(מז) וסנדך שר לנח הדרעור. על שם שהיה נצור וערין מאוד הזכירו בשמו:

ב א ו ר

(טו) ויאספו יחד, יען כי יראו שדוד יכול עליהם לנלוחם. (טז) מעבר רגהר, כתי דמעבר
 כרת, והוא ארם נהרים כי כמה ארם היו. (יח) שבע מאות רכב, ר"ל האנשים משבע מאות
 רכב

הרגום אשכנוי

(יט) אלם נון אללע דיעוע קעי גינע, אונטערנגעכענע דררעזום זאהען, דאס זיא פאר ישראל אויפס הויפט געשלאגען וואר. דען, מאכטען זיא מיט ישראל פריעדען, אינד אונטערוואר. פען זיך איהנען. ארם פירט. טעטע זיך, דען קינדערן עמון'ס קינפט גיב אצושטעהען.

יא (ח) צום אנבעגין דעס נייען יאהרעס, צור צייט, ווען דיא רעגענטען אינו פעלד ריקי קען, שיקטע דוד דען יואב מיט זיינען אונטערבעפעהלסכהא בערן אונד גאנגן ישראל הין. דיא קינדער עמון'ס אויפצוריי בען, אונד זיא בעלאגערטען דיא הויפטשטאדט רבה. דוד בליעב אין ירושלים. (ג) צור א בענדציט, אלס דוד פאם מיט טאגס-שלאפע אויפגעשטאנ דען וואר, אונד אויף דעם דא. צע זיינעם פאללאסטעס לוסט. וואנדעלטע, זאה ער פאם דא. צע איינע זיך באדענדע פרויא, וועלכע אן געשטאלט אויסנעה. מענד שאן וואר. (ג) דוד שיק.

שמואל ב יא

(יט) ויראו כל המלכים עבדי הדרעור כי נגפו לפני ישראל וישקימו את ישראל ויעבדום ויראו ארם להושיע עוד את בני עמון:

יא (ט) ויהי לתשובת השנה לעתו צאת המלכים וישלח דוד את יואב ואת עבדיו עמו ואת כל ישראל וישחתו את בני עמון ויצרו ער רבה ודוד יושב בירושלים: (ג) ויהי ו לעת הערב ויקם דוד מער משכבו ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה רחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד: (ג) וישלח דוד וידרש לאשה ויאמר הלוא זאת

ימיר א' כח טע הין, אונד ערקנידינטע זיך נאך דיעוער פרויא. מאן זאגטע: דיעועס אויט יא כח שבע, דיא

ד ש י

יא (א) לעת כאת המלכים, יש עת צנה שרך החיילות ללאת נשהארן מלאת קמות והסוסי מולאים תבואה צדה לאכול:

מטומאתה

ב א ו ר

וכנ הרג, וכד"ה המליך שבע מאות בשבעים אלף וארבעים אלף רגלי. (יט) עבדי הדרעור, הם היו ארם נהרים ארם לובא, ארם בית רחוב, ארם דמשק, ועליהם ה' הדרעור מלך עליון. יא (א) המלאכים, כמו המלכים ואלף נוספת כמו מלאכה, וקאס שאון צעמיד, והוא על דרך כתב סורי. לתשובת השנה, באשר שב השנה לבוא והוא תמלת השנה והוא ניסן, וכן דעת רש"י. וישחיתו, עמיד המהוכך לעבר וכן ויטרו. (ב) מעל משכבו, ליסן שינת להרים. על גג, בתי בני קדם הם שטומים מלמעלה. רוחצת מעל הגג, הוא כלה אות מעל גגו שהיא היתה רוחלת בניתה (הרד"ק). (ג) ויאמר, האומר, כל בנינו סחמי. מהקדשה

בַּת־שֶׁבַע בַּת־אֱלִיעֶזֶר אִשְׁת־
 אֹרֵיָה הַחֲתָי: (ד) וַיִּשְׁלַח דָּוִד
 מַלְאָכִים וַיִּקְחֶהָ וַתָּבֹא אֵלָיו
 וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וְהִיא מִתְקַדְּשֶׁת
 מִטְּמֵאתָהּ וַתֵּשֶׁב אֶל־בֵּיתָהּ:
 (ה) וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתִּשְׁלַח וַתַּגִּיד
 לְדָוִד וַתֹּאמֶר הִרָה אֲנִכִי:
 (ו) וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל־יוֹאָב שְׁלַח
 אֵלַי אֶת־אֹרֵיָה הַחֲתָי וַיִּשְׁלַח
 יוֹאָב אֶת־אֹרֵיָה אֶל־דָּוִד:
 (ז) וַיָּבֹא אֹרֵיָה אֵלָיו וַיִּשְׁאַל דָּוִד
 לְשָׁלוֹם יוֹאָב וְלְשָׁלוֹם הָעָם
 וְלְשָׁלוֹם הַמְּלָחָמָה: (ח) וַיֹּאמֶר
 דָּוִד לְאֹרֵיָה רֵד לְבֵיתְךָ וְרַחֵץ
 רַגְלֶיךָ וַיֵּצֵא אֹרֵיָה מִבֵּית הַמֶּלֶךְ
 וַתֵּצֵא אַחֲרָיו מִשְׂאֵת הַמֶּלֶךְ:
 (ט) וַיִּשְׁכַּב אֹרֵיָה פֶתַח בַּיִת הַמֶּלֶךְ:

אח

תרגום אשכנזי קיו

דיא טאָשער אליעז'ס, דיא
 פֿרויא דעם חטיטען אוריה.
 (ד) דוד שיקטע באַטהען אַב,
 אונד ליעם זיא האַלען; זיא קאַם
 צו איהם, ער כעשליעף זיא,
 נאָדעם זיא זיך פֿאַן איהרער
 אינרייניגקייט גערייניגט האַט.
 טע, אונד זיא גינג זאָדאָן נאָך
 הויזע צוריק. (ה) אַלס דיא
 פֿרויא זיך שוואַנגער פֿיהלטע,
 שיקטע זיא הין, אונד ליעם
 דעם דוד זאָגען: איך בין שוואַנג-
 גער. (ו) דוד שיקטע צו יואב
 (פֿאָגנעטען בעפֿעהל?) שיקקע
 מיר דען חטיטען אוריה! יואב
 שיקטע דען אוריה צו דוד.
 (ז) אוריה קאַם צו איהם, אונד
 דוד ערקוינדִגטע זיך נאָך דעם
 וואַחלבעפֿינדען יואב'ס, נאָך
 דעם וואַהלע דעם פֿאַלקעם
 אונד אַללער קריעגסלייטע.
 (ח) דוד זאָנטע דאָן צו אוריה:
 געהע נאָך הויזע, אונד וואַשע
 דיר דיא פֿיסע. אוריה גינג
 אויס דעם קעניגליכען פֿאַללאַ-
 סטע, אונד עס פֿאַלגטען איהם
 אַהנועהנליכע שפייזען פֿאַן
 דער קעניגליכען טאַעל.

(ט) אוריה לענטע זיך אַבער אַם איינגאַנגע דעם קעניגליכען פֿאַללאַסטעם צו דען אַנדערן
 דיע.

ר ש י

(ד) מטומאתה, מנדחה: (ו) שלח אלי חת אוריה. שהיה מתכוין שיכב עס אשמו ויהא
 סבור שממו היא מעוברת: (ה) משאת המלך. סעודתא דמלכא;
 ונכה

ב א ו ר

(ד) מהקדשה מטמאה, נכונים דברי רש"י ורד"ק אחי שהיא התקדשה מטמאת נדחה
 כי על כן רחלה, והקתנה בל לפ"ו כדין תחת מטמאה. (ו) ולשלום המלחמה, לשלום אנשי
 המלחמה (הרד"ק וכן ת"י). (ח) רד לביהך, דעתו הו' שיטתו דואג שממו היתה מעוברת
 (הרלב"ג). משאת המלך, בתרגומו סעודתא דמלכא, למען יחבל וישתה וישמח לבו באשמו,
 גם וישא משאות מחת פניו הכוונה על מנות הסעודה שנעל הבית יתן לחורח לכבדו.

ח"ך

את כל-עבדי אֲדָנִי וְלֹא יֵרֵד
 אֶל-בֵּיתוֹ: (י) וַיִּגְדּוּ לְדָוִד לֵאמֹר
 לֹא יֵרֵד אֲוִרְיָה אֶל-בֵּיתוֹ וַיֹּאמֶר
 דָּוִד אֶל-אֲוִרְיָה הֲלֹוא מִדְּרָךְ
 אַתָּה בָּא מִדֹּעַ לֹא-יֵרֵדְתָּ אֶל-
 בֵּיתְךָ: (יא) וַיֹּאמֶר אֲוִרְיָה אֶל-
 דָּוִד הָאָרוֹן וַיִּשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה
 יֹשְׁבִים בְּסִכּוֹת וְאֲדָנִי יוֹאֵב וְעַבְדֵי
 אֲדָנִי עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה חֲנִים וְאֲנִי
 אָבֹא אֶל-בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת
 וְלִשְׁכַּב עִם-אִשְׁתִּי חֵיקָה וְחִי נַפְשִׁי
 אִם-אֶעֱשֶׂה אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה:
 (יב) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-אֲוִרְיָה שׁוּב
 בְּזֶה גַם-הַיּוֹם וּמָחָר אֲשַׁלְּחֶךָ
 וַיֵּשֶׁב אֲוִרְיָה בִּירוּשָׁלַם בַּיּוֹם
 הַהוּא וּמִמָּחָרְתוֹ: (יג) וַיִּקְרָא-לוֹ
 דָּוִד וַיֹּאכֵל לִפְנָיו וַיֵּשֶׁת וַיִּשְׁכַּרְהוּ

דיענערן זיינעם געביעטהערם
 ניערער, אונד גינג ניכט אין זיין
 הויז הינאב. (י) מאן הינטער-
 בראכטע דעם דוד דיא
 נאכריכט: אוריה איזט נאך
 זיינער וואהנונג ניכט הינאכגע-
 גאנגען. דא זאגטע דוד צו
 אוריה: כויזט דוא ניכט פאן
 דער ריזע געקאממען? ווא-
 רום גינגסט דוא ניכט נאך די-
 גער וואהנונג הינאב? (יא) אוריה
 אנטווארטעטע דעם דוד: דיא
 לאדע, ישראל אינד יהודה
 פערוויילען אין היטטען, מיין
 בעפעהלסהאכער יואב אונד
 דיא קריעגסקנעכטע דעסועל-
 בען לאגערן אויף פרייעם פעל-
 דע, אונד איך זאללטע נאך
 הויזע געהען, אום עססען,
 טרינקען אונד ביא מיינעם
 ווייבע שלאפען צו קאנגען? זא
 וואהר דוא לעכסט, זא וואהר
 דינע זעלע לעכט, איך קאן
 דיעזעס ניכט טהון! (יב) דוד
 שפראך צו אוריה: בלייבע הי-
 טע נאך היער, מארגען ווילל
 איך דיך פארטשיקען. אוריה
 בלעב אלוף דיעזען טאג אין
 ירושלים. אים טאגע הערנאך

ויצא

(יג) לוד איהן דוד איינ; ער שפי זטע ביא איהם אונד טראנק, אונד דוד בערוישטע

איהן

ב א ו ר

(יא) חיק וחי נפשך, חיות הניקומיות היפש. (יב) וממחרת, מוסב על הפסוק שלאחריו,
 שממחרת קרא לו דוד, כי היום לא אכל אכל דוד לכל ירניש שדוד עושה זאת בכונה, ואל"כ ישב
 בירושל"ג ימים ונ' לילות, או שוממחרת מוסב על פסוק י"ד על הנקר אשר שלח נידו ספר
 אל יואב והפסוק י"ג הוא מאמר מוסגר, ר"ל טרם הי' המחרת קרא לו דוד וישכרהו.
 לדבר

ה ג ה ו ת

(ט) (ט) ולא ירד, לדעתי אחד מעבדי המלך שגיא נפש דוד גלה לאוריה הסוד, ולכן מאן
 הוא לשב אל ביתו, ודוד הבין מזה כי נודע הדבר לאוריה וצבאלות רוסו עשה מה שצעה.

וַיֵּצֵא בְּעַרְבַּ לְשֹׁכֵב בְּמִשְׁכְּבוֹ עִם-
 עַבְדֵי אֲדָנָיו וְאֶל-בֵּיתוֹ לֹא יָרַד:
 (יד) וַיְהִי בַּבֶּקֶר וַיִּכְתֹּב דָּוִד סֵפֶר
 אֶל-יֹאבֵב וַיִּשְׁלַח בְּיַד אֹרִיָּה:
 (טו) וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר לֵאמֹר הֲבִי
 אֶת-אֹרִיָּה אֶל-מֹלַח פְּנֵי
 הַמְּלָחְמָה הַחֲזֹקָה וּשְׁבַתְתֶם
 מֵאַחֲרָיו וְנָכַח וּמָת: (טז) וַיְהִי
 בְּשִׁמּוֹר יֹאבֵב אֶל-הָעִיר וַיִּתֵּן אֶת-
 אֹרִיָּה אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדַע
 כִּי אֲנָשֵׁי-חֵיל שָׁם: (יז) וַיֵּצְאוּ
 אֲנָשֵׁי הָעִיר וַיִּלְחְמוּ אֶת-יֹאבֵב
 וַיַּפֵּל מִן-הָעֵם מֵעַבְדֵי דָוִד וַיָּמָת
 גַּם אֹרִיָּה הַחַתִּי: (יח) וַיִּשְׁלַח יֹאבֵב
 וַיִּגַּד לְדָוִד אֵת כָּל-דִּבְרֵי
 הַמְּלָחְמָה: (יט) וַיֵּצְאוּ אֶת-הַמְּלָאָךְ
 לֵאמֹר כְּכֹלֹתְךָ אֵת כָּל-דִּבְרֵי
 הַמְּלָחְמָה לְדַבֵּר אֶל-הַמֶּלֶךְ:
 (כ) וַהֲיָה אִם-תִּעְלֶה חַמַּת הַמֶּלֶךְ

איהו. דעם אבענרס גינג ער
 וועג, לענטע זיך אבערמאלס
 אויף זיין פֿאַריגעס לאַנער ביא
 דען הויודיענערן זיינעס געביע-
 טהערס, אונד גינג ניכט אין
 זיינע וואָהנונג הינאַב. (יד) דעס
 מאַרגענס דאַרויף שריעב דוד
 דעם יואב איינען בריעף, דען
 ער דורך אוריה שיקטע.
 (טו) אים בריעפֿע האַטטע ער
 פֿאַלגענדעס געשריעכען: גע-
 בעט דען אוריה געגען דיא זיי-
 טע, וואָ דאַן געפֿעכט היטציג
 איזט: ציעהעט אייך דאַן הינ-
 טער איהם צוריק, דאַמיט ער
 געשלאַגען ווערדע אונד שטער-
 בע. (טז) אַלס יואב זיינע
 אויפֿמערקואַמקייט אויף דא
 שטאַדט ריכטעטע, שטעלל-
 טע ער דען אוריה צו דען אָרט,
 וואָ ער וואוינטע. דאַס טאַפֿע-
 רע לייטע זינד. (יז) דיא
 שטאַרטלייטע צאָגען דאַן הע-
 רויס, גריעפֿען דען יואב אָן.
 עס פֿיעלען אייניגע פֿאַם פֿאַל-
 קע, געכליך פֿאַן דוד'ס קריעג'ס
 קנעכטען, וואָ-ונטער אויך
 דער החוטע אוריה אומקאַם.
 (יח) יואב שיקטע היערויף,
 אונד ליעס דעם דוד אַללג
 קריעגס-פֿאַרפֿעללע בעריכט-
 טען, (יט) אונד טרוג דעם באַטהען פֿאַלגענדעס אויף: ווען דוא דעם קעניגע אַללע קריע-
 געספֿאַרפֿעללע גענצליך בעריכטעט האַבן ווירסט, (כ) אונד עס וואָללטע דער קעניג אין היט-
 צע

ואמר

ר ש י

(טו) ונכה ומת. כדו שחא מגורשת למפרע ונכלא שלא בא על אשת איש של הויולא למלחמה
 כותב גע לאשמו על חנאי אס ישות במלחמה:

קן

ב א ו ר

(יט) לדבר אל המלך, שיבטרו לדבר אל האלך חת כל דברי המלחמה.
 ירבשת

צע געראטהען, אונד צו דיר זאגען: „ווארום האבט איהר „אייד זא נאהע אן דער „שטאדט אין איין געפעכט „אינגעלאסען? וואיסטעט „איהר דעוניכט, דאס מאן פאן „דער שטאדטמויער העראב „שיעסען ווירד? (כא) ווער „בראכטע דען אבימלך, זאהן „דעם ירכשט אום? ווארף „ניכט איין ווייבאיין שטיק איי „נעם אבערן טיהלשטיינעס „פאן דער מויער אויף איהן, „דאס ער צו חבץ שטארב? ווא „רום זייד איהר צור שטאדט „מויער געקאממען? “ זא שפריד: אויך דיין דיענער אוריה דער חטיטע איזט דא בייא געבליעבען! (כב) דער בא טהע גינג אב, קאם אונד בע ריכטעטע דעם דור אללעם, וואס איהם יואב אויפגעטרא גען האטטע. (כג) דער באטהע זאנטע ענדליך דעם קעניגע: יא דיעזע לייטע ענטוויקקעל טען גענען אונז פיעלע מאכט, אונד צאנען גענען אונז אינו פרייע; אלליין וויר מאכטען אונז איבער זיא ביו אן דען איינגאנג צור שטאדט. (כד) היער שאסען דיא באגענ

ואמר לך מדוע נגשתם אל העיר להלחם הלא ידעתם את אשר ירו מעל החומה: (כא) מי חכה את אבימלך בן ירכשט הלא אשה השליכה עליו פלה רכב מעל החומה וימת בתבץ למה נגשתם אל החומה ואמרת גם עבדך אוריה החתי מת: (כב) וילך המלאך ויבא ויגד לדוד את כל אשר שלחו יואב: (כג) ויאמר המלאך אל דוד כי גברו עלינו האנשים ויצאו אלינו השדה ונהיה עליהם עד פתח השער: (כד) ויראו המוראים אל עבדיך מעל החומה וימותו מעבדי המלך וגם עבדך אוריה החתי מת: (כה) ויאמר דוד אל אל המלאך כה תאמר אל יואב אל ירע בעיניך את הדבר הזה

ימיר א' ימיר א' כי

שיטצען אויף דיינע קריענער פאן דער מויער העראב, וואדורך אייניגע דער קריענס קנעלטע דעם קעניגס אומקאמען; אויך דיין קנעכט אוריה דער חטיטע קאם אום. (כב) דוד שפראך צום באטהען; זאגע דעם יואב פאלגענדעס; לאס דיך דער פארפאלל ניכט פער:

ר ש י

(כא) בן ירכשט. הוא גדען שעסה מריבה עם הכושת הוא הכעל:

ב א ו ר

(כא) ירכשט, הוא ירבעל, וקרא לנעל ב'שח. (כב) ויראו המוראים. נכתב בשני נחיס וכפל האותיות למק כי הונו חלים ואננים הכנה (הכד'ק). וגם עבדך, לא הממין הצלחך עד אשר תעלה חמת המלך רק חמר זלח מיד.

דרי

ש מ ו א ל ב י א י ב

כִּי-כֹזֵה וְכֹזֵה תֹאכַל הַחֶרֶב הַחֹזֶק
מִלְחָמָתָךְ אֶל-הָעִיר וְהָרְסָהּ
וְחִזְקָהּ: (כו) וְתִשְׁמַע אִשְׁתְּ אֹרֵיָהּ
כִּי-מַת אֹרֵיָהּ אִשָּׁה וְהִסְפִּיד
עַל-בַּעֲלָהּ: (כז) וַיַּעֲבֹר הָאֵבֶל
וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיֹּאמְרָה אֶל-בֵּיתוֹ
וְהָיִי-לוֹ לְאִשָּׁה וְהִלַּד לָּו בְּנֵי-וִירָע
הַדְּבָר אֲשֶׁר-עָשָׂה דָּוִד בְּעֵינַי
יְהוָה:

יב (ח) וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-נָתָן אֶל-
דָּוִד וַיִּבֹא אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ
שְׁנֵי אַנְשִׁים הָיוּ בְּעִיר אַחַת אֶחָד

עשיר

חרגום אשכנזי קיט

דריסען, רען זאָ מאַנכען פֿער-
צעהרט דאָ קרוענסשווערדט.
פֿערשטערקע דיינען אַנגריף
געגען דיא שטאַדט, צערשטע-
רע זיא. מונטערע איהן אַלזאָ
נור אויף! (נו) דיא פֿרויא דעס
אוריה ערפֿוהר, דאָס איהר
מאָן אוריה אומגעקאָממען
וואַר, אונד זיא טרויערעטע אום
איהרען גאַטטען. (כז) אַלס
דיא טרויערצייט פֿאַראַיבער
וואַר, שיקטע דוד הין, נאָהם
זיא אין זיינען פֿאַללאַסט אויף,
זיא וואַרד זיינע גאַטטין, אונד
געבאָהר איהם איינען זאָהן.
דיא האַנדלונג, וועלכע דוד
בענאַנגען, מעספֿיעל דעם
עוויגען.

יב (ח) דאָהער שיקטע דער
עוויגע דען נתן צו דוד.

ויעזער קאָם צו דוד, אונד ערצעהלטע איהם: צווייא מענער וואַרען אין איינער
שטאַדט

ר ש " י

(כח) החזק מלמשתך אל העיר והרסה. עד כאן דברי הסליחו': וחזקה. דוד אמר למלאך
וחזקה ליואב בדברי תנחומין שלא ירד לבו:

ויבא

ב א ו ר

(כה) כזה וכזה, הראשון במולם והשני במגול, הראשון נקבה או מין נלתי נודע, והשני
זכר. והרסה, שב על העיר. וחזקה, שב על יואב שיחזקה ויאמלוו בדבריו (הרי"ג
והר"ק) (ח).

יב (א) שני אנשים, המשל מבואר כי דוד הוא העשיר שהיו לו נשים רבות, ואורי' איש הכס
שלא היתה לו רק אשה אחת אשר קנה בקידושין ותגדל עם בניו יחדו, כי מאשה
אחת אשר כבר מתה היו לו בנים, והלך הוא היצר הרע, ודוד לא הניח הנמשל. (הר"ק).
הלך

ה ג ה ו ת

(ח) לא יתכן בעיני כי המלך ילוח לליר שר הכבא כי הוא יחזק את לב יואב אשר לבו כלב
האריה, גם לדעת הרד"ק שהענין שאחר שיהרוס את קומות העיר שוב יעמוד אותן על תלן
ויחזקן כבראשונה, רחוק הוא בהשקפה ראשונה כי עת להרוס ועת לבנות, אבל זמן זה לא
יובשר לפקודה הזאת; לכן יראה לי כי כאשר שמע דוד כי נפל אוריה במרב בני עמון נפסע
רוחו ונפשו ובהלה עד מאד מעולם חטאין; ולזה באין סדרים ידבר, אמר כו וכזה והרסה וחזקה
זכר ונקבה יחדו כדרך נפש נבהלה, ולכן אין מן התימה כי ילוח לחזק עיר עוד לא נלכדה
יען רוחו לא היתה נכונה.

שטארט דער איינע וואר רייך, דער אנדערע ארם. (ב) דער רייכע בע בעזאם זעהר פיעל קליין אונד גראסעס פיעה, (ג) דער ארמע אבנר בעזאם ניכטס, אלס נור איין איינציגעס קליינעם שעפֿלען, דאז ער געט קייט האטטע. דיעזעס פֿיט טערטע ער, אונד עס וואוסט ביא איהם מיט ווינען קינדערן העראן, אס פֿאן זיינעם בראדע, טראנק אים זיינעם בעדער, שליעף אויף זיינעם שאסע, אונד וואר איהם וויא איינע טאָכטער. (ד) איינסט קאם איין רייזענדער צו דעם רייכען מאַנע. דיעזער וואר צו שפאר זאם, פֿאן זיינעם קליינע אָדער רינדֿיעה צונעהמען, אום עס זיינעם צו איהם געקאָממענען גאָסטע צו צו בערייטען, אונד ער נאָהם דאז שעפֿלען דעם אַרמען מאַנעם, אונד ליעם עס פֿיר דען מאַן, דער צו איהם קאם, צובערייטען. (ה) דוד ווארדע איבער יע

עשיר ואחד ראש: (ג) לעשיר היה צאן ובקר הרבה מאד: (ג) ולרש אין כלל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת: (ד) ויבא הלך לאיש העשיר ויחמל לקחת מצאנו ומבקרן לעשות לארה הבא לו ויקח את כבשת האיש הראשונה לאיש הבא אליו: (ה) ויחר אף דוד באיש מאד ויאמר אל נתן חי יהוה כי בן מות האיש העשה זאת: (ו) ואת הכבשה ישלם ארבעתים עקב אשר עשה את הדבר הזה ועל

יתיר אי קמץ בויק. יתיר אי אשר

נען מאן העכסט אויפגעבראָט, אונד שפראך צו נתן: זאָ וואָהר דער עוויגע לעכט! דער מאן, דער זאָ עטוואָס טהוט, האָט דאָ לעכען פֿערווירקט! (ו) דאָז שעפֿלען מוס ער פֿיערפֿאָך בעצאהלען, צור שטראַפֿע, ווייל ער דיעזעס געטהאָן, אונד קיין מיטלייד קאָננען

ר ש י

יב (ד) ויבא הלך. דימה את יצר הרע תחלה להלך שעובר לדרכו ואחר כך לאורח שנעשה אכסנאי ואחר כך לאיש שהיא בעל הבית: (ה) כי בן מות. הגזול את העני כאלו נוטל את נפשו שנאמר את נפש בעליו יקח (משלי א' י"ט): (ו) ישלם ארבעתים. כך אירע לו

ב א ו ר

(ד) הלך, אורח, ודרש חז"ל ידוע. ויחמול, הי' כילי לקחת מלאנו ובקרו, וכן בירמי' (נ' י"ד). (ה) בן מות, משפט המלך אינו משפט הצורה (פ')

ה ג ה ו ת

(פ') הנכון לדעתי שהכוונה כי היה ראוי להעניש את האיש הזה מיתה על דוון לבו אך שאנו אין לנו לשמוט כ"ס המעשה ולא הממשכה לכן הכבשה ישלם ארבעתים, ויחזרנו: (ג) וזאָ ווטהר גאָסט ועכט! דער וואָן העטטע דען טאָד פֿערריעכט — זינלזויטען זאָלל ער חז"ל (ו)

ש מ ו א ל כ י ב

אֲשֶׁר לֹא-חָמַל: (ז) וַיֹּאמֶר נָתַן
אֶרֶץ-דֹּד אֶתְּהָה הָאִישׁ כֹּה-אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹכִי מִשְׁחַתֵּיךָ
לְמִקְדָּךְ עַל-יִשְׂרָאֵל וְאֲנֹכִי
הִצַּלְתִּיךָ מִיַּד שְׂאוּל: (ח) וְאֶתְּנָה
לְךָ אֶת-בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת-נְשֵׁי
אֲדֹנֶיךָ בְּחִיקָךָ וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת-
בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה וְיִבְרָאֵם מֵעַתָּה
וְאִסְפָּה לְךָ כְּהֵנָּה וְכַהֲנָה:
(ט) מִדֹּעַ בְּוִיתָ אֶת-דְּבַר יְהוָה
לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינָיו אֶת אֹרְיָה
הַחֹתֵי הַבַּיִת בַּחֶרֶב וְאֶת-אֲשֵׁרֹתָיו
לְקַחַת לְךָ לְאִשָּׁה וְאֶתְּו הַרְגַתָּ
בַּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן: (י) וְעַתָּה לֹא-
תִסּוּר חֶרֶב מִבֵּיתְךָ עַד-עוֹלָם

קמץ כזיק . בעיניו קרי עקב

ח ר ג ו מ א ש כ נ ו ז ק כ

קאנטטע . (ז) נתן שפראך זאָ .
דאָן צו דוד : הוא זעלבסט ביזט
דיעזער מאָן ! זאָ שפּריכט דער
עוויגע , דער גאָטט ישראל'ס :
„איך האָבע דרך צום קעניגע
„איבער ישראל געוואָלט , האָ-
„בע דרך פֿאָן שאול'ס האַנד
„גערעטטעט , (ח) האָבע דוד
„דאָן הויז דינעס העררן אי-
„בערגעבען , דיא פֿרויען די-
„נעס געביעהערס אין דינען
„שאַאס געליעפֿערט , אונד
„העטטעסט דוא נור נאָך גע-
„וואַרטעט , איך העטטע דוד
„נאָך מעהרמאהל זאָ פֿיעל גע-
„געבען . (ט) וואַרום האַסט
„דוא דאָן וואַרט גאָטטעס אוי-
„סער אַכט געלאַסען , אונד
„געטהאָן , וואַס איהם מיס-
„פֿעלליג איזט ? דען חחטען
„אוריה ליעסעסט דוא דורך
„דאָן קריענסשווערדט פֿאַל .
„לען , זיין עהעווייב נאָהמסט
„דוא דוד צור פֿרויא ; יא איהן
„האַסט דוא גאר דורך דאָן שווערדט דער קינדער עמוֹן'ס אומקאָסטען לאַס-
„סען . (י) דאָהער זאָלל אויך דאָן קריענסשווערדט אויף עוויג פֿאָן דינעס הויזע ניכט
וויי

ר ש י

שלקה בארבעה בניס הילד ואמנון תמר ואבשלום: (ח) ואת נשי אדניך . מיכל בת שאול:
ואספה . הייתי מוסיף לך :

כי

ב א ו ר

(ח) נשי אדוניך, מסתמא לקח דוד נשי שאול וכלמוד סתים מן המפורש, ואפשר שעל זה סמכו חז"ל
באמרם עגלה היחה אשת שאול . ואם מעט , ואם זמן מעט המתנת ועמדת ולא חטאת , אני הייתי
מוסיף לך כנול וגדולה כהנה וכהנה (הרד"ק) . (ט) ואוחו הרגת , סתים רעות עשית במיתתו
שהרגת אותו , וע"י חרב בני עמון שהם שונאי ישראל (פ) , והנה במשל כל הזכר שהמית העשיר את
הרש

ה ג ה ו ת

(ח) ועל אשר לא חמל , אולי מוסב זה למעלה על כי בן מות וגו' כי בן מות הוא יטן אשר
לא חמל ואת הכבשה ישלם חרבעתים על אשר עשה ובאשר אמרנו .
(ז) לדעתי הענין שאותו הרגת בחרב בני עמון כאשר לאס את מלחמתך ושם נפשו בכפו :

ווייל דוא מיך ניכט
 געאכטעט, אונד דאז עהע-
 ווייב אוריה'ס דעס החיטען,
 דיר צור פרויא גענאממען
 האסט. — " (יא) זא שפריכט
 דער עויגע: איך ווערדע אויס
 דייעם אייגענען הויזע איין
 פערדערבען איבער דיר ענט-
 שטיגען לאסטען, ווערדע
 דייע פרויען פאר דייען אוי-
 גען דיר וועגעעהען, אונד
 דייעם גענאסטען געבען,
 דער אים אנגעוויכטע ריעזער
 זאנע (חזק העלעטן טאגע) זיא
 בעשלאפען ווירד. (יג) דוא
 בעניגעכט דאז פערברעכען
 היימליך, איך אבער ווער-
 דע יענע פעהרייסונג אין גע-
 גענווארט פאן גאנץ ישראל
 אונד אס העללן טאגע פאלל-
 ציעהען. " (יג) דוד זאגטע צו
 נחן: אך! איך האבע געגען
 דען עויגען געזינדיגט! נחן

עקב כי בזחתי והלכה את-אשת
 אוריה החתי להיות לה לאשה:
 (יא) כה ו אמר יהוה הנני מקים
 עליך רעה מביחתי ולקחתי את-
 נשיה לעיניך ונתתי קרעיה ושכב
 עם-נשיה לעיני השמש הזאת:
 (יג) כי אתה עשית בסתר ואני
 אעשה את-הדבר הזה נגד כל-
 ישראל ונגד השמש: (יג) ויאמר
 דוד אל-נתן הטאתי ליהוה *
 ויאמר נתן אל-דוד גם-יהוה
 העביר הטאתך לא תמות:
 (ד) אפס כי-נאמן נאצת את-איבי
 יהוה בדבר הזה גם נתן הילוד
 לך פסקא נח"פ

ערויזערטע דעם דוד: דער עויגע לעסט דייע זינדע פאר איבערגעהען, (ער פערגיכט זיא
 דיר) דיא זאללסט ניכט שטערבען; (יד) יעדאך, ווייל דוא דורך ריעזע טהאט דען פיינדען
 דעם עויגען גרונד צור לעסטערונג געגעבען, זא זאלל אויך דער פאן איהר דיר געכארענע
 זאָהן

ר ש י

(יד) כי נאן נאלת את אויבי. כנוי הוא זה דרך כבוד למעלה ויונתן מירגס ארי מפתח
 פתחתא סומא דסנאי עמא דה':

ב א ו ר

הרש כי ירא שיבין דוד מהר את הנמשל טרם ימרון משפטו. (י) וחקק, ולא הענישו על שהרג
 את אוריה ודכותינו דרשו מה שדרשו, ובאמת לא הי' רק גרמא בניזוקין ורשות ביד המלך להעמיד
 במלחמה עבדיו את מי שירצה על איזה מקום וכד שירצה, ולא נעש רק יען שעשה זאת לקחת
 אשתו לאשה. (יא) לרעיד, בא צי"ד הכנוי אף שהוא ליחיד, והרבה כמוהו. לעיני השמש,
 ציוס לפני כל, ורמו על אבשלום. ועל הכרחת הידיעה עם בחירת אבשלום כבר התעוררו
 רבינו סעדי' הגאון והרד"ק ותירלו מה שתיכרו, ולנו תירון מספיק אחר, ואין פה המקום
 להאריך בחקירות עמוקות אשר אינן מגוף הספר. (יג) הטאתי לה', כי הטאת הי' רק לה'
 באזר אמרנו, וכן שר המזורר במזמור נ"א באשר התפלל זאת התפלה: לך לבדך הטאתי!
 דהכו משם כי נסת חטופנה שפתותיו. (יד) נאץ, המקור בחיריק וכמיהו אחר מלך את
 הזנבים (הרד"ק). את אויבי ה', ת"י ארי מפתח פתחתא סומא דסנאי עמא דה', כי יאמרו
 פאויבים: ראו מלך ישראל גוזל נשי עבדיו וממית בעליהן. הילוד, שם במשקל גבור ויאנשן,
 חלה

לֶךְ מוֹת יָמוֹת: (טו) וַיִּלְדֵּךְ נֶתָן אֶל-
 בֵּיתוֹ וַיִּגַּף יְהוָה אֶת-הַיֶּלֶד אֲשֶׁר
 יָלְדָה אִשְׁת-אֹרִיָּה לְדָוִד וַיֵּאנָשׁ:
 (טז) וַיִּבְקֶשׁ דָּוִד אֶת-הָאֲרָהִים בְּעַד
 הַנְּעַר וַיֵּצֵא דָוִד צֹם וּבָא וְלֶן
 וּשְׁכַב אֶרְצָה: (יז) וַיִּקְמוּ זְקַנֵי
 בֵּיתוֹ עָלָיו לְהַקְיִמוֹ מִן-הָאָרֶץ
 וְלֹא אָבָה וְלֹא-בָרָה אֹתָם לֶחֶם:
 (יח) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיָּמָת הַיֶּלֶד
 וַיֵּרְאוּ עֲבָדֵי דָוִד לְהַגִּיד-לוֹ כִּי-
 מָת הַיֶּלֶד כִּי אָמְרוּ הִנֵּה בַהֲיוֹת
 הַיֶּלֶד חַי דְּבִרְנוּ אֵלָיו וְלֹא-שָׁמַע
 בְּקוֹלָנוּ וְאִיךְ נֹאמַר אֵלָיו מֵת
 הַיֶּלֶד וַעֲשֵׂה רַעָה: (יט) וַיֵּרָא דָוִד
 כִּי עֲבָדָיו מֵתִלְחָשִׁים וַיִּבֶן דָּוִד כִּי-
 מָת הַיֶּלֶד וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-עֲבָדָיו
 הַמָּת הַיֶּלֶד וַיֹּאמְרוּ מָת: (כ) וַיִּקָּם
 דָּוִד מִהָאָרֶץ וַיֵּרְתֵץ וַיִּסֶּךְ וַיַּחֲזִק

זאָהן שטערבען. (טו) אלס נתן
 נאך היוזע גינג, פלאגטע דער
 עוויגע דאז קינד, וועלכעס דאז
 עהעווייב אוריה'ס דעם דוד
 געבארען, אונד עס ערקראנק-
 טע. (טז) דוד פלעהעטע פיר
 דאז קינד צום עוויגען, העלט
 (זין דער טטיפטסהיטטע) איי.
 נען פאסטטאג, אונד אלס ער
 צור נאכטרוהע נאך היוזע קאם,
 לענטע ער זיך אויף דיא ערדע.
 (יז) דיא פארנעהמען זיינעם
 היוזעס מאכטען זיך אויף, אונד
 קאמען צו איהם, איהונצובע-
 וועגען, פאן דער ערדע אויפ-
 צושטעהען. ער פערווייגער-
 טע עס אכער, אונד גענאס
 קיינע שפיזע מיט איהנען.
 (יח) אס זיעבענטען טאגע
 שטארב דאז קינד. דיא דיע-
 נער דוד'ס פירכטעטען זיך,
 איהם צו זאגען, דאס דאז קינד
 געשטארבען זייא, דען זיא
 שפראכען: זיעהע! אלס נאך
 דאז קינד לעכטע, רערעטען
 וויר איהם צו, אונד ער גאב
 אונזער שטיממע קיין געהאר,
 וויא קאננען וויר איהם זאגען,
 דאס דאז קינד געשטארבען

זייא? ער ווירדע זיך איין לייד אנטהון. (יט) אלס דוד זאָה, דאס זיינע ריענער זיך צופלי-
 סטערטען, דא מערקטע דוד, דאס דאז קינד געשטארבען זיין מיססע, אונד ער פראגטע זיי
 נע ריענער, אָב דאז קינד געשטארבען זייא; זיא אנטווארטעטען: עס איזט געשטאר-
 בען! (כ) דוד שטאנד אלסדאן פאן דער ערדע אויף, וואושאונד זאלכטע זיך, וועכסעלטע

כ"י כפחח שמלחו

ר ש י

(טו) ויאנס. לשון חולי: (טז) ובא ולן ושכב ארצה. ובא' הנית ולן בלילה ושכב לארון:
 (יז) ולא ברה. לשון אכילה כמו ושכרה מידה (לקמן י"ג):

ב א ו ר

חלה חולי ככד כמו אנוסה מכתך (הרד"ק). (טו) ויבקש דוד, כי אמר חולי ימוש וחנני ה'.
 ובא ולן, ובא מנית ה' ולן כנימו בלא אכילה ושכב ארצה. (יז) ביום השביעי, הרד"ק אמר
 SAMUEL. II.

דינע קליידער, נינג אין דאז
 הווי דעם עוויגען, בעטעטע
 און, קאם נאך הויזע, פֿערי-
 לאנגטע שפיזע, וועלכע מאן
 איהם פֿארזעטטעט, אונד ער
 אס. (כא) דא פֿראנטען איהן
 דינע דיענער: וויא לעסט זך
 דאז בעטראגען, וועלכעס דוא
 צייגסט, ערקלערען? זא לאני
 גע דאז קינד לעכטע, האסט
 דוא וועגען זיינער געפֿאסטעט
 אינד געוויינט, אונד נון דאז
 קינד טאדט איזט, שטעהסט
 דוא אייף, אונד געניעסעסט
 שפיזע? (כב) ער נאב צור
 אנטווארט: זא לאנגע דאז
 קינד נאך לעכטע, פֿאסטעטע
 אונד וויינטע איך, דען איך
 דאכטע: ווער ווייס, אבמיה
 ניכט דער עוויגע גנאדע ער-
 צייגט, דאס דאז קינד לעבען
 בלייבט. (כג) נון דא עס טאדט
 איזט, ווארום זאללטע איך
 נאך פֿאסטען? קאן איך עס
 טעהר צוריק ברינגען? איך
 וואנדלע צו איהם הין, ער
 אכער ווירד ניכט מעהר צו

שמלתו ויבא בית יהוה וישתחו
 ויבא אל ביתו וישאל וישמו לו
 לחם ויאכל: (כא) ויאמרו עבדיו
 אליו מה הדבר הזה אשר עשיתה
 בעבור הילד חי צמת ותבך
 וכאשר מת הילד קמת ותאכל
 לחם: (כב) ויאמר בעוד הילד חי
 צמתי ואבכה כי אמרתיו מי יודע
 יחנני יהוה וחי הילד: (כג) ועתה
 מת למה זה אני צם האוכל
 להשיבו עוד אני הלך אליו והוא
 לא ישוב אלי: (כד) וינתם דוד
 את בת שבע אשתו ויבא אליה
 וישכב עמה ותקד בן ויקרא את
 שמו שרמה וירחוק אהבו:
 (כה) וישלח ביד נתן הנביא ויקרא

שמלוחיו קרי. וחנני קרי. וחקרא קרי. אח
 (כד) היערויף טרעסטעטע דוד זיינע פֿרויא כח שבע, קאם צו
 איהר, אונד בעשליעף זיא, זיא געבאהר איינען זאָהן, אונד נאנגטע איהן שלמה.
 דער עוויגע האטטע איהן גערן, (כה) אונד שיקטע דורך דען פֿראָפֿעטען נתן הין, דער איהן
 אים

ב א ו ר

שה' יום השביעי ללידת הילד, ואמר זאת למען הליל את דוד מהאנילות, יען כי נתן וסך
 ביום האנילות, ולנו תירון אחר על זאת, אולם אין לנו אלא פשוטו של מקרא. (כא) בעבור
 הילד, בעבור הילד כאשר הי' חי, ולכן בא חי בלי ה"א הידיעה, וכן משמע בת"י. (כב) וחקרא
 אח שמו שלמה, וכד"הי א' כ"ב ט' נאמר כי ה' אמר שלמה יהיה שמו, ויוכל לימר שדוד
 חמר על שמו כח שגב שליחות ה' אשר שלח אליו ביד נתן הנביא, לכן קראתהו בשם אשר
 שלח ה' ביד נתן, ומזה הקרי והכתיב פה, כי שניהם ילדיו, ול"ז שג על נתן בשם ה' ול"כ
 שג על ב"ח שג, והקריאה בשם ידידיה היתה רק לתפארת, ומסכים בכל מה עס שלמה.
 בעבור

ש מ ו א ל ב י ב

אֶת־שְׁמוֹ יְדִידִיָּה בְּעֵבֹר יְהוָה :
 (כו) וַיִּלְחֶם יוֹאָב בְּרֵבֶת בְּנֵי עֲמֹן
 וַיִּלְכֹּד אֶת־עִיר הַמְּלוּכָה :
 (כז) וַיִּשְׁלַח יוֹאָב מַלְאָכִים אֶל־
 דָּוִד וַיֹּאמֶר נִלְחַמְתִּי בְּרֵבָה גַם־
 לְכַדְתִּי אֶת־עִיר הַמַּיִם : (כח) וְעַתָּה
 אֲסַף אֶת־יֵתֵר הָעָם וְחָנָה עַל־
 הָעִיר וְלִכְדָּהּ פֶּן־אֲלַכְּדָּהּ אֲנִי אֶת־
 הָעִיר וְנִקְרְאָה שְׁמִי עָלֶיהָ :
 (כט) וַיֵּאסֹף דָּוִד אֶת־כָּל־הָעָם
 וַיִּלְכֹּד רֵבֶתָהּ וַיִּלְחֶם בָּהּ וַיִּלְכְּדֶהָ :
 (ל) וַיִּקַּח אֶת־עֲטֹרַת מַלְכָם מֵעַל
 רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כֶּכֶר זָהָב וְאֶבֶן
 יָקָרָה וְחָהִי עַל־רֹאשׁ דָּוִד וּשְׁכַל
 הָעִיר הוֹצִיָא הַרְבֵּה מְאֹד :
 (לא) וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הוֹצִיָא

תרגום אשכנזי קכב

אִים נֶאֱמַעוּ דַעַם עוֹוִיגַעוּן יְדִידִי .
 יֵה (דַעַם עוֹוִיגַעוּן זִיעְבֹלִיכְג) גֶאָנְנִי .
 טַע . (כו) יוֹאָב הָאֲטַטַע אִינְדַעַם .
 סַעַן דִיָּא שְׁטָאָרְט רֵבָה דַעַר
 קִינְדַעַר עֲמֹן'ס אָנְנַעַגְרִיפֶפֶעוּן ,
 אֹונְד דִיָּא קַעֲנִיגְשְׁטָאָרְט (דִיָּח
 רַעוֹידַעַנְן) אִיִינְנַעַנְאָמַמַעוּן .
 (כז) עַר שִיקַטַע בְּאָטְהַעוּן אִן
 דוֹד , אֹונְד לִיעַם בַּעֲרִיטַעוּן :
 אִיךְ הָאָבַע רֵבָה אָנְנַעַגְרִיפֶפֶעוּן ,
 אֹונְד שְׂאָן דִיָּא וּוְאַסְסַעַר־
 שְׁטָאָרְט אִיִינְנַעַנְאָמַמַעוּן .
 (כח) פֶּעַרזֹאמַמַלַע אַלֹוֹאָ דַאָו
 אִיבְרִיגַע קִרִיעַנְסֶפֶאָלְק , בַּע־
 לֶאָנַעֲרַע דִיָּא שְׁטָאָרְט , אֹונְד
 נַעְהַמַע זִיָּא אִיִין , דַאָמִיט אִיךְ
 נִיכְט אֹויךְ דִיָּא שְׁטָאָרְט אִיִין .
 נַעְהַמַע , אֹונְד דִיעוּע שְׁטָאָרְט
 הַעֲרַנְאָךְ מִיִינַעוּן נֶאֱמַעוּן טְרַאָנִי .
 (כט) דוֹד פֶּעַרזֹאמַמַעלַטַע אֶל־
 לַעַם פֶּאָלְק , גִינְג נַאָךְ רֵבָה ,
 גִרִיעַף עַם אִן , אֹונְד נֶאָהַם עַם
 אִיִין . (ל) עַר נֶאָהַם זָאָדַאָן דַעַם
 גַעַטַצַעוּן מַלְךְ פֶּאָם קֶאָפֶפֶע
 דִיָּא קֶרָאָנַע , דִיָּא אִיִינַעוּן כֶּכֶר
 אִן גֶאָלְד גַעוֹוְאָנַעוּן הָאֲטַטַע ,
 אֹונְד וּוְאָרַאָן אִיִין קֶאָסְטִכְאִ .

וישם

רַעַר עַד־עַל־שְׁטִיִין וּוְאָר . דִיעוּע קֶאָם אֹויף דַאָו הוֹיפֶט דוֹד'ס ; אֹויך פִיֶהֲרַטַע עַר פֶּאָן דַעַר
 שְׁטָאָרְט זַעֲהַר פֶּיעַלַע כִיִיטַע וּועַג . (לא) דַאָו פֶּאָלְק , וּועַלכֶּעַם דַאָרִין וּוְאָר , לִיעַם עַר
 הַעִי .

ר ש י

(כה) בַּעֲבֹר ה' . אֲשֶׁר אֶהְבֹו : (כו) אֶת עִיר הַמְּלוּכָה . שְׁנֵי חִזּוּקֵי חוּמָה הָיוּ בָּהּ חִילּוּנָה וּפְנִימִי'
 הַעִיר הַחִילּוּנָה עִיר מְלוּכָה וְהַפְּנִימִי' לְמַכְלֵךְ וְלַחֲזוּק : (ל) אֶת עֲטֹרַת מַלְכָם . חוֹעֲבַת בְּנֵי עֲמֹן
 מַלְכָם שְׁמוֹ לֶשׁוֹן מוֹלֵךְ : וְחָהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד . אֶתִּי הִגְתִּי בְּטֹלָה :

מגרה

ב א ו ר

(כה) בַּעֲבֹר ה' , בַּעֲבֹר אֶהְבֹו ה' . (כו) עִיר הַמְּלוּכָה , הָיָא עִיר הַמַּיִם , וְהִיְתָה חֶלֶק מֵהַעִיר
 רֵבָה כְּמוֹ מַזְדַּת לְיוֹן וְעִיר דוֹד בִּירוּשָׁלַיִם , וְאַפְסַר שְׁלַפְנֵי הַמַּאֲסַף הָיָא כְּתוּב עִיר הַמ' וְכַתּוּב
 סָה עִיר הַמְּלוּכָה וְלִקְמֵן עִיר הַמַּיִם . (כח) וְנִקְרְאָה שְׁמִי עָלֶיהָ , עַל הָעִיר , וַיִּחַכֵּן שְׁהַמְנוּחָה הָיָא
 שְׁכַל מִי שְׁלוּכֵד עִיר חַשָׁא הַעִירֶשׁ הַלוּכֵד . (ל) מַלְכָם , הוּא מוֹלֵךְ כְּדַעַת חו"ל , וְזוֹנֵר כֵּן בְּשָׁנֵי
 מִמִּיָן בִּירוּמִיָה וּבְלַפְנֵי' וְהִי' סָקוֹן בְּנֵי עֲמֹן , וְאֶתִּי הִגְתִּי בְּטֹלָה , וְעִיָן נִקְוִיטוֹת הַרְד"ק ע"ז .
 עַל רֹאשׁ דָּוִד , תְּלוּוִיה הִיְתָה לְמַעַלָּה מֵרַאשׁוֹתָיו . (הַרְד"ק) .

תרגום אישכנזי

שמואל ב יב יג

וישם במגרה ובחרצי הברזל
ובמגזרת הברזל והעביר אותם
במרכן וכן יעשה לכל ערי בני
עמון וישב דוד וכל היעם
ירושלם:

הערייס פיהרען, אונד אונטער
זאנען, אייזערנע דרעשוואל-
צען אונד אייזערנע עקסטע לע-
גען, אייך דורך ציענעלאפען
שלייפען. זא פערפוהר ער מיט
אללען שטערטען דער קינדער
עמו'ס. הערנאך קעהרטע
דוד אינד דאז גאנצע פאלק
נאך ירושלים צוריק.

יג (א) ויהי אחרי כן ולא בשלום
בן דוד אחות יפה ושמה
תמר ויאהבה אמנון בן דוד:
(ב) ויצר לאמנון להתחלות
בעבור תמר אמר אחתו כי בתולה
היא ויפלא בעיני אמנון לעשות
לה מאומה: (ג) ולאמנון רע ושמו

יג (א) אייניגע צייט הערנאך
טראף עס זיך, דאס
אכשלים זאהן דוד'ס איינע
שאנע שוועסטער האטטע,
ו עלכע תמר היעם, אין וועל-
כע אמנון זאהן דוד'ס, זיך
פערליעבטע. (ב) אמנון גראמ-
ט זיך זיינער שוועסטער תמר
וועגען ביז צום ערקראנקען,
דען זיא וואר איינע (ליכטיגע)
יונגער, וואדורך עס דעם
אמנון אונמעגליך וואר, איהר עטוואס אנצוהאבען. (ג) אמנון האטטע אבער איינען פער-
טרוי.

ר ש י

(לא) מגרה וחרצים ומגורות. כמין פליר פיס שקורין לי"מא בלע"ז מיני יסורין הס: מגרה.
פכין פגוס פנימות הרבה תכופות זו לזו: חריצי. היא מורג חרוץ מלא חריצים כמין פליר
פיס שקורין לי"מא. במלכן. בטיע חובות וכן תירגס יונתן וגרר יתהון בשוקיא:
יג (א) ולא שלום וגו' אחות יפה. שהיתה בת אמו: (ב) להתחלות. עד שנחלה: כי בחולה
היא. לנועה בנית אינה יולדת לחון לפיכך ויפלא בעיני אמנון וגו' נכסה ונעלם ממנו
מה חואנה יכול לנקש וישכב עמה כמו כי יפלא ממך (דברים י"ז ח') ארי יתכסי ממך:
איש

ב א ו ר

(לא) כמגרה, ת: במסרין, מענין אס יתגדל המסור על מניפו. ובחרצי הברזל, בדים עגולים
עבים לדוש בהם התבואה. ובמגורות, גרוזים שנוקעים בהם העץ (הנ"ל). במלכן, תנור שורפים
בהם הלכנים, וכן בירמיה מ"ג ג'. לכל ערי בני עמון, שהשחית יושביה (ה').
יג (א) אחות יפה, שהיתה בת אמו (רש"י). (ב) להתחלות, עד שהי' נראה חולי מרוב
חשקו בה (הרד"ק). כי בחולה היא, לכן כל יכול לעשות לה מאומה, כי הנתולות
לנועות בנתיהן, (מדברי רש"י). (ג) רע, הוא פחות מאוהב. חכם לרשעה (הנ"ל).
דל

ה ג ה ו ת

(א) אין דעתי נוחה כלל בדעת המפרשים כי המית דוד אותם באכזריות כאלה אשר יורה
על לב משולל מכל רגש; לכן יראה לי שהכוונה שנתן אותם לעבד עבודה במגרה וגו', ויתורג'
(עד פערטהילוטע זיח חוין זאגמיהלען, זיעש זיח זרבייטען זיט דרעטפולעגען אונד חייזערנען
הסקקען, זודער חוין זיעגענהייטען).

וַיִּזְדָּב בֶּן־שִׁמְעָה אָחִי דָוִד וַיִּזְדָּב
 אִישׁ חָכָם מְאֹד: (ו) וַיֹּאמֶר לוֹ
 מִדּוֹעַ אַתָּה כִּכָּה דַל בֶּן־הַמֶּלֶךְ
 בְּבִקְרָב בְּבִקְרָה הַלּוֹא תִגִּיד לִי
 וַיֹּאמֶר לוֹ אֲמַנּוֹן אַתָּה תִּמְרָה אֲחוֹת
 אֲבִשְׁלוֹם אָחִי אֲנִי אֶהְיֶה: (ה) וַיֹּאמֶר
 לוֹ יְהוֹנָדָב שָׁכַב עַל־מִשְׁכַּבְךָ
 וְהִתְחַל וּבָא אֲבִיךָ לִרְאוֹתְךָ
 וְאָמַרְתָּ אֵלָיו תִּכְבַּאֲנָה אֲחוֹתִי
 וְתִכְרַנִּי לָחֵם וְעָשִׂיתָ לְעֵינַי אֶת־
 הַבְּרִיָּה לְמַעַן אֲשֶׁר אֶרְאֶה
 וְאֶכְלֶתִי מִיָּדָה: (ו) וַיִּשְׁכַּב אֲמַנּוֹן
 וַיִּתְחַל וּבָא הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹתוֹ
 וַיֹּאמֶר אֲמַנּוֹן אֶל־הַמֶּלֶךְ תִּבּוֹא־
 נָא תִּמְרָה אֲחוֹתִי וְתִלְבַּב לְעֵינַי
 שְׁתֵּי לְבָבוֹת וְאֶכְרָה מִיָּדָה:
 (ז) וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל־תִּמְרָה הַבְּיָתָה

טרויטען. נאמענס יונדב זאָהן
 שמעה'ס, איינעס ברודערס
 דוד. דיעזער יונדב וואָר אין
 זעהר קלוגער מאַן. (ז) דיע
 זער פֿראַגטע דען אמנון: וואָ
 רום, פרינץ, ווירסט דוא מיט
 יעדעס מאַרגען מאַגערער?
 ווילסט דוא טיר עס ניכט זאָ
 גען? אמנון אַנטוואַרטע איהם:
 איך ליעבע אבשלום'ס שווע.
 סטער חמר. (ה) יהונדב פֿער.
 זעצטע איהם: לעגע דין אויף
 דיין בעטט, אונד שטעללע
 דין קראַנק; ווען דאָן דיין פֿאַ
 טער קאָמט דין צו בעזוכען,
 זאָ שפּריך צו איהם: „ערלוי
 „בע דאָך דאָס מיינע שווע.
 „סטער חמר קאָמען דירפֿ
 „טע, מיך מיט איינער לייכטען
 „שפּיזע צו קראַפֿטיגען! זיא
 „זאלל אבער דיא שפּיזע פֿאַר
 „מיינען אויגען צובערטייטען.
 „דאָמט איך עס זעהע, אונד
 „אויס איהרער האַנד עס געני.
 „סע. (ו) אמנון לעגטע זיך,
 שטעללטע זיך קראַנק, דער
 קאָניג קאָם איהן צו זעהען,
 אונד אמנון זאָגטע צום קאָני
 גע: ערלויבע דאָך, דאָס מיינע

לאמר

שוועסטער חמר קאָממע, אינד פֿאַר מיינען אויגן צווייא פֿאַַננענבראָדליין אויפֿגייעסע, דאָס
 איך זיא אויס איהרען האַנדען געניעסע! (ז) דוד שיקקטע צור חמר אין איהרע וואָהנונג הין,
 אונד

ר ש י

(ג) איש חכם. לרשעה: (ד) דל. כמו דלות ורעות תואר (כנאשית מ"א י"ט): (ח) את
 הנריה. את הסעודה:

ותלכז

ב א ו ר

(ד) דל, כמוש. בבקר בבקר, כי כלילה היתה מזמנתו עליה, והיא ער בעבודה, לכן היא לו בבקר
 פניו רעים (הרד"ק). (ד) והחחל, הראה עומך חולה (הג"ל). הבריה, המחל הקל לפני חולה.
 אשר אראה, וכל חקן צמ לכל כדרך החולים. (ו) וישכב אמנון ויחחל, גם מססוק זה סתירה
 להכלל שגדר המצ"מ בת ילמ"ס ויקרא שנבוא ב' פעלים על פועל א' שזוכיר הפועל אחר
 הפעל השני. לכביח, חולטין הנלק הנילוט במחנת במים רותסין והמלות נשארות רכות וקלין
 להתעכל

לֵאמֹר לְכִי נָא בֵּית אֲמִנוֹן אַחִיךָ
וַעֲשֵׂי-לוֹ הַבְּרִיָּה: (ח) וַתֵּלֶךְ הַתָּמָר
בֵּית אֲמִנוֹן אַחִיהָ וְהוּא שָׁכַב
וַתִּקַּח אֶת-הַבָּצֵק וַתִּלְוֶשׁ וַתִּלְבַּב
לְעֵינָיו וַתִּבְשֵׁל אֶת-הַלֶּבְבוֹת:
(ט) וַתִּקַּח אֶת-הַמְּשֻׁרֶת וַתִּצָּק
לְפָנָיו וַיִּמָּאן לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר אֲמִנוֹן
הוֹצִיאוּ כָל-אִישׁ מֵעָלַי וַיֵּצְאוּ כָל-
אִישׁ מֵעָלָיו: (י) וַיֹּאמֶר אֲמִנוֹן אֶל-
תָּמָר הֲבִיאי הַבְּרִיָּה הַחֲדָר
וְאִבְרָה מִיָּדְךָ וַתִּקַּח תָּמָר אֶת-
הַלֶּבְבוֹת אֲשֶׁר עָשְׂתָה וַתִּבְאֵר
לְאֲמִנוֹן אַחִיהָ הַחֲדָרָה (יא) וַתִּגַּשׁ
אֵלָיו לֶאֱכֹל וַיִּחָזַק בָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ
בֹּאִי שֹׁכְבִי עִמִּי אַחֲזֹרְתִי:
(יב) וַתֹּאמֶר לוֹ אֶל-אָחִי אֶל-תַּעֲנֵנִי
כִּי לֹא-יַעֲשֶׂה כֵן בְּיִשְׂרָאֵל אֶל-
תַּעֲשֶׂה אֶת-הַנְּבִלָה הַזֹּאת:

אונד ליעם איהר זאגען: גע.
ה' דאך אין דיא וואהנונג די.
נעם ברודערס אמנו, אונד מא.
צע איהם איינע לייכטע שפיי.
זע. (ז) תמר נינג אין דאז
הוז איהרעם ברודערס אמנו,
ווא ער לאג. זיא נאהם מעהל,
קעטעטע עס צו איינעם טייגע,
גאס עם פאר זיינען אויגן אויף,
אונד קאכטע דיא בראדליין.
(ט) זיא נאהם דאן דיא פלאננע
אונד שיטטעטע זיא פאר איהם
אויס; ער ווייגערטע זיך אבער
נאך דאפאן צו עססען, אונד
שפראך: לאססעט יעדען מאן
פאן מיר הינויס געהען!
עס נינג אלאז יעדער פאן איהם
הינויס. (י) נון שפראך אמנו
צו זיינער שוועסטער תמר:
ברייגע דיא לאכעשפייזע צו
מיר אין דיא שלאפאממער,
דאס אד זיא אויס דיינער האנד
געניעסע. תמר נאהם דיא
בראדליין, וועלכע זיא צובע.
רייטעט האטטע אונד בראכטע
זיא איהרעם ברודער אמנו
אין דיא שלאפאממער.
(יא) אלס זיא עם איהם צום
עכסען הינרייכטע, בעמעל.
טיגטע ער זיך, איהרער, אונד שפראך צו איהר:
קאממע! ליעג בייא מיר, מיינע שווע-
כטער! (יב) זיא ערוויעדערטע איהם:
אניין, מיין ברודער! טהוע מיר קיינע
געוואלט אן, דען זא עטוואס דארף
אין ישראל ניכט געשעהען.
איבע דיעזע שאנדטהאט
ניכט אויס!
ווא

ימיר ו

ואני

טיגטע ער זיך, איהרער, אונד שפראך צו איהר: קאממע! ליעג בייא מיר, מיינע שווע-
כטער! (יב) זיא ערוויעדערטע איהם: אניין, מיין ברודער! טהוע מיר קיינע געוואלט אן,
דען זא עטוואס דארף אין ישראל ניכט געשעהען. איבע דיעזע שאנדטהאט ניכט אויס!
ווא

ר ש י

(ח) ותלכב. ותחלוט סולת מרונכת נמים רותחין תחלה ואחר כן נשמך: (ט) את המשרח
תרגום של מסכתא:

כי

ב א ו ר

להתעכל. (ח) והוא שוכב, במקום אשר ה' שוכן לכך נא שוכן באתנח. הבצק, ע"ש סושי
כדרך בעל לשון העברי. (ט) המשרח, המסכת, ותרגום מסכתא (הנ"ל). הוציאי,
נס זאת לפעמים מסכתא המוליס, שלא יאכלו בפני אחרים. (י) החררה מקום נבדל משאר
אוי

(יג) וַאֲנִי אָנֹכִי אֶת־חַרְפְּתִי
 וְאַתָּה הִהִיָּה כְּאֶחָד הַנְּבָלִים
 בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דְבַר־נָא אֶל־
 הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא יִמְנַעֲנִי מִמֶּךָ׃
 (יד) וְלֹא אָבִה לְשָׁמַע בְּקוֹלִי וַיַּחְזֹק
 מִמֶּנִּי וַיַּעֲנֶה וַיִּשְׁכַּב אֶתָּה׃
 (טו) וַיִּשְׁנֶאֱהָ אֲמִנּוֹן שְׁנֵאֱהָ גְדוּלָּה
 מְאֹד כִּי גְדוּלָּה הַשְּׁנֵאֱהָ אֲשֶׁר
 שְׁנֵאֱהָ מֵאַהֲבָה אֲשֶׁר אַהֲבָה
 וַיֹּאמֶר־לָהּ אֲמִנּוֹן קוּמִי לְבִי׃
 (טז) וַתֹּאמֶר לוֹ אַרְאֹדֹת הָרַעָה
 הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת מֵאַחֲרַת אֲשֶׁר־
 עָשִׂיתָ עִמִּי לְשַׁלְּחַנִּי וְלֹא אָבִה
 לְשָׁמַע לָהּ׃ (יז) וַיִּקְרָא אֶת־נַעֲרֹ
 מִשְׁרָתוֹ וַיֹּאמֶר שְׁלַח־נָא אֶת־
 זֹאת מֵעָלַי הַחוּצָה וְנַעַל הַדְּלֹת

(יג) וואהין וואללטע איד מיין
 נע שאנדע טראגען? אונד
 דוא ווירדעסט אלס איינער
 דער שענדליכסטען אין ישראל
 געהאלטען ווערדען. שפריך
 דאך דען קאניג דארום אן; ער
 ווירד מיך דיר געוויס ניכט
 פֿערואגען! (יד) ער וואללטע
 אבער איהרער ביטטע קיין גען.
 האר געבען, זאנדערן ער א
 בערוואלטיגטע זיא, טהאט
 איהר געוואלט אן, אונד בע
 שליעף זיא. (טו) דאן פֿיהל
 טע אמנון איינען אונגעמיין
 גראסען האס געגען זיא, זא
 דאס דער האס, דען ער גע
 גען זיא האגטע, ווייט גרא
 סער וואר, אלס דיא ליעבע,
 דיא ער געגען זיא עמפֿונדען.
 ער שפראך דאהער צו איהר:
 אויף! בעגעבע דיך הינוועג!
 (טז) זיא שפראך בעווענט:
 א דיעזע באוהייט איבער
 טריפֿט יענע וועלכע דוא
 בערייטס געגען מיך אויס.
 געאיבט! מיך זא צו ענטלאס,
 סען! אבער ער וואללטע זיא

אחריה

ניכט הערען — (יז) זאנדערן ער ריעף זיינען איהם אויפֿווארטענדען דיענער, אונד
 שפראך: שאפֿעט דאך דיעזע פֿאן מיר הינויס! פֿערריעגלע דאן דיא טהורע הינ
 טער

ר ש י

(יג) כי לא ימנעני ממך. שמונת אני לך לפי שנתעברה בה אמה כשהיא נכרית יפת חאר
 שלקחה דוד במלחמה ומי שיש לו בן או בת מן השפחה אינו בני לכל דבר: (טו) וישנאה אמנון.
 אמרו רבותינו נימה קשרה לו ועשאהו כרות שפכה: (טז) אל אודות. אל יעשו אודות הרעה
 הזאת של שילוח הגדולה מן האחרת שעשית עמי ועייתני ועוד תוסיף רעה ממנה לשלחני:
 ויהיו

ב א ו ר

אויך הדירה ע"י וילון, וכן בערבי, וזס שכח אמנון. (יג) לא ימנעני ממך, מ"ל אמרו
 שזמר היתה בת יפת תואר, ואפשר שהיתה אחות אבשלום נת מעכה ונולדה מאיש אחר טרם
 לקח דוד אמה לאשה. (טו) אל אודות, כתי"ו ויהי"ג שפירושו אל כמו על, ומקרא מסורס
 שיעורו הרעה הזאת הגדולה מזאת, ולעתה ני מקרא קלר הוא והכוונה שהיא דברה
 הוכחות

טער איהר. (יח) ויא האטי
 טע איין בונטעס אבערקלייד
 צו, דען דיא יונגפרייליכען
 פרינצעססינגען טרוגען זאלי.
 צע אבערראקקע. (יז) זיין אויפֿ
 ווארטער פֿיהרטע זיא הינוים,
 אונד פֿעררענעלטע הינטער
 איהר דיא טהירע. (יט) חמר
 נאָהם אשע אויף איהר הויפט,
 צערריס דאָז בונטע קלייד, דאָז
 זיא טרוג, ראַנג דיא האַנדע אי
 בער דען קאָפּף, אונד גינג זאָ
 איכטער שרייענד פֿאַרט.
 (כ) דאָ שפּראַך איהר ברודער
 אבשלום צו איהר: איזט
 דיין ברודער אמנון בייא דיר
 געוועזען? — שוויגע ליעבע
 שוועסטער! ער איזט יאָ דיין
 ברודער. גים דיר דיעזע זאָ
 כֵּע ניכט צו הערצען. חמר
 בליעב אלסדאָן אים פֿערלאַס:
 סענען לעדיגען שטאַנדע אין
 דער וואָהנונג איהרעס ברוי
 דערס אבשלום. (כא) אַלס
 דער קאַניג דוד דיעזען גאַנצען
 פֿאַרפֿאַלל ערפֿוהר, קראַנקטע
 עס איהן ועהר. (כב) אבשלום
 רעדעטע מיט אמנון וועדער
 אין גוטעם נאָך אין באַזעם;
 דען

אחריה: (יח) ועליה כחנת פסים
 כי כן תלבשו בגות המלך
 הבתולת מעירים ויצא אותה
 משרתו החויץ ונעל הדלת
 אחריה: (יט) ותקח תמר אפר
 על ראשה וכחנת הפסים אשר
 עליה קרעה ותשם ידה על
 ראשה ותלך הרוד וועקה:
 (כ) ויאמר אליה אבשלום אחיה
 האמינון אחיך היה עמך ועתה
 אחותי חריתי אחיך הוא אל
 תשיתי את לבך לדבר הזה
 והתשב תמר ושממה בית
 אבשלום אחיה: (כא) והמלך דוד
 שמע את כל הדברים האלה
 ויחר לו מאד: (כב) ולא דבר
 אבשלום עם אמנון למרע ועד

טוב

ב א ו ר

חוכמות עמו, ובלתי מפורשת החוכמות בפרט, ותאמר לו: החוכמות האלה דברתי אליך על
 אודות הרעה הזאת הגדולה מאחרת אשר עשית? עמי לשלחני (הי' לך לשנות את מחשבתך
 עלי!) ומה יפלא? אִם בחוס לבנה ובגודל לערה כל סדרה דנריה נראוי. (יח) כחנת פסים,
 כתות וזאת כל היתה בכחות הכהנים אשר היחה על בשרם, רק כמין מלבוש עליון כמו
 אכל יוסף, וְגַם המעיל פהן אינונו בגד תחתון רק בגד עליון, ולזה כוון ת"י כרדוטין, כלומר
 שהמעילים זהיו נגדים עליונים. (יט) וועקה, עבר במקום נינוני. (כ) האמינון, הרד"ק
 חמר שהוא לשון בזיון ודעתו שהניקוד מורה על הבזיון להקטין וכל"הע דעמינוטין, וכן חמר
 בשרשיו בשם אביו, ומביא רא"י מן אישון נת עין, ומן שנתון אולם ִס ו' נוספת ופה הן ללודך
 השם, שנקרא כלל זאת אמנון. ושממה, הוי"ו יתירה, ודעת הרלב"ג שהכוונה שנשארה שם
 בלי חברה, ולדעתו הכוונה שלא נשארה עוד איש, והוראות המרנן והבדילה תחברנה בשם זה
 כמו בשם גל מ' ד. (כב) ולא דבר אבשלום, לא מלאנו שמשב אבשלום מיד להרוג אשון,

רק

טוֹב כִּי־שָׁנָא אַבְשָׁלוֹם אֶת־
אֲמִנוֹן עַל־דְּבַר אֲשֶׁר עָנָה אֶת־
תָּמָר אַחֲתוֹ: (כג) וַיְהִי לְשָׁנְתֵיָם
יָמִים וַיְהִיו גְּזוּזִים לְאַבְשָׁלוֹם
בְּבַעַל הַצֹּר אֲשֶׁר עִם־אֶפְרַיִם
וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם לְכָל־בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ:
(כד) וַיָּבֵא אַבְשָׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא גְזוּזִים לְעַבְדֶּךָ
יְלָד־נָא הַמֶּלֶךְ וְעַבְדֶּיךָ עִם־עַבְדֶּךָ:
(כה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אַבְשָׁלוֹם
אֶל־בְּנֵי אֶל־נָא גִלְךָ כָּלְנוּ וְלֹא
נִכְבַּד עָלֶיךָ וַיִּפְרֹץ־בּוֹ וְלֹא־אָבָה
לְלֶכֶת וַיְבַרְכֵהוּ: (כו) וַיֹּאמֶר
אַבְשָׁלוֹם וְלֹא יֵלֶךְ־נָא אַחֲנוּ
אֲמִנוֹן אַחִי וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה
יְלָדֶךָ עִמָּךְ: (כז) וַיִּפְרֹץ־בּוֹ אַבְשָׁלוֹם
וַיִּשְׁלַח אֹתוֹ אֶת־אֲמִנוֹן וְאֶת־כָּל־
בְּנֵי הַמֶּלֶךְ: (כח) וַיִּצֹו אַבְשָׁלוֹם

דען, אבשלום האססטע דען
אמנון זעהר, ווייל ער זיינער
שוועסטער חמר געוואלט אים
געטהאן האטטע. (כג) צוויי
יאהרע הערנאך הילט אבשלום
אין בעל הצור נאכט דער
בעזיצונג אפריכ'ס שאפֿ-
שוהר, וואָצו ער אללע פריג
צען איינלד; (כד) אבשלום
גינג אויך צום קאניגע, אונד
שפראך: זעהע דאך, דיין
קנעכט העלט דיא שאפֿשוה;
זאָגעהע דאך דער קאניג אונד
זיינע דיענערשאפט מיט די
נעם קנעכטע דאָהין! (כה) דער
קאניג פֿערזעטטע דעם
אבשלום: ניין, מיין זאָהן!
פֿערלאנגע ניכט, דאָס וויר
אללע מיטגעהען זאללען, דאָס
מיט וויר דיר ניכט בעשווער
ליך פֿאללען. יענער דראנג
אין איהן, דיעוער אבער בעי
שטאנד דארויף, ניכט מיט
צוגעהען, אונד גאב איהם זיי
נען זעגען. (כז) אבשלום זאָג
טע: דארף דען זאגאר מיין
ברודער אמנון ניכט מיט אונד
געהען? דער קאניג ערוועי
דערטע איהב: וואָצו זאָל
ער מיט דיר געהען? (כז) אלס
אבער אבשלום אין איהן
דראנג, שיקטע ער אמנון אונד אללע פרינצען מיט איהב. (כח) אבשלום בעפֿאהל זיינען
דיע

אח

ר ש י

(כג) ויהיו גזוזים - ולרכס] היה לעשות משה בגזוז לאוס: (כו) ולא ילך נא אחינו. ואם לא
יכול איה ללכת ילך נא עמנו אמנון:

ב א ו ר

רק בתחלה גברה השנאה עליו שלא דבר איתו ולא הוכיח אותו בין בדברים קשים או רכים,
ואחר שנתים ימים חשבו אמנון ואביו שנבר נחם על הרעה ושנת שאלתו. (כג) ויהיו גזוזים,
ומנהגם אז לעשות משה כמו אלל נבל. עם, סמוך, וכן עם בלזי רואי (הרד"ק). ויקרא,
כלל, ונפסוק כ"ו הפרט. (כה) ויפריך, כמו ויפכר. (כו) ולא, ר"ל אם לא תלך איה ילך
אמנון

את-נַעֲרָיו לֵאמֹר רְאוּ-נָא כְּטוֹב
 לִב-אַמְנוֹן בֵּינִי וְאִמְרָתִי אֵלֵיכֶם
 הִכּוּ אֶת-אַמְנוֹן וְהַמַּתֶּם אֹתוֹ אֶל-
 תִּירְאוּ הַלּוֹא כִּי אֲנֹכִי צוּרִיתִי
 אֶתְכֶם חֲזָקוֹ וְהָיוּ לְבְנֵי-חַיִּל:
 (נט) וַיַּעֲשׂוּ נַעֲרֵי אֲבִשְׁלוֹם לְאַמְנוֹן
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֲבִשְׁלוֹם וַיִּקְמוּ וְכָל-
 בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּרְכְּבוּ אִישׁ עַל-פָּרְדּוֹ
 וַיָּנִסוּ: (ל) וַיְהִי הַמָּוֶה בַּדֶּרֶךְ
 וְהַשְׁמָעָה בָּאָה אֶרְדּוֹד לֵאמֹר
 הִכָּה אֲבִשְׁלוֹם אֶת-כָּל-בְּנֵי
 הַמֶּלֶךְ וְקֹאֲנוֹתָר מֵהֶם אֶחָד:
 (לא) וַיִּקְּם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע אֶת-בְּגָדָיו
 וַיִּשְׁכַּב אַרְצָה וְכָל-עַבְדָּיו נֹצְצִים
 קָרְעֵי בְּגָדִים: (לב) וַיַּעַן יוֹנָדָב בֶּן-
 שִׁמְעָה אֶחָיִדְדוֹד וַיֹּאמֶר אֶל-
 יֹאמֵר אֲדֹנָי אֶת כָּל-הַנְּעָרִים בְּנֵי-
 הַמֶּלֶךְ הִמִּיתוּ כִּי-אַמְנוֹן לְבָדּוֹ
 מֵת כִּי-עַל-פִּי אֲבִשְׁלוֹם הִיתָה
 שִׁמְעָה מִיּוֹם עֲנָתוֹ אֵת הַמֶּר
 אֶחָתוֹ: (לג) וְעַתָּה אֵל-יִשָּׁם אֲדֹנָי

דענערן פֿאַלגענדעס: מערקט
 עס איך וואָהל, זאָ באַלד
 אמנון ביים וויינע פֿראָה איזט,
 אונד איך צו איך זאָגע: שלאַ
 געט דען אמנון נייערער! זאָ
 ברינגעט איהן אים, שייעט
 איך ניכט, דען איך זעלבסט
 ערטהילע איך דען בעפֿעהל,
 זייד מוטהיג, אונד בעצייגעט
 איך אלס טאפֿערע לייטע.
 (נט) אבשלום'ס דיענער טהאָ
 טען דעם אמנון, וויא אבשלום
 בעפֿעהלען האַטט ע, אללע
 פרינצען מאַכטען זיך אויף,
 בעצטיגען יעדער זיין מויל,
 טהיר אונד פֿלאָהען דאָסאָן.
 (ל) וואָהרענד דאָ אויף דעם
 וועגע וואָרען, קאָם דיא נאַכֿ
 ריכט צו דוד, וועלכע לויטע.
 טען: אבשלום האַט אללע
 פרינצען ערשלאָגען, אונד
 ניכט אין איינציגער איזט איבֿ
 ריג געבליעבען. (לא) דער
 קאָניג שטאַנד אויף, צערריס
 זיינע קליידער, אונד וואָרף
 זיך צור ערדע, אונד אללע
 זיינע דיענער שטאַנדען מיט
 צערריססענען קליידערן אום
 איהן. (לב) דאָ נאַהם יונדב
 זאָהן שמעה'ס דעם ברודערס
 דוד דאָ וואָרט אונד שפראַך:
 עס זאָגע ניכט מיין הערר,
 דאָס זיא אללע יונגלינגע דעם
 קאָניגס אומגעבראַכט האַט.
 טען, זאָנדערן אמנון אלליין

המלך שומה קרי
 איזט אומגעקאָממען; דען עס מוס פֿאָן אבשלום דער פֿלאָן אַנגעלעגט געוועזען זיין,
 זיט דעם יענער זיינער שוועסטער חמר געוואַלט אַנגעטהאָן האַט. (לג) נעהמע זיך מיין
 הערר ר ש י
 (לכ) על פי אבשלום היתה שומה. כלוויי של אבשלום היתה שומה זו ויזומת על עבדיו

ב א ו ר

זאָנן אַזנו, ולכן צא במסאיך וסווי'ו נקמץ. (לד) שומה, ביינוי פֿ וולס (מהרד"ק), ויונתן

ש ס ו א ל פ י ג

הַמֶּלֶךְ אֶל-לְבוֹ דְבַר לְאֹמֵר כָּל-
 בְּנֵי הַמֶּלֶךְ מֵתוּ כִּי-אִם אֲמִנּוּן
 לְבָדוּ מֵת: (לד) וַיִּכְרַח אֲבִשְׁלוֹם
 וַיִּשָּׂא הַנֶּעֶר הַצִּפּוֹה אֶת-עֵינָיו
 וַיִּרְא וְהִנֵּה עַם-רַב הַלְכִים מִדְּרָךְ
 אַחֲרָיו מִצִּד הַהָר: (לה) וַיֹּאמֶר
 יוֹנָדָב אֶל-הַמֶּלֶךְ הִנֵּה בְנֵי-
 הַמֶּלֶךְ בָּאוּ כְּדָבַר עַבְדֶּךָ כִּן הָיָה:
 (לו) וַיְהִי וּכְכַלְתוּ לְדָבַר וְהִנֵּה בְנֵי-
 הַמֶּלֶךְ בָּאוּ וַיִּשָּׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ
 וְגַם-הַמֶּלֶךְ וְכָל-עַבְדָּיו בָּכוּ בְּכִי
 גָדוֹל מְאֹד: (לז) וְאֲבִשְׁלוֹם בָּרַח
 וַיֵּלֶךְ אֶל-חַלְמֵי בֶן-עַמִּיהוֹר מֶלֶךְ
 גִּשׁוֹר וַיִּתְאַבֵּל עַל-בָּנָיו כָּל-
 הַיָּמִים: (לח) וְאֲבִשְׁלוֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ
 גִּשׁוֹר וַיְהִי-שֵׁם שְׁלֹשׁ שָׁנִים:
 (לט) וַתְּכַל דוֹד הַמֶּלֶךְ לָצֵאת אֶל-

כתיב ולא קריי. עיניו קריי. עמיהוד קריי. אבשלום

הרגום אשכנוי קבו

הערר קאניג יענע נאכריכט, וועלכע לויטעט, דאס אללע פרינצען אומגעקאממען זייען, ניכט צו הערצען! געוויס, נור אמנון אלליין איזט אומגעקאמט. מען. (לד) אבשלום ענטלאה. דער ינגלינג אויף דער וואר. טע האב זיינע אויגען אויף, אונד ערבליקטע, דאס פיע. לעס פאלק פאם וועגע הינטער איהם פאן דער זייטע דעם בערגעס גינג. (לה) דא זאגט טע יונדב צום קאניג: זיעהע, עם קאממען דיא פרינצען! עם וואר זא, וויא דיין קנעכט געשפראכען. (לו) אלס ער אויסגעשפראכען האטטע, קא מען דיא פרינצען אונד ווייני. טען מיט לויטער שטיממע. אויך דער קאניג אונד אללע האבעדיענטען וויינטען זעהר העעטיג. (לז) אבשלום ענט פלאה אונד גינג צו חלמי זאהן עמיהוד'ס דעם קאניגע פאן גשור; דער קאניג טרויערטע איבער זיינען זאהן דיעזע גאנג. צע צייט הינדורך, [נעליך דריי יטהע;] (לח) דען אלס אבשלום געפלאהען, אונד נאך גשור נעגאנגען וואר, בליב ער דאוועלכסט דריי יאה. דע. (לט) ענדליך זעהנטע זיך דער קעניג דוד צו אבשלום אויסצוגעהען, דען ער וואר

ר ש י

להרונ את אמנון: (לט) ותכל דוד. הכי זה מקרא קצר ותכל נפש דוד וכן ת"י וממדת נפשא
 777

ב א ו ר

הרגם לפי הכוונה. (לד) הולכים מדרך, מני הכוונה היו בדרך שהלכו והם היו באים מאחרי מפי שנתנו דרך עקלתון מן הפחד שלא ירדוף אבשלום אחריהם (הריה"ג). (לה) ויאמר יונדב, הכוונה אמר לו כי עם בא והוא אמר למלך כי בניו באו (הרד"ק). (לו) ברח, למעלה סיפר כל מעשה אבשלום זעתה החל לפרוט בריחת אבשלום, ואפשר שזכר זאת הנה לאמר שלא יכול להנקם מאבשלום, יען שנתג גשורה, ולכן התאבל על בנו ימים רבים כלומר שלש שנים, ומסובר היטב לפסוק שלתמרו. (לט) והכל דוד, הנכון כפירוש דש"י שהכוונה שדוד בתאוף

תרגום אישכנזי

איבער אמנון'ס טאָד געטרע.
סטעט.

שמואל ב יג יד

אֲבִשְׁלוֹם כִּי־נָתַם עַל־אֲמִנוֹן
כִּי־מָת:

יד (א) וידע יואב בן־נריה כי
לב המלך על־אבשלום:
(ב) וישלח יואב תקועה ויקח
מִנְשֵׁם אִשָּׁה חֲכָמָה וַיֹּאמֶר אֲכִיהָ
הִתְאַבְּלִי־נָא וּלְבִשִׁי־נָא בְגָדֵי־
אֲבָל וְאֶל־תְּסוּכִי שֶׁמֶן וְהָיִיתִי
כְּאִשָּׁה זֶה יָמִים רַבִּים מִתְאַבְּלִית
עַל־מָת: (ג) וּבֵאתִי אֶל־הַמֶּלֶךְ
וְדִבַּרְתִּי אֵלָיו כַּדָּבָר הַזֶּה וַיֵּשֶׁב
יֹאבֵב אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיהָ:
(ד) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקֵעִית אֶל־
הַמֶּלֶךְ וַתִּפְּלֵ עַל־אִפְיָה אֶרֶץ־
וַתִּשְׁתַּחֲוֶה וַתֹּאמֶר הַזֹּשֶׁעַה הַמֶּלֶךְ:
(ה) וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ:

יד (א) יואב וואוסטע אלזא,
דאס דעם קעניגס
הערץ דעם אבשלום גענייגט
איזט. (ב) יואב שיקטע דא=
הער נאך תקועה, ליעם פאן
דארט איינע קלוגע פרוי
קאממען, אונד שפראך צו
איהר: איך ערוזע דייך!
שטעללע דייך אלס ווארעסט
דוא איינע לייטר אנערע, לע=
גע דאהער טרויערקליידער
אן, זאלכע דייך ניכט מיט אהל,
אונד ערשיינע אלס איינע
פרויא, דיא שאן לאנגע אום
איינען פערשטארבענען טרוי.
ערט. (ג) דאן קאממע צום קע=
ניגע, אונד טראנע איהם אונ=
געפעהר פאלגענרעם פאר.
יואב לענטע איהר אין דען
מונד דיא ווארטע, (ד) וועלכע
דיא תקועיתישע פרויא צום קע=
ניגע שפראך: זיא פיעל אלזא
אויף איהר אנגעזיכט צור ער=
דע, שטרעקטע זיך הין, אונד שריע: הילף, א קעניג! (ה) דער קעניג פראנטע זיא: וואס
האסט

ר ש י

דוד כמו נכספה וגם כלתה (תהלים פ"ג) לשון תאוה: כי נחם על אמנון. קבל תנחומין:
יד (ב) וישלח יואב תקועה. אמרו רבותינו כי שמן זית מנוי גם לכך חכמה מנויה גם.
אבל

ב א ו ר

התאוה ונכסף לאבשלום, והוא מקרא קצר וראוי בתשלומו ותכל נפש דוד וכן כי התאוה נפש
דוד אחרי ג' שנים אחרי אבשלום היפה בבניו, ועל הריגת אמנון קבל תנחומין.
יד (א) וידע יואב, יואב הכיר ע"י מדברותיו ושימו עם דוד כי לכ דוד מתאוה לאבשלום
ועוד לא חפץ להשיבו בעבור הריגתו את אמנון, והתחכם לשלוח האשה התקועית
לבעבור סבב אבשלום לירושלים ולהעביר מעל מחשבות אביו רעיון דין ומשפט באבשלום. (ב) אשה
חכמה, כי לא ידע יואב מה יענה המלך דבר, והי' לרדף לזה אשה חכמה. החאבלי, תתראי
כאנלה אף כי אינך אנלה. (ד) וחאמר, מוסב על הקודם שיואב גם נפיה הדברים אשר
תאמר למלך, ונא ותאמר שני פעמים כדרך בעל לשון העברי אם הססיק במאמרו לשזור לענין
הראשון

ש מ ו א ל ב י ד

והאמר אבל אשה אלמנה אני
וימת אישי: (ו) ולשפתה שני
בנים וינצו שניהם בשדה ואין
מציל ביניהם ויפו האחד את
האחד וימת אתו: (ז) והנה קמה
כל המשפחה על שפתה
ויאמרו תני את מכה אחיו
ונמתהו בנפש אחיו אשר הרג
ונשמידה גם את היורש וכבו
את גחלתו אשר נשאה לבלתי
עוים לאישי שם ושארית על
פני האדמה: (ח) ויאמר המלך
אל האשה לכי לביתך ואני
אצוה עליך: (ט) והאמר האשה
ההקועית אל המלך עלי אדני

המלך

קמן כז"ק. שים קרי

חרגום אשכנזי קבו

האסט דוא פאר? זיא ערוויע-
דערטע: אין דער טהאט! איך
בין איינע וויטטווע, דען מין
מאן איזט געשטארבען. (ו) דיי-
נע מאגד האטטע צווייא זאך-
נע. דיעזע צווייא זאךנע גע-
ריעטהען אויף דעם פעלדע אין
שטרייט, וואָ קיינער זיך דעם
שיווערן אננעהמען קאנטע;
דאָ שלוג איינער דען אנדערן,
אונד בראַכטע איהן אים.
(ז) יעצט מאַכטע זיך דיא גאַנ-
צע פאַמיליע איבער דיינע
מאגד הער, אונד זאָנטע: גיב
דען ברודער-שלענער הער,
דאָס וויר איהן דעם אָן ויינען
ברודער בעגאַנגענען מאַרדעם
וועגען טערטען, אונד דען גיע-
ריגען ערבען אויך פֿערטילגען,
זאָ וואָללען זיא מיינע איב-
ריג געבליעבענע גליטמענדע
קאָהלע פֿערלעשען, אונד
מיינעם מאַננע וועדער נאַמען
נאָך נאַַקאַממען אויף דער
אַבערפֿלעכע דער ערדע גאַנ-
אויף

נען. (ח) דער קעניג שפראך צור פרויא: געהע נאך הויזע, איך ווערדע שאַן וועגען דיינער
דאָ נעטהיגע פֿעראַרדנען. (ט) דיא חקועית'שע פרויא פֿערועטצטע דעם קעניגע:
אויף

ר ש י

(ה) אכל אשה אלמנה אני. אכל בקושטא: (ט) עלי אדני המלך העון. כנוי הוא לכבודו
כלומר

ב א ו ר

הראשון. (ה) אבל, היפך הקודם, כמו אכל העם רב (עזרא יו"ד י"ג), ולפעמים יורה באמת
אשר גם בו נרמז היפך הקודם, כמו אכל שרה אשתך. והנה ברשות דוד אותה עוטה בגדי
אכלי החפלא עליה ואמר לה מה לך? האם אכלה את? ותאמר: באמת אלמנה אני כי מת
אישי. (ו) ואין מציל, להליל החלש מיד החזק. ויכו, וי"ו נוספת בסופו כמו וישנו את טעמו
בעיניהם (הרד"ק). (ז) בנפש, בשביל נפש. היורש, כיחשדוהי, שהרג אחיו למען היות יורש
לדוד. וכבו, אלא דברי האשה ולא דברי המשפחה. גחלתו, בעלה נאשר סי' ה' שלהבת בוערת
באש, ועכשיו שמת בעלה, ירמו בניה לנחלים, אשר אם יבנו בית ייפחו לתבערה, ואם ימותו
נלא בנים יבנו. (ט) עלי, יתכן שרצתה לומר, אם יהי' עון שיהרגוהו גואל הדם ממשפחת
בעלי טרם חלום להביא במשפט דין בני שרלח בלי עדים והתראה, על מי יזעקו חמס? עלי
ועל בית אני! כי לא יאמינו שזעקתי לפניך, והמלך ובסאי' יהי' נקי באשר שיאמרו שהדבר
לא

הַמֶּלֶךְ הָעוֹן וְעַל-בֵּית אָבִי וְהַמֶּלֶךְ
 וְכִסְאוֹ נָקִי: (י) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 הַמְדַבֵּר אֵלַיךָ וְהִבֵּאתוּ אֵלַי וְלֹא-
 יִסִּיף עוֹד לְגַעַת בְּךָ: (יא) וְהָאָמֵר
 יִזְכֶּר-נָא הַמֶּלֶךְ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 מִהַרְבֵּית גֹּאֵל הַדָּם לְשֹׁחֵת וְלֹא
 יִשְׁמִידוּ אֶת-בְּנֵי וַיֹּאמֶר חִי-יְהוָה
 אִם-יִפֹּל מִשְׁעַרְתֵּי בְּנֵי אֶרֶץ-חַי:
 (יב) וְהָאָמֵר הָאִשָּׁה הַדַּבֶּר-נָא
 שְׁפָהֲתֶךָ אֶל-אָדְנִי הַמֶּלֶךְ דְּבַר
 וַיֹּאמֶר דְּבָרִי: (יג) וְהָאָמֵר הָאִשָּׁה
 וְלִמָּה חֲשַׁבְתָּה כִּזְאֵת עַל-עַם

אויף מיר אונד אויף מיינעם פֿאַטערס הויז, אָ הערר קעניג! ווירדע דיא שולד האָפֿט טען, דער קעניג אונד זיין טהראָן אַבער ווירדען שולד־לאָז בלייבען. (י) דער קעניג שפראך: ווער דיר עטוואָס אַנג האַבען ווילל, דען ברינגסט דוא צומיר, זאָ ווירד ער דיר ניכט פֿערנער בעריהרען. (יא) זיא שפראך: מאַגעסט דוא דאָך, אָ קעניג! אַז דען עוויגען דיינען גאָטט דענקען, דאַס דער בלוטראַכער ניכט נאָך מעהר אונגליק אַנריכֿט טע, אונד דאַס מאַן מיינען זאָהן ניכט פֿערטילגען! ער שפראך: זאָ וואָהר דער עוויג־גז לעכט! עס דאַרף פֿאָן דייג־געם זאָהנע קיין האַאר צור

עֶרְדֵּע פֿאַללען! (ער דמחל ניכט געטערטעט ווערדען.) (יב) דיא פֿרויא שפראך: ערלויבע, דאַס דיינע מאַגד מיינעם העררן קעניגע איין וואָרט זאָגען דאַרף! ער שפראך: זאָ רעדע! (יג) דיא פֿרויא שפראך: וויא קאַננסט דוא זאָ עטוואָס פֿאַם פֿאַלקע גאָטטעס דעני

ר ש י

כלומר אתה מדמה אתי לאמר אני מצוה עליך ואני אלקך לדרכי ואתה לא תלונה עלי ובני יהרג על מי העון הזה: (יא) יזכר נא המלך את ה'. שהקסיד על אורך הדרך להפיל כפשות ש' והשינו כי ירבה הדרך וזהו מהרבות גואל הדם לשחת ואתה דומה אותי: (יג) ולמה

ב א ו ר

לא נודע לך (ב) . (י) וחבאתי, ה' לו לומר והבאתי, אבל אמר בן כננך אחד מנערי העומדים שם, כי האשה לא יכלה להניחו בלתי עזר אחד מנערי המלך. (הרד"ק). (יא) יזכר, עוד התחננה לכל ירבה גואל הדם לשחת - מהרבה, הפעיל, שלא תרבה אזה גואל הדם (ב) . (יג) ולמה חשבת, איך תחשוב על עם ה' שיאבדו להמית גם בני השני? הלא עול יהי

ה ג ה ו ת

(ב) כוונת האשה בתשובתה להודיע למלך בלשון רכה כי בזה לא יסיר המכשלה והאסון אם לימים יחקור זאת כי גואל הדם לא יאמר מקצת נקמתו, ולזה אמרה בדרך מוסר, ומי יתן והעון (כי יספך דם נקי) יהיה אך עלי ועל בית אבי ואל יאשוב ה' זאת לך לעון, ויתורגם: (מעבע דיח דחרויס ענטטעהענדע טווד חוילן מיך חונד מיינעם פֿאַטערס הויז פֿאַללען, חונד דען קעניגע חונד זיינען טהרעקע ניכט לוגערעכעט ווערדען) והמלך הבין את דבריה והשיב המדבר עליך וגומר.

(ג) יזכר נא, לדעמי כוונה בזה על מלות התורה שהרופס בשגגה ימלט לעיר מקלט ולא יהיה ציד גואל הדם להכותו נפש.

שמואל ב יד

אלהים ומדבר המלך הדבר
הזה כאשרם לבלתי השיב המלך
את נדחו: (יד) כי מות נמות
וכמים הנגרים ארצה אשר לא
יאספו ולא ישא אלהים נפש
והשב מחשבות לבלתי ידח
ממנו נדח: (טו) ועתה אשר

תרגום אשכנזי קכח

דענקען? דא אבער דער קעגן
ניג זעלכסט דען אויסשפרוך
געטהאן, זא מעכטע עס יא
אלס איין אונגערעכטער אויס-
שפרוך ערשיינען, ווען דער
קעניג זיינען פערשטאסענען
ניכט צוריק בעריעפען; (יד) זאל
לען וויר דען שטערבען
עהנליך דעם וואסער, דאן
אויף דעם כאדען פעררינגט,
אונד נייע וויעדער פעררינגט
ווערדען קאן? זאללמע דען
גאטט קיין פערגעהען דער

באחי
פערזאן פערצייען? ניין! גאטטעס ראטהשלוס געהט פיעלמעהר דאהין, דאס דער
פערשטאסענע ניכט אימער פאן איהם פערשטאסען בלייבע. (טו) ווארום איך אבער
דעם

ר ש י

שנתה כזאת. ששדת לישראל שינואו להרוג את השני בלא עדים והתראה: ומדבר המלך
הדבר הזה באשם. והדבר הזה שחרף לאחריים שאמרת לי לא יפיל משערת בך ארצה עכשו
שאגלה לך שאין הדבר אלא על שני בניך אל תחזרט לאמר דברתי זה באשם והגני חוזר בי
לבלתי הש ב המלך את אבשלום בנו שדחה ממנו וברח לו: ומדבר המלך. אוקי' וון פרלט' יג
בלע"ז: (יד) כי מות נמות. ודיינו באותו עונש ולא ישא חלקים נפש איש מן המיתה לפיכך
וחשב המלך מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח: (טו) ועתה אשר באתי לדבר אל המלך אדוני את

ב א ו ר

צדיק עם אלהים! ומדבר המלך, המ"ס מ"ס הסנה, ויען שדיבר המלך שניי המי כל יומת
הלא יקרה הדבר כאלו יהי המלך השם ומוטא אס כל ישיב המלך את נדחו אבשלום ומפני
כבוד המלך אמרה כאשם ולא אשם ממש, ואשם הוא בינוני קל במשקל השם. (יד) כי מות
נמות, הרב הנה"ו ז"ל אשר האיר באור דרשותיו בגן נעול כל דברי האשה התקועית, גם על
הפסוק הזה פרש אורו וסתר פירושו האכזרנאל בפסוק זה בארבע קושיות, ודברי הרב דרושי
לכל חפיהם להוד והדר; אולם הוא בעלמו גור בביאור לנת"ה ש' ויקרא שנפס מורה סיפור
הנשמה עם הגוף ולא נשמה הנפרדת מן הגוף, אשר עליה בנה אדני החקירה בפירושו לפסוקי'
האלה; לכן דעתנו שכוונת האשה התקועית היתה לאמר, שאף אלהים יסלח לפשעי בני אדם
ולא יחסין נמות הרשע כי אס באינו מדרכו וחיה, ולחזק זאת אמרה: האס מות נמות, וכמי'
הנגרים ארלה אשר לא יאספו. השם דמינו, ולא ישא חלקים לחטאת נפש אדם? חלילה רק
הוא חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, וממתין לחוטא שישוב בתשובה, וגם על המלך לעשות
כו. נפש, פירושו לחטאת נפש, ומה חידוש אס בהמין רגשות פנימית השמיטה דבר מה (ח).

ה ג ה ו ח

(ח) הכוונה בפסוק הסתום הזה יראה לי כן, הנה היא אמרה כי מות נמות וכמים וגו' כלומר אס
ימות איש חיה לא יתיה ומה יוסיף ומה יתן אס נרדף גם את ההורג, ולכן להאזיט להשתדל בהללתו.
ולא ישא, הוי"ו היא לשאלה כמו ולא ילך נא אמנון אתנו דלעיל (ואף שבאופן הזה היה ראוי להיות
הוי"ו בקמ"ץ כמ"ש המכלול נאמר שהוקל) ואלהים ענינו השופטים, והכוונה האס אין ראוי לאלהי'
לשאת לנפש את עונה למען לא ידח מאתנו (כי ממנו כנוי המדברים) עוד נדח אחר, ויתורג': (דען זינד
וויר חיינאטהל אחר, זא גלייכען וויר חויף דען באדען הינריכנענדעק וואססער, דען ניכט ועהר חויפ
געטעפפט ווערדען קען—זאליטע דעהער דער ריכטער ניכט חיינע פערזאן לו טחנען זאען, חויף דאס
ניכט קאך ועהרערע פאן חונו הינגערשפפט ווערדען? והנה אס גם באמת לא עלה על לב המלך
להמית את אבשלום אולי אס לא יהי' לו רשיון מאת המלך לשוב אל ארץ מולדתו יעשה רעה לנפשו אז
ימות מרוגו ועלכון רוח, וכבר אמ' אבשלום בעלמו לקמן (ל"ב) ואס יש בי עון והמיתני ונחר מות מחיים
אס לא יראה פני חביו, ובה סרו כל הספקות אשר העירו המפרשי' חקשים גם ישנים בדברי התקועי'.

תרגום אישכנזי

דעם קעניגע מיינעם העררן
דיעזע אנגעלעגענהייט אויף
דיעזע ארט פֿאַרגעטראַגען,
געשאַה אויס דעם גרונדע,
ווייל מיר דאָז פֿאַלק באַנגע
מאַכטע; דאָהער בעשלאַם
דיינע מאַנד: איך ווילל ליע-
בער מיינעם קעניגע איין גלייכ-
ניס זאָגען, פֿיעללייכט בעוויל-
ליגט דאָז דער קעניג דיא ביט-
טע זיינער שקלאַפֿין. (טז) ווען
נעהמליך דער קעניג גערוהעט,
זיינע מאַנד פֿאַן דער האַנד
דעם מאַנעס צו רעטטען, דער
מיד אונד מיינען זאָהן פֿאַן
גאַטטעס אייגענטהומע (פֿאַן
דער ענדע) פֿערטילגען ווילל,
(יז) (דזלעטע דיינע מאַנד) זאָ
קאַנטע דאָך דער אייגענע
אויסשפּרוך מיינעם העררן קע-
ניס איהם צו בערוהיגונג
דיענען, דען מיין הערר קעניג
איזט איינעם ענגעל גאַטטעס
גלייך, צו בעגרייפֿען, וואָס
לעבליך אָדער פֿערווערליך
זיא. דער עוויגע דיין גאַטט
מאַנע פֿערנער מיט דיר זיין!
(יח) דער קעניג פֿינג דאָן אַן,
אונד שפּראַך צו פֿרויא: פֿער-

שמואל ב יד

בִּאתִי לְדַבֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנָי
אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה כִּי יֵרְאֵנִי הָעָם
וְהִיאָמַר שִׁפְחָתְךָ אֲדַבְּרָה נָא אֶל־
הַמֶּלֶךְ אוֹלֵי יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ אֶת־
דְּבַר אֲמָתוֹ: (טז) כִּי יִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ
לְהַצִּיל אֶת־אֲמָתוֹ מִכַּף הָאִישׁ
לְהַשְׁמִיד אֹתִי וְאֶת־בְּנֵי יַחַד
מִנְחַלְתֵּת אֱלֹהִים: (יז) וְהִיאָמַר
שִׁפְחָתְךָ יְהִי־נָא דְבַר־אֲדֹנָי
הַמֶּלֶךְ לְמִנְחָה כִּי כַּמְלֶאכֶת
הָאֱלֹהִים כֵּן אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ לִשְׁמַע
הַטּוֹב וְהָרַע וַיְהִי אֱלֹהִים יְהִי
עִמָּךְ: (יח) וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל־
הָאִשָּׁה אֶל־נָא תִכְחַדִּי מִמֶּנִּי דְבַר
אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׂאֵל אֹתְךָ וְהִיאָמַר
הָאִשָּׁה יְדַבְּרָנָא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ:
(יט) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲנִד יוֹאֲבֵאֲתְךָ
בְּכָל־זֹאת וְתַעַן הָאִשָּׁה וְהִיאָמַר

ח

הגהלע מיר קיין ווארט, וואס איך דיך פֿראַגע! דיא פֿרויא אַנטוואַרטעטע: מיין
הערר קעניג גערוהע צו רערען! (יט) דא פֿראַנטע דער קעניג: וואר אין אללעם
דיעזעם ניכט יואב'ס האַנד מיט דיר אים שפיעלע? דיא פֿרויא פֿינג אַן צו געשטע.

ר ש י

הדבר הזה - בכינוי עלי ועל בני: כי יסאוני העם. הפסוקי מלבקש את אדוני על בנו סן
יבעים עלי: ותאמר שפחתך אדברה נא. כענין זה אולי יעשה וגימור: (טז) כי ישמע המלך אלי
להציל את אמתו מכף האיש. הכא להכוונת את בני ולהשמידנו יחד מנחלת אלהים: (יז) ותאמר
שפחתך. מאחר שיהיה המלך עלי יהיה דברו למנוחה לבני כי לא ישיב מדברו הטוב כי כמלאך

ב א ו ר

(טז) ועתה, שיעורו וצתה מדע הטעם אשר נאיתי לדבר המשל אל המלך. כי יראוני
העם, הפסוקי שאם אנקש מהמלך להשיב בנו לא יעשה כן. אדברה נא, אדברה משל.
(יז) דבר וגו' למנוחה, משפטך אשר חללת על בני יהי לך למנוחה. לשמוע, להבין.
(יט) חיד יואב, ענתו ולכרו (הר"ק). איש, חסר יו"ד וכמו האז בניית רשע (מיכה ו' י') (הכ"ל).

שמואל ב יד

הַיְנִי נִפְשָׁה אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אִם-אֲשׁוּ
קְהַמִּין וּלְהַשְׁמִיל מִכֶּל אֲשֶׁר--
דִּבֶּר אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ כִּי-עֲבַדְתָּ יוֹאֵב
הוּא צֹנִי וְהוּא שֵׁם בְּפִי שִׁפְחָתְךָ
אֵת כָּל-הַדְּבָרִים הַאֵלֶּה:
(כ) לְבַעֲבוֹר סָבַב אֶת-פְּנֵי הַדָּבָר
עָשָׂה עֲבַדְתָּ יוֹאֵב אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה
וְאֲדֹנָי חָכַם כְּחִכְמַת מֶלֶךְ אֶת-
הָאֱלֹהִים לְדַעַת אֶת-כָּל-אֲשֶׁר
בְּאָרֶץ: (כא) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-
יֹאֵב הִנֵּה-נָא עָשִׂיתִי אֶת-הַדָּבָר
הַזֶּה וְלָךְ הָשֵׁב אֶת-הַנֶּעֱר אֶת-
אֲבִשְׁלוֹם: (כב) וַיִּפֹּל יוֹאֵב אֶל-פְּנֵי
אֲרֻצָּה וַיִּשְׁתַּחוּ וַיִּבְרַךְ אֶת-הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמֶר יוֹאֵב הַיּוֹם יָדַע עֲבַדְתָּ כִּי-
מִצְאָתִי הָיוּ בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר-עָשָׂה הַמֶּלֶךְ אֶת-דְּבַר

כ"ל. עשיה קיי עבדו

תרגום אשכנזי קבט

העו: זא וואהר דיינע פער-
זאן לעבט, א הערר קעניג!
מאן קאן פאן אללעם, וואס
מיין הערר קעניג פראגט, ווע-
דער רעכטס נאך לינקס אויס-
ווייען. יא דיין קנעכט יואב
האט מיר עס אויפגעטראגען,
אונד ער איזט עס, דער דיינער
מאגד אללע דיעזע ווארטע אין
דען מונד געלעגט: (כ) אום
דיא אנויכט דער זאכע צו ענ-
דערן, האט דיין קנעכט יואב
דיעזעס געטהאן; מיין געביע-
טהער אבער בעזיטצט דיא
וויזוהייט איינעם גאטטעס ענ-
געלס, אונד מערקט אללעס,
וואס אים לאנדע געשיעהט.
(כא) דער קעניג שפראך היע-
רויף צו יואב: דא דוא איינ-
מאהל דיעיע פארבערייטונג
געמאכט, זא געהע הין, ברינ-
גע דען קנאבען אבשלום צוריק.
(כב) יואב ווארף זיך אויף זיין
אנגעוויכט צור ערדע, שטרעק-
טע זיך צור פערעהרונג הין,
דאנקטע דעם קעניגע, אונד
שפראך: הייטע ערקענטט דיין
קנעכט, דאס איך אין דיינען

אויגען, א הערר קעניג! גונסט געפונדען, דא דער קעניג דען וואונש דיינעם קנעכטעס גע-
וואהרט

ר ש י

כ' אדני המלך ולא יחזירו כעס ושנאה מדברו הטוב: (יט) אם אש. כמו אם יש או כמו היט וכן
עוד האש בית השע (מיכה ו' י') כמו היט: (כ) לבעבור סבב. לגלגל עד שילא דבר בנו של
מלך לאור: ואדוני חכם. והבנת כי מאת יואב ילאת:

ב א ו ר

להמין ולהשמיל, לנטות על כל ימין או על כל שמאל לנלתי הגד לך האמת והנה להמין חסר
י"ד כי ראוי להיות להמין ולהשמיל חסר אל"ף שראוי להיות ולהשמיל. (כ) לבעבור וגו'
הדבר, לשנות הבטת הדבר, כי פני הדבר הוא הכד אשר עליו יערוך המושב מחשבתו. כד ככת
מלאך האלהים, כמו נחמט האלהים, ולולא פירוש זה אין לדברים האלה שם, ואם האשה
התקועה

ויהארת האט! (כג) יואב מאב-
 טע זיך אויף, גינג נאך גשור,
 אונד בראכטע דען אבשלום
 נאך יר שלים. (כד) דא שפראך
 דער קעניג: ער ווענדע זיך
 נאך זיינער וואנהונג, אינד
 זעהע מיין אנגעזיכט ניכט.
 אבשלום ווענדעטע זיך נאך זיי.
 גער וואנהונג, אונד זאך דעם
 קעניגס אנגעזיכט ניכט. (כה) אין
 גאנץ ישראל גאב עס קיינען ווא
 שאנען מאן, דען מאן ווא אויס-
 געצויכטעט ריהמען קאננטע
 אלס אבשלום, דען פאן דער
 פוסוואהלע ביו צום שייטעל
 וואר קיין פעהל אן איהם.
 (כו) ווען ער זיך דאז הויפט
 שעערען ליעם — דען ער ליעם
 איממער פאן יאהר צו יאהר זיך
 שעערען, ווען געהליך דאז
 האאר איהם צו שווער ווארד,
 ליעם ער זיך שעערען — ווא
 וואג ער זיין הויפט האאר, אונד
 עס וואר נאך דעם קעניגליכען
 געוויכטע צווייא הונדערט שקל
 שווער. (כז) דעם אבשלום
 ווארדען דרייא זעהנע אונד
 איינע טאכטער געבאָרען.
 לעטצטערע היעס חמר, אונד
 וואר איין פרויענציממער פאן
 שאנער געשטאלט. (כח) אלס

עבדו: (כג) ויקם יואב וילך גשורה
 ויבא את אבשלום ירושלם:
 (כד) ויאמר המלך יסב אל ביתו
 ופני לא יראה ויסב אבשלום
 אל ביתו ופני המלך לא ראה:
 (כה) וכאבשלום לא היה איש-
 יפה בכל ישראל להקל מאד
 מכף רגלו ועד קדקדו לא היה
 בו מום: (כו) ובגדחו את ראשו
 והיה מקץ ימים ו לימים אשר
 יגלה כירכב עליו וגלחו ושקל
 את שער ראשו מאתים שקלים
 באבן המלך: (כז) ויולדו לאבשלום
 שלושה בנים ובת אחת ושמה
 חמר היא היתה אשה יפת
 מראה: (כח) וישב אבשלום
 בירושלם שנתים ימים ופני
 המלך לא ראה: (כט) וישלח
 אבשלום אל יואב לשלח אתו

אל עבד קי
 אבשלום צווייא פאללע יאהרע אין ירושלים פערזוויילט האטטע, אונד פאר דעם קעניגע
 נאך ניכט ערשיענען וואר, (כט) שיקטע ער צו יואב, אום איהן צום קעניגע צו שיקקען,
 דיע.

ב א ו ר

התקועה היתה חכמה עוד לא סדרה דכריה כפי נדר הלשון. (כד) יסוב אל ביתו, יתכן
 הכיח יואב עם אבשלום ירושלימה הלך יואב אל השלך לשאול את פיו האם יורשה לאבשלום
 לרצות פני אביו, ויאמר אביו יסוב את דרכו וילך אל ביתו: (כו) ובגלחו, רז"ל אמרו שאבשלום
 נזיר עולם היל ולמדו מזה שנויר אשר שערו הכניד עליו מיקל בתער אולם גילות משמע כל
 השדר, וכבר אמר הרד"ק שכן היתה קבלה בידינו, כי מן הפסוקים האלה לא ראו זה.
 מקץ ימים לימים, סתם ימים שנה. וגלחו, כפל הלשון דבר נהוג בנביאים ראשונים. ושקל,
 יואב, לכך נח כסימן השעול. באבן המלך, באשקל המלך וכן ת"י.

אֶל-הַמֶּלֶךְ וְלֹא אָבָה לָבוֹא אֵלָיו
וַיִּשְׁלַח עוֹד שְׁנֵיתוֹ וְלֹא אָבָה לָבוֹא:
(ב) וַיֹּאמֶר אֶרְעִבְדָּיו רְאוּ חֵלְקַת
יוֹאֵב אֶרֶץ-יָדָי וְלוֹ-שָׁם שְׁעָרִים
לָכֹן וְהוֹצִיתִיהָ בְּאֵשׁ וַיִּצִיתוּ עַבְדֵי
אֲבִשָׁלוֹם אֶת-הַחֲקֵקָה בְּאֵשׁ:
(ג) וַיִּקָּם יוֹאֵב וַיִּבֹא אֶל-אֲבִשָׁלוֹם
הַבַּיִתָּה וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְמָה הִצִּיתוּ
עַבְדֵיךָ אֶת-הַחֲקֵקָה אֲשֶׁר-לִי
בְּאֵשׁ: (ד) וַיֹּאמֶר אֲבִשָׁלוֹם אֶל-
יוֹאֵב הֲנִי שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר
בֹּא הֲנִי וְאֶשְׁלַחְתִּי אֹתְךָ אֶל-הַמֶּלֶךְ
לֵאמֹר לְמָה בָּאתִי מִגִּישׁוֹר טוֹב
לִי עַד אָנֹכִי שָׁם וְעַתָּה אֲרָאָה פְּנֵי
הַמֶּלֶךְ וְאִם-יֵשׁ-בִּי עוֹן וְהִמְרַתְנִי:
(ה) וַיִּבֹא יוֹאֵב אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיִּגְדֹּל-
לוֹ וַיִּקְרָא אֶרְ-אֲבִשָׁלוֹם וַיִּבֹא אֶל-
הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לְוֹ עַל-אִפְּוֹ
אֲרָצָה לְפָנָי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁק הַמֶּלֶךְ
לְאֲבִשָׁלוֹם:

והציוחה קרי

תרגום אשכנזי קל

דיעוער וואללטע אבער ניכט
קאממען צו איהם; ער שיק-
טע אבערמאלס, וואללטע
ער דעננאך ניכט קאממען.
(ב) יענער זאגטע דא הער צו זיי-
נען קנעכטען: זעהט יואב'ס
אקקער אז דער זייטע מיינעס
פֿעלרעס! ער האט דאָרט
גערשטע וואַכסען. געהעט
הין, אונד שטעקקעט איהן
אין בראַנד! אבשלום'ס קנעכט-
טע שטעקטען דען אקקער אין
בראַנד. (ג) יואב מאַכטע זיך
זאָגלייך אויף, קאָם צו אבשלום
אין דיא וואָהנונג, אונד זאָג-
טע צו איהם: וואָרום האָ-
בען דייע קנעכטע מיינען אַק-
קער אין בראַנד געשטעקט?
(ד) אבשלום אַנטוואַרטעטע
דעם יואב: זיעהע! איך האָ-
בע צו דיר געשיקט, אונד דו
ביסטען לאַססען: „קאָממע
הער! איך ווילל דו צום קעניג-
געשיקקען, אונד איהן פֿראַ-
גען לאַססען: וואָרום בין איך
פֿאַנגשור הערגעקאָממען? עס
וואַרע מיר יאָ בעסער, איך
וואַרע נאָך דאָרט. מאָן ער-
לויבע מיר אַלואַ, דען קעניג
צו בעזוכען! האַטטע נאָך
איין שטראַפֿבאַרעם פֿערגע-
הען אַן מיר, זאָ מאָג ער מיך

טענדען לאַססען. (ג) יואב קאָם צום קעניגע, אונד זאָגטע איהם דיעועס: וואָרום-
לעטצטערער דען אבשלום רופֿען ליעס. דיעוער קאָם צום קעניגע, בייגטע זיך פֿאַר איהם
מיט דעם אַנגעזיכטע צור ערדע, אונד דער קעניג קיסטע דען אבשלום.

ר ש י

(ל) אל ידי. סמוך לראותי במקום שאני יכול להזיק: אל ידי. א"נמיט או"שז בלע"ז
(לב) והמיתני. ויהרוג אותי המלך:

ב א ו ר

(ל) אל ידי, על כל שדי. והציוחה, ממסיכי ס"ח יו"ד. (לב) והמיתני, עבר הסהוב
לבזיז ע"י הו"ו, והוא יסיר נסתח וכעבור האס"ף באה התי"ו נקט"ן.

הרגום אשנכו

טו (א) באלר הערנאך שאפע
טע זיך אבשלום ווא
גען אונד פפערדע אן, אונד
פונפציג מאן מוסטען זיינע
פארלייפער זיין. (ב) אבשלום
שטאנד געוואהנליך פריה
אויף, אונד שטעללטע זיך אן
דיא זייטע, ווא דער ווענצום
טהארע געהט. קאם נון איין
כאן, דער איינע שטרייטואפע
האטטע, וועלכע געאיינגעט
וואר פאר דען קאנינג צור ענט-
שיידונג צו קאממען, ריעף איהן
אבשלום צו זיך. אינד שפראך:
פאן וועלכער שטאדט קאמסט
דוא? זאנטע ער: דיין קנעכט
איזט אויס איינער דער שטאמ-
מע ישראל'ס. (ג) זא זאגטע
אבשלום צו איהם: זיעהע,
דיינע ווארטע זינד גוט אונד
גערעכט, דוא ווירסט אבער
ביים קאנינג קיינען פיינדען,
דער דיך האט. (ד) דאן
שפראך אבשלום: ווער מיך
דאך אים לאנדע צום רייכטער
מאכטע! עס קעננטע דאן יע-
דער דער איינע שטרייט- אונד

שמואל ב טו

טו (א) ויהי מאחרי כן ויעש לו
אבשלום מרכבה וססים
וחמשים איש רצים לפניו:
(ב) והשכים אבשלום ועמד על-
יד דרך השער ויהי כל האיש
אשר יהיה לו ריב לבוא אל-
המלך למשפט ויקרא אבשלום
אליו ויאמר אי מזה עיר אתה
ויאמר מאת שבתאי שראתל
עבדך: (ג) ויאמר אליו אבשלום
ראה דבריה טובים ונכחים
ושמע אין לך מאת המלך:
(ד) ויאמר אבשלום מי ישימני
שפט בארץ ועלי יבוא כל איש
אשר יהיה לו ריב ומשפט
והצדקתיו: (ה) והיה בקרב איש
להשתחות לו ושלח את ידו

והחזיק
ר כסטואלע האט צו מיר קאממען. איך וואללטע איהם דאן רעכט פערשאפען! (ה) וואלל.
טע זך יעמאנד נאָהערן, זיך פאָר איהם צו פֿערבייגען, זאָ שטרעקטע ער זיינע האַנד
אויס

ר ש י

טו (א) ומאז איז וגו'. כולם נטילי טחול ומקדי כפות רגלים: (ב) והשכים אבשלום.
ככל בקר: מאחד שנטי ישראל עבדך. מאנט פלוני: (ד) והלדקתיו. ואדינוני
בקזשא

ב א ו ר

טו (א) מאחרי כן, מהר אחרי כן, כאשר בארנו לציל. (ב) והשכים, כן הי' מנהגו ככל
בקר. על יד, על מקום, כמו איש על ידו, (במחנה ב' יו). דרך השער, דרך
מישן המסע כי בעצמם ישבו כספות למסע. לבוא, כלומר דין המיועד לבוא לפני המלך,
כמו כי יהי להם דבר בא אלי. אי מזה, השאלה הולח גאה תמיד בקיטור זה, כמו אי מזה
באת, אי מזה עס. (ג) ושומע אין לך, כי תבא אליו לז' יהי אדם מיועזו אשר ישמע לדבריך.
(ד) עלי יבא, כמו ואלו יבא. והצדקתיו, ואשטנו בלדק, וכן ת"י. (ה) לו, כמו בו.
ויגנב

והחזיק לו ונשק לו: (ו) ויעש
 אבשלום כדבר הזה לכל ישראל
 אשר יבאו למשפט אל המלך
 ויגב אבשלום את לב אנשי
 ישראל: (ז) ויהי מקץ ארבעים
 שנה ויאמר אבשלום אל המלך
 אלכה נא ואשלם את נדרי
 אשר נדרתי ליהוה בחברון:
 (ח) כי נדר נדר עבדך בשבתי
 בגשור בארם לאמר אם ישוב
 ישבני יהוה ירושלים ועבדתי
 את יהוה: (ט) ויאמר לו המלך
 לך בשלום ויקם וילך חברונה:
 (י) וישלח אבשלום מרגלים בכל
 שבטי ישראל לאמר כשמעכם
 את קול השפר ואמרתם מלך

ישוב קרי אבשלום

הרגום אשכנזי קלא
 אויס, אומפאסטע אונד קיס.
 טע איהו. (ו) אויף דיעוע וויי
 זע בעהאנדעלטע ער אללע
 אויס ישראל, וועלכע צום קאי
 ניגע צו געריכטע קאמען. זא
 שטאהל אבשלום דען לייטען
 אין ישראל דאז הערץ. (ז) עם
 וואר אם שלוססע פאן פיער
 ציג יאהרען, דא ערוואטע
 אבשלום דען קאניג: עם זי א
 מיר פערנאנט הינצוגעהען,
 אונד מיין געליעכרע צו ערפיל.
 לען, וועלכעס אך אין חברון
 צו האלטען, דעם עוויגען צו
 עהרען געטהאן האבע, (ח) דען
 דיין קנעכט האט נאך אלס איד
 צו גשור אין ארם מיך אויפגע-
 האלטען, איין געליעכרע גע-
 טהאן, אונד געזאגט: ווע
 „דער עוויגע מיך וויעדער נאך
 „ירושלים צוריקבריינגט, זא
 „ווילל אך דעם עוויגען מיניג
 „אנבעטונג בעצויגן!“ (ט) דער
 קאניג שפראך צו איהם: גע-
 הע אין פריעדען! ער מאכטע
 זיך אויף אונד גינג נאך חברון.

(ו) אבשלום שיקטע אלסכאלד אין אללע שטאטמע ישראל'ס קונשאפטער מיט דעם
 אויפטראגע: זא באלד איחר דען פאזויגענשאלל הארט, זא שפרעכט: אבשלום האט
 אין

ר ש י

בקושטא: (ז) מקץ ארבעים שנה. שאלו ישראל מלך משואל נתלבל דבר מרד והשפלה
 במלכות: אלכה נא. לחברון: אשלם את נדרי. אמרו רבותינו להניח כבשי' מחברון כי אם היו כבשים
 שמים

ב א ו ר

(ו) ויגב, השיעל להוראת חזק, ר"ל ע"י תחבולה זאת חפלו ישראל צו מבלתי להניח כוונת
 אנשלו, אשם ויגבו יעקב בקל אינוו אלא התעות. (ז) ארבעים שנה, רז"ל אמרו סקן מ'
 שנה שאלו מלך, והמשבון הזה בנוי על הדיעה ששאלו לא מלך רק ג' שנים, וכבר התמרמו
 בזה גדולי השטנים ונראשם האזרובנאל ואמרו שלא ימלט ששנות מלכות שאלו היו הרבה יותר
 ולי פשוטו נראה שהכוונה על ימי ממלכת דוד הידועים שהיו מ' שנה, ואם נמנים אח"כ
 ג' שנים רעב יוכל להיות שמעשה אנשלו ה' שנה אחרונה ונסדר כאן להניח כל מעשה
 אנשלו בלי השק. לה' בחנרן, אשר נדרתי להניח לה' זיברון, נדרי זה אשלם עמה.
 (ח) ישוב ישיבני, המקור, ביו"ד נוספת בראש המנוי בעלומי העי"ן כמו יריבי, יבול, יחור.
 (י) כשמעכם, יתכן שלח כשאי שלוחים בכל גבול ישראל וביים שוכרות, וביים מוגבל תקעו

אין חרון דיא רעגיערונג אנט-
 געטרעטען! (יא) מיט אבשלום
 גינגען צווייא הינדערט מאן
 אויס ירושלים וועלכע איינגע-
 לאדען ווארען, אונד אין איה-
 רער אונבעפאנגענהייט מיט-
 גינגען אונד פאן זיינעם גאנג-
 צען פארהאבען ניכטס וואוס-
 טען. (יב) אבשלום שיקסטע,
 אלס ער זיינע אפפער פער-
 ריכטעטע, דען גילוניטען
 אחיחופל, רוד'ס שטאטס-
 ראטה, פאן זיינער וואהני-
 שטאדט, פאן גילה, אב.
 דיא פערשווארונג נארהם צו,
 אונד דאן פאלק פיעל אימ-
 מערמעהר דעם אבשלום צו.
 (יג) עם קאם יעמאנד מיט
 פאלגענדער נאכריכט צורוד:
 דאן הערץ פאן גאנץ ישראל
 האנגט אן אבשלום! (יד) דא
 שפראך דוד צו אללען זיינען
 האפלייטען, דיא אין ירושלים
 ווארען; מאכט אייך אויף,
 דאס וויר ענטפליעהען, דען
 פאר אבשלום בלייבט אונזקיי-
 נע אונדערע רעטטונג איבריג.
 ברעכט שנעלל אויף, דאמיט
 ער ניכט איילע אונז עררייכע,

אבשלום בהכרזון: (יא) ואת-
 אבשלום הלכו מאתים איש
 מירושלם קראים והלכים לתמום
 ולא ידעו כל דבר: (יב) וישלח
 אבשלום את אחיחופל הגירני
 יועץ דוד מעירו מגלה בזבחו
 את הזבחים ויהי הקשר אמץ
 והעם הוקד ורב את אבשלום:
 (יג) ויבא המגיד אל דוד לאמר
 יהיה לב איש ישראל אחרי
 אבשלום: (יד) ויאמר דוד לכל-
 עבדיו אשר אתו בירושלם קומו
 ונברחה פי לא תהיה לנו
 פליטה מפני אבשלום מהירו
 ללכת פנימהר והשגנו והדיח
 ערינו את הרעה והכה העיר
 לפי הרב: (טו) ויאמרו עבדי-
 המלך אל המלך בכל אשר-

יבחר איבזר אונד דאן אינגליק כרינגע אונד מיט בלאנקעם שווערדטע דיא שטאדט פעררהעערע.
 (טו) דיא האפבערענטען דעם קאנינגס ערוועדערטען דעם קאניגע: צו אללעם, וואס אונז-
 זער

ר ש י

שנים: (יא) קרואים והולכים לתומם. מפורש נמסכת סוטה ירושלמית שנקש מאביו שיכתוב
 לו שכל שני בני אדם שיבקש שילכו עמו ולכו והיה מראה אותו לשנים כאן ואת"כ לשנים
 אחרים

ב א ו ר

השליחים באפירות וזו קראי המרגלים מלך אנשלוס בחברון. (יא) לחמם, כמו מזך נקשת
 לחימי, שלז הלכו בכוונה להתקשר עם אנשלוס ולא ידעו מארדתו דבר. (יב) מעירו מגלה,
 אנשנו רואים שלז אותו אנשלוס מגלה, אבל לא ידענו לאיזה מקום אס לחברון אס לשאר
 גבול ישראל. (יד) והדיח, יתיר הכעה ממקומו ויביאה עלינו.

וַיִּבְחַר אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ הַנֶּה עֲבָדָיו׃
 (טו) וַיֵּצֵא דָמָרְכָד וְכָל־בֵּיתוֹ בְּרַגְלָיו
 וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ אֶת עֶשֶׂר נָשִׁים
 פְּלִגְשִׁים לְשֹׁמֵר הַבַּיִת׃ (יז) וַיֵּצֵא
 הַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם בְּרַגְלָיו וַיַּעֲמֵדוּ
 בַּיַּת הַמֶּרְחָק׃ (יח) וְכָל־עֲבָדָיו
 עֲבָרִים עַל־יָדוֹ וְכָל־הַכְּרָתִי וְכָל־
 הַפְּלִתִי וְכָל־הַגִּתִּים שֵׁש־מֵאוֹת
 אִישׁ אֲשֶׁר־בָּאוּ בְּרַגְלָיו מִגַּת
 עֲבָרִים עַל־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ (יט) וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ אֶל־אֶתִי הַגִּתִּי לָמָּה תִּלְךְ
 גַּם־אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ שׁוֹב וְשׁוֹב עִם־
 הַמֶּלֶךְ כִּי־נִכְרִי אֶתְּךָ וְגַם־גִּלְיָה
 אֶתְּךָ לְמִקְוֵמָה׃ (כ) תָּמוּל אֲבֹאָה
 וְהַיּוֹם אֲנֻעֶךָ עִמָּנוּ לָלֶכֶת וְאֲנִי
 הוֹלֵךְ עַל אֲשֶׁר־אֲנִי הוֹלֵךְ שׁוֹב

אניעך קרי והשב

זער קאניגליכער הערר פֿיר
 גוט האלט, זינד דייע דיענער
 בערייט. (טו) דער קאניג צאג
 אלזא אב, אהם פֿאלגטע זיין
 האפֿשטאמט, נור צעהן קעבס:
 ווייבר ליעס דער קאניג צוריק,
 דען פֿאללאסט צו בעו אפען.
 (יז) אלס דער קאניג הונויס:
 געצאנען, אונד דאז פֿאלק
 איהם געפֿאלגט וואר, היע:
 טען זיא אים ענטפֿערנסטען
 הווע צן, (יח) אונד ער ליעס
 אללע זיינע האפֿלייטע פֿאר:
 ביאציעהען, וויא אויך אללע
 כרתי אונד אללע פלתי; אויך
 אללע גחים, נעמליך זעכס:
 הונדערט מאן, וועלכע איהם
 פֿאן גה געפֿאלגט ווארען,
 צאנען פֿאר דעם קאניגע פֿאר:
 ביא. (יט) דער קאניג שפראך
 צו אחי דעם גתיטען: וואצו
 ווילסט דוא מיט אונז געהען?
 קעהרע אום אונד בלייבע ביים
 קאניגע, דען דוא ביזט איין
 פֿרעמדער; אונד זאללטעכט
 דוא יא אויסוואנדערן מיססען,
 זא וואנדערע נאך דייער הוי:

מאט. (כ) אונלאנגסט ביזט דוא אנגעקאממען, אונד איך זאללטע דך שפֿן אויפֿשייכען.
 ביט אונז צו ריווען? דא איך דאך זעלכסט נור דאהין ריווע, וואהין איך קאממען קאן. וועני

דע

ר ש י

אחרים וכן הרבה: (יז) בית המרחק. באתר דרמיק: (יח) על ידו. אללו היל עומד והם עוברים:
 (יט) עם המלך. עם אנשלוס: כי נכרי אתה. ואנחנו צורחים מאין לידה ומזון ומחוך שאתה
 נכרי לא תמלא מרחמים: וגם גולה אתה למקומך. וגם אם גולה אתה מעם המלך שאינך
 רובה להיות עמו למקומך חזור לך כי לא טוב לכתך עמי שהרי תמול באתה: (כ) והיום אניעך
 עמנו. ואין לי מקום שאוכל להושיבך עם ולהמלט כי אני הולך אל אשר יקרני המקרה ללכת
 יום יום כשאשמע שהרודפים כאן אני צורח כאן וכן תירגס יונתן וגם גולה אתה למקומך ואף

ב א ו ר

(טו) ברגליו, עמו כת"י. (יז) בית המרחק, י"ת באתר רחוק, ויתכן שעמד בבית היותר רחוק משאר
 הבתים בירושל"י. (יח) על ידו, כמו לפניו, כמו שאמר על פני המלך (הרד"ק). (יט) וגם גילה אתה,
 כת"י ואף אם גלי את אויל לך לאתרך, ויתכן שהמלות גולה אתה סובבים למעלה ולמטה ושיעורו
 בתשומתו וגם אם גולה אתה, גולה אתה למקומך. (כ) על אשר אני הולך, אני הולך במקרה,

דע אים, אונד נים דיינע אַנ-
פֿערוואַנדטן מיט דיר. (ח"ך)
זח"ע דיר זינדעסען) פֿיר
דיינע ניטע אונד טרייע.
(כז) אחי נאכ דעם קאנינע צור
אַנטוואַרט: זאָ וואָהר דער
עוויגע לעבט, אונד זאָ וואָהר
טיין הערר קאנינע לעבט, שויע-
רע איד, דאָס נור, וואָ טיין
הערר קאנינע זיין ווירד, עס מאַג
צום לעבטן אָדער צום טאָדע
פֿיהרען. אויך דיין קנעכט זיין
ווירד! (כח) דאָרויף שפּראַך
דיד צו אחי: זאָ געהע אונד ציע-
הע פֿאַרבייא. אַליאָ צאָג דער
גח"טע זאמטט אַללען זיינען
לייטען אונד אַללען קינדערן,
דיא ער מיט זיך האַטטע, פֿאַר-
בייא. (כט) אַללע איינוואָהנער
דער געגענד וויינטען מיט לוי-
טער שטיממע, וואָהרענד דאָ

וְהֵשִׁיב אֶת-אֲחִיקָה עִמָּךְ חֶסֶד
וְאַמֶּת: (כא) וַיַּעַן אֶת־הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמֶר חִי-יְהוָה וְחִי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ
כִּי אִם בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יְהוָה-שָׂם
אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אִם-לְמוֹת אִם-
לְחַיִּים כִּי-שָׂם יְהוָה עֲבָדָךְ:
(כב) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-אֲחִיקָה וְעֵבֶר
וַיַּעֲבֹר אֶת־הַגְּתִי וְכָל-אֲנָשָׁיו
וְכָל-הַטָּף אֲשֶׁר אִתּוֹ: (כג) וְכָל-
הָאָרֶץ בּוֹכִים קוֹל גָּדוֹל וְכָל-
הָעָם עֹבְרִים וְהַמֶּלֶךְ עֵבֶר בְּנַחַל
קִדְרוֹן וְכָל-הָעָם עֹבְרִים עַל-פְּנֵי
דָרֶךְ אֶת-הַמַּדְבָּר: (כד) וְהָגָה גַם-

כתיב ולא קרי צדוק
גאנצע פֿאַלק פֿאַרבייא צאָג. דער קאנינע זעטטע היער איבער דען באַך קרוון, דאָ גאנצ
צע פֿאַלק אַבער זעטטע פֿאַר דעם וועגע, נאָך דער וויסטע צו, איבער. (כד) צדוק אינד
אַללע

ר ש י

אם גלי את איזיל לך לאתרך: חסד ואמת. אני מחזיק בך טובת חסד ואמת שעשית עמדי:
(כב) לך ועבור. עם אשר העם אשר אשר אינך רוצה להפרד ממני: (כג) וכל העם עוברים.

ב א ו ר

כי לא אדע איזה אלך (הנ"ל). חסד ואמת, אני מחזיק לך חסד ואמת על מה שעשית ואני
מכיר כי לנך עיב עמי (הרד"ק וגם רש"י) (ב). (כא) כי אם במקום, אם כתיב ולא קרי,
וראינו פה המקום להעתיק דברי הרד"ק ו"ל: נראה כי בגלות הראשונה אבדו הספרים ונטלטלו
והזכמים יודעי המקרא מתו, ואנשי כנסת הגדולה שהזוירו החזרה ליושנה מכאו מחלוקת הספרי'
הנמלאים והלכו בהם אחרי הרוב לפי דעתם, ובמקום שלא השיגה דעתם עליה ברור כתבו
האחד ולא נקדו או כתבו מנחון ולא כתבו מנפנים או כתבו אחד מנחון ואחד מנפנים עכ"ל.
(כג) וכל הארץ, וכל אנשי הארץ. וכל העם עוברים, יתכן שהי' פה מעבר לר ורק המלך
הי' יכול לעבור פה נחל קדרון, וכל העם עוברים אומו במקום יומר רשע. את המדבר,
חת

ה ג ה ר ת

(א) כבר כתב הרד"ק בצרשים שרש את שהמלה הזאת תבוא גם במקום יחס שאל והביא
ראיות נכונות ע"ז ע"ש, ולזה יראה לי כי טוב והשב וגו' הכוונה אם תשוב השב לאחך עמך
אשר כמך מחזיקים בי דברי חסד ואמת מאתי, ויתורגם: (קעהרע לויק חונד ברינגע דיינע
ברידערן (ריח פֿערויכערונג) וויינער הויר חונד טרייע.

ש מ ו א ל ב טו

צָדוֹק וְכָל-הַלְוִיִּם אֹתוֹ נִשְׁאִים
אֶת-אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים וַיִּצְקוּ
אֶת-אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּעַל אֲבִיתָר
עִדְתָם כָּל-הָעָם לַעֲבוֹר מִן-
הָעִיר: (כה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצָדוֹק
הֲשֵׁב אֶת-אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הָעִיר
אִם-אֲמַצְיָהוּ בְעֵינַי יְהוָה וְהוֹשִׁיבָנִי
וְהִרְאֵנִי אֹתוֹ וְאֶת-נְוֵהוּ: (כו) וְאִם
כֹּה יֹאמֶר לֹא הִפְצִיתִי בְךָ הִנְנִי
יַעֲשֶׂה-לִּי כַּאֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינָיו:
(כז) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-צָדוֹק הֲכֵהֶן
הַרְוֵאָה אֶתְּהָ שְׂבֵה הָעִיר בְּשָׁלוֹם
וַאֲחִימֶעַץ בֶּנְךָ וַיְהִי וַיִּהְיוּ בְּךָ
אֲבִיתָר שְׁנֵי בְנֵיכֶם אֶתְכֶם:
(כח) רְאוּ אֲנֹכִי מִתְמַהֲמָה בְּעִבְרוֹת
הַמִּדְבָּר עַד-בּוֹא דְבַר מַעֲמֹכֶם

לה:ד

בערכות קרי

תרגום אשכנזי קלג

אללע לום מיט איהם טרוגען
דיא לאדע דעס נאטטל בן בונ-
דעס, אונד זיא שזעללטען דיא
לאדע נאטטעס היז, (אכית-
צאג דאמאלס פאן זיינעס אמ-
טע זאב,) ביו דאן געזאממטע
פאלק פאן דער שטאדט פאל-
לענדס פארבייא געצאגן וואר.
(כה) דער קאניג שפראך צו
צדוק: ברינגע דיא לאדע גאט-
טעס נאך דער שטאדט צוריק.
ווען איך אין גאטטעס אויגען
גנאדע פינדען ווערדע, זא
ווירד ער מיך וויעדער צוריק
פיהרען, אונד מיך זיא אונד
איהרע וואהנונג וויעדער זע-
הען לאססען. (כו) זאללטע
ער אבער שפרעכען: איך מאג
דיך ניכט! זאכין איך בערייט!
דאס ער מיר טהוע, וויא עס
איהם געפאללען מאג. (כז) דער
קאניג שפראך פערנער צום
פריסטער צדוק: זיהסט דוא
עס ניכט זעלבסט איין? קעה-
רע אלאז אין פריעדען צור
שטאדט צוריק; דיין זאחן
אחימעץ אונד יהונתן זאחן

אביתר'ס, אירע ביידען וואהנע, זינד בייא אייך. (כח) זעהעט! איך פערוויילע צאגערנד
אין דען עבענען דער וויסטע זא לאנגע ביו איינע נאכריכט פאן אייך אנקעמט, דיא מאן מיר
מיט.

ר ש י

מן המלך והלאה לפי שהוא עומד קורא אותם עובדים: (כד) וילקו. כמו ויליגו ואקימו ית
חרונא העמידוה ללד א' והעם עובדים שהיה דוד רובה לשאתו עמו: ויעל אביתר עד תס
וגומר. הרי זה מקרא מסורס וילקו ארון האלהים עד מוס כל העם לניביר ויעל אביתר.
אותו היום נסתלק מן הכהונה שאל באורים ותומים ולא נענה ונכנס לדוק חמתיו וכן שנינו
בסדר עולה ונסדר יומא: (כז) הרואה אתה. אם רואה אתה שצלה נכונה היא שוב העיר ונ':
שני בניכס ארנס. ובידס תוכלו להודיעני מה שצאעו מבית המלך ולפי מה שחודיעני אמלט:

ב א ו ר

את יתירה (הרד"ק), ושיעורו על פני דרך המדבר, ויתכן שגא בנ' יחסיים ודי באחד, על פני
דרך המדבר, או את פני דרך המדבר. (כד) ויציקו כמו ויציקו (רש"י). ויעל אביתר, מו"ל
אמרו שאביתר נסתלק מן הכהונה אותו היום, והוא פה מצמר מוסגר. (כח) אוחו ואה
נוהו, הארון והמשכן. (כו) יאמר, ע"י נביא, או אם ילליח במלחמה. (כז) הרואה אתה,

מיטטהיילען זאלל. (כט) צדוק
 אונד אביתר בראַכטען דיא
 לאדע גאָטטעס נאָך ירושלים
 צוריק, אונד בליעבען דאָ-
 זעלבסט: (ל) אַלס דוד דען
 אָעהלבערג כעשטיעג גינג ער
 וויינענד הינוף, דאָז הויפט
 וואָר איהם פֿעהר הייללט אונד
 ער גינג באַארפֿוס. ביים גאָנג-
 צען פֿאַלקע, דאָז איהם פֿאַנג-
 טע, פֿעהר הייללט זיך יעדער
 דאָז הויפט, אונד זיא שטיע-
 גען וויינענד הינאָן. (לא) מאָן
 הינטערבראַכטע דעם דוד,
 דאָס אחיהופל אונטער דען
 מיט אבשלום פֿערבינדעטען
 זיא; דאָ באַטה דוד: „פֿער-
 „אייטלע דאָך, אָ עוויגער,
 „דען ראַטה אחיהופל'ס!
 (לב) אַלס דוד אָן דיא בערג-
 שפיטצע קאָם, וואָ ער זיך, גע-
 גען דיא גאָטטעס וואָהנונג צור
 אַנבעטהונג נייער ווערען
 וואָללטע, זעהע, דאָ קאָם
 איהם דער ארכיטע הושי מיט
 צערייסענעם מאַנטל אונד
 ערדע אויף זיינעם הויפטע
 ענטנענען. (לג) דוד שפראַך

להגיד לי: (כט) וישב צדוק
 ואביתר את ארון האלהים
 ירושלים וישבו שם: (ל) ודוד
 עלה במעלה הזיתים עלהובוכה
 וראש לו חפוי והוא הלך יחף
 וכל העם אחר-אתו חפו איש
 ראשו ועלו עלה ובכה: (לא) ודוד
 הגיד לאמר אחיתפל בקשרים
 עם אבשלום ויאמר דוד סכל-
 נא את עצת אחיהופל יהוה:
 (לב) ויהי דוד בא-ער-הראש אשר-
 ישתהוה שם האלהים והנה
 לקראתו הושי הארפי קרוע
 בתנתו ויאדמה על-ראשו:
 (לג) ויאמר לו דוד אם עברת אתי
 והיית עלי למשא: (לד) ואם-העיר
 תשוב ואמרת לאבשלום עבדך

אני כ"ל

זוא איהם: ווען דוא מיט מיר הינוועג געהסט, זאָ ווירסט דוא מיר צור לאַסט פֿאַללען;
 (לד) ווען דוא אַכער צור שטאַרט צוריק קעהרסט, אונד צו אבשלום זאָגסט: „איך ווילל
 דיין

ר ש י

(ל) במעלה הזתים. צהר הזתים: חפוי. מכורך כדרך האנלים: חפו. כריכו: (לא) ודוד הגיד.
 ולהוד הגיד המגיד: סכל. ק'קל כמו הסכל ירבה דברים (קהלת י' ד): (לב) נא עד הראש.
 עד ריש טיריא: אשר ישתחוה שם לאלהים. א יר היה רגיל להשתחוה שם בשמים נא לירושלים
 היה

ב א ו ר

ה"א השאלה לאמת, כמו תחת אלהים אנכי אלל יוסף בני דעת ת"א, והכוונה פה: האין
 כשר לפניך לשונ? (ל) במעלה הזתים, צהר הזתים. חפוי, כדרך האנלים (רש"י). (לא) הגיד,
 סמניד (הנ"ל) ר"ל כינוי סמני. (לב) הראש, ראש הר הזתים. לאלהים, כי ראש משם מקום
 המאסן. חושי הארבי, על שם סקומו, כנאמר בנחלת בני יוסף על גבול הארבי. (לג) והיה,
 חסר

אֲנִי הַמֶּלֶךְ אֱלֹהֵי עַבְדְּ אָבִיךָ וְאֲנִי
 מֵאִזְ וְעַתָּה וְאֲנִי עַבְדְּךָ וְהַפְרָתָה
 לִי אֶת עֲצַת אֲחִיחַפָּל: (ט) וְהָלוֹא
 עִמָּךְ שָׁם צָדוֹק וְאֲבִיתָר הַכֹּהֲנִים
 וְהָיָה כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע
 מִבֵּית הַמֶּלֶךְ תִּגִּיד לְצָדוֹק
 וּלְאֲבִיתָר הַכֹּהֲנִים: (י) הִנֵּה־שָׁם
 עִמָּם שְׁנֵי בְנֵיהֶם אֲחִימֵעַץ לְצָדוֹק
 וַיְהוֹנָהֵן לְאֲבִיתָר וּשְׁלֹחָתָם בְּיָדֶם
 יֵאלֵי כָר־דָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ:
 (יא) וַיָּבֹא חוּשֵׁי רַעִיָה דָוִד הָעִיר
 וְאַבְשָׁלוֹם יָבֹא יְרוּשָׁלָּם:

„דיין קנעכט זיין, א קאניג!
 „איך וואר פאן יעהער דינעם
 „פאטערס קנעכט, נון ווילל
 „איך דיין קנעכט זיין.“ זא
 קאנטעכט דוא אחיחופל'ס
 ראטה צו מיינען גונסטען צער-
 שטארען. (ט) זינד דאך דיא
 פריסטער צדוק אונד אביתר
 מיט דיר דאזעלכסט. וואס דוא
 אויס דעם קאניגליכען פאל-
 לאסטע ערפארהרט טהיילכט
 דוא דען פריסטערן צדוק אונד
 אביתר מיט. (י) בייא איה-
 נען בעפינדען זיך דאזעלכסט
 איהרע ביידען זאנהע, בייא
 צדוק איזט אחימעץ, אונד בייא
 אביתר איזט יהונתן. דורך זיא
 ווערדעט איהר מיר אללעס
 בעריכטען קאננען, וואס איהר
 הארען ווערדעט, (יא) חושי
 דוד'ס פריינד, לאנגטע אין
 דיא שטארט אן, אלס אבשלום
 נאך ירושלים קאממען זאללטע.

טז (א) קיים וואר דוד פאן
 דער בערגשפיטצע
 עטוואס הינוען, קאם איהם
 ציבא, דעם מפיכשת דיענער, מיט איינעם פאארע געזאט זאלטער עזעל ענטגענען, ווצל-
 כע מיט צווייא הונדערטן ברעדען, הונדערט דאזיגענכישעלן, הונדערט פייגענברא-
 דען

טז (א) וְדָוִד עָבַר מֵעֵט מֶהָרָאשׁ
 וְהָיָה צִיבָא גַעַר מִפִּיבֶשֶׁת
 לְקִרְאָתוֹ וְצִמְד חֲמָרִים חֲבָשִׁים
 וְעֲלִיהֶם מֵאֲתִים לֶחֶם וּמֵאֲרָה

צמוקים
 עטוואס הינוען, קאם איהם
 ציבא, דעם מפיכשת דיענער, מיט איינעם פאארע געזאט זאלטער עזעל ענטגענען, ווצל-
 כע מיט צווייא הונדערטן ברעדען, הונדערט דאזיגענכישעלן, הונדערט פייגענברא-
 דען

ר ש י

היה רואה משם את האהל שהארון בתוכו וכיה משתחוה: (לד) עבד אביך ואי מאז.
 כמו ואני עבד אביך מאז ומקרא מסורס הוא: (לו) יבא ירושלים. נתן לנו שיבא
 לירושלים.

ומאה

ב א ו ר

חסר יו"ד אחת כמו והיית. (לד) ואני מאז וכו' ואני עבדך, ב' הויין של ואני נוספות,
 שזיעורו ענדך אני המלך אהיה עבד אביך הייתי מאז ועתה אני גנדך (הריה"ג). (לו) אחימעץ
 לצדוק, הלמ"ד מסמן פה כמיכות השם, וזיעורו אחימעץ ש! צדוק, כמו הניכוס לשאל.
 (לו) יבא ירושלים, נתן לנו לביא לירושלים (רש"י) ויפה כתר כי קשה לומר שנאשר בא חושי
 בא אנשלוס ירושלים, נאשר כי דוד עוד לא הרמיק מירושלים כלל.

ומאה

דען אינד איינעם קרוגע וויין
בעלאדען ווארען. (ב) דער
קעניג פֿראַנטע דען ציבא: צו
וועלכעם צויעקקע האסט דו
דיעזעס? ציבא אַנטוואַרטע:
טע: דיא עזעל פֿיר דיא הייז:
גענאָססענשאַפֿט דעם קעניגס
צום רייטען, דאָו בראָד אונד
דיא זאָמערפֿריכטע פֿיר דיא
דיענער צים עססען, אונד דען
וויין פֿיר דען מידען אין דער וויי:
סטע צום טרינקען. (ג) דער קע:
גיג פֿראַנטע: וואָ איזט דען
דער זאָהן דייענעס העררן? ציבא
ערווערעטע דעם קעניגע:
ער בלייבט אין ירושלים, דען
ער זאָנטע: איטצט ווירד דאָו
הויזשרא מיר מיין פֿאַטערלי:
כעס רייך ווידער צוריקגעבען.
(ד) דער קעניג פֿערזעטעטע
דעם ציבא: נון זייא אללעס
דיין, וואָס מפיכשח געהאַר:
טע! ציבא זאָנטע: איך דאַג:
קע עהרפֿורכטס אַלל! מאַגע
איך אויך פֿערנער, מיין קעניג:
ליכער הערר! אין דייענע אוי:
גען גנאָדע פֿינדען. (ה) אַלס
דער קעניג דוד פֿאַר כחורים
געלאַנגטע, קאָם פֿאַן דאָרט
איין טאָן פֿאַן שאול'ס פֿאַמי:
ליע הערויס, דער שמעי זאָהן
גרא'ס היעס, אונד פֿלוכטע,

צמוקים ומאה קיץ ונגבל יין:
(ב) ויאמר המלך אל ציבא מה
איה לך ויאמר ציבא החמורים
לבית המלך לרכב ולהלחם
והקיץ לאכול הנערים והיין
לשתות היעף במדבר: (ג) ויאמר
המלך ואיה בן אדניה ויאמר
ציבא אל המלך הנה יושב
בירושלם כי אמר היום ישיבו
לי בית ישראל את ממלכות
אבי: (ד) ויאמר המלך לצבא
הנה לך כל אשר למפיבשת
ויאמר ציבא השתחוויתי אמצא
תן בעיניה אדני המלך: (ה) ובא
המלך דוד עד בחורים והנה
משם איש יוצא ממשפחת בית
שאול ושמו שמעי בן גרא יצא
יצוא ומקלל: (ו) ויסקר באבנים
את דוד ואת כל עבדי המלך
דוד וכל העם וכל הגברים

והלחם קרי מימינו
וועהרענד ער הערויסגינג, אימסערפֿאַרט. (ו) דאָצו וואַרף ער נאָך דוד, נאָך אַללען האָע:
לייטען דוד'ס, נאָך אַללעם קריענס אַלקע אונד נאָך אַללען העלדען, דיא איהם צו
רעב

ר ש י

טז (א) ומאה קיץ ומאה מנן דבילתא:

ב א ו ר

טז (א) ומאה קיץ, פירות כמייבשין בקיץ, ועל היוב היו חלניכי, וכן ת"י. (ב) והקיץ,
וכנללס כלמוקין. (ד) והשתחוויתי, יונתן חרנס מודינא, כ"ל אהן לכס חודה,
כי

מִימִינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ: (ז) וְכֹה־אָמַר
 שָׁמְעִי בְּקֹלּוֹ צַדִּיק צַדִּיק אִישׁ
 הַדְּמִים וְאִישׁ הַבְּרִיעַל: (ח) הַשֵּׁבִיב
 עֲלֶיךָ יְהוָה כֹּל וְדַמִּי בֵּית־שְׂאוּל
 אֲשֶׁר מָרַכְתָּ תַּחְתּוֹ וַיִּתֵּן יְהוָה
 אֶת־הַמְּלוּכָה בְּיַד אַבְשָׁלוֹם בְּנֵךְ
 וְהִנֵּה בָרַעְתָּךְ כִּי אִישׁ דְּמִים
 אָתָּה: (ט) וַיֹּאמֶר אֲבִישׁי בֶן־
 צְרוּיָה אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵמָּה יִקְלַל
 הַכֶּלֶב הַזֶּה אֶת־אֲדֹנָי
 הַמֶּלֶךְ אֲעִבְרָה־נָא וְאִסִּירָה אֶת־
 רֹאשׁוֹ: (י) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לִּי
 וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כִּי יִקְלַל וְכִי
 יְהוּזָה אָמַר לוֹ קִלְל אֶת־דָּוִד
 וּמִי יֹאמֶר מִדּוֹעַ עֲשִׂיתָה בֶן:
 (יא) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישׁי וְאֶל־
 כָּל־עַבְדָּיו הִנֵּה בְנֵי אֲשֶׁר־יֵצֵא
 מִמֶּעִי מִבִּקְשׁ אֶת־נַפְשִׁי וְאִף כִּי־
 עָתָה בֶן־הַיְמִינִי הִנְחֵנוּ לוֹ וַיִּקְלַל
 כִּי־אָמַר לוֹ יְהוָה: (יב) אֹלֵי יִרְאָה

חחחיו קרי. כה קרי. כי קרי יהוח

חרגום אשכנזי קלה

רעכטען אונד צור לינקען פֿאלג
 טען, מיט שטיינען. (ז) פֿאלג
 גענדע ווארטע שפֿאך שמעי
 בייא זיינעם לעכטער: הינוים!
 הינוים! בלוטגערירגער אונד
 ניעדערטרעכטיגער טיראן!
 (ח) דער עוויגע פֿערנעלטער דיר
 אללעם בל ט דעם היוזעם
 שאול'ס, אן דעכסען שטעל־
 לע דוא רעגערטעסט, ער
 גאב נון דיא רעגערונג דיי־
 נעם זאָהנע אכש'ים, אונד
 דוא ביזט אין דיינעם פֿערדיענ־
 טען אונגליקקע, ווייל דוא
 איין בלוטדירשטיגער טיראן
 ב זט. (ט) אבישי, זאָהן צרויה'ס,
 שפֿאך צום קעניגע: וואָרום
 זאלל דיזער טאָרטע הונד מיי־
 נען העררן קעניג לעכטערן?
 ערלויבע, דאָס איך הינבער
 געהע, אונד איהם דען קאָפּף
 אכשלאַגע! (י) דער קעניג
 אַנטוואָרטעטע: וואָס האָבען
 וויר, איך אינד איהר קינדער
 צרויה'ס, מיט אינאָנדער גע־
 מיינ? מאָג ער נור לעכטערן.
 אונד וויא, ווען דער עוויגע
 איהם געהייסען: „לעסטערע
 דען דוד!“ ווער דאָרף דאָן זאָ־
 גען: וואָרום האָסט דוא דייע־
 זעם געטהאָן? (יא) דוד
 שפֿראַך דאָן צו אבישי אונד צו
 אללען ווינען האָפֿלייטען: זע־
 העט! מיינ אייגענער זאָהן,

דער אויס מיינעם לייבע הערפֿאָרגענאָנגען, טראַכטעט מיר נאָך דעם לעבען; אום זאָ ווע־
 גיער מוס עם אויפֿפֿאללען, ווען עם יעטצט איין בנימיטער טהוט. לאָסעט איהן
 נור לעכטערן; געוויס האָט גאָטט עם איהן געהייסען. (יב) פֿיעללייכט ווירד דער עווי־

גע

ר ש י

(י) כה יקלל. כן יקלל: ה' אמר לו. אפשר אדם נמותו שהוא ראש למנהגין יקלל את
 המלך אם לא שנאמר לו מאת הקב"ה: (יב) יראה ה' בעיני. דמעת עיני:

וינספ

גע מיין עלענד בעאכטען, אונד מיר פֿיר מיינען מיר היי= מע נעוואַרדענען פֿליך גליק בעשערען. (יג) דוד גינג אלואַ מיט זיינען לייטען אויף דער לאַנדשטראַססע פֿאַרט, אינד שמעי גנג אַן דער בערגזייטע איהם געגענאיכער, איממער פֿלובענד פֿאַרט, וואַרף מיט שטיינען נאָך איהם, אונד מאַכטע מיט אויפֿגעוואַרפע= נער ערדע איינען שטייב. (יד) דער קעניג לאַנגטע מיט אללעם קריענספֿאַלקע, וועל= כֿעם ער בייא זיך האַטטע (זין כחורים) ערמידעט אַן, אונד ער= האַלטע זיך דאָזע לבסט. (טו) אבשלום זאממט דעם גאַנ= צען פֿאַלקע דער איבריגען נאָ= גיאן ישראל קאַצען נאָך ירושלים, אונד אחיתופל וואַר בייא איהם. (טז) אַלס דער ארכיטע חושי, דוד'ס פֿריינד, צו אבשלום קאַם, שפראַך ער צו אבשלום: עס לעכע דער קעניג! עס לעכע דער קעניג! (יז) אבשלום שפראַך זאָדאָן צו חושי: זאָ בעווייזעסט דוא די= נע אַנהענגליכקייט אַן דיינעם פֿריינדע? וואַרום ביזט דוא ניכט מיט דיינעם פֿריינדע גע= גאַנגען? (יח) חושי ערווערעט=

יהוה בעוני והשיב יהוה לי טובה
 תחת קללתי היום הזה: (יג) וילך
 דוד ואנשיו בדרך ושמעי הלך
 בצלע ההר לעמתו הלוד ויקלל
 ויסקל באבנים לעמתו ועפר
 בעפר: (יד) ויבא המלך וכר-
 העם אשר-אתו עיפים וינפש
 שם: (טו) ואבשלום וכל-העם
 איש ישראל באו ירושלים
 ואחיתפל אתו: (טז) ויהי כאשר-
 בא חושי הארבי רעה דוד אל-
 אבשלום ויאמר חושי אר-
 אבשלום יהי המלך יהי המלך:
 (יז) ויאמר אבשלום אר-חושי זה
 חסדך את-רעהך למה לא-הלכת
 את-רעהך: (יח) ויאמר חושי אר-
 אבשלום לא כי אשר בחר יהוה
 והעם הזה וכל-איש ישראל לא
 אהיה ואתו אשב: (יט) והשנית

בעיני קרי. קללתו קרי. פסקא נא"פ. לו קרי למי

טע דעם אבשלום: קיינע פֿאַרווירפֿע! דען נור בייא דעמיגעניגען, דען דער עוויגע, דיע= זעם פֿאַלק אונד גאַנץ ישראל ערוועהלט, בין איד, אונד בייא דעם בלויבע איד. (יט) צוויי טענס

ר ש י (יד) וינמט טס. כחורים:

ב א ו ר

כי לולא זה הו' ראוי לתרגם סנידנא. (יב) בעיני, והכתיב בעוני, וכן תרגמו, וגם הרד"ק בסוף דבריו הסכים אהוא כמו בעניי. (י:) ועש"י, הזליך כצמר (מכלל יוצי וגם געווענטום). (יד) שם, כחורים.

לְמוֹ אֲנִי אֶעֱבֹד הֲלוֹא לְפָנַי בָּנִו
כַּאֲשֶׁר עֲבַדְתִּי לְפָנַי אָבִיךָ בֵּן
אֱהִיָּה לְפָנֶיךָ: (כ) וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם
אֶל-אֲחִיתּוֹפֵל הֵבִו לָכֶם עֲצֵה מֵה-
נַעֲשֶׂה: (כא) וַיֹּאמֶר אֲחִיתּוֹפֵל
אֶל-אֲבִשְׁלוֹם בּוֹא אֶר-פְּלִגְשֵׁי
אָבִיךָ אֲשֶׁר הִנִּיחַ לְשִׁמּוֹר הַבַּיִת
וְשָׁמַע כָּל-יִשְׂרָאֵל כִּי-נִבְאֲשָׁת
אֶת-אָבִיךָ וְחִזְקוּ יָדַי כָּל-אֲשֶׁר
אֶתָּךְ: (כב) וַיֵּטֹו לְאֲבִשְׁלוֹם הָאֱהֵל
עַל-הַגֶּג וַיָּבֵא אֲבִשְׁלוֹם אֶל-
פְּלִגְשֵׁי אָבִיו לְעֵינָי כָּל-יִשְׂרָאֵל:
(כג) וַעֲצַת אֲחִיתּוֹפֵל אֲשֶׁר יַעֲזֹו
בְּיָמַי הָהֵם כַּאֲשֶׁר יִשְׁאַל-***
בְּדַבַּר הָאֱלֹהִים בֵּן כָּל-עֲצַת

איש קרי ולא כתיב אחיתופל

טענים, וועם זאללטע איד מיי-
נע דיענסטע לייסטען? דאך
וואהל נור זיינעם זאנהע! וויא
איד פאר דיינעם פאטער מיי-
נען דיענסט פערזעהען, זא ווילל
איד עם פאר דיר טהון.
(כ) אכשלים זאגטע צו אחיתופל:
פאסטעט איינען ראטהשלוס,
וואס וויר טהון זאללען!
(כא) אחיתופל ערוויעדערטע
דעם אבשלום: קאממע צודען
קעכסווייבערן דיינעם פא-
טערס, וועלכע ער צוריקגע-
לאסטען, דאז הווי צו כעווא-
כען. ווען נון גאנץ ישראל הא-
רען ווירד, דאס דוא דורך דיע-
זע טהאט דיינעם פאטער פער-
האסט געווארדען, זא ווער-
דען אללע, דיא עם מיט דיר
האלטען, אן מוטה געווינען.
(כב) כאן שפאנגטע דעם
אבשלום אויף דעם דאכע (דעם
פחלחסטעס) איין צעלט אויף,
אונד אבשלום קאם אים אן-
געוויסטע פאן גאנץ ישראל צו
דען קעכסווייבערן זיינעם פאטערס.
(כג) אחיתופל'ס
ראטה, דען ער דאמאהלס ערטהיילטע,
(היענט ומן פיר זא טרעפליך), אלס ווען
כאן גאטט אום אוישלוס כעפראנט העטטע.
זא וואר יעדער פארשלאג
אחיתופל'ס

ר ש י

(כא) וחזקו ידי כל אשר אתך. כי עתה ידם רפה לעזור לך שאומרים ללכס הבן יחזקת אלל
אניו ואנו נהיה שוטים למלך:

ב א ו ר

(כ) הבו לכם, לכל קהל יועזיו דיבר בן, וכתח לאחיתופל שהי' הראש. (כא) כי נבאשת
נולדת זה אפשר שתחזיק ואניך יסלח לך כאשר סלח לך על הריגתך את חמנון בכורו, אבל
עתה אשר היית משתמש בכבודו כל יסלח לך עוד ואז ידעו כי נבאשת בו (כ). וחזקו, פעל
עומד, ר"ל שכל האנשים אשר אתך יתאמרו. (כב) ויבא אבשלום, הלך להס לעיני כל
ישראל, ונכנס עמהן לתוך האהל.

גם

ה ג ה ו ח

(א) הנכון כי עוד היה עז ישראל! כוסע על שני הסעיפים, כי אמרו ואולי הבן יתרחק אל
אניו והיינו אנחנו שוטים, לכן יען לו אחיתופל העצה הזאת לצען ידעו כל ישראל כי לנכח
נתן עבומות האהבה בין האב ובין הבן.

חרגום אישכנוי

אחיותפלים, ואוואהל דען ער
דעם דוד אלם דען ער דעם
אבשלים געטהאן האטטע.
יז (א) אחיותפל זאנטע צו
אבשלום: לאם מיך
צוועלף טיזענד מאן אויס ער
וועהלען, דאן ווילל איך מיך
אויפמאכען, דעם דוד נאך
אין דיעזער נאכט נאכזעטצען,
(ב) איהן, ווען ער נאך מידע
אונד שוואך און קרעפטען איזט,
איבערפאללען, אונד איהן
אויפשרעקען: הער הורק ווירד
דיא מאננשאפט, דיא בייא
איהם איזט, דיא פלויכט ער
גרייפען, איידאך ווערדע דען
קעניג אלל ין ערשלאגען.
(ג) איזט דאך נור ער דער מאן,
דען דוא זוכסט! איך ווערדע
דיר דאן דאז גאנצע פאלק צו
ריק ברינגען. זאבאלד דאז
גאנצע פאלק צו דיר צוריק
קאממט, זא ווירד דער פריע
דע אים גאנצען פאלקע אללגע
מיין ויין. (ד) דער פארשלאג
געפיעל דעם אבשלום אונד
אללען פארנעהמען ישראל'ס.

שמואל ב טז יז

אחיתפל גב-לדוד גם-
לאבשלם:

יז (א) ויאמר אחיתפל אל-
אבשלם אבחרה נא שנים-עשר
אלף איש ואקומה וארדפה
אחרי-דוד הלילה: (ב) ואבוא
עליו והוא יגע ורפה ידים
והחרדתי אתו וגם כל-העם
אשר-אתו והפיתו את-המלך
לבדו: (ג) ואשיבה כל-העם
אליך כשוב הכל האיש אשר-
אתה מבקש כל-העם יהיה
שלום: (ד) וישיב הדבר בעיני
אבשלם ובעיני כל-זקני ישראל:
(ה) ויאמר אבשלום קרא נא גם
לחושני הארבי ונשמעה מה-

בזיו

(ה) אבשלום זאנטע: מאן רופע דאך אויך דען ארכיטען חושי, דאמיט וויר הארען

וואם

ר ש י

יז (ג) כסובכל. אליך: האיש אשר אתה מבקש. יעשה צו בקשתך ויהרג ואזר כך כל העם
יהיה שלום וזה מקרא קצר: (ד) ובעיני כל זקני ישראל. זקני אשמאי:

ואניך

ב א ו ר

(ג) גם לרוד, כי לפנים ה' יועץ דוד ככתוב בדברי הימים.

יז (ג) ואשיבה, כל הפירושים בפסוק זה דחוקים, ולדעתנו במקרא מסורס ונמשך במלק
למעלה, ופירושו שהוא ביאור למה שאמר למעלה והביתי את המלך לבדו, והוסיף
פה לבאר האיש אשר אתה מבקש (ו"ל כי רק הוא האיש אשר אתה מבקש), ואמר עוד והשיבה
כל העם אליך, ובשוב כל העם, אז הכל יהי שלום ואין מלחמה בארץ ואחיה השב שאנן על
כסאך. (ה) מה בפיו גם הוא, שיעורו מה גם בפיו, ויסמן הניף, הוא נא נוסף על כונו
הנסתר

בפיו גם הוא: (ו) ויבא הושי אל-
 אבשלום ויאמר אבשלום אליו
 לאמר כדבר הזה דבר אחיתפל
 הנעשה את דברו אם אין אתה
 דבר: (ז) ויאמר הושי אל-
 אבשלום לא טובה העצה אשר-
 יעץ אחיתפל בפעם הזאת:
 (ח) ויאמר הושי אתה ידעת את-
 אביה ואת אנשיו כי גברים הם
 ומרי נפש הם כדוב שכול
 בשדה ואביה איש מלחמה ולא
 ילין את העם: (ט) הנה עתה
 הוא נהבא באחת הפחתים או
 באחד המקומות והיה כנפל בהם
 בתחלה ושמע השמע ואמר
 היתה מגפה בעם אשר אחרי

אבשלם

תרגום אשכנזי קלז

וואס ער ראטה. (ו) חושי קאם
 צו אבשלום, אונד אבשלום
 זאגטע איהם: זא אינד זא
 איזט אחיחופל'ס מיינונג. זאל-
 לען וויר זיינען פארשלאג בע-
 פאלגען, אדער ניכט? זאגט
 דוא דיינע מיינונג! (ז) חושי
 פערועטצטע דעם אבשלום:
 דער ראטה, דען אחיחופל
 דיעועס מאהל ערטהיילטע,
 איזט ניכט גוט. (ח) חושי
 פוהר פארט: דוא קעננסט
 דיינען פאטער אונד זיינע ליי-
 טע, דאס זיא העלדען אונד
 זא גריממיגע לייטע זינד, וויא
 איין זיינער יונגען בערויכטער
 באר אויף דעם פאלדע. דייין
 פאטער איזט (מיבערדיעס) איין
 פאללענדערטער קריעגער, ער
 ווירד געוויס ניכט אונטער דעם
 קריעגספאלקע איבערנאכטען.
 (ט) געוויס האלט ער זיך יעטצט
 אין איינער דער גרובען אדער
 אין איינעם דער ארטער פער-
 שטעקט. ווען נון פאן איהנען
 (דיענען לזענן טויזענד וחו)

אייניגע פאללען ווערדען, אונד יעמאנד ווירד דיא נאכריכט האבען, וועלכע לויטען ווירד:
 „אונטער דעם קריעגספאלקע דער פארטהייא אבשלום'ס איזט איינע ניערערלאגע גע-
 שע-

ר ש י

(ח) ואביך איש מלחמה. ויודע עניני מלחמה וטכניסי' וטוב מארכובטות הוא שתרדוף הלילה לבוא
 עליו לפיכך לא ילין עם שאר העם: (ט) הנה עתה הוא נחבא. וכשתבא על מחנה העם אשר אתו
 הוא לא יהיה שם שתהרגו: והיה כנפל בהם בתחלה. אני אמרתי לך כי אנשיו גבורים ומרי
 נפש ואם יהרגו בעמך תהיה בם מפלה במלחמה זו שהיא ראשונה ושמע השומען מכל ישראל
 הבאים

ב א ו ר

הנסתר כמו ופגריכס אתם. (ח) כדוב שכול, שהוא מר נפש כשהרגו לו גורותיו (הרד"ק).
 ולא ילין, לכן כל תקוה לבוא עליו פתאום, כילא תדע איה ילין (ט) הפחתים, פחת סעס
 בל"ו ופעס בל"ג. בהם, באותם שנים העשר אלף אשר את אחיתופל. ושמע השומע,
 פס

שעהען וי (י) דאן ווירד ריע זער, ווארע ער אויך איין העלד, דעססען מוטה דעסמו טהע איינעס לעווען גלויכט, פערמאנען מיססיון: דעוואנץ ישאל ווייס, דאס דין פא טער איין העלד איזט, אינד טיפערע לייטע ביא איהם זינד. (יא) דאזער ראטהע אד: מאן פערזאמלע זיך גאנץ ישראל, פאן דו ביז באר שבע, אין זא גראסער מענגע אלס זאנד אס מעערע איזט, אינד רוא זעלבסט ציעהע אין דען קריעג מיט. (יב) וויר איי בער פאללען איהן דאן אין איי נעם דער ארטער, וואער זיך ביז פערדעט, וויר לאגערן אינו אים איהן הער, וויא דער טהוויא אויף דער ערדע פאללט: אלסדאן ווירד פאן איהם אינד אללען לייטען, וועלצע ביא איהם זינד, קיין אינציגער איכריג בלייבען. (יג) שלעסט ער זיך אבער אין איינע שטארט איין, זא

אבשלום: (י) והוא גם בן חיל אשר לבו כלב האריה המסומ כי ידע כל ישראל כי גבור אביה ובני חיל אשר אתו: (יא) כי יעצתי האסה יאסה עליה כל ישראל מין ועד באר שבע כחול אשר על הים לרב ופניה הלכים בקרב: (יב) ובאנו אליו באחת המקומות אשר נמצא שם ונחנו עליו כאשר יפל הטל על האדמה ולא נותר בו ובכל האנשים אשר אתו גם אחד: (יג) ואם אל עיר יאסה והשיאו כל ישראל אל העיר ההיא חבלים וסתבנו אתו עד הנחל עד אשר לא נמצא שם

גם באחד קרי

ו וידען גאנץ ישראל אן דיא שטארטאיער שטרוקקע אנווערפען, אונד וויר שליפען זא ביז אין דען שטארטגראבען, זא דאס ניכט איין שטיינבען דארט מעהר פארהאנדען זיין זאלל

ד ש י

כנזים להצדק אליך ואמר היתה מנפה בצם של אנשלים: (י) והוא גם בן חיל. ואותו הזמב אשילו הוא בן חיל ולבו כלב האריה המסומ כנזר ורעהה ולא יתקצר עוד אליך כי אמר כבר החזל ליסול ונענש הוא על אביו ולא ילתי: (יא) כי יעצתי. כי זאת עלתי: וסניך הולכים. כראש זאת תהי אויל כהנא בולנא: (יב) ונחנו עליו. וננוח עליו לצון חנייה כמו וינח בכל גבול מלרים (שמות י' יד) כזה ארס על אשרים (ישעיה ז' ב'): (יג) חבלים. משריין כמו חבל כנזים (שמואל א' י' ה') חבלים רשעים (חברים קי"ט ס"א): עד הנחל.

ב א ו ר

אס ישמע אזד מכל ישראל אשר ידם אתך שהיתה מנפה בצם של אנשלים (דעת רש"י). (י) והוא גם בן חיל, ואותו הזמב אשיל אס הוא בן חיל (הנ"ל). (יא) וסניך הולכים, אזה בעצמך חלק בקרב, וכן אס אין סניך הולכים אל תצלנו מזה, כי כל עמם של הנושא ואישותו, ויינע פערזאן, נקרא בלשון פנים. (יב) ונחנו, לשון חנייה. (יג) והשיאו, דרך גומא אאר, ישראל יהיו כ"כ רבים שאשילו אס ירינו חבלים אל חומת הביר וכל לשונות חזתה עד הנחל (מרד"ק). אל העיר, אל חומת הביר. הנחל, מקום עמק כמו גיז (חברים"י), והוא מנה הזומה ולחץ

גם צָרָדָר: (י) וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם
 וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל טוֹבָה עֲצַת
 חוֹשֵׁי הָאָרֶז מֵעֲצַת אַחִיתָפֶל *
 וַיְהִי צוּה לְהַפֵּר אֶת-עֲצַת
 אַחִיתָפֶל הַטּוֹבָה לְבַעֲבוֹר הַבֵּיא
 יְהוָה אֶל-אֲבִשְׁלוֹם אֶת-הָרָעָה:
 (טו) וַיֹּאמֶר חוֹשֵׁי אֶל-צְדוֹק וְאֶל-
 אֲבִיתָר הַכֹּהֲנִים כְּזָאת וְכֹזֵאת
 יַעַן אַחִיתָפֶל אֶת-אֲבִשְׁלוֹם וְאֶת
 זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְכֹזֵאת וְכֹזֵאת יַעֲצִיתִי
 אָנֹכִי: (טז) וְעַתָּה שְׁלַחוּ מִהֲרָה
 וְהַגִּידוּ לְדָוִד לֵאמֹר אֶת-תִּלְגַּי
 הַחִיָּלָה בְּעִבְרוֹת הַמִּדְבָּר וְגַם
 עָבוֹר תַּעֲבוֹר פֶּן יִבְלַע לְמִקֵּץ
 וְלִכְרֵת-הָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ:
 (יז) וַיְהוֹנָתָן וְאַחִימַעַץ עֲמָדִים
 בְּעֵין-רֶגֶל וְהִלְכָה הַשְּׂפָתָה
 וְהַגִּידָה לָהֶם וְהֵם יֵלְכוּ וְהַגִּידוּ

תרגום אשכנזי קלח

זאלל. (יד) אבשלום אינד גאנץ
 ישראל שטיממען אין דען
 אויסשפרוך איין: „דער ראטה
 דעם ארכיטען חושי איזט
 בעסער אלס דער ראטה
 אחיתופל'ס!“ (דער עוויגע
 האט עם געהאלך זא געליי-
 טעט, אחיתופל'ס גוטען ראטה
 צו פֿעראייטעלן, דאמיט דער
 עוויגע איבער אבשלום דאן
 פֿערהענגטע אונגליק קאסמען
 לאססע. (טו) חושי זאגטע עם
 דען פֿריעסטערן צדוק אונד
 אביתר: אחיתופל האט ריע-
 זעם אונד יענעם דעם אבשלום
 אונד דען פֿארנעהמען ישראלס
 געראטהען, איך זעבער האבע
 זא אונד זא געראטהען.
 (טז) שיקקעט זאלזא אילענדס
 הין, אונד לאססעט עם דעם
 דוד בערייכטען, מיט דעם בע-
 דייטען: „בלייבע ניכט אין
 „דען עבענען דער וויסטע, אי-
 „בערזעצע פֿעלמעהר שנעלל
 „איבער דען ירדן, דאמיט
 „ניכט דער קעניג אונד זאלעס
 „קריענספֿאלק כּיִיא איהם
 „פֿערשלונגען ווערדע.“
 (יז) יהונתן אונד אחימעץ וואר-

ססקא נא"ס. בערכות קרי
 טעטען אין עין רגל. איינע מאגד נינג איממער הין, אונד בראכטע איהנען
 דען בערייכט, דאמיט זיא הינגעהען, אונד עם דעם קעניג דוד מיטטהיי-
 לען

ר ש י

חומות העיר נסזוב אל הני: (טו) ונס עבד תעבור. את הירדן: פן יבלע למלך. שלח
 יעמיו לטובה ויגשה כדברי אחיתופל: יבלע. יאמר לו נסתר ונבליעה: (יז) בעין רוגל.
 בעין

ב א ו ר

למען לא יבא האויב על החומה בנקל. צרור, אכן קטן ונשמש מן כור לשון סלע. (יר) צוה,
 גזר. יבולע, לכל יהי המלך ובלע מאבשלום, כמו המי' הטורפת הבולעת את טרפה.
 ויונתן מרגס דלמח יתהני ואמר הרד"ק שלח הבין דעתו. (טו) למלך, כמו הרגו לאנכר.
 (יז) בעין רגל, י"ת עין קנרא, מעיין הכונסין, ואיזה מפרשים אמרו שפתונו מעיין המרגלים
 יח * 18 יען

תרגום אשכנזי

לען זאללען, דען זיא קאָננע
טען עס ניכט וואָגען, צו ער=
שיינען, אונד אין דיא שטאַרט
צוקאַממען. (יח) איין וינגלינג
ערבליקטע זיא, אונד צייגטע
עס דעם אבשלום אָן; זיא גינג
גען ביידע געשווינד פֿאַרט,
אונד קאַמען אין דאָהוויז איי=
נעם איינוואָהנערס אין
בחורים. דיעזער האַטטע אין
זיינעם האַפֿע איינען ברונגען,
אין וועלכען זיא הינאַב שטיע=
גען. (יט) דיא הויזפֿרויא נאָהם
איינע דעקקע, ברייטעטע זיא
איבער דיא מינדונג דעם ברונג
נענס אויס, אונד שטרייעטע
גריטצע דאַרויף, דאָס מאַן
ניכטס מערקען קאָננטע.
(כ) אבשלום'ס קריענסקנעכ=
טע קאַמען צור פֿרויא אינו הויז
אונד פֿראַגטען: וואָ זינד
אחימעץ אונד יהונתן? דיא
פֿרויא אַנטוואָרטעטע איהנען:
זיא זינד איבער דען קליינען
באָך געגאַנגען. זיא זוכטען זיא
אויף, אונד דאָ זיא זעל=
בע ניכט פֿאַנדען, גינגען זיא
נאָך ירושלים צוריק. (כא) נאָכ=
דעם דיעזע וועגעגאַנגען, קאָ=
מען יענע פֿאָם ברונגען הע=
רויף, זעטצטען איהרען וועג פֿאַרט, אונד בראַכטען דיא נאָכריכט דעם קעניגע דוד.
זיא שפראַכען נעמליך צו דוד: מאַכט אייך אויף, אונד זעצטען איילענדס איבער דאָ
וואַססער, דען זאָ האַט אחיחופל אייערנטהאַלבען געראַטהען. (כב) דוד מאַכטע זיך מיט
אַל.

שמואל ב יז

למלך דוד כי לא יוכלו להראות
לבוא העירה: (יח) וירא אתם
נער ויגד לאבשלם ויגכו שניהם
מהרה ויבאו אל בית איש
בבחרים ולו באר בתצרו וירדו
שם: (יט) ותקח האשה ותפרש
את המסך על פני הבאר
ותשטה עקיו הרפות ולא נודע
דבר: (כ) ויבאו עבדי אבשלום
אל האשה הביתה ויאמרו
איה אחימעץ ויהונתן ותאמר
להם האשה עברו מיכל המים
ויבקשו ולא מצאו וישבו
ירושלם: (כא) ויהי אחרי לכתם
ויעלו מהבאר וילכו ויגדו למלך
דוד ויאמרו אל דוד קומו ועברו
מהרה את המים כי ככה יעץ
עליכם אחיתפל: (כב) ויקם דוד

וכל

רויף, זעטצטען איהרען וועג פֿאַרט, אונד בראַכטען דיא נאָכריכט דעם קעניגע דוד.
זיא שפראַכען נעמליך צו דוד: מאַכט אייך אויף, אונד זעצטען איילענדס איבער דאָ
וואַססער, דען זאָ האַט אחיחופל אייערנטהאַלבען געראַטהען. (כב) דוד מאַכטע זיך מיט
אַל.

ר ש י

נטיין קלרא כונסי בנדי למר שקונטיין אותם שם שנועטיין אותם נרגל: (יט) את המסך.
וילון: הריפות. מטיין כתושות כמו בתוך הריפות (משלי כ"ז כ"ג): (כ) מיכל המים. איני

ב א ו ר

יען שמה עמדו יונתן ואחימעץ המרגלים, וניהושע (ט"ו ז') נראה שהיה סמוך לירושלים.
(יט) והקח האשה, גם מפה סתירה לגדר גדר הרמז"מן בתחילת ויקרא. על פני, כמו על
פי, וכן מ"י, והוא מן ג' דסנירין פי וקורין פני (הרד"ק). (כ) מיכל המים, אין לו חנר,

ש מ ו א ל ב י ז

וְכָל-הָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּעֲבְרוּ
אֶת-הַיַּרְדֵּן עַד-אֹר הַבְּקָר עַד-
אֶחָד לֹא נִעְדָּר אֲשֶׁר לֹא-עָבַר
אֶת-הַיַּרְדֵּן: (כג) וְאַחִיתָפַל רָאָה
כִּי לֹא נַעֲשִׂתָה עֲצָתוֹ וַיַּחֲבֹשׁ
אֶת-הַחֲמוֹר וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אֶל-בֵּיתוֹ
אֶל-עִירוֹ וַיֵּצֵא אֶל-בֵּיתוֹ וַיַּחֲנֹק
וַיָּמָת וַיִּקְבֹּר בְּקִבְרֵי אָבִיו:
(כד) וְדוֹד בָּא מִחֲנִימָה וְאַבְשָׁלָם
עָבַר אֶת-הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל-אִישׁ
יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ: (כה) וְאֶת-עַמְּשָׂא
שֵׁם אַבְשָׁלָם תַּחַת יוֹאֵב עַל-
הַצִּבָּא וְעַמְּשָׂא בֶן-אִישׁ וּשְׁמוֹ
יִתְרָא הַיִּשְׂרָאֵלִי אֲשֶׁר-בָּא אֶל-
אֲבִיגַיִל בַּת-נָחַשׁ אַחֻזַּת צְרוּיָה
אִם יוֹאֵב: (כו) וַיַּחֵן יִשְׂרָאֵל
וְאַבְשָׁלָם אֶרֶץ הַגִּלְעָד: (כז) וַיְהִי

קמץ כז"ק

כבוא

תרגום אשכנזי קלמ

אללעם פאלקע, דאו ער כייא
זיך האטטע אויף, אונד זיא
זעטצען איבער דען ירדן. אלס
דער מארגען גרויעטע, פעהל.
טע ניכט איינער, דער ניכט
איבער דען ירדן גענאנגען
וואר. (נג) אלס אחיתפל
געזעהען האטטע, דאס זיין
ראטה ניכט בעפאלגט וואר.
דען איזט, זאטטעלטע ער זיין
גען עזעל, מאכטע זיך אויף,
ריזטע נאך זיינער שטארט
היים, בעשטעללטע זיין הוין,
(גמב זיינער פמחיליע דיח זעטל)
טען בעפעהלע) ערדראסעל.
טע זיך אונד שטארב. ער וואר.
דע אין זיינעס פאטערס גראב
בעגראבען. (כד) דוד קאם
אינדעסען נאך מחנים, אונד
אבשלום זעטצען איבער דען
ירדן, זאוואהל ער אלס דאו
מיט איהם פערכינדעטע ישרא.
(כה) דען עמשא זעטצען
אבשלום אן יואב'ס שטעללע.
עמשא וואר דער זאהן איינעס
מאנעס, נאמענס יתרא, דער
ישראל'טע, דער צור אביגל

דער טאכטער דעם נחש, געקאמען וואר, וועלכע איינע שוועסטער צרויה'ס, דער
מוטטער יואב'ס וואר. (כו) ישרא אונד אבשלום לאגערטען זיך אים לאנדע גלעד. (כז) אלס

דוד

ר ש י

ידע לו פתרון במחברת כל ופתרונו לפי עניינו כמו שיכולת הנהר: (כה) בת נחש. הוא ישי
אבי

ב א ו ר

ולפי ענינו פלג מים (הנ"ל). (כב) אחד, נא בשני פתחין כאלו הוא סמוך, ויתכן שנסמך
להמאמר אשר לא עבר את הירדן. (כה) יתרא הישראלי, ונד"סי נקרא יתרא הישמעאלי,
והחילוף נא מאותיות הדומות. בת נחש, ונד"סי א' (ב' ט"ו) נאמר שצרויה ואביגיל היו אחיות
בני ישי ול"ל ששני שמות הי' לאזניהן ישי ונחש, אבל יען שקרא הכתוב אותן אחיות בני ישי
ולא בנות ישי, משמע שהיו אחיותיהן מזד האם ולא מזד האב ואבי האחיות הי' נחש ולא ישי,
ומה

כְּבֹא דוֹד מִחֲנִימָה וְשָׁבִי בֶן־נָחַשׁ
 מִרְבֵּת בְּנֵי־עֲמוֹן וּמְכִיר בֶן־
 עַמְיָא מִלֵּא דְבָר וּבְרוּזֵי הַגְּלָעָדִי
 מִרְגָּלִים: (כח) מִשְׁכָּב וְסָפוֹת וְכָלִי
 יוֹצֵר וְחֲטִים וְשַׁעֲרִים וְקִמַּח וְקָרִי
 וְפֹל וְעַדְשִׁים וְקָלִי: (כט) וְדָבַשׁ
 וְחֲמָאָה וְצֶאֱן וְשָׁפוֹת בְּקָר הַגִּישׁוֹ
 לְדוֹד וְלָעַם אֲשֶׁר־אִתּוֹ לֵאכּוֹל
 כִּי אָמְרוּ הָעָם רָעַב וְעֵיף וְצָמָא
 בַּמִּדְבָּר:

דוד אין טהנים איינגעטרעפֿען
 פֿען וואָר, קאמען שבי, זאָהן
 דעם נחש אויס רבה דער קיני
 דער עמוֹן'ס, מכיר זאָהן
 עמיאל'ס אויס לא דבר אונד
 ברזלי דער גלעדֿיטע אויס
 רגלים. (כח) בעטטצייג, בעקי
 קען, אירדען געשירר, וואַי
 צען, גערסטע, מעהל, גע
 רעסטעטעס זאָנגען=מעהל,
 באָהנען, לינען אונד גערע
 סטעטע הילוען = פֿריֿטע,
 (כט) האָניג, בוטטער, קלייני
 פֿיעה אונד רינדקאָזע, בראַכֿי
 טען זיא דעם דוד אונד דעם
 פֿאַלקע ראזמיט אַהם היעלט,
 צור נאָהרונג, ווייל זיא דאַכֿי
 טען: דאַו פֿאַלק אין דער ווי
 סטע איוט הינגעריג, אַכנע
 מאַטטעט אונד דורשטיג.

יח (א) וַיִּפְקֹד דָּוִד אֶת־הָעָם אֲשֶׁר
 אִתּוֹ וַיֵּשֶׁם עֲלֵיהֶם שָׂרֵי
 אַלְפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת: (ג) וַיִּשְׁלַח
 דָּוִד אֶת־הָעָם הַשְּׁלֵשִׁית בְּיַד־
 שׁ יוָּאָב וְהַשְּׁלֵשִׁית בְּיַד אֲבִישׁוֹ בֶן־

יח (א) דוד כווסטערטע דאַו
 פֿאַלק, וועלכעס ער ביזא
 זיך האַטטע אונד זעטטעטע אַי
 בער דאַוועלבע בעפֿעהלסאַ
 בער איבער טויענדע, אונד

צרויה
 בעפֿעהלסאַבער איבער הונדערטע. (ג) דוד שיקטע איינען דריטטהייל דעם פֿאַלקעס
 אונטער אַנפֿיהרונג יואב'ס, איינען דריטטהייל אונטער אַנפֿיהרונג דעם אבישי זאָהן
 צרויה ס

ר ש י

אבי דוד. רבותינו אמרו שמת בלא עון בעטיו של נחש: (כז) ושׁוֹבֵי בֶן־נָחַשׁ
 (כח) משכב. מצעות: וספות. כלי חשמיש הם כּאֹסֶפֶת נֶסֶף (מלכים ב' י"ג ד'): וקלי. מיני
 קליות אמרו רבותינו שני מיני שתיחא הקריב בחזלי לדוד אחד של חטים ואחד של עדשים
 כענין האמור כאן קמח וקלי הוא של דגן וסול ועדשים וקלי ממינים של קטניות שמייבטין
 אותן בתנור נשהן לחין והם מחוקין לעולם וטומנין אותן ועין מהם מאכל שקורין שתיחא:
 (כט) ושפות בקר. וגובנין דמלכ:

צרויה ס

ב א ו ר

ומה שאמר פה שיתרא ישראל כי כל חניגיל אפשר שגא שלא בדרך איוט. (כז) ושׁוֹבֵי בֶן־נָחַשׁ,
 כ"י אמר שהוא חנן בן נחש, וקשה לומר בן כי בודלי הורידו דוד מכסאו ומלכותו, וגם
 הרבו, ויותר נראה שזו איש ישראלי הוא. (כח) משכב, כלי משכב. וספוח, מזרקות וז
 לרבויו ב' כשקליס, האחד, בחייוק הסמך והשני בפתח הסמך. וקלי, שני מיני קלוי, אחד
 מתבואה ואחד מקטניות, (כ"ה ג'). (כט) ושפות בקר, מ"י וגובנין דמלכ תורין.
 לא

צרויה ס

צרויה ס

ש מ ו א ל ב יח

צְרוּיָה אֶתִּי יוֹאֵב וְהַשְׁלֵשֶׁת בְּיַד
 אֶתִּי הִגִּיתִי * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־
 הָעָם יֵצֵא יֵצֵא אֲצִיא גַם־אֲנִי עִמָּכֶם :
 (ג) וַיֹּאמֶר הָעָם לֹא חָצֵא כִּי אִם־
 נָוֶם נָנוּם לֹא־יֵשִׁימוּ אֵלֵינוּ לֵב
 וְאִם־יָמָתוּ הַצִּיָּנוּ לֹא־יֵשִׁימוּ
 אֵלֵינוּ לֵב כִּי־עָתָה כָּמוֹנוּ עֲשֵׂרָה
 אֲלָפִים וְעָתָה טוֹב כִּי־תִהְיֶה־קָנוּ
 מֵעִיר לְעִיר : (ד) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
 הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־יִיטֵב בְּעֵינֵיכֶם
 אַעֲשֶׂה וַיַּעֲמֵד הַמֶּלֶךְ אֶל־יַד
 הַשַּׁעַר וְכָל־הָעָם יֵצְאוּ לְמֵאוֹת
 וּלְאֲלָפִים : (ה) וַיֵּצְאוּ הַמֶּלֶךְ אֶת־
 יוֹאֵב וְאֶת־אֲבִישׁוּ וְאֶת־אֶתִּי *
 לֵאמֹר לֹא־טֹוֹ לִי לְנַעַר לְאֲבִשְׁרוֹם
 וְכָל־הָעָם שָׁמְעוּ בְּצֹוֹת הַמֶּלֶךְ

פסקא נא"פ. לעזור קרי.

אח

תרגום אשכנזי קמ

צרויה'ס איינעם ברודערס
 יואב'ס, אונד איינ דריטטהיי
 אונטער אנפיהרונג אחי'ס דעם
 גיטיטערס. דער קאניג זאגטע
 צום פאלקע: אייך איך ווער
 דע מיט איך אין דיא שלאכט
 ציעהען. (ג) דאן פאלקע ט
 גענגעטע: דוא זאלסט ניכט
 מיט אויסציעהען; דען ווען
 וויר אויך דיא פלוכט ערגרי.
 פען מיכסען, ווערדען זא
 אונז ניכט אכטען; ווען איך
 דיא האלפטע פאן אינו אומ
 קאמכען זאלטע, ווערדען
 זיא עס ניכט צו הערצען נעה
 מען: דען דוא אללי ווו ענסט
 אונזערער צעהנטויווענד איה.
 עס איזט אלוז דאן בעסטע,
 ווען דוא אונז פאן דער שט דט
 אויס אונטערשטיטצעכט.
 (ד) דער קאניג ערוועדערט
 איהנען: וואס איהר פיר גוט
 האלטעט ווילל איך טהון. דער
 קאניג שטעללטע זיך פאן איי
 נע זייטע צום טהארע, אונד
 דאן פאלק צאג צו הונדער
 טען, אונד טווענדען הינויס.

דער קאניג בעפאהל דעם יואב, דעם אבישי אונד דעם אחי וויא פאלגט: „(ה) פערפאהרעט
 „מיר מיט דעם יינג לינגע אכשלום געלינדע!“ דאן גאנצע פאלק הארטע, אלס דער
 קאניג

ר ש י

יח (ג) לא ישימו אלינו לב. לא יהיה דבר חשוב בעיניהם להחננר ולהתהלל מאמר שאין
 אמה במלחמה: כי עתה. בהיותך בכבודך חשוב אמה כמונו: עשרת אלפים. בעשרת
 אלפים איש כמונו: כי תהי' לנו מעיר לעזור. וכען טב ארי תללי עלנא מן קרתא למסעד:
 (ה) לאט לי לנער. אם יקרה לפניכם במלחמה חמלו עליו:

זיער

ב א ו ר

יח (ג) לא ישימו אלינו לב, מפני שרובן חיל אכשלום לא הי' רק להמית דוד (הכלב"ג
 והרד"ק). כי עתה כמונו, הנכון נח"י ארי בען את יביל למסעד כונתנא עסרא
 אלפינ, ועתה כמו אמה כפירוש רש"י כלומר אמה בעלמך תעזור לנו נאלו היינו עשרת אלפיכ
 יותר. מעיר לעזור, כי תעזור אותנו מן העיר אשר אמה שם ע"י עלמך ונתחננולתך. (ד) לאט
 לי, הכיווי לנכח יסיד, כי לכל אחד אמר כן, והכוונה בתוכה למעני בנתת עם אכשלוכ.
 נפוצה

אֶת-כָּל-הַשָּׂרִים עַל-דְּבַר
 אַבְשָׁלוֹם: (ו) וַיֵּצֵא הָעַם הַשָּׂדֶה
 לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה
 בַּיַּעַר אֲפְרַיִם: (ז) וַיִּגְפּוּ שָׁם עַם
 יִשְׂרָאֵל לְפָנָי עַבְדֵי דָוִד וַתְּהִי-
 שָׁם הַמִּגָּפָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא
 עֲשָׂרִים אֶלֶף: (ח) וַתְּהִי-שָׁם
 הַמִּלְחָמָה נִפְצוֹת עַל-פְּנֵי כָל-
 הָאָרֶץ וַיִּרֶב הַיַּעַר לֵאמֹר בָּעַם
 מֵאֲשֶׁר אָכְלָה הַחֶרֶב בַּיּוֹם הַהוּא:
 (ט) וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם לְפָנָי עַבְדֵי
 דָּוִד וְאַבְשָׁלוֹם לִכְבֹּד עַרְ-
 הַפָּרָד וַיָּבֵא הַפָּרָד תַּחַת שׁוֹבְכֵי
 הָאֵלֶּה הַגְּדוֹלָה וַיַּחֲזֹק רֵאשׁוֹ
 בְּאֶרֶץ וַיִּתֵּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין
 הָאָרֶץ וַתְּהַפְּרֵד אֲשֶׁר-תַּחְתּוֹ עֵבֶר:
 (י) וַיֵּרָא אִישׁ אֶחָד וַיִּגַּד לְיוֹאָב

קאניג אללען בעפעהלסחא
 בערן וועגען אבשלום דען אויס
 דריקליכען בעפעהל ערטהייל
 טע. (ו) דאז פאלק ריקטעגע
 גען ישראל צו פעלד, אונד
 דיא שלאכט בעגאן אים וואל
 דע אפרים. (ז) דאז קריגספאלק
 דער ישראל וואורדען פאן דען
 קריעגסקנעכטען דוד'ס אויפס
 הויפט געשלאגען, דיא נייע
 דערלאגע וואר אן דיעזעס טא
 גע בעדייטענד, אונד בעטרוג
 צוואנציג טויזענד מאן. (ח) דיא
 שלאכט ברייטעטע זיך איבער
 דיא גאנצע לאנדשאפט אויס,
 אונד דער וואלד פערטילגטע
 אן דיעזעס טאגע פאם פאלקע
 מעהר אלס דאז שווערדט היינ
 געראפפט האט. (ט) אבשלים
 קאם פאן אונגעפאהר פאר דען
 קריעגסקנעכטען דוד'ס, ער
 ריטט אויף איינען מוילעזעל;
 דיעזעס מוילטהיר קאם אונטער
 דען זכט איינער גראסען טע
 רעכינטע, ויין קאפה וואורדע
 פאן דער טערעכינטע ערגריפ
 פען, אונד ער וואורדע צווי
 שען היממעל אונד ערדע פער
 זעטצט. דאז מוילטהיר אונ

ויאמר נפוצח קרי

טער איהם גינג דורך. (י) איין מאן ערבליקטע דיעזעס, בעריכטעטע עס דעם יואב אונד שפראך

ר ש י

(ו) ביער אפרים. ומהיכן היה יער לאפרים בעבר הירדן מזרחה שלא ניתן שם חלק אלא לבני גד ולבני ראובן ולמנשה אלא מתוך שהחנה יהושע שיהיו מרעין כפורשין והיה אוחו היער סמוך לאפרים. אלא שהירדן מפסיק והיו מרעין שם בהמותיהם היה נקרא יער אפרים: (ח) וירב היער לאכול בעם. חיות רעות שניער. מרגס יונתן: (ט) ויקרא אבשלום. לשון מקרה ופגע: ויתן בין השמים ובין הארץ. אמרו רבותינו שלף חרבו לקון שערו וראה גיהנם פתוחה תחתיו:

ב א ד

(ח) נפוצח, אין לנו להשיב לב רק על הקרי, והנה האותיות מורות על בינוני פעול בקל מחס"נ, אולם הזרות בניקוד שקמץ הנו"ן מורה על בינוני הנפעל מעלומי העין, וסגול הכל"י בלתי יתכן עכ"פ. וירב היער, לפי ת"י הכוונה על חיות היער, ויתכן לפרש היער עלמו, שהיו נפלעים בעיני היער בנרחס (הרד"ק). (ט) ויקרא, בא במקרה לפני עבדי דוד בנרחו, וגם על הכרד מפניהם, ובנוסחו הסתמך שערו נאונך, ואח"כ ראהו כן איש אחד ויגד ליואב.

תרגום אשכנזי קמא

שפראך : „זיעהע , איך האבע
 „אבשלוס אן איינער מערעביני,
 „טע האנגען זעהען .“ (יא) יואב
 שפראך צום מאנגע דער איהם
 דיעזעס בענאכריכטיגטע : ווען
 דוא עס געזעהען , ווארום
 שלוגסט דוא איהן ניכט דאס
 זעלבסט צו באדען ? עם וואס
 רע מיינע זארגע געוועזען , דיר
 צעהן זילבערשקל אונד איינען
 נייען גורט צו געבען . (יב) דער
 מאן ערווידערטע דעם יואב :
 מאכטע איך דאפיר אויף מיי
 נער האנד טווענד זילבער
 שקל וואגען , ווירדע איך מיך
 אויך אן דען פרינצען ניכט פער
 גרי פען , דען פארו אונזערן אה
 רען געכאטה דער קעניג דיר ,
 דעם אבישי אונד דעם אחי
 פאלגענדע ווארטע : „געהמעט
 „איך אין אכט , ווער אן דען
 „יינגלינג אבשלוס געראטה .“
 (יג) אדער זאלל איך עטווא
 מיט פארזאמל פאלש האנ
 דעלן ? דעם קאניג בלייבט יא
 ניכטס פעררהיימליכט דוא

וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי אֶת־אֲבִשְׁלֹם
 תָּלוּי בְּאֵלֶּה : (יא) וַיֹּאמֶר יוֹאָב
 רָאִישׁ הַמַּגִּיד לוֹ וְהִנֵּה רָאִיתִי
 וּמִדוּעַ לֹא־הִכִּיתוּ שָׁם אֶרְצָה
 וְעָלִי לַחַת לָהּ עֲשֹׂרָה כֶּסֶף וְחִגְרָה
 אֶהָת : (יב) וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶרְיֹאָב
 וְלֹא אֲנֹכִי שִׁקַּל עַל־כַּפֵּי אֱלֹהִים
 כֶּסֶף לֹא־אֲשַׁלַּח יְדֵי אֶרְבֹּן־
 הַמֶּלֶךְ כִּי בְּאֲזְנֵינוּ צִוָּה הַמֶּלֶךְ
 אֶתְּךָ וְאֶת־אֲבִישִׁי וְאֶת־אֶתִּי
 לֵאמֹר שְׂמְרוּ־מִי בְּנֵעַר
 בְּאֲבִשְׁלֹם : (יג) אִזְעֲשִׂיתִי בְּנַפְשׁוֹ
 שִׁקַּר וְכָל־דָּבָר קִא־יִכְתֹּד מִן־
 הַמֶּלֶךְ וְאֶתְּךָ תִּתְיַצֵּב מִנֶּגֶד :
 (יד) וַיֹּאמֶר יוֹאָב לֹא־כֵן אֶתִּילָהּ

ולא קרי . בנפשי קרי לפניך

אבער ווירדעסט דיר פאן פערן שטעללען . (יד) יואב שפראך : איך קאן ניכטס רעכטעס פאן דיר

ר ש י

(יב) שמרומי בנער . כל מי שיבא לידו ישמרנו : (יד) לא כן אחילה לפניך . לא אנקש עוד בקשה ממך כי אני אלך :

כי

ב א ו ר

שובך , ענפים מחוברים ונסככים יחד . (יב) שוקל על כפי , גם אם יתן לי אחד מתנה אלף כסף שאמית אבשלוס , ואני שוקל על כפי את הנסף הזה , גם אז כל אשלת ידו נו . (יג) או עשיחי בנפשי שקר , הכתיב בנפשו , והוא הנראה לנדק כלומר אם אסר שנעתו ואעשה בנפשו של מלך שקר ואומר לא המיתיו , והקרי בנפשי לכנות מפני הכבוד ; ויחן לפרשו בקריאותו , והכוונה או אעשה בנפשי ובזדון רוחי שקר ואסר בריתי ואומר לא עשיתי זאת ? אם זאת תיעץ לי , גם היא לא תועלני , כי לא יבדל דבר מן המלך והויו של וכל מורה סתירה זווערזשטיף בדרכו בהרבה מקומות , וכן מתורגם . (יד) לא כן אחילה , רש"י פירש אחילה לשון בקשה , וסילוף שרש יחל בשרש חלה הוא כדרך רש"י לדמות כל השרשים יחד אם אות אחת נעלמה , ונחננו לך בזה בעקבות הרד"ק , ואחילה פה מלשון המתנה ותקוה הדומות בהוראתיהן , ולפניך

לפניך ויקח שלשה שבטים בכפו
 ויתקעם בלב אבשלום עודנו חי
 בלב האלה: (טו) ויסבו עשרה
 נערים נשאי כלי יואב ויכו את
 אבשלום וימתהו: (טז) ויתקע
 יואב בשפר וישב העם מרדף
 אחרי ישראל כי חשך יואב את
 העם: (יז) ויקחו את אבשלום
 וישלכו אתו ביער אר הפחת
 הגדול ויצבו עליו גל אבנים
 גדול מאד וכר ישראל גסו איש
 לאהלו: (יח) ואבשלם לקח ויצב
 לו בחיו את מצבת אשר בעמק
 המלך כי אמר אין לי בן בעבור
 הזכיר שמי ויקרא למצבת על
 שמו ויקרא לה יד אבשלום עד
 היום הזה: (יט) ואתימעץ בן צדוק

דיר ערווארטען. ער נאהם
 דרייא ווארפשיעסע אין דיא
 האנד, שטיעס זיא אבשלום
 אינס הערץ; אבער נאך לעב
 טע ער אן דער טערעכינטע.
 (טו) דאהער שטעללטען זיך
 צעהן יינגלינגע, דיא וואפענע
 טרענער יואב'ס הערום, אונד
 שלוגען איהן פאללענדס טאד.
 (טז) יואב שטיעס אין דיא
 טראמפעטע, אונד דאן פאלק
 קאם צוריק, אונד זעטטע
 ישראל ניכט מעהר נאך, דען
 יואב היעלט דאן פאלק דאסאן
 אב. (יז) דען אבשלום נאהמען
 זיא, ווארפען איהן אים וואלדע
 אין דיא גראסע גרובע, אונד
 ערריכטעטען איינען זעהר גראם
 סען שטיינהויפען איבער איהן.
 גאנץ ישראל פלאה יעדער נאך
 זיינע הוימאטח. (יח) אבשלום
 האטטע זיך עס הערויסגענאמם
 מען, אונד זיך בייא לעבציי.
 טען איין דענקמאל ערריכט
 טעט וועלכעס אים קעניגס.
 טהאל שטעהט, דען ער
 שפראך: ווייל איך קיינען זעהן
 האבע, זאגעשיעהעט עס אום
 מיינעם נאמען איין אנדענקען
 צוגעבען. ער בענאנגטע דאן
 דענקמאל נאך זיינעם נאמען,
 דאהער וואורדע עס יד
 אבשלום גענענט, וועלכעס
 נאך הייטיגעס טאגעס שטעהט.
 (יט) אחימעץ זעהן צדוק'ס
 זאג.

לאהלו קרי. בחיו קרי. אמר

צוגעבען. ער בענאנגטע דאן דענקמאל נאך זיינעם נאמען, דאהער וואורדע עס יד אבשלום גענענט, וועלכעס נאך הייטיגעס טאגעס שטעהט. (יט) אחימעץ זעהן צדוק'ס זאג.

ר ש י

(יח) כי אמר אין לי בן. משלח מקומי ויהי חסונ כמותי: בעבור הזכיר שמי. אקיס לימלכת אבן

ב א ו ר

ולפניך כמו מלפניך או ממך, ופירושו לא אוכל ללכות ממך דבר טוב וראוי. שבטים, חניות
 קצרות ודקות. עודנו חי, ולא מת עדיין מן השבטים, לכן המיתוהו נושאי כלי יואב. בלב
 האלה, באמלע האלה כמו עד לב השמים, וזה גם דעת תרגום יונתן, אך כמתרגם משכיל
 לא חש על דבר הבלתי ראשי ומרגם בנו נוטמח ובן תרגמו. (טו) דשך, כת"י מנע, כי את
 העם שנ על עם יואב. (יח) לקח, כמו בויקח קרח שלקח עכמו יותר מן הראוי לו. כי
 מן הראוי שרק מלכי ארץ יזיבו להם מלכות ולא חסר מהעם. אין לי בן, אע"פ שסיפר למעלה
 שהי

אָמַר אַרְוֹצָה נָא וְאַבְשָׁרָה אֶת־
הַמֶּלֶךְ כִּי־שָׁפְטוּ יְהוָה מִיַּד אֲבוֹיוֹ:
(כ) וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹאָב לֹא אִישׁ בְּשָׂרָה
אֶתְהָ הַיּוֹם הַזֶּה וּבְשָׂרָה בְּיוֹם אַחֵר
וְהַיּוֹם הַזֶּה לֹא תִבְשָׁר כִּי־עַל־
בֶּן־הַמֶּלֶךְ מָת: (כא) וַיֹּאמֶר יוֹאָב
לְכוּשֵׁי לֶךְ הַגֵּד לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
רָאִיתָה וַיִּשְׁתַּחֲו כוּשֵׁי לְיוֹאָב וַיֵּרָץ:
(כב) וַיִּסַּף עוֹד אַחִימַעַן בֶּן־צְדוּק
וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹאָב וַיְהִי מָה אֲרָצָה־
נָא גַם־אֲנִי אַחֲרֵי הַכוּשֵׁי וַיֹּאמֶר
יוֹאָב לְמָה זֶה אֶתְהָרֵץ בְּנִי וּלְכָה
אִין־בְּשָׂרָה מִצָּאת: (כג) וַיְהִי־מָה
אַרוֹץ וַיֹּאמֶר לוֹ רוּץ וַיֵּרָץ
אַחִימַעַן דֶּרֶךְ הַכְּכָר וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַכוּשֵׁי: (כד) וַדָּוִד יוֹשֵׁב בֵּין־שְׁנֵי

זאגטע (זו יואב): ערלויבע,
דאז איך הינלויפע אונד דעם
קאניגע דיא באטהשאפט ברינג
גע, דאס דער עוויגע איהם
ווידער זיינע פיינדע גערעכט
טיגקייט פערשאפטע. (כ) דא
שפראך יואב צו איהם: דא
ביזט הייטע צום באטהשאפט
טער ניכט געאינגעט, דא
מאנסט איין אנדערמאל
באטהשאפט פערקנדען, היי
טע אבער דורכאויס ניכט, ווייל
דאך איינמאל דער פרינץ אומ
געקאמען איזט. (כא) יואב
שפראך חירוף צום כושי:
געהע דא, פערקינדע דעם
קעניגע זאס דא געזעהען!
דער כושי פערבייגטע זיך פאר
יואב, אונד ליעף פארט.
(כב) אחימען זאחן צדוק'ס
באטה אבערמאלס דען יואב:
עס זייא וויא איהם וואללע,
זא פערנאנע מיר דאך, דאס
אויך איך הינטער דעם כושי
הערלויפע, יואב ענטגעגעט
טע: וואצו לויפט דא מיין

בן קמי ולא כתיב השערים

זאחן? עם איזט קיינע באטהשאפט פיר דיך, דיא עטוואס איינבריינגט. (כג) יענער
ט פ ר ח ד: מאג עם זיין וויא עם ווילל, זא ווילל איך דעננאך הינלויפען. דיעזער זאג
טע ענדליך צו איהם: זא לויפע! אחימען ראנגטע דען וועג דעם קרייזעס (דעם ירדן'ס)
הין אונד קאם דעם כושי צופאר. (כד) דוד פערוויילטע צווישען ביידען טהארען, דער

האב.

ר ש י

אכן וכוין חשוב היה: (כ) ובשרת ציוס אחר. בשורת משועה אחרת: כי על אש
בן המלך מת לפיכך לא טובה לך הנשורה הזאת: (כב) ולכה אין בשורה מולאת. אין מתת
שכר בשורה מלויה היום: (כג) ויהי מה. כלומר ומה בכך אם אין לישכר: ויעבר. וקדם ית כושי:

ב א ו ר

שהי' לו ג' בניס יתכן שמחו, או שעשה המלכה בטרם הוליד בניס. (כ) כי על כן, כמו כי על
כן לא נתחיה לשלה בני, וכמו כי בעבור כן, ובכתיב חסר כן. (כא) לכושי, אמר הרד"ק
חסר שהי' שמור כושי, ונראה דעתו מחמת פתחות הלש"י, אולם קשה שזכר אותו בסמוך בלי
ה"א הידיעה? ויתכן שמתחילה קראוהו על שם לבנו ואח"כ נהי' לשם עלם כרטי, ונקרא פעם
נה"א הידיעה ופעם בלמה. (כב) ויהי כה, יהי' מה שיהי', אין כשרה מצאת, הנשורה
איננה בשורה המולאת לך שכר. (כג) הככר, הארץ על יד הירדן. (כד) בין שני השערים,

האָוואַכטער גינג אויף דאָן
 טהאַרדאָך דער שטאַדטמוי-
 ער, הוב דיא אויגען אויף,
 אונד ערבליקטע אייגען מאן
 אַלליין לויפֿען. (כה) דער וואָכ-
 טער ריעף, אונד צייגטע עם
 דעם קאַניגע אַן. דער קעניג
 שפראַך: ווען ער אַלליין איזט
 זאָ ברינגט ער איינע באַטה-
 שאַט. דער מאן קאַם אימי-
 מער נאָהער. (כו) נון זאַה
 דער טהורמוואַכטער אייגען
 אַנדערן מאן לויפֿען, ער ריעף
 דעם טהאַרוואַכטער צו, אונד
 שפראַך: היער לויפֿט אַבער.
 מאַלס איין מאַן אַלליין. דער
 קעניג שפראַך: אויך דיע-
 זער איזט איין באַטהשאַט.
 פֿעקקינדיגער. (כז) דער
 טהורמוואַכטער זאַנטע: וויא
 איך דאָרענען דעם ערשטערן
 זעהע איזט עם דעם רעננען
 דעם אחימעץ זאָהן צדוק'ס
 אַהנליך, דער קאַניג שפראַך:
 ער איזט איין גוטגעזיגנטער
 מאן, אונד קאַמט געוויס מיט
 גוטער באַטשאַט.
 (כח) אחימעץ ריעף צום קאַניג
 גע: הייל דיר! ער וואַרף זיך
 מיט דעם אַנגעוויכטע צור ער.
 דע גיערער, אונד שפראַך:

השערים וילך הצפה אל-גג
 השער אל-החומה וישא את-
 עיניו וירא והנה איש רץ לבדו:
 (כה) ויקרא הצפה ויגד למלך
 ויאמר המלך אם-לבדו בשורה
 בפיו וילך הלוד וקרוב: (כו) וירא
 הצפה איש-אחר רץ ויקרא
 הצפה אל-השער ויאמר הנה-
 איש רץ לבדו ויאמר המלך גם-
 זה מבשר: (כז) ויאמר הצפה
 אני ראה את-מרוצת הראשון
 כמרצת אחימעץ בן-צדוק
 ויאמר המלך איש-טוב זה ואל-
 בשורה טובה יבוא: (כח) ויקרא
 אחימעץ ויאמר אל-המלך
 עלום וישתחו למלך לאפיו
 ארצה ויאמר ברוך יהוה אלהיך
 אשר סגר את-האנשים אשר-
 נשאו את-יָדָם באדני המלך:

ויאמר

געלאָבט זייא דער עוויגע דיין גאָטט, דער דיא לייטע, וועלכען
 געגען מיינען הערן קאַניג איהרע האַנד ערהאַבען, דיר איבערליעפֿערט האַט!

דער

ב א ו ר

שהי שער לפנים מן השער ובין שני השערים ישב (הרד"ק). (כה) אם לבדו, כי שאס היו
 עבדי דוד נסים לא הי' אחד נא לבדו. (כו) ואל בשורה, כמו ובכשורה, וכן ואל הארון תחן
 (הכ"ל). (כח) סגר את האנשים, מסר את האנשים, ומסר בידך (הכ"ל), ונראה שטרם
 בלה אחימעץ זכריו לדבר בידך, הפסיק המלך אותו ושאל אותו: השלים לנער לאשלוט,
 ובתרגומנו

ש מ ו א ל ב י ח י ט

(כט) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁלוֹם לַנֶּעַר
 לְאַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר אַחִימֵעַץ
 רֵאִיתִי הַהַמּוֹן הַגָּדוֹל לְשִׁלַּח אֶת־
 עֶבֶד הַמֶּלֶךְ יוֹאָב וְאֶת־עֲבָדָה וְלֹא
 יָדַעְתִּי מָה: (ל) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ סָב
 הַתִּיצֵב כֹּה וַיִּסָּב וַיַּעֲמֵד: (לא) וְהִנֵּה
 הַכּוֹשֵׁי בָאוּ וַיֹּאמֶר הַכּוֹשֵׁי יִתְּבַשֵּׁר
 אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ כִּי־שָׁפַטָהּ יְהוָה הַיּוֹם
 מִיַּד כָּל־הַקָּמִים עָלֶיהָ: (לז) וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ אֶל־הַכּוֹשֵׁי הַשְׁלוֹם לַנֶּעַר
 לְאַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הַכּוֹשֵׁי יְהִי
 כַּנֶּעַר אִיבֵי אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ וְכָל־
 אֲשֶׁר־קָמוּ עָלֶיהָ לְרָעָה:

יט (א) וַיִּרְגְּזוּ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל עַל־
 עֲלִית הַשָּׁעַר וַיִּבֶךְ וְכֹה וָאָמַר
 בְּלָכְתוּ בְנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי

אבשלום

תרגום אשכנזי קמג

(כט) דער קאניג פראגטע
 (טכעז): בעפֿינדעט זיך דער
 יינגלינג אבשלום בייא וואהל?
 זיין? אחימעץ ערוועדערטע:
 איך זעה איינע גראסע פאלקס.
 מענגע, אלס יואב דעם קאניג
 ניגע יענען קריעגסקנעכט אונד
 מיך דייען קנעכט אבשיקטע;
 איך וואוסטע אבער ניכט,
 וואס עס בעדייטעט. (ל) דער
 קאניג שפראך: ווענדע דיך
 אויף דיא זייטע, אונד שטעל
 לע ריך היעהער. ער ווענדע
 טע זיך צור זייטע, אונד בליעב
 שטעהען. (לא) נון קאם דער
 כושי אונד שפראך: מיינעם
 העררו קאניג ווערדע הייטע
 דיא באטשאפט פֿערקינדעט,
 דאס דער עוויגע דיר הייטע
 רעכט פֿערשאפט האט געגען
 אללע דיעיעניגען, וועלכע
 זיך ווידער דיך עמפארטען.
 (לז) דער קעניג פראגטע דען
 כושי: בעפֿינדעט זיך דער
 יינגלינג אבשלום וואהל?
 דער כושי פֿערזעטצטע: מאי
 גען אויך אין דער צוקונפט דיא

פֿיינדע מיינעם העררו קאניגס אונד אללע דיא צום אונגליקקע זיך ווידער דיך עמפארטען!
 רען, די עז עם יינגלינגע גלייכען!

יט (א) דער קאניג ערבעטע, גונג אויף דען וואללער דעם טהארעס אונד וויינטע. אים
 געהען קלאגטע ער: מיין זאָהן אבשלום! מיין ליעבער, טהייערער זאָהן אבשלום!
 וואָרע

ר ש י

(כט) ראיתי ההמון הגדול. הומים ונעים במלחמה: לשלוח את עבד המלך יואב ואת עבדך.
 הרי זה מקרא מסורס לשלוח יואב את עבד המלך ואת עבדך לשלח יואב את עבד המלך
 זה הדין אחרי: ואת עבדך. על עכמו הוא אומר ולא ידעתי מה היה אחרי כן: (ל) סוב
 המילכ כה. ופנה לכד אחר והתייבב כה ונשמע מה יאמר זה:
 יט (א) בני בני. שמנה פעמים אמרו רבותינו שנע' דאסקי' משנעה מדורי גיהנם ומד
 דאיתו'

ב א ו ר

ובתרגומנו הוספנו תיבת בידך. (כט) לשלוח, כמו בשלוח. עבד המלך, הכושי. ואת עבדך,
 אותי עבדך והנה מלאנו כי אחימעץ לא דיבר בסדר המלות כראוי, יען שלא דיבר כל אשר
 בלבו ומיהר בדבריו לנער.

אבשלום מיר יתן מותי אני
 תחתיה אבשלום בני בני: (ג) ויגד
 ליואב הנה המלך בכה ויתאבל
 על אבשלום: (ג) ותהי התשעה
 ביום ההוא לאבל לכל העם כי
 שמע העם ביום ההוא לאמר
 נעצב המלך על בנו: (ו) ויתגנב
 העם ביום ההוא לבוא העיר
 כאשר יתגנב העם הנכלמים
 בנוסם במלחמה: (ה) והמלך
 לאט את פניו ויזעק המלך קול
 גדול בני אבשלום אבשלום בני
 בני: (ו) ויבא יואב אל המלך
 הבית ויאמר הבשת היום את
 פני כל עבדיה הממקטים את
 נפשה היום ואת נפש בניה
 ובנותיה ונפש נשיה ונפש פלגשיה:

ווארע איד דאך, אן דיינער
 שטאטט אינגעקאממען, א
 אבשלום! מיין זאָהן! מיין זאָהן!
 (ג) דעם יואב ווארדע היי
 טערבראַכט: זיעהע דער קא
 נג וויינט אונד צייגט וועגען
 אבשלום זיינע טרויער. (ג) דער
 זיעג פֿערוואַנדעלטע זיך אן
 דיעועם טאַגע דעם גאַנצען
 פֿאַלקע אין טרויער, דא עס
 אן דעמזעלכען טאַגע דיא נאַכֿ
 ריכט ערפֿוהר, דאס דער
 קאַניג איבער זיינען זאָהן בע
 טריבט זייא. (ד) דאז פֿאַלק
 קאם אן דיעועם טאַגע פֿער
 שטאַהלען אין דיא שטאַרט,
 וויא דיא לייטע פֿערשטאַה
 לען צו קאַממען זוכען, ווען
 זיא בעשאכט אויס דער
 שלאכט פֿליעהען. (ה) דער
 קאַניג פֿערהילטע זיין אַנגע
 זיכט, אונד יאַממערטע מיט
 לויטער שטיימע: מיין זאָהן
 אבשלום, אַך אבשלום! מיין
 זאָהן! מיין זאָהן! (ו) יואב
 קאם צום קאַניגע אין דען
 פֿאַלאַסט אונד זאַנטע: דוא

בעשאַמסט הייטע אַללע דיינע דיענער, וועלכע דיין לעבען, דאז לעבען דיינער זאָהן.
 גע אונד טאַכטער, אונד דאז לעבען דיינער ווייבער אונד קעכסווייבער הייטע גערעט.
 טעט

ר ש י

דאיימי' לעלמא דאחי: (ה) לאט את פניו. כרוך ית אפוהי כמשפט האבלים. לאט כמו
 וילט פניו באדרתו (מלכים א' י"ט י"ד) הנה היא לוטה נשמלה (שמואל א' כ"ט ו'):
 כי

ב א ו ר

יט (א) מוהי אני, שם הגוף נוסף על הכינוי ונמו ומראהו את הילד (כרוה"ג). בני בני,
 מדרך התפעלויות חזקה להזכיר העלם הנורדס בלבונו כמה פעמים, ודרש מו"ל
 ידוע. (ג) נעצב, נפעל עזר כי הוא פתוח (הרד"ק). (ה) לאט, העטיף פניו כמשפט
 האבלים, וסרטו לט, ודעחנו כמו שמלינו וקאם שאון בעמיד שמת קס בא קאס, והמדקדקי'
 המדעים אמרו כי קס תחת קאס בן בא פה נמשלמו לאט. (ו) הנשח, הורחמו נוש ונח כ"ד
 נפ"י

(ז) לֹא־הִבֵּה אֶת־שִׁנְאִיהָ וְלִשְׁנֹא
 אֶת־אֲהִבֶיהָ כִּי וְהִגִּדְתָּ הַיּוֹם כִּי
 אֵין לָהּ שָׂרִים וְעֲבָדִים כִּי וַיִּדְעֵתִי
 הַיּוֹם כִּי לֹא אֲבִשְׁלוֹם חַי וְכַלְנוּ
 הַיּוֹם מִתִּים כִּי־אִזּוּ יִשָּׂר בְּעֵינֶיהָ:
 (ח) וְעַתָּה קוּם צֵא וּדְבַר עַל־לֵב
 עַבְדֶּיךָ כִּי בִיהוּה נִשְׁבַּעְתִּי כִּי־
 אֵינֶה יוֹצֵא אֶם־יִלִּין אִישׁ אֶתְךָ
 הַיְבִילָה וְרָעָה לָּךְ זֹאת מִכְרֵ־
 הָרָעָה אֲשֶׁר־בָּאָה עֲלֶיךָ מִנְעַרְיָה
 עַד־עַתָּה: (ט) וַיִּקָּם הַמֶּלֶךְ וַיָּשָׁב
 בַּשָּׁעַר וּלְכָל־הָעָם הִגִּידוּ לֵאמֹר
 הִנֵּה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בַּשָּׁעַר
 וַיָּבֵא כָל־הָעָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
 וַיִּשְׂרָאֵל גַּם אִישׁ לֹא־הָלִיו: (י) וַיְהִי
 כִּדְהָעָם גָּדוֹן בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
 לֵאמֹר הַמֶּלֶךְ הִצִּילָנוּ מִכַּף
 אֲזִבְנוּ וְהִוָּא מִלְּטָנוּ מִכַּף

טעם האבען. (ז) (ווער האט
 דחו נאך געהערט?) צו לעג
 בען זיינע פיינדע אונד צו האס
 סען זיינע פריינדע! רוא שיינסט
 הייטע אנצוצייגען: דאס דוא
 קיינע בעפעהלס האבער קיינע
 מיניסטער האבעסט; יא הייט
 טע האבע איך מיך איבערצייגט,
 דאס ווען נור אבשלום לעכטע
 אונד וויר אללע אויך אומגע
 קאממען ווארען, דיר עס דאן
 רעכט געוועזען ווארע. (ח) מא
 בע דיר אלזא אויף, געהע הי
 נויס אונד רעדע דיינען דיע
 נערן פריינדליך צו; דען איך
 שווערע ביים עוויגען, ווען
 דוא ניכט הינויס געהסט, זא
 דארף קיין מענש דיעזע נאכט
 בייא דיר צוכרינגען. דיעזעס
 ווירד דיר מעהר אונהייל ברינג
 גען, אלס אללעס אונגליק
 דאן דיר פאן דיינער יוגענד ביז
 יעטצט בעטראפפען. (ט) דער
 קאניג מאכטע זיך אויף, אונד
 זעטצטע זיך אין דאן טהאר.
 אלס אונטער דעם גאנצן פאל
 קע דיא נאכריכט פערברייטעט
 ווארד, דאס דער קאניג אים
 טהארע זיטצע, ערשען דא
 גאנצע פאלק פאר דעם קאניגע

פלשתים

לו קרי

ישראל אבער וואר געלאהען, יעדער נאך זיינער הימאט. (י) דאן פאלק רעכטעטע אין אללען
 שטעממען מיט איינאנדער, אינדעם עס היעס: דער קאניג האט אונז פאן דער האנד אונז
 זערע פיינדע גערעטמעט, אינד אינו פאן דער אבערגעוואלט דער פלשתים בעפרייעט,
 איצט

ר ש י

(ח) כי אינך יולא. אס אינך יולא: (ט) וישראל גם. אותם שהיו עם אנשלים: (י) כל העם
 גדון. מתווכחים זה עם זה:

ב א ו ר

נפ"י כי נע"ו ונפ"י מסלומים משקליהם זה בזה. (ז) לאתבה, מקור, ודיבר יואב זאת על
 דרך הקריאה הפוסטרופע כלומר מי שחב כואת? לאתובי-שונאיו ולשנוא אוהביו. כי הגדת
 הו, כלומר בזה הדבר שזתה עושה כאלו אתה מגיד לכל שאין לך שרים ועבדים נאמנים
 (הרד"ק). (ז) ודבר על לב עבדיך, כמו וידבר על לב הנערה. כי אינך יוצא, אס אינך
 יוכא. ורעז, פגל עכר מהופך. (י) גדון, נפעל.

יעצט מוסטע ער פֿאַר אבשלום
 אײס דעם לאַנדע פֿליעהען.
 (יז) נון איזט דיעזער אבשלום,
 דען וויר איבער אויז צום רע-
 גענטען איינזעצטען, אין
 דער שלאָט געבליעבען. וואָ-
 רום שווייגט איהר אַלזאָ דאָ-
 פֿאַן, דען קאַניג וויעדער אין
 זיין רײך צוריק צו ברינגען?
 (יח) דער קאַניג דוד שיקטע צו
 צרוק אונד צו אביתר פֿאַלגענ-
 דען אויטראַג: שטעללעט
 דען פֿאַרנעהמען יהודה'ס
 פֿאַלגענדעם פֿאַר: „וואָרום
 „וואָללעט איהר דיא לעטצטען
 „זיין, דען קעניג נאָך זיינעם
 „פֿאַללאַסטע צוריק צו ברינגען
 „דאָ דאָך דער אַנטראַג פֿאַן
 „נאָנין ישראל צום קאַניגע גע-
 „לאַנגט איזט, דאָס ער נאָך זײ-
 „נעם פֿאַללאַסטע קאַממע?—
 „(יג) איהר זייד מיינע אַנפֿער-
 „וואַנדטען, מיין ביין אונד
 „פֿלייש (זיינע בלוטספֿריינדע)

פֿלשהײם ועתה בֵּרַח מִן־הָאָרֶץ
 מֵעַל אַבְשָׁלוֹם: (יז) וְאַבְשָׁלוֹם
 אֲשֶׁר מָשַׁחֵנוּ עָלֵינוּ מִתְּבַלְחָמָה
 וְעַתָּה לָמָּה אַתֶּם מִחְרָשִׁים
 לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ: (יח) וְהַמֶּלֶךְ
 דָּוִד שָׁלַח אֶל־צְדוֹק וְאֶל־אֲבִיתָר
 הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל־זַקְנֵי
 יְהוּדָה לֵאמֹר לָמָּה תִּהְיוּ אַחֲרָיִם
 לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ
 וּדְבַר כָּל־יִשְׂרָאֵל בָּא אֶל־הַמֶּלֶךְ
 אֶל־בֵּיתוֹ: (יג) אַחֵי אַתֶּם עֲצָמִי
 וּבָשָׂרִי אַתֶּם וְלָמָּה תִּהְיוּ אַחֲרָיִם
 לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ: (יד) וְלַעֲמָשָׂא
 תִּמְרוּ הַלֹּא עֲצָמִי וּבָשָׂרִי אַתָּה

כה

כל"ל

„זייד איהר! וואָרום וואָללעט איהר דיא לעטצטען זיין, דען קאַניג צוריק צו ברינגען?
 (יד) צו עמשא שפרעט פֿאַלגענדעם: „ביזט דוא ניכט מיין נאָהער אַנפֿערוואַנדטער?
 גאַטט

ר ש י

(יב) ודבר כל ישראל בא אל המלך. כל זה מדברי שליחותו: (יד) ולעמשא. שהוא שר
 לבא תאמרו הלא בן אחותי אתה:

ב א ו ר

(יב) ודבר כל ישראל, כל זה מדברי שליחותו (רש"י) ונראה דבריו, אף כי אין הנגינה
 מסכמת עמו, כי לפי דבריו הי' ראוי לבוא האמת בלאמר השני. בא אל המלך אל ביתו,
 בא אל המלך שיבא לביתו (א). (יד) תמרו, חסר אל"ף וכן אשר ימרוך למזמה. תחת יואב,
 כי שאל אותו עבור הריגת אבשלום (הרד"ק) (ג).

ה ג ה ו ת

(א) הנכון כדעת בעל הטעמים כי מדבר כל ישראל הוא מאמר מוסגר מאת כותב הספר,
 ואמר כי המלך ידע את הענה היעולה מאת שבטי ישראל כי בא דבר כל ישראל אל בית המלך
 ואנשי ביתו הגידו זאת לו.

(ג) גם מרה לדוד כי דבר יואב אתו קשות.

שמואל ב יט

כה יעשה לי אלהים וכה יסוף
אם לא שר צבא תהיה לפני
כל הימים תחת יואב: (טו) ויט
את לבב כל איש יהודה כאיש
אחד וישלחו אל המלך שוב
אתה וקר עבדיך: (טז) וישב
המלך ויבא עד הירדן ויהודה
בא הגדולה ללכת לקראת
המלך להעביר את המלך את
הירדן: (יז) וימהר שמעי בן גרא
בן הימיני אשר מבחורים וירד
עם איש יהודה לקראת המלך
דוד: (יח) ואלף איש עמו מבנימן
וציבא נער בית שאול וחמישת
עשר בניו ועשרים עבדיו אתו
וצלחו הירדן לפני המלך:
(יט) ועברה העברה לעביר את
בית המלך ולעשות הטוב בעיניו

ושמעי

בעיניו קרי

תרגום אשכנזי קמה

נאמט שטראַע מיך יעמטט
אונד אין דער פֿאלגע, ווען דו
ניכט אויף איממעך בייא מיר
און יואב'ס שטעללע העער.
פֿיהרער זיין ווירסט. (טו) דיע.
זער לענקטע דוא הערצען אל.
לער פֿאַרציגליכען יהודה'ס
וויא איינען מאן, דאס זיא
צום קאניגע הינשיקטען, [אונד
זיהק זמגען ויעמען:] קאממע
זאונדאל דוא, אלס דינע האַפֿע.
לייטע צוריק! (טז) דער קע.
ניג בעגאן אלזא דוא ריקריווע
אונד קאם ביו אן דען ירדן,
יהודה אבער טראַף אין גלגל
איון, אונד האַטטע דוא אב.
זיכט דעם קעניגע ענטגעגען צו
ריזעי, אום דען קעניג איבער
דען ירדן צו זעמטען. (יז) דא
בעאילטע זיך שמעי, זאָהן
גרא'ס דער בנימינטער אויס
בחורים, אונד צאָג מיט דען
פֿאַרציגליכען יהודה'ס דעם
קעניגע דוד ענטגעגען. (יח) מיט
איהם קאמען טויענד מאן אויס
בנימין; אויך ציבא, דער
דיענער דעם הויזעם שאול'ס
מיט זיינען פֿינפֿעהן זאָהנען
אונד צוואַנציג קנעכטען קאם
מיט איהם. זיא קאמען אַי.
בער דען ירדן הינאיבער, בע.
פֿאַר דער קעניג דענועלבען פֿאַסירטע. (יט) עבען פֿוהר דאָ פֿאַהרציג הינאיבער דוא
קאניגליכע פֿאַמיליע איבער צו זעמטען, אונד נאָך זיינעם [דעם קאָניגס] גוט דינקען צו פֿער.
פֿאַה.

ר ש י

(יח) ולחו הירדן. בקעוהו במריסיהון: (יט) ועברה העברה. ספינה המעבר' שעוברים
בה את עבר רומח הנמל:

ב א ו ר

(טו) וכל עבדיך, השרים והפקידים אשר במקדת. (יח) וצלחו הירדן לפני המלך,
ועברו הירדן למזרחו נטרם כל המלך למערבו של ירדן. (יט) ועברה העברה, הספינה
עברה אז. לעביר, להעביר כמו לשמיד מעזניה, ואם לא מהרו שמעי ואנשיו לא הי'
יט 19 בל SAMUEL II.

חרגום אשכנזי

פאהרען, דא ווארף זיך שמעי זאָהן גרא'ס פֿאַר דען קאַניג הוין, אַלס דיעזער אים בעי גרוף וואָר איבער דען ירדן צו זעטצען, (כ) אונד שפראַך צום קאַניג: מיין הערר! רעכנע מיר דאָז פֿערברעכען ניכט אָן, אונד געדענקע ניכט, דאַס דיין קנעכט אַם טאַנע אַלס מיין הַרר קאַניג אַוים ירושלים גע. צאַנען, געפֿרעפֿעלט האַט. מאַגע דער קעניג דאַרויף ניכט מערקען! (כא) דען דיין קנעכט ווייס וואָהל, דאַס איך מיר פֿערגאַנגען האַבע; דאַהער קאַממע איך אַויך, מיינעם קאַניגליכען געביעטהער, פֿאַם גאַנצען הויזע יוֹסֶף'ס אַלס דער ערשטע הייטע ענטגעגען. (כב) אבישי זאָהן צרויה'ס נאַהם דאָז וואָרט, אונד שפראַך: שמעי זאָללטע דאַפֿיר ניכט אומקאַממען, דאַס ער דען גע. זאַלכטען דעם עוויגען געלאַם. טערט האַט? (כג) דור שפראַך: וואַס האַבען וויר, איך אונד איהר קינדער צרויה'ס געמיין, דאַס איהר מיר הייטע היני דערניס אין דען וועג לעגען

שמואל ב יט

ושמעו בן-גורא נפל לפני המלך בעברו בירדן: (כ) ויאמר אל המלך אל-יחשב-לי אדני עון ואל-תזכר את אשר העוה עבדך ביום אשר יצא אדני-המלך מירושלם לשום המלך אל-לבו: (כא) כי ידע עבדך כי אני חטאתי והנה-באתי היום ראשון לכל-בית יסף לרדת לקראת אדני המלך: (כב) ויען אבישי בן-צרויה ויאמר היתחת זאת לא יומת שמעי כי קלל את-משיח יהוה: (כג) ויאמר דוד מה-לי ולכם בני צרויה כי-תהיו-לי היום לשטן היום יומת איש בישראל כי הלוא ידעתו כי היום אני-מלך ער-ישראל: (כד) ויאמר המלך

נקוד על יא

אל

וואָללטע? הייטע זאָללטע יעמאַנד אין ישראל אומגעבראַכט ווערדען? זאָללטע איך הייטע ניכט ערפֿאהרען, דאַס איך וויעדער קאַניג אין ישראל בין? (כד) הירוּף שפראַך דער קאַניג

רשי

(כא) ראשון לכל בית יוסף. כל ישראל חטאו לך ואני יותר מבול והגני באתי לבקש מחילה אם תקבלני בשמים כל ישראל שתקבלם ואם לאו יהיה יראים לשוב אליך עוד: (כג) היום יומת איש. בתמיה כי היום אני מלך עד עכשיו הייתי סבור לא זלזל בני אדם גדול כזה אלא אם כן נפסקה מלכותי מאת המקום והוא אמר לו קלל את דוד אבל עכשיו שהוא מתחרט

באר

בא למורחו של הירדן לפני המלך כי השגינה בנר הלכה לשם להעניר את המלך. בעברו בירדן, כאשר רכה המלך לעבור את הירדן. (כא) לרדת, מהר אשמים לשפת הירדן. לכל בית יוסף, עיקר בני ישראל היו יוסף הבכור, ויעקב עמד ברזל, ולכן נקראו כל ישראל בית יוסף, וכן דכא מ"ל. (כג) היום אני מלך, והימרון היותר גדול שיש למלך לעשות חסד ולחונן

תרגום אשכנזי קמו

ניב צו שמעי: דוא זאללסט
 ניכט שטערבען! דער קאניג
 שוואַר איהם דאָרויף.
 (כה) מפיבשת, זאָהן שאול'ס,
 צאָג אויך הינאָב דעם קאניג
 ענטגעגען; ער האַטטע זיינע
 פֿיסע ניכט געזויבערט זיינע
 אָבערליפּפע ניכט אַבגעפּוזט,
 זיינע קליידער ניכט וואַשען
 לאַססען, פֿאַן דעם טאָגע אָן,
 דאָס דער קאניג ווענגעהען
 מוסטע, ביז אָן דען טאָג,
 דאָס ער וויעדער וואָהלבע.
 האַלטען צוריק קאָם. (כו) אַלס
 ער פֿאַן ירושלים דעם קאניגע
 ענטגעגען קאָם, דאָ פֿראַנטע
 איהן דער קאניג: וואָרום ביזט
 דוא ניכט מיט מיר געגאַנגען
 מפיבשת? (כז) ער ערוויעדער.
 טע: מיין הערר קאניג! מיין
 קנעכט האַט מיך הינטערגאַנג
 גען; דען דיין דיענער שפּראַך:
 „איך ווילל דען עזעל זאַט־
 „טעלן לאַססען, דאָמיט איך
 „דאָרויף רייטען, אונד מיט
 „דעם קאניגע רייזען קאָן, ווילל

אַל-שמעי לא תמות וישבע לו
 המלך: (כה) ומפיבשת בן-שאול
 ירד לקראת המלך ולא-עשה
 רגליו ולא-עשה שפמו ואת-
 בגדיו לא כבס למן-היום לכת
 המלך עד-היום אשר-בא
 בשקום: (כו) ויהי כי-בא ירושלם
 לקראת המלך ויאמר לו המלך
 למה לא-הלכת עמי מפיבשת:
 (כז) ויאמר אדני המלך עבדי
 רמני כי-אמר עבדך אחבשה-
 לי התמור וארכב עליה ואלך
 את-המלך כי פסח עבדך:
 (כח) וירגל בעבדך אל-אדני
 המלך ואדני המלך כמלאך
 האלהים ועשה הטוב בעיניך:

„דיין דיענער לאָהם איזט.“ (כה) אַלליין ער פֿערליימדעטע דייען דינער ביא מיינעם העררן
 קאניגע: מיין הערר קאניג האַט אַבער איינזיכט, וויא איין ענגעל גאַטטעס, טהוע אַלזאָ וואָס

דיר

ר ש י

ידעתי כי מלך אני: (כח) ולא עשה רגלו. לשון תקון הוא העברת שער שבין הרגלי: שפמו
 גרנון בלעז: (כו) למה לא הלכת עמי. ללאת מירושלים כשינאמי: (כז) כי פסח עבדך.
 ואני

ב א ו ר

ולחונן בן מות ולמלט נפשו מחרה. (כח) ולא עשה רגליו, כינמות (מ"ח א') הניחה הגמרא
 ראה שעשייה לשון העברה הוא, ורש"י פירש פה העברת שער שבין הרגלים, ר"ל בית הערוה,
 והניח ראי' מדף ק"ג סס ע"א, ואם פירש רש"י ג"כ לא הסיר זקן התחתון, וי"ת ולא שטף
 רגליו, ותרגומו כולל כל הפירושים. ולא עשה שפמו, ולא גלח זקן שעל השפה העליונה.
 (כו) כי בא ירושלים, הוכרחנו לומר שכל מירושלים ומסר אות השימוש מ"ס, כי לא נוכל
 לומר שכל לירושלים, יען כי אירי בן נזמר דבר ברזלי הגלעדי, אשר ה' עוד בעבר הירדן
 מוצה. עבדי רמני, כי הוא נעלמו הלך לקראתך והניחני בביתי. עליה, איתן היתה, וממור
 כולל זכר ונקבה (הרד"ק). (כח) וירגל, ענין רכילות, וגימ"ל וק"ף מתדמות הסברה.

אגשי

הרגום אשכנזי

דיר געשעללט. (כט) בעשטאנדי
דאך מיין גאנצעם פאטערליכ
לעס הייז בלאס אויס לייטען,
דיא אים מיינען העררו קאניג
דען טאד פערשילרעט האבען;
דוא אבער נאכהאסט דיינען
דינען-אונטער-דיינע טישנע-
נאמען אייף. וואס האבע איך
נאך פיר איין רעכט? יא קאן
איך מיך נאך בעקלאנען גענען
דען קאניג? (ל) דער קאניג
ענטגעננעטע איהם: צו וואס
פער-שווענדעסט דוא דיינע
ווארסע? איך האבע שאן דען
אויסשפירן געטהאן, דאס
דוא אונד ציבא דאן גרונד-
שטיק אונטער אייך טהיי-
לען זאללט. (לא) מפיכטה
פערזעטערעס קאנינע-
ער אללעס היננעהמען, נאכ-
דעם מיין הערר קאניג
וואהלבעהאלטען נאך הייז
קעממט. (לב) דער גלעדוטע
ברזלי קאם פאן רגלים הע-
רצב מיט דעם פארהאבען,
מיט דעם קאניג איבער דען
ירדן צו זעטצען, אום איהן
[פיינליך] הינאיבער צו בע-
גלייטען. (לג) ברזלי וואר

שמואל ב יט

(כט) כִּי לֹא הָיָה כָּל-בֵּית אָבִי כִּי
אִם-אֲנָשֵׁי-מוֹת לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ
וְהַשֵּׁת אֶת-עַבְדָּךְ בְּאֹכְלֵי שְׁלֹחֶנְךָ
וּמֵה-יֵשְׁרָי עוֹד צְדָקָה וְלוֹעֵק
עוֹד אֶל-הַמֶּלֶךְ: (ל) וַיֹּאמֶר לוֹ
הַמֶּלֶךְ לָמָּה תְדַבֵּר עוֹד דְּבָרֶיךָ
אֲמַרְתִּי אַתָּה וְצִיבָא תַחֲלִקוּ
אֶת-הַשָּׂדֶה: (לא) וַיֹּאמֶר מְפִיבִשֶׁת
אֶל-הַמֶּלֶךְ גַּם אֶת-הַכֹּל יִקַּח
בְּיַחַד אֲשֶׁר-בָּא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ
בְּשָׁלוֹם אֶל-בֵּיתוֹ: (לב) וּבְרֹזְלֵי
הַגִּלְעָדִי יִרְדוּ מִרְגְּלִים וַיַּעֲבֵר אֶת-
הַמֶּלֶךְ הִירְדֹן לְשַׁלְחוֹ אֶת-בִּירְדֹן:
(לג) וּבְרֹזְלֵי זָקֵן מְאֹד בֶּן-שְׁמֹנִים
שָׁנָה וְהוּא כֹלְכָר אֶת-הַמֶּלֶךְ
בְּשִׁיבְתוֹ בְּמַחְנֵים כִּי-אִישׁ גְּדוֹל
הוּא מְאֹד: (לד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-

הירדן קני ברזלי

זעה אלט ער האטטע נעהמליך אכטציג יאחרע. אלס דער קעניג אין מחנים זיך פער-
וויילט געפאלענע ער דען קעניג, דען ער וואר איין זעהר רייכער מאן. (לד) דער קעניג
שפראך

ר ש י

ואיני יכול לילך צנגלי: (לב) ללחמו. ללוחמו: (לג) בני איש גדול הוא. בעושר: (לה) כמה
ימי

ב א ו ר

(כט) אנשי מות, בשביל הרדיפות שדך שזול אז דוד (הכלב"ג). עוד צדקה, אל המלך מושך גם
על זה. אל המלך, כל המלך. (ל) אמרתי, ככר יבא מפי לזח מנזה לניבא, וכל אוכל להניחי
ריקס (מדברי הרי"ג). השרה, כלל כל הנזלה (הרד"ק). (לב) לשלחי, לעשית לו כבוד
שלוזו חת הירדן. (לג) בשיבו, הנכון פהר"ק שרשו יש וזכר פ"ה מן השם כמו שזמר
מן

ש מ ו א ל ב י ט

בְּרֹזְלֵי אֶתְּהָ עֵבֶר אֲתִי וְכִלְכְּלֵתִי
 אֶתְּהָ עַמְדֵי בִירוּשָׁלַם: (ל) וַיֹּאמֶר
 בְּרֹזְלֵי אֶל־הַמֶּלֶךְ כַּמָּה יָמֵי שְׁנֵי
 חַיֵּי כִי־אֵעֲלֶה אֶת־הַמֶּלֶךְ
 יְרוּשָׁלַם: (לו) בֶּן־שָׁמְנִים שָׁנָה
 אֲנִכִי הַיּוֹם הָאֲדַע וּבֵין־טוֹב לְרַע
 אִם־יִטְעַם עֲבָדְךָ אֶת־אֲשֶׁר אֲכַל
 וְאֶת־אֲשֶׁר אֲשַׁתָּה אִם־אֲשַׁמַּע
 עוֹד בְּקוֹל שָׂרִים וְשָׂרוֹת וְלָמָּה
 יִהְיֶה עֲבָדְךָ עוֹד לְמִשְׁאָא אֶל־אֲדֹנָי
 הַמֶּלֶךְ: (לז) כַּמַּעַט יַעֲבֹר עֲבָדְךָ
 אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶת־הַמֶּלֶךְ וְלָמָּה
 יִגְמַלְנִי הַמֶּלֶךְ הַגְּמוּלָה הַזֹּאת:
 (לח) יֵשְׁבֶנָּא עֲבָדְךָ וְאָמַת בְּעִירִי
 עִם קָבֵר אָבִי וְאָמִי וְהִנֵּהוּ עֲבָדְךָ
 כַּמָּהֶם יַעֲבֹר עִם־אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ
 וְעִשְׂה־לּוֹ אֶת אֲשֶׁר־טוֹב בְּעֵינַיִךָ:
 (לט) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲתִי יַעֲבֹר

תרגום אישפנזי קמז

שפראך נון צו ברזלי: הוא זעט
 צעסט מיט מיר איבער דע
 ירדן; — איך ווערדע דך בייא
 מיר אין ירושלים פֿערפֿלעגו.
 (לה) ברזלי ענטגענעטע דעם
 קעניגע וויא לאנגע ווירד דיא
 דויער מיינעם לעבענס דען נאך
 זיין, דאס איך מיט דעם קעני
 גיגע נאך ירושלים הינוף ציע.
 הען זאללטע? (לו) איך בין היי
 טע איין מאן פֿאן אַכטציג יאה.
 רען. ווערדע איך נאך גוטעס
 פֿאן שלעכטעס צו אונטערשיי.
 דען וויססען? ווירד דיין קנעכט
 נאך פֿאן דעם, וואס איך עס.
 סען אונד טרינקען זאלל גע.
 שמאק וואהרנעהמען? ווער.
 דע איך פֿיר דיא שטיממע דער
 זענגער אונד זענגערינגען נאך
 געהער האבען? וואצו זאלל
 אלזא דיין קנעכט מיינעם קעני
 גיגליען געביעהער נאך צור
 לאסט פֿאללען? (לז) קוים ווירד
 דיין קנעכט מיט דעם קעניגע
 איבער דען ירדן זעטצען קעני
 גען. וואצו זאללטע מיר דער
 קעניג דיעזע וואהלטהאט ער.
 צייגען? (לה) ערלויבע, דאס
 דיין קנעכט צוריק געהע אונד

איך אים גראַבע מיינעם פֿאַטערס אונד מיינער מוטטער אין מיינער וואַהנשט אַדט
 שטערבע. היער דיין קנעכט כמהם מעגע מיט מיינעם העררן קעניג הינאיבער זעטצען. איהם
 טהוע, וואס דיר גוט דינקט, (לט) דער קעניג פֿערזעטצעט: יא כמהם זאלל מיט מיר ציע.

דאן

ר ש י

ימי שני חיי, אשר יש לי לחיות כי אעל וגו' הלא מעט הם ומה הנייה יש לי בכלכולך:
 (לו) האדע בין טוב לרע. בין מאכל טוב למאכל רע ואמרו מ"ל שטוף צומה היה לפיכך
 קפלה עליו זקנה: (לז) כמעט יעבר עבדך. הלוייה מועטה יעבור עבדך ללוחך אחר שתעבור
 אף הירדן: הגמולה הזאת, שאינה טובה לי: (לח) עבדך כמהם. בנו היה:

ב א ו ר

מן המקור שנת, ומלאנו כן ושנתי צניח ה' לאורך ימים, 'חמה ישנתי, וכן אס שוב חשבו בארץ
 הזאת (ירמי' מ"ב י') חמה ישוב, וכן צפעל רד. (לז) כמעט, כלומר הן קשה לי לעבור אף
 הירדן ואיך אעלה לירושלים. (לה) כמהם, בן ברזלי הי'.

הען, איך ווערדע איהם טהון, וואס דיר געפעללט, איבער-הויפט אללעס וואס דוא ווינט-שעסט מוס מיינע זארגע ויין דיר צו לייסטען. (מ) דאזאנאנצע פאלק זעטצטע איבער דען ירון, אלס דער קעניג איבער-געזעצט האטטע. דער קעניג קיסטע דען ברזלי, זענגע-טע איהן, אונד דיעוער גינג נאך זיינער היימאט צוריק. (מא) דער קעניג צאג נאך גלגל היינעבער, וואהין כמהם איהן בעגלייטעטע. דאזאנאנצע פאלק יהודה'ס האטטע דען קעניג היינעבער געפיהרט. בייא איר-נען וואר אויך איין גראסער טהייל דעם פאלקעם ישראל. (מב) אללע פארנעהמען פאן ישראל קאמענצום קעניגע אונד זאגטען צו איהם: ווארום הא-בען דך אונזערע כרידער, דיא פארנעהמען פאן יהודה הינט-וועגנעשטאהלען, אונד הא-בען דען קעניג, זיינע פאמיליע אונד אללע האפלייטע דוד'ס מיט איהם היינעבער געפיהרט? (מג) דיא גאנצע מאנשאפט יהודה'ס אנטווארטעטע דער מאנשאפט ישראל'ס: ווייל דער קעניג מיר פערוואנדט איזט. ווארום פערדריסט דך דיעוע זאכע? האבען וויר פאן דעם קעניגס אייגענטהומע געגעססען? אדער האט ער אונד זאכט

כמהם ואני אעשה לו את הטוב בעיניך וכל אשר תבחר עלי אעשה לך: (מ) ויעבר כל העם את הירדן והמלך עבר וישק המלך לברזלי ויברכהו וישב למקמו: (מא) ויעבר המלך הגלגלה וכמהן עבר עמו וכל עם יהודה ויעבירו את המלך וגם חצי עם ישראל: (מב) והנה כל איש ישראל באים אל המלך ויאמרו אל המלך מדוע גנבוך אחינו איש יהודה ויעברו את המלך ואת ביתו את הירדן וכל אנשי דוד עמו: (מג) ויען כל איש יהודה על איש ישראל כי קרוב המלך אלי ולמה זה חרה לך על הדבר הזה האכול אכלנו מן המלך אבנשאת

העבירו קרי
נשא
מאנשאפט ישראל'ס: ווייל דער קעניג מיר פערוואנדט איזט. ווארום פערדריסט דך דיעוע זאכע? האבען וויר פאן דעם קעניגס אייגענטהומע געגעססען? אדער האט ער אונד זאכט

ר ש י

(מג) כי קרוב המלך אלי. משנתי הוא: אם נשאת. כמו משאת (בראשית מ"ג ל"ד) פרט מבית המלך:

עשר

ב א ו ר

(לט) עלי אעשה לך, כמו עלי לעשות לך ובא פעל מחלט תחת המקור. (מא) חצי עם, חלק גדול מישראל, כי אח"כ באו כל ישראל למלך לריב על אשר העבירוהו אנשי יהודה לבתלי תגיד להם, ולא היו אלא אותם שחנו בין בני יהודה בנכחו ואלה חלק איש מבנימין (מרד"ק). (מג) כי קרוב המלך אלי, משנתי הוא. אם נשאת נשוא לנו, במשאות מאת שלמנו. עשר

שמואל ב יט כ

נשא לנו: (מד) ויען איש ישראל את איש יהודה ויאמר עשר ידות לי במלך וגם בדוד אני ממך ומדוע הקלתני ולא היה דברי ראשון לי להשיב את מלכי ויקש דבר איש יהודה מדבר איש ישראל:

כ (א) ושם נקרא איש בליעל ושמו שבע בן בכרי איש ימיני ויתקע בשופר ויאמר אין לנו חלק בדוד ולא נחלה לנו בבן ישי איש לאהלו ישראל: (ג) ויעל כל איש ישראל מאחרי

דוד

חרגום אשכנזי קמח

ואנסט שפיוען פערעהרט? (מד) דיא מעננער ישראל'ס גאבען דען מעננערן יהודה'ס פאלגענדע אנטווארט: איך האבע אן יעדעס קעניגע צעהן אנטהיילע, אויך אן דוד הא. בע איך מעהר רעכט אלס רוא ווארום אכטעסט דוא מיך זא גערינגע? וואר עם ניכט צו ערשט מיין אנטראג דען קעניג מיר צוריק צו ברינגען? דער אויסדרוק דעם העררנשטאנדיג דעם פאן יהודה וואר הערטער אלס דיא שפראכע, דערען זיך דער העררנשטאנדיג פאן ישראל בערענטע.

כ (א) צופעלליג פאנר זיך דא. זעלבסט איין ניעדער. טרעכטיגער מענש, נאמעס שבע, זאהן בכרי'ס, איין בנימיניטער. דיעזר שטיעס דאן אין דיא פאזוינע, אונד שפראך

וויר האבען קיינען טהייל אן דוד, קיין אייגענטום אן ישי'ס זאהן! ישראל! יעדער רייווע נאך ווינער היימצטה! (ג) דיא גאנצע מאננשאפט ישראל'ס צאג פאן דוד אב, אונד פאלגט טע

ר ש י

(מד) עשר ידות לי במלך. שאנו עשרה שנים: וגם בדוד אף על פי שהוא קרוב לכם אני משך בו יותר ממך שאני עשר ידות ומדוע הקלוחני להיות אחי קודם וכי לא היה דברי ראשון להשיב את מלכי וקודם לכן בא דבריו אליו להשיבו כמו שכחוב למעלה ודבר כל ישראל בא אל המלך: ויקש דבר איש יהודה. לשון התקוששו (לפניה ב' א') נראה והוא דבר איש יהודה שהראוס איגרת שלח להם דוד למה תהיו אחרונים להשיב את המלך וגו' כך מפרש באגדה. ויש לפרש ויקש לשון קושי וחזק וכן מירגס וונחן וחקיק: כ (א) ושם נקרא. נודמן לשון הקדיש קראויו (לפניה א' ז') ויקרא אנש'ס לכל בני המלך (שמואל)

באור

(מד) עשר ידות, יתכן שהרבה מבני בנימין נטו מיד אחרי דוד ונשארו רק עשרה שנים לאבסלוס, א"כ להם ככל מלך עשר ידות, ואפשר שדבר זה ע"ד גוזמא בלי לחשוב על מנין מכוון. וגם בדוד, האף שהוא שארץ וקרובך. אני טוב ממך, אני טוב ממך, ואפשר אני נוסף לכינוי לי, ושיעורו וגם בדוד עשר ידות לי (אני) ממך. לי להשיב את מלכי, שיעורו להשיב מלכי לי, ויתכן שאנשי יהודה החגאו שמושב המלך בנחלתם, וע"ז הולכים דבריהם כי קרוב המלך אלי, (וגם הרלב"ג רמז על זה), וע"ז השיבו בני ישראל שהיו דברי להשיב מלכי לי בנחלתי. ויקש, דברו לישראל קשות, והמלך שחק להם ולא מיחה בהם, לכן התקלפו בני והלכו אחרי שבע בן בכרי.

כ (א) ושם נקרא, תי' וחמן אחרע.

דוד אחרי שבע בן בכרי ואיש
 יהודה דבקו במלכם מן הירדן
 ועד ירושלים: (ג) ויבא דוד אל
 ביתו ירושלים ויקח המלך את
 עשר נשים ופגשים אשר הניה
 לשמר הבית ויהנם בית
 משמרת ויכלכלם ואליהם לא
 בא וקהיינה צרות עד יום מתן
 אלמנות היות: (ד) ויאמר המלך
 אל עמשא הזעק לי את איש
 יהודה שלשת ימים ואתה פה
 עמד: (ה) וילך עמשא להזעיק
 את יהודה ויחר מן המועד
 אשר יעדו: (ו) ויאמר דוד אל
 אביושי ענה ירע לנו שבע בן
 בכרי מן אבשלום אתה קח את
 עבדי אדניך ורדף אחריו פן

טע דעם שכע זאָהן בכרו'ס,
 דוא כיאנשאַפֿט יהודה'ס
 זבער הינג אָן איהרעם קעניגע
 פֿאָם ירדן בוז גען ירושלים.
 (ג) דוד געלאַנגטע אין ווינען
 פֿאללאַסט צו ירושלים אָן.
 דער קעניג נאָהם דאָ צעהן
 קעכסווייבער, וועלכע ער צו
 ריק געלאַססען האַטטע, דען
 פֿאללאַסט צו בעוואַכען, גאָב
 זיא אין איין פֿערוואַהרונגסוויז,
 פֿערפֿלעגטע זיא דאָזעלכסט,
 אונד קאָם צו איהנען ניכט
 מעהר. זיא בליעבען אַלואַ בוז
 צו איהרעם שטערבעטאָגע
 אַלס וויטווען, דערען גאָטטע
 נאָך לעבט, איינגעשלאַססען.
 (ד) דער קעניג שפּראַך צו
 עמשא: פֿערוואַמלע מיר
 וועהרענד דרייאַ טאָגע דאָ
 מאַנשאַפֿט יהודה'ס, אונד
 דוא זעלכסט שטעללע דיר
 היער איין. (ה) ענישאַ גינג,
 יהודה צו פֿערוואַמעלן, אונד
 פֿערשפּאַטטע זיך פֿאָן דער
 צייט, דאָ דוד איהם בעי.
 שטימט האַטטע. (ו) דאָ
 שפּראַך דוד צו אביושי: איצט

מציא ויחר קני
 קאן אונז שכע, זאָהן בכרו'ס,
 קריענסקנעכטע דיינעס פֿעלדהערן,
 אונד זעטצע איהם נאָך, דאָמיט ער ניכט פֿעכטע
 שטער.

שעד ליכער ווערדען אַלס אבשלום. נים אַלואַ דאָ
 ר ש י

(שמואל ב' י"ג כ"ג) לשון זימון: (ד) הזעק לין את איש יהודה. שיהו כאן עד שלשה
 ימים: ואתה פה עמוד. לסוף שלשת ימים הוי זהיר להיות עומד כאן לפני כי חסן היה
 לרדוף אחרי שבע בן בכרי: (ה) ויחר מן המועד. אשנמינהו לרצון דפתחו במסכת כדאיתא
 בסנהדרין: (ו) אתה קח את עבדי אדוניך. אצרי אשר אימר עמשא צר הכנף ולא הביא את לנא
 יהודה קח אתה מן הנמלאים סביבי ורדוף אחריו: והליל עינונו. והליל עלמנ לעינונו והרי זה מקרא

ב א ו ר

(ב) ועד ירושלים, כן מירושלים הנגבה עד באר שבע אין חידוש שבקו בדוד, אולם גם מהירדן
 עד ירושלים דבקו בו. (ג) אלמנות חיות, ת"י ומתקריין ארמלן דבעליהן קים, וכן הסניס
 הרד"ק, ונראה שגא שם המקרה תחת שם תואר, וכאוי להיות אלמנות חיות, ומקושר הישב
 לפעל ותהיינה, שמושך גם על אלמנות חיות. (ד) ואתה פה עמוד, אחר שלשת ימים תבוא
 גם אתה ועמוד לפני. (ה) ויחר, קל מן אחר ונעלם האל"ף, כמו ולעמשא תמרו. (ו) אדוניך,

ש מ ו א ל ב כ

מָצָא לוֹ עָרִים בְּצָרוֹת וְהִצִּיל
עֵינָיו: (ז) וַיֵּצֵאוּ אַחֲרָיו אֲנָשֵׁי יוֹאֵב
וְהִכְרַתִּי וְהִפְלַתִּי וְכָל־הַגְּבָרִים
וַיֵּצֵאוּ מִירוּשָׁלַם לְרֹדֵף אַחֲרָי
שִׁבְעַ בְּן־בְּכָרִי: (ח) הֵם עִם־הָאֶבֶן
הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן וְעַמְשָׁא
בָּא לְפָנֵיהֶם וַיּוֹאֵב הַגּוֹר וּמְדוֹ
לְבָשׁוּ וְעָלוּ חַגּוֹר חָרָב מְצַמֶּדֶת
עַל־מַחְנָיו בְּחַעֲרָה וְהוּא יֵצֵא
וְחָפֵז: (ט) וַיֹּאמֶר יוֹאֵב לְעַמְשָׁא
הַשְׁלוֹם אִתָּה אָחִי וְהַחֲזוּ יַד־יָמִין
יּוֹאֵב בְּזִקֹן עַמְשָׁא לְנִשְׁקָדָו:
(י) וְעַמְשָׁא לֹא־נִשְׁמַר בְּחַרְבוֹ אֲשֶׁר
בְּיַד־יוֹאֵב וַיִּכְהוּ בָּהּ אֶל־הַחֲמֵשׁ
וַיִּשְׁפֹּךְ מֵעִיו אֲרָצָה וְלֹא־שָׁנְהָ לּוֹ
וַיָּמָת וַיּוֹאֵב נֹאבִישֵׁי אָחִיו רֹדֵף

ועליו קרי אחרי

תרגום אשכנזי קמט

שטערטע פֿינדע, אונד זיך
ניכט אונזערעם אויגע ענטזיע.
הע . (ז) עם ריקטען דיא מאַנע.
שאַפֿט יואב'ס, דער כרתי
אונד דער פלתי אונד אללע
העלדען אינטער זיינער אַנפֿיה.
רונג אויס, אונד בראַכען אויס
ירושלים אויף, אים דען שבע
זאָהן בכר'ים צו פֿערפֿאַלגען .
(ח) אלס זיא צום גראַסען
שטיינע קאַמען, דער בייא
גבעון אויט, קאַם עמשא צו
איהנען . יואב האַטטע זיינע
געוועהנליכע קליידונג אָן, אונד
איבער אללעם איין שווערדט
אַן זיינען לענדן אַנגעשנאַללט
וועלכעס אין דער שיינע זאָ
געשטעקט וואַר, דאַס עם,
אלס ער הערפֿאַרטראַט, הע
רויס פֿאַללען מוכטע . (ט) יואב
פֿראַגטע דען עמשא: קאַמטסט
דוא אין פֿרויערליכער אַבו־כֿט,
מיין ברודער? היערבייא ער
גריעף יואב'ס רעכטע האַנד
דען עמשא אַם באַרטע, איהן
צו קיססען . (י) עמשא נאַהם
זיך פֿאַר דעם שווערדטע אין

דער האַנד יואב'ס ניכט אין אַכֿט . דיעזער שטיעם עם איהם אין דיא ווייכע, דאַס
דעססען איינגעוויידע צור ערדע הערויספֿיעלען, אַהנע דאַס ער דען שטאַם וויעדערעהאַלטע,
אונד עמשא שטאַרב . יואב זעטצטע מיט זיינעם ברודער אבישי דעם שבע זאָהן בכר'ים

נאך

ר ש י

קלר: (ח) מזומדת על מחניו . סמוכה מאוד לגופו לרוחב מחניו שלא כדרך חוגרי חרב כדי
שתהא נוחה ליסול ולא ילטרך להוביט' מתער' והוא ילא כנגד עמשא: ומפול . הזרכ מתערה
לפי

ב א ו ר

יואב ער לכא . מצא , עבר חמורת עתיד . עינינו, כמו מעינינו (הרי"ג) וי"ת ויעיק לנא ונראה
שדעתו שהפיל כמו והליר, והלמ"ד במקום רי"ש כמו מזלות ומזרות . (ח) עם האבן הגדולה,
אלל האבן הגדולה, וחולי היא האבן האול . מדו לבושו, ענין כסול כמו אדמת עפר (הלכ"ג) .
מצומדה, השיעור ועליו חגור חרב על מחניו מזומדת בתערה . (ט) השלום אהה, לא שאל
חמו על שלום בריאותו, כי אז הי' לו לומר השלום לך, רק שאל אוחו, הכאת לנו במתשנה
לשלום לנו? והחזו, כמו ומאחו . (י) בחרב, מן הקרב .

עליו

ש מ ו א ל ב כ

(טו) וַיָּבֹאוּ וַיִּצְרוּ עָלָיו בְּאֶבְלֵה בַּיִת
הַמַּעֲכָה וַיִּשְׁפְּכוּ סִלְלֵה אֶרֶץ הָעִיר
וַתַּעֲמֹד בַּחֹל וְכָל־הָעַם אֲשֶׁר אֶת־
יּוֹאֵב מִשְׁחִיתָם לְהַפִּיל הַחֹמָה:
(טז) וַתִּקְרָא אִשָּׁה חֲכָמָה מִן־הָעִיר
שָׁמְעוּ שָׁמְעוּ אָמְרוּ נָא אֶל־יּוֹאֵב
קִרְב עַד־הַנָּה וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ:
(יז) וַיִּקְרַב אֵלֶיָּה וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
הָאֵתָּה יּוֹאֵב וַיֹּאמֶר אָנֹכִי וַתֹּאמֶר
לֹא שָׁמַע דְּבָרֵי אֲמָרְךָ וַיֹּאמֶר
שָׁמַע אָנֹכִי: (יח) וַתֹּאמֶר לֵאמֹר
דַּבֵּר יַדְּבָרוּ בְּרֵאשֹׁנָה לֵאמֹר
שְׂאוֹר יִשְׂאֲלוּ בְּאֶבֶל וְכֵן הַתָּמוּ:

אנכי

תרגום אשכנזי קנ

טען איהם נאך. (טו) זיא קאמען
אונד בעלאגערטען דען אויפֿ.
וויעגלער אין אבלה בית מעכה,
אונד ווארפען איינען וואלל
אום דיא שטאדט, זאך דאס
ער אין דען אייסערן פֿען
סטונגסווערקען שטאנד, אונד
אללעס פֿאלק, דאז מיט יואב
היעלט, ווארען אים צערשטיג.
רען בעגריפֿען, דיא מויער
איינצושטירצען. (טז) דא ריעף
איינע קלוגע פֿרויא פֿאן דער
שטאדט העראב: הארט!
הארט! זאגעט דאך דעם
יואב: „נעהערע דיך ביז העיע.
הער, דאס איך מיט דיר רע.
דע!“ (יז) ער נעהערטע זיך
איהר, אונד דיא פֿרויא פֿראג.
טע: ביזט דוא יואב? ער אנט.
ווארטעטע: איך בין עס! זיא
שפראך צו איהם: זאך הארע
דיא ווארטע דיינער מאגד.

ער ערוועדערטע: איך הארע. (יח) זיא שפראך, וויא פֿאלגט: גלייך אפֿאנגס אונד
טעררעדעטע מאן זיך צו אבל פֿאלגענדערמאסען: מאן ווירד דאך צו ערשט
אויפֿפֿאדערן (זיך לֹא ערגעבען), וועלכען ענטשלוס זיא פֿאללעגנדס געפֿאסט
האט=

ר ש י

(טו) ותעמוד בחל. ואקיסו משרין. ויש סוחריו ותעמוד בחל לשן חיל וחומה (איכה ב' ח')
הפילו החומה היריבונ' ונתחזקה לעמוד על ידי הפנימית: (יז) החמה יואב. שנאמר נך יואב
בשנת תחכמוני (לקמן ב'ג ח'): (יח) דבר ידברו בראשונה לאמר. היה לך לדבר לשלום בראשונ'
אם שלום יענוך ויפתחו לך לא היה לך להלחם עליהם: שאול ישאלו בחבל. אם שאלו בני
חילך בשלום העיר הזאת ששמה חבל: וכן התמו. מיד היו בני העיר משלימי' עמכם:

אנכי

ב א ו ר

עם בית ברה (בשופטים ז' כ"ד). (טו) בחל, הכוונת לפני הצבא, והוא כמו חומה חילויה,
כי גבוה הוא מאשר המקום חולה לו, וכן חל וחומה יחדו אמללו. והלכיים על העיר שפכו סוללה
לפנים מסוללה לקרב אחת לאחת לחומה להשחית ולהפיל החומה. (טז) עד הגנה, למען יוכל
לשמוע דברי. (יח) דבר ידברו בראשונה, לדעתנו מוסב בחבל גם למעלה, ושיעורו דבר ידברו
בראשונה בחבל לאומר שאל ישאלו בחבל וכן התמו, והכוונה, אנשי חבל ידברו וא"ו. אם יבא
יואב להשחית העיר הלא אז ישאלו אנשי דוד בחבל שישחיתו יפתחו שעריה לעבדי דוד! והעלה
הזאת התייעלו תמים כולם בלב אחד, כי מחשבתם היתה בבוא העת ההיא שישלימו עם עבדי

(יט) אָנְכִי שְׁלֹמִי אֲמוּנֵי יִשְׂרָאֵל
 אַתָּה מִבְּקֵשׁ לְהַמִּית עִיר וְאִם
 בְּיִשְׂרָאֵל לְמָה תִּבְלַע נְהַלְתִּי יְהוָה:
 (כ) וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמֶר חֲלִילָה
 חֲלִילָה לִי אִם-אֲבַלַע וְאִם-
 אֲשַׁחֲיִית: (כא) לֹא-כֵן הַדָּבָר כִּי
 אִישׁ מֵהָר אֲפָרַיִם שִׁבַע בֶּן-בְּכָרִי
 שָׁמוֹ נָשָׂא יָדוֹ בַּמֶּלֶךְ בְּדוֹד הַגּוֹר-
 אֲתוֹ לְבַדּוֹ וְאֶרְכָּה מֵעַל הָעִיר
 וְתֹאמַר הַאִשָּׁה אֶל-יוֹאָב הִנֵּה
 רֹאשׁוֹ מִשְׁלָךְ אֵלַיךְ בְּעַד הַהוֹמָה:
 (כב) וְחָבוּא הָאִשָּׁה אֶל-כָּל-הָעָם
 בְּחִכְמָתָהּ וַיִּכְרַתוּ אֶת-רֹאשׁ שִׁבַע
 בֶּן-בְּכָרִי וַיִּשְׁלְכוּ אֵל-יוֹאָב וַיִּתְקַע
 בַּשֹּׁפָר וַיִּפְצוּ מֵעַל-הָעִיר אִישׁ

הַאֲטָטְעוּ. (יט) אִיךְ בִּין אִינַע
 דַּעַר פְּרִיעַדוֹאֲמַסְטַעַן אִינַד
 טרִיִּיאַנְעוֹינְטַעסְטַעַן שְׁטַעַרְטַע
 יִשְׂרָאֵל'ס. קַאנְנַסְט דוּא אִינַע
 פֶּאָר צִיגְלִי 5 ע שְׁטאַדְט אִין
 יִשְׂרָאֵל צַעַר שְׁטַעַרְעַן וּוְאַלְלַעַן?
 וַיִּאָרוּם רִיכְטַעסְט דוּא אִיין בַּע-
 זִיטְצַתְהוּם דַּעַס עוּוִיגַעַן צו
 גְרוֹנְדַע? (כ) יוֹאָב גַּאָב צוֹר
 אַנטוּוֹאָרְט: פֶּעַרן, פֶּעַרן זִיִּיא
 פֶּאָן מִיר, צַעַר שְׁטַעַרְעַן, אָדַעַר
 צו גְרוֹנְדַע רִיכְטַעַן צו וּוְאַלְלַעַן!
 (כא) נִיין! זָא אִיזְט דִּיא זַאכַע
 נִיכְט בַּעשְׂאֲפֶעַן; זְאָנְרַעַרן
 אִיין מַאָן אִוִּיס דַּעַס בַּעַרְנַע
 אַפְרַיִם, נַאֲמַעַנְס שְׁבַע זְאָהָן
 בְּכָרִי'ס, עַמְפֶּאָרְט זִיךְ ווִידַעַר
 דַּעַן קַענִיג־דוֹד. דִּיעוּעַן אַלְלִיין
 גַּעבְט הַעֲרוּיִס, אִינַד אִיךְ צִיעִי.
 הַע פֶּאָן דַּעַר שְׁטאַדְט אָב. דַּא
 פֶּעַרְוַעטְצַטַע דִּיא פֶּרוּיִא דַּעַם
 יוֹאָב: זִיעַהַע! זִיין הִיפְט ווִירַד
 דִּיר אִיכַעַר דִּיא מוּיעַר הִינַאֲ-
 בַּעַר צוּגַעוּוֹאָרְפֶּעַן. (כב) דִּיא
 פֶּרוּיִא בַּעוּוֹאָג דוֹרְךְ אִוְהַרַע
 קְלוֹנְהִיִּיס דַּאָן נַאנְצַע פֶּאָלְק,

דַּאָס זִיא דַּעַם שְׁבַע זְאָהָן בְּכָרִי'ס דַּעַן קַאָפֶּף אַבְהִיעַבְנַע,
 אִינַד אִיִּהֶן דַּעַם יוֹאָב אִיכַעַר דִּיא מוּיעַר צו. וּוְאָרְפֶּעַן. דִּיעוּעַר שְׁטִיעַס אִין דִּיא פֶּאָוִוִּינַע,
 אִינַד זִיא צַעַר שְׁטַרִיעַטַעַן זִיךְ פֶּאָן דַּעַר שְׁטאַדְט הַיַּנּוּעַג יַעַדַּעַר נַאךְ זִינַעַר הַיִּמַּאטָה.

יואב

ר ש י

(יט) אָנְכִי שְׁלֹמִי אֲמוּנֵי יִשְׂרָאֵל. אִנִּי מְבַנֵּי הַעִיר שְׁלֹמִי וְנֹאֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל וְלַמֶּלֶךְ וּמִדְרַשׁ אַגְדָּה סַרְסַת
 אֲשֶׁר הִיִּתָּה אִנִּי הַשְׁלַמְתִּי וְנֹאֲמֵי לְנֹאֲמֵי עִיר נְגִלָה אֲרוּנוֹ שֶׁל יוֹסֵף לְמַשָּׁה אִנִּי הַגְדַּתִּי לִיעֲקֹב כִּי יוֹסֵף
 סִי: (כ) חֲלִילָה חֲלִילָה לִי. חֲלִילָה לִי חֲלִילָה לְמֶלֶךְ: (כא) גַּאָב יָדוֹ בַּמֶּלֶךְ בְּדוֹד. בַּמֶּלֶךְ אָכִי
 אִינִי דוֹד חֵיב מִיִּתָּה. וְכַדּוֹד שֶׁהוּא ת"ת אָפִי אִינִי מֶלֶךְ חֵיב מִיִּתָּה. וְכַל שֶׁכֵּן בַּמֶּלֶךְ בְּדוֹד כֵּךְ
 נִדְרַשׁ בַּמִּדְרַשׁ קְהֵלֵת: (כב) וְחָבוּא הָאִשָּׁה אֶל כָּל הָעָם בְּחִכְמָתָהּ. שְׁנֵינִי בַּחֲסֻפְתָּ אֲמַרְגָּ לְהַס
 הוֹאִיִל וְהוּא נְהַרְגִין וְהַס נְהַרְגִין אִם הִיָּה יָכוֹל לְהַנְלֵל בְּגוֹן שֶׁהוּא מְנַפְסִים וְאֲחַס
 מְנַחֵן

ב א ו ר

דוֹד, כִּי הָעִיר הַזֹּאת מוֹשַׁבַּת שְׁלוֹם וְלֹא מְלַחְמָה גַּם הִיא נֹאֲמַת לְמַלְכָּה. (יט) אָנְכִי, דִּינִיָּה
 בַּשָּׁם הָעִיר. שְׁלֹמִי אֲמוּנֵי, שְׁלֹמִי בִּינוּנֵי פַעוּל וְדִינוֹ כְּחֹאֵר וְחֹסֵר מ"ס הַשְׁמוֹשׁ וְהַשִּׁיעוּר מִשְׁלוּמֵי
 וּפְאֻחֵי יִשְׂרָאֵל. עִיר וְאִם, עִיר חֲסוּבָה וְהוּי"ו שֶׁל וְאִם בִּיאוֹר שֶׁל עִיר. (כב) בַּחֲכַמְתָּהּ, לֹא
 פִּידַשׁ הַכְּמוּב אִתָּה מְחַבְּלָה וְהַלִּיכָה שִׁמְשָׁה הַאִשָּׁה לְנוֹא לְחַכְלִיתָהּ, וְהַגִּדְק הַנִּיחַ בְּאִרְכִּיבֵי

ש מ ו א ל ב כ כ א

לְאַהֲלֵיוּ וַיּוֹאֲבֵב שָׁב יְרוּשָׁלַם אֶל-
הַמֶּלֶךְ: (כג) וַיּוֹאֲבֵב אֶל כָּל-הַצָּבָא
יִשְׂרָאֵל וּבְנֵיהָ בֶן-יְהוֹיָדָע עַל-
הַכְּרִי וְעַל-הַפְּלִתִי: (כד) וַאֲדָרָם
עַל-הַמָּס וַיְהוֹשֶׁפֶט בֶּן-אֲחִילֹוד
הַמְּזֻכָּר: (כה) וַשִּׁיא סֵפֶר וְצָדוֹק
וְאַבְיָתָר כֹּהֲנִים: (כו) וְגַם עִירָא
הַיְאִרִי הָיָה כֹהֵן לְדָוִד:

כא (ח) וַיְהִי רַעַב בְּיַמֵּי דָוִד שְׁלֹשׁ
שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה
וַיִּבְקֶשׁ דָּוִד אֶת-פְּנֵי יְהוָה * וַיֹּאמֶר

הַכֹּהֲנִי קְרִי. פֶּתַח בַּתְּנֻזָּה. וְשׂוֹא קְרִי. פֶּסַק אֶל פִּי יְהוָה

תרגום אשכנזי קנא

יואב קצם צום קעניגע נאך
ירושלים צוריק. (כג) יואב וואר
וועדער איבער דאז זעממט.
ליבע העער ישראל'ס געזעצט,
בניהו, זאהן יהוידע'ס, וואר
אנפיהרער דעם כרחי אונד
דעם פלתי. (כד) אדרם וואר
געזעצט איבער דאז שטייער.
וועזען. יהושפט זאהן אחילוד'ס
וואר געשיכט שרייבער.
(כה) שיא וואר סעקרעטער,
צדוק אונד אביתר ווארען פריי
סטער. (כו) אויך עירא, דער
יאירי, וואר איין שטראטס-
מיניסטער דור'ס.

כא (ח) אין דען צייטען
דור'ס ענטשטאנד
איינע הונגערסנאטה, דיא
דרייא יאהרע נאך איינאנדער

אונאונטערבראכען דויערטע. דוד בעפראגטע דען עוויגען איבער דיא אורזאכע, אונד
דער

ר ש י

מנזחן ואתם בסכנה והוא יכול להמלט אין דוחין נפש מפני נפש להורגו בשביל הללכתם אצל
עבשיו שגם הוא יהרג עמכם הואיל ונהרסו המומות ואין כח להמלט מוטב ימות לבדו ולא
חמותו עמו. רבי שמעון אומר כך אמרה להם המורד במלכות בית דוד חייב מית' :
(כג) ויואב אל כל הצבא. אע"פ שאמר דוד אל עמשא כי שר לבא אשימך תחת יואב עבשיו
שמת עמשא לא זו יואב ממקומו ועל ידי יואב הוצק לימות את חביריו: (כו) עירא היאירי.
ח"י עירא יאיראה למן תקוב וכן הוא קרוי בספר הזה עירא בן עוקש המקועי ויאירי נקרא
על שם ששינו במנחות תקוע אלפא לשמן שזמן זית מצוי לשם שממנו מדליקין הכרות:
היה כהן לדוד. לו היה נותן כל מתנות כהונה שלו כך אמרו רבותינו. ופשוטו של מקרא
שעשאו שר זשופט:

אל

ב א ו ר

דרשות חז"ל. (כג) ויואב, למעלה בשנבר על כל בית שאול מספר ג"כ שריו, ועתה צמות אצלם
ושבע בן בכרי ומלך מדגש על כל ישראל חוזר ומונה שריו (הרד"ק). אל כל הצבא, כמו
מקדס, כי עמשא אשר הנתיחו דוד לפיות שר לבא מת ע"י יואב. ישראל, בא הוסמך
הלב ח"י הילדיעה, ואפטר שהמלות על כל נמשכות ג"כ למטה על כל הצבא, על כל ישראל.
(כד) ושיא סופר, הוא שריה הנזכר למעלה ונשמה פה הרי"ש. כהנים, לדוק ה"י כה"ג ואביתר
סגן כשישאל לדוק ישמש הוא תחתיו. (כו) עירא היאירי, ויונתן הוסיף דמתקוע, כי בגבורי
מונה עירא בן עקש המקוע, ובמנחות אמרו חז"ל תקוע אלפא לשמן שזיתים מונמרים גדלים
שם, ופ"כ נקרא על בן היאירי. כהן, שר ובעל ענה, ופז"ל דרשוהו כהן ממש שה"י נותן לו
כל מתנות כהונה שלו.

כא (א) ויבקש, שאל באורים בשל מי הרעה, כי בהיות ג' שנים בזה אחר זה רעב הנין
כל א מקרה הוא ודוד האמין בד' שכל תולדות בני אדם ונפרט תולדות ישראל
ובהיות'

יהוה אל שאול ואל בית הדמים
 על אשר המית את הגבעונים:
 (ג) ויקרא המלך לגבעונים ויאמר
 אליהם והגבעונים לא מבני
 ישראל המה כי אם מיתר
 האמרי ובני ישראל נשבעו להם
 ויבקש שאול להכתם בקנאתו
 לבני ישראל ויהודה: (ג) ויאמר
 דוד אל הגבעונים מה אעשה
 לכם ובמה אכפר וברכו את

דער עוויגע ליעם זאגען: עס
 געשיעהט שאול'ס אונד דעם
 בלוט'ס לריגען הויזעס וועגען,
 וויל ער האט דיא גבעוניטען
 הינריכטען לאססען. (ג) דער
 קעניג ליעם דיא גבעוניטען רוי-
 פען, אונד שפראך צו איהם
 נען. (דיא גבעוניטען שטאמו-
 טען ניכט פאן דען קינדערן
 ישראל'ס זאנדערן פאן דעם
 איבעררעסטע דער קינדער
 אמורי'ס אב, דענען דיא קיני-
 דער ישראל'ס שאנונג צוגע-
 שווארען האטטען; שאול זוכטע
 זבער אין זיינעם אייפער פיר
 דיא קינדער ישראל'ס אונד
 יהודה'ס זיא אויסצוראטטען.)
 (ג) דוד שפראך אלזא צו דען

גבעוניטען: וואס זאלל איך אייך טהון, דורך וואס אייך פערזאנהען, דאס איהר דעם

ר ש י

כא (א) אל שאול. על עון שאול שקבר פחז'ו ובהחבא שגנבוהו אנשי יבש גלעד וקברוהו
 ולא נספד לפי כבודו: ואל בית הדמים. שהרג נוב עיר הכהנים: על אשר המית
 את הגבעונים. כשהרג נוב עיר הכהנים המית מהם ו' שני קוטבי עלים ושני שאבני מים ושמש
 וחזן וסופר כך מסורש בנמרא ירושלמית בשנהדרין ורבותינו אמרו מתוך שהרג את הכהנים
 שהיו מספיקין להם מזון העלה עליו הכתוב כאלו המיתם ואל תתמה שהרי היה הקב"ה תובע
 כבודו ותובע סרחונו שך כתיב אשר משפטו פעלו (בסויה ב' ג') בלשון משפטו שם פעלו כך
 שנינו ביצמות: (ב) ויאמר אליהם. דברי ריבוי שיעברו על מדותיהם וימחלו לשאול ולביתו:
 והגבעונים לא מבני ישראל המה. כלומר והן הראו בעלמם מדת אכזריות שאינן מזרעו של
 אברהם אבינו ואינן ראויין לדבק בישראל ולקך גזר עליהם דוד שלא יבואו בקהל אמר שלשה
 סימנים יש באומה זו רחמים וביישינים וגומלי חסדים מי שיש בו ג' סימנים הללו ראוי לדבק בו:
 נשבעו להם. בימי יהושע בשנתו חוטבי עלים ושאבני מים למזבח: בקנאתו לבני ישראל. בתח-
 לב לנקות ולטהר את ישראל ולעשות נתיחה בקש להורגם וקנאה זו לטובה כמו המקרא אתה
 לי (במדבר י"א כ"ט) וכן בקנאו להם דיהוא זהו פשוטו. ולפי מדרשו לא אמר להרוג אלא
 את הכהנים וקנאה זו האזורה כאן אינה לטובה כ"א לרעה שידע שלא תמשך מלכותו מיום
 שלא שמר מצות הקב"ה בעמלק ומאז נתקנא בהם: (ג) וברכו את נחלת ה'. התפללו עליהם:

ב א ו ר

ובהיותם על אדמתם נופלת תחת השגזה פרטית שלמעלה. אח הגבעונים, חז"ל דרשו בזה
 הענין ולפי פשוטו נראה דעת הרלב"ג שאול ה' יית מהם בקנאותו לבני ויהודה, והרד"ק האריך
 לתת טעם לעוגש זה וכשגבר דרכי אליהם ואין להם יחס למנשותינו. (ב) בקנאותו, יתכן שאין
 גבעונים בנדו בדבר מה בשאל ונטו לאיבי הזומה בימיו ולקך קנא בהם, וחס לא נזכר עד
 עתה בנדאי נשטמו מעשים מקורות שאול בהנה ובהנה, והעול ה' מה שזכר להשזית כלם
 ולהרוג גם הנקי והלדיק שנהם. (ג) לכם, מושך גם למטה ונמ' אכפר לכם. וברכו את
 נחלת

ש מ ו א ל כ כ א

נְהַלַּת יְהוָה: (ד) וַיֹּאמְרוּ לוֹ
הַגְּבַעַנִּים אֵיךְ לִי כֶסֶף וְהַבַּעַם-
שָׂאוֹל וְעַם-בֵּיתוֹ וְאֵין-לָנוּ אִישׁ
לְהַמִּית בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר מֶה-אַתֶּם
אֹמְרִים אַעֲשֶׂה לָכֶם: (ה) וַיֹּאמְרוּ
אֶל-הַמֶּלֶךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר כָּלָנוּ
וְאֲשֶׁר דָּמָה-לָנוּ נִשְׁמְדָנוּ
מִהַרְיָצִיב בְּכָל-גֹּבַל יִשְׂרָאֵל:
(ו) יִנָּתֵן לָנוּ שִׁבְעָה אַנְשִׁים מִבְּנֵי
וְהוֹקְעָנוּם לַיהוָה בְּגִבְעַת שָׂאוֹל
בְּחִיר יְהוָה * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲנִי
אֶתֵּן: (ז) וַיַּחְמַל הַמֶּלֶךְ עַל-
מִפְּיִבֶשֶׁת בֶּן-יְהוֹנָתָן בֶּן-שָׂאוֹל
עַל-שִׁבְעַת יְהוָה אֲשֶׁר בֵּינְתֶם
בֵּין דָּוִד וּבֵין יְהוֹנָתָן בֶּן-שָׂאוֹל:
(ח) וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת-שְׁנֵי בְנֵי רַצְפָּה

לִנְי קִי. יוֹחַן קִי. פֶּסֶקא נ"ז. כח

ת ר ג ו ב א ש כ נ ו י ק נ ב

אייגענטהיימע דעם עוויגען ווייע.
דער זענען פֿערשאַפֿעט?
(ד) דיא גבעניטעו עינטגעגעניע.
טען איהם: אונז איזט עס אין
אנזעהונג שאול'ס אונד זיינעם
הויזעס ניכט אום זילכער אונד
גאלד צו טהון; אויך בענעה.
רען וויר קיינען מאן פֿאן
ישראל צו טעדטען. ער
שפראך: וואס פֿערלאנגט
איהר רען? איך ווילל עס אייך
טהון. (ה) זיא ערוויעדערטען
דעם קעניגע: דער מאן, דעכ.
סען אביכט וואר, אונז אויפֿ
צורייבען, אונד אונז צו פֿער.
טילגען, דאס וויר בייאנאהע
פֿערניכטעט ווארדען, אונד
אין קיינעם בעצירקע ישראל'ס
מעהר בעישטעהן קאננטי (דיע).
זער וויזט דער געגענטטאנד חוני
זערעס החסעט! (ו) מאן געבע
אונז ויעכען מעננליכע פֿערזא.
נען פֿאן זיינען זאנהען, דאס
וויר זיא פֿאר דעם עוויגען
אויף דער אנהעהע שאל'ס, א
ערוועהלטער דעם עוויגען!
אויפֿהענגען. דער קעניג ער.
וויעדערטע: איך ווערדע זיא
געבען. (ז) דער קעניג ערכארטע זיך איכער מפיכשח, זאָהן יהונתו'ס, זאָהן שאול'ס,
ווענען דעם שוואורם ביים עוויגען, דער צווישען איהנען, נעהמליך צווישען דוד אונד
יהונתן, זאָהן שאול'ס שטאטט האטטע. (ח) דער קעניג נאהם דיא צווייא זאָהנע רצפה'ס,
דער

ר ש י

(ד) אין לנו כסף זהב עם שאול. כי אם נפשות. בקש לפייסם בממון ולא רלו אמר שאול הם
מתביישין זה מזה הלך ופייס כל א' ואחד לעלמו ולא נתפייסו לכך כתיב אין לי כסף זהב וגו'
לאן יחיד זו ראיתי בירושלמי: ואין לנו איש להמית. בכל שאר בני ישראל שלא חטאו לנו:
(ה) ואשר דמה לנו נשמדנו. אשר אמר בלבו שנשמדנו על ידו מהתלב וגו' חשב להשמידנו:
דמה לנו. חשב עלינו להשמידנו: (ו) והוקענום. תלייה: לה'. לשמו של מקום להודיע
משפטו: בחיר ה'. בת קול ילאה ואמרה בחיר ה': (ז) ויחמל המלך. בקש רחמים שלא

ב א ו ר

נחלח, למען יכלה הרעב ותהי' ברכה בארץ. (ה) דמה, ג"כ לאן כליון ואנדון. נשמדנו,
אשר כמעט נשמדנו. (ו) יפֿו לנו, הפעל בל"י על שהקדים איתו לשם, ולפי דעת המדקדק
ר' שם"ל הוראמו כמו פעל קתמי, ולכן יתורגם שכן. בחיר ה', יתכן שאמרו ז"ל על דוד,

הרגום אשכנזי

דער טאָכטער איה'ס, וועלכע זיא דעם שאול געכאַרען, נעמי ל'ך ארכונוי אונד מפיכשה אונד דיא פֿינף זאָהנע מיכל'ס, דער טאָכטער שאול'ס, וועלכע זע זיא דעם עדריואל, דעם זאָהי. נע דעם כחלתיטען ברזלי גע. באַרען האַטטע, (ט) אונד איי בערגאב זיא דען גבעניטען, וועלכע זיא אויף דעם בערגע פֿאַר גאַטט (עפֿענטליך) אויפֿה הענגטען, זאָ דאָס זאללע זיע. בען צוואַכמען געטעדטעט וואורדען. זיא וואורדען אין דען ערשטען טאָגען דער ערני טעצייט צום אַנפֿאַנגע דער גערשטען ערדנטע אומי געבראַכט. (י) רצפה, דיא טאָכטער איה'ס נאָהם דיא גראָבע צעלטערקקע, אונד שפּאַנטע זיא אויף דעם פֿעל. זען (זיכער דיא טודטען) אויס, פֿאַם אַנפֿאַנגע דער ערנטע ביו וואַסער פֿאַם היממעל זיך אויף זיא הערעב ערגאָס. זיא ליעם ניכט דאָ געפֿליגעל דער לופֿט דעם טאָגעס אונד דאָ

שמואל ב כא

בת־איה אשר ילדה לשאול את־ארמני ואת־מפֿבֿשת ואת־חִמֶּשֶׁת בְּנֵי מִיכַל בַּת־שָׁאֹל אֲשֶׁר ילדה לעדריואל בן־ברזלי המחלתי: (ט) ויהגם ביד הגבענים ויקיעם בהר לפני יהוה ויפלו שבעתים יחד והם המתו בימי קציר בראשנים החלת קציר שערים: (י) ותקח רצפה בת־איה את־השק ותטוהו לה אל־הצור מתחלת קציר עד נתן־מים עליהם מן־השמים ולא־נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם ואת־חית השדה לילה: (יא) ויגד לדוד את אשר־עשתה רצפה בת־איה פֿלגש שאול: (יב) ויִלְךְ

ימיר י'. והמה קרי. בתחלת קרי דוד

ווילד דעם פֿעלדעם דעם נאַכטס, דאַרויף זיך ניעדערלאַססען. (יא) עם וואורדע דעם דוד אַנגעצייגט, וואַס רצפה, דיא טאָכטער איה'ס, שאול'ס קעכסווייב געטהאָן.

רשי

יקלטנו ארון שהעבירם לפני ארון כל שהארון קולטו למיתה: (ח) בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריואל. וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה אלא מירב ילדס ומיכל גדלס לפיכך נקראו על שמה והמגדל יתום ויתומה בתוך ביתו כאלו ילדו ונקרא על שמו: (ט) בתחלת קציר. בימי ניסן: (י) עד נתן מים בימות הגשמים בתשרי שלא נתנו לקבורה והלא כתיב לא חליץ נבלתי (דברים)

באור

וכן תרגמונו. (ח) בני מיכל, לא בני מיכל היו, כי מיכל לא היתה לעדריואל רק מירב היתה לו לאשה, ואשכנז כי שם מִי־קָל הוראתו כמו מִי־רָב ולשמות בנות האלף יש הוראה כמו לבני המלך כאשר נאמר אצל בני דוד, והחליף עתה מירב במיכל יען שהוראתן שזה ודרתו ל ידוע. (ט) שבעה, הם השבעה כמו וילאו שלשה. בראשונים, בימים הראשונים של הקציר. (י) נתן מים, עד ימות הגשמים. (יב) ויקח, גם מסוק זה קטורה להכליל גדר הרס כִּי־נָן בתחילת

דוד ויקח את עצמות שאול
ואת עצמות יהונתן בנו מאת
בעלי יבשגלעד אשר גנבו אתם
מרחב בית שן אשר תלום שם
הפלשתים ביום הכות פלשתים
את יי אור בגלבע: (יג) ויעל משם
את עצמות שאול ואת עצמות
יהונתן בנו ויאספו את עצמות
המוקעים: (יד) ויקברו את
עצמות שאול ויהונתן בנו
בארץ בנימן בצלע בקבר קיש
אביו ויעשו כל אשר צוה המלך
ועתר אלהים לארץ אחרי כן:
(טו) ותהי עוד מלחמה לפלשתים
את ישראל וירד דוד ועבדיו
עמו וילחמו את פלשתים ויעף

חלאום שמה פלשתים קרי.

דוד

חרגום אשכנזי קנג

(יב) דא גינג דור הין, האלטע
דיא געביינע שאיל'ס אונד דיא
געביינע זיינעס זאָהנעס
יהונתן פֿאָן דען איינוואָהנערן
צו יבוש גלעד, וועלכע זיא
פֿאָן דעם פלאַטצע צו כיה שאן
פֿערשטאַלענער ווייזע אַבי.
גענאַממען, וואָהין זיא דיא
פלשחים אויפֿגעהענגט האַט.
טען, אַם טאַגע, אַלס דיא
פלשחים דעם שאול אין גלביע
איינע נייערלאַגע בייאגע.
בראַכט האַטטען. (יג) ער ליעס
פֿאָן דאָרט דיא געביינע שאול'ס
אונד דיא געביינע זיינעס
זאָהנעס יהונתן הינויפֿבריינגען,
מאַן מוסטע דיא געביינע
דער געהענגטען זאַממעלן,
(יד) אונד זאַממט דען געביי.
נען שאול'ס אונד זיינעס
זאָהנעס יהונתן אים לאַנדע
בנימן צו צלע אין דיא גרופֿט
זיינעס פֿאַטערס קיש בע.
גראַכען. עס געשאַה אַלואָ
אַללעס, וואָס דער קעניג דעם.
וועגען פֿעראַרדנעטע. הער.
נאָך ערהאַרטע גאַטט דאָן
לאַנד. (טו) דיא פלשהים פֿיהרטען נאָך איינמאַהל קריענ מיט ישראל, אין וועלכעם דוד מיט
זיינען קריענסקנעכטען הינאַב צו פֿעלדע צאַג. זיא גריעפֿען דיא פלשחים אָן, וואָבייא דוד
ער.

ר ש י

(דברים כ"א כ"ב) אלא אשר מוטב תיעקר אות אחת מן החורה ויתקדש שם שמים נפרהסיה
זהו עוברין ושנין אומרים מה עינן של אלו אומרים להם מנני מלניס הם ומה עשו פאטו
ידי ננרים אומרים אין לך אומה ראויה לדבק בה כאומה זו: (יב) ויקח את עצמות שאול.
שנא' לו עליהם אל שאול שלא נספד בהלכה: (יג) ויאספו את עצמות. שנעה המוקעין כאן:
(יד) כל אשר לזה המלך. להספיד עליהם בכל ערי ישראל:

ומשקל

ב א ו ר

נחמילת ס' ויקרא. עצמות שאיל, מזה נראה שהעשה לא הי' נסוף ימי מלכותו רק נחמילת'
כי נא' נל"ב מדרגות רוחב הלמוני כל ישראל מעצמות אדם אחרי שלשים שנה חף רקב.
(טו) ויעף דוד, נפח, וכן ויעף העם (ש"א י"ד כ"ח), ואמר געועניו זהו להבדילו מן

ערכאטטעטע ; (טו) דען ישבי
 בנב, פֿאַן דען קינדערן רפה'ס,
 דעכסען לאַנצע דרייאַ הונד
 דערט שקל אַן ערץ וואָג, אונד
 דער מיט איינעם נייען שווער
 טע אומגורטעט וואַר, נאהם
 זיך פֿאַר, דוד צו ערשלאַגען.
 (יז) עס האַלף איהם אבישי,
 זאָהן צרויה'ס ; דיעוער שלוג
 דען כלשהי, אונד טעדטעטע
 איהן. דאמאהלם שוואַרען
 דיא הייפטלויטע דור'ס, אונד
 זאגטען צו איהם : דוא זאָללסט
 מיט אונד ניכט מעהר צו פֿעל=
 דע ציעהען, אונד דאָ ליכט
 ישראל'ס ניכט פֿערלעשען.
 (יח) אייניגע צייט נאָכהער
 וואַר אבערמאַלס אין גוב איה
 נע שלאַכט מיט דען פלשהים.
 דאמאַלס שלוג סבכי, דער
 זושחיטע, דען סף פֿאַן דען
 קינדערן רפה'ס. (יט) עס וואַר
 אבערמאהלם איינע שלאַכט
 אין גוב מיט דען פלשהים; דא
 שלוג אלהן זאָהן דעס יערי

דוד: (טו) וישבו בנב אשר ובילדי
 הרפה ומשקל קינו שלש מאות
 משקל נחשת והוא הגור חדשה
 ויאמר להכות את דוד: (יז) ויעזר
 לו אבישי בן צרויה ויך את
 הפלשתי וימתהו אז נשבעו
 אנשי דוד לו לאמר לא תצא
 עוד אהנו למלחמה ולא תכה
 את נר ישראל: (יח) ויהי אחר
 כן ויהי עוד המלחמה בגב עם
 פלשתים אז הכה סבכי החשתי
 את סף אשר בילדי הרפה:
 (יט) ויהי עוד המלחמה בגוב
 עם פלשתים ויך אלהן בני יערי

ארגים וישבי קרי. הר' זעירא

ד ש י

(טו) ומשקל קינו. הוא כמו מיק זכראש בית יד הרוחא שקורין אריסטווי"ל בלע"ז ועשו ככובע. ויש
 דוגמתו בזכאים רמוני המעיל למה הם דומין במין קילסות שבראשי התינוקות. קילסות היילמ"ט
 בלע"ז: והוא קגור. סגורה מטה. ושמעתי שאזלו היום נתחנך ללבוש כלי מלחמה ודרך המזינים
 לעשות נלחון וגבורה ביום חינוכם לקנות עס לכך ויאמר להכות את דוד: (יז) ויעזר לו. שזרו בתפלה
 פדאיתא בלוק: (יח) ויהי עוד המלחמה. כבר קדמה זו לכולן ולא מנחה כאן אלא לדרך
 מיתת ארבעה בני הרפה: (יט) אלהן. דוד: בן יערי אורגים. שאי משפחתו אורגים פרוכז
 למקדש

ב א ו ר

וייף שהוא לשון התרוממות והתעופות. (טו) וישבי בנב, מה יעזר אוחנו כי נאמר שנו
 שהיתה עיר נחלת בנימין בשם נב, כן היתה עיר בארץ בלזתים, ולולא דמסתפינא היית
 אומר שהתיבה בנב היא אהל עם בנוב הנוכח בפסוק י"ח, ותרנמו לפי הרל"ק סוף שמו
 בילדי הרפה, מילדי איש שמו רפה או הרפה, ושמעו שהוראתו רפאים וענקים, והרפס
 קינו עס אשה כי לקמן נאמר ילד להרפה והפועל ציטס הל"ג ד' מורה לזכר, כמו ולשת יל
 נב הוא. ואם אמרו חז"ל בסוטה שהרפה היא ערפה, הוא על דרך דרש. קינו, לשון חיות
 הרשה, חרז מדה. (יח) בגוב, ובד"ה נכתב בגור. סבכי החשתי, בד"ה כי נמנה בין גבול
 דוד במקום שכתוב פה מַבְגִי, ובדבר זה נראה היתרון לד"ה סף, ובד"ה ספי. (יט) אלהן בני
 ובד"ה

אֲרָגִים בֵּית הַלְחָמִי אֵת גְּלִית
הַגָּתִי וְעֵץ הַנִּיתוֹ כַּמְנֹר אֲרָגִים:
(כ) וְהָיָה עוֹד מִלְחָמָה בָּגַת וַיְהִי
אִישׁ מְדוֹן וְאַצְבָּעוֹת יָדָיו
וְאַצְבָּעוֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים
וְאַרְבַּע מִסְפָּר וְגַם הוּא יָלַד
לְהַרְפָּה: (כא) וַיְהַרְף אֶת־יִשְׂרָאֵל
וַיִּכְהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן־שֹׁמֵעַי אֲחֵי דָוִד:
(כב) אֶת־אַרְבַּעַת אֵלֶּה יִלְדוּ
לְהַרְפָּה בָּגַת וַיִּפְּלוּ בְיַד־דָּוִד
וּבְיַד עַבְדָּיו:

כב * (א) וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיהוָה אֶת־
דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת

מְדוֹן קְרִי. שֹׁמֵעַ קְרִי

אורגים אויס בית לחם דען
נחיסען גליח, דעסכען
שפעערשטאנגע איינעם ווען
בעכוימע גליד. (כ) צו גת
וואר אבערניאהלם איינע
שלאצט, ווא איין מאן פאן
האהער שטאטור זיד בעפאנה,
דער אן יעדער האנד זעכס
פינגער, אונד אן יעדעס פון
סע זעכס צעהען, צוואממען
פיער אונד צוואנציג פינגער
האטטע. אויך דיעזער וואור
דע דעם ריעזענגעשלעכטע גע
בארען. (כא) ער שימפפסטע
אויף ישראל. איהן ערשלוג
יהונתן, זאהן שמעאי'ס, דעם
ברודערס דוד'ס. (כב) אללע
דיעזע פיער קריעגער וואור
דען דעם ריעזען געשלעכט
טע געבארען, אונד פיעלען
דורך דוד אונד דורך זיינע
קריעגער.

כב (א) דוד מרוג דעם עוויגען צו עהרען פאלגענדע ווארטע דעם געזאנגעס פאר,

ר ש י

למקדש הקרוי יער: כמגור אורגים. כאכסן דגדלוי הקרוי אינזונל"א זבלע"ז חבא אריגה
וזעמד כנגד אריגה: (ב) איש מדון. בתרגומו גבר דמשחן שאין עיקר התיבה אלא מ"ס ודלית
כמו משחן (תהלים ס"ה ח') שי"ן ואל"ף ומהמון (בראשית י"ז ד') ה"א ומ"ס (ובדברי הימים
א' י"א כ"ג) כתיב איש מדה בלומר גבוה מאוד שאומדין כמה מדתו: שש ושש וגו'. פירשו
רבותינו בכבודות שהולך לומר עשרים וארבע אלא תאמר אלכנעות שתי ידיו אינן אלא שש
ואלכנעות רגליו אינן אלא שש לכך נאמר עשרים וארבע ואם כתב עשרים וארבע ולא אמר
שש ושש הייתי אומר שבעה באחת וחמשה באחת ומהו מספר שכולן היו נספרות בסדר
האלכנעות כגב היד:

ציוס

ב א ו ר

וב"ה נאמר אלחנן בן יעיר את לחמי אחי גלית הגתי, ות"ל קח פה לעיקר ופטר אותו על בן
על דוד שהרג את גלית, ולפי הפשוט נראה שאלחנן ה' אחד מגבורי דוד. (ב) איש מדון, ובד"ה
כמו באיש מדה, כ"ל בעל מדה גדולה משאר כל אדם.

משברי

(* הצירה הזאת כבר מתורגמת מראש על המרגמים הרמב"מ נ"ע ומבוארת בספר
זמירות ישראל תהלים י"ח, והנחתי הנאור כמו שהיא בהפסדת האזינו כי גם מכורשים
השניים אשר נפלו ננוקח שלפנינו והמקש אשר יתר הנאור ידרשהו מעל ספר תהלים.

בְּיוֹם הַצִּיּוֹל יִהְיֶה אִתּוֹ מִכָּף כָּל-
 אִיבֵיו וּמִכָּף שְׂאוֹל: (ג) וַיֹּאמֶר
 יְהוָה סְרַעֵי וּמַצְדֹּתַי וּמִפְּלִטֵי-רֵי:
 (ג) אֱלֹהֵי צוּרֵי אַחֲסֵה-בָּו מִגְּנֵי
 וּקְרַן יִשְׁעֵי מִשְׁגַּבֵּי וּמְנוּסֵי מִשְׁעֵי
 מִחֲמַס תִּשְׁעֵנִי: (ד) מְהִלֵּל אֶקְרָא
 יְהוָה וּמֵאִיבֵי אֲוִשֶׁע: (ה) כִּי
 אֶפְפְּנֵי מִשְׁבְּרֵי-מוֹת נַחְרֵי
 בְּלִיעַל יִבְעֹתַנִּי: (ו) חֲבִלֵי שְׂאוֹל
 סַבְּנֵי קִדְמֵנִי מִקְשֵׁי-מוֹת:
 (ז) בְּצַר-רֵי אֶקְרָא יְהוָה וְאֵל-
 אֱלֹהֵי אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מֵהִיכָלוֹ
 קוֹלִי וַשׁוֹעַתִּי בְּאֲזָנָיו: (ח) וַתִּגְעַשׂ

אין יענעם טאנע, אלס איהן
 דער עויגע פֿאן אללען זינען
 פֿיינדען אונד בעזאנדערס פֿאן
 דער האנד שאול'ס עררעט-
 טעטע. (ג) ער שפראך: מיין
 שוטצעלע, מיינע פֿעסטע
 אונד מיין עררעטטער!
 (ג) גאטט! מיין הארט, אויף
 דען איך טרויע! מיין שילד! מיי-
 נעס היילעס האָרן! מיינע כורג!
 מיינע צופלֿיכט! מיין בעשיט-
 צער, דער מיך פֿאַר געוואַלט-
 טהאט שיצט! (ד) געלאַכט, ריעף
 איך, זיין גאטט! אונד וואָר
 פֿאַם פֿיינד ערלאַזט. (ה) שָׂאן
 אומשטינגען מיך דעם טאָדעס
 וואָגען; דיא שטרעמע דער
 אינטערוועלט שרעקטען מיך
 שָׂאן — (ו) דער האַללע באַנדע
 אומשטריקטען מיך; איך וואָרד
 פֿאן שלינגען דעם טאָדעס ער-
 גריפֿען — (ז) אַכער אין דער

ויתגעש קיי. וחרעש
 אנגסט רוף איך צום העררן, רופֿע לויט צו מיינעם גאטטע; ער האָרט מיין פֿלעהען א
 זינעם טעמפעל, מיין געבעט דרינגט איהם צו אָהרען. (ח) דיא ערדע בעכטע, וואָרד
 ער.

ר ש י

כב (א) ציום ה' ה' אוחו. לעת זקנותו לאחר שעברו עליו כל זרותיו ונולד מכולם:
 ומכף שאול. והלא שאול בכלל היה חלא שהיה אויבו ורודפו מכולם כיוצא בו תשעה
 עשר איש ועשהאל (שמואל ב' ב' ל') כיוצא בו לבו וראו את הארץ ואת יריחו (יהושע ב' א')
 וכיוצא בו והמלך שלמה אהב נשים נכריות ואת בת פרעה (מלכים א' י"א א'). (ב) סלעיו מזודתי
 לשון חזק הס. סלע כמשמעו. מזודה הוא מזודת יערים שקירין פלייש"ץ בלע"ז ועל שם
 נס שנעשה לו בסלע המחלקות והמזודות במורשה (שמואל א' כ"ד כ"ח): ואפלטו לי. מפלטו
 י"ס לבא ישראל במלחמה ופעמים שהוא מפלט לי כשאתי לבדי כנון מן ישני כוזב: (ג) כורי.
 לשון סלע שהסלע מחסה לעוברי דרך מן המטר והרוחות אכריאמ"ש בלע"ז: אחסה. לשון
 כיסוי שהייתי מתכסה לעזרה: משנני. סושנני: ומנוסי. שהייתי נס אליו לעזרה: (ד) מהולל
 אקרא ה'. כתרגומו בקראי לו אהודנו לפי כי מאויבי אני בועש שאושע. ויתכן לפתור אקרא
 יאושע לשון הוה: (ח) אפפני. הקיפוני: משברי מות. כתרגומו כאיתחא דיתבא על מתברא
 כן שם מושב האכנים שהאשה יולדת שם: נחלי גייסות שוטפות כנחל: (ו) חבלי. כתרגומו
 מזרית כמו חבל נביאים (שמואל א' י"ו): קדמוני. באו לפני: (ז) נכר לי אקרא ה' וישמע וגו'.
 כך דרך לשון הוה מדבר לשון עבר ולשון עתיד בפעם אחת: (ח) ויתגעש וחרעש. לא על

ב א ו ר

כב (ה) מישבתי סוח, מלשון כל משברך וגליך עלי עברו, והוא כפל ענין של נחלי בליעל:
 (ו) ושועתי באזניו, מבוא, וכן הוא בתהלים.

והִרְעֵשׂ הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם
 יִרְגְּזוּ וַיִּתְגַּעְשׂוּ כִּי־חָרָה לָּו:
 (ט) עָלָה עֵשֶׂן בְּאָפוֹ וְאֵשׁ מִפִּי
 הָאֵבֶל גְּחָלִים בָּעֵרוּ מִמֶּנּוּ: (י) וַיֵּט
 שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וְעַרְפֶּל תַּחַת רַגְלָיו:
 (יא) וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוֹב וַיַּעַף וַיֵּרָא
 עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ: (יב) וַיֵּשֶׁת חֶשֶׁךְ
 סָבִיבָתָיו סִבּוֹת חֲשֵׁר־תַּמִּים עָבִי
 שְׁחָקִים: (יג) מִנְּגֵה נִגְדוּ בָּעֵרוּ
 בְּחַל־יֶאֱשׁ: (יד) יִרְעַם מִן־שָׁמַיִם
 יְהוָה וְעֲלִיזוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ: (טו) וַיִּשְׁלַח
 חֲצִיִּים וַיִּפְצַם בָּרֶק וַיִּהַמּוּ:
 (טז) וַיִּרְאוּ אֲפִיקֵי יָם יִגְלוּ מִסְדּוֹת

ערשיטטערט; עם רענטען זיך
 דעם היממעלס שטיטצען; זיא
 ערבעכטען, דאָ ער צאָרניג
 וואָר. (ט) דאָמפף שטיענ אויף,
 אַלס ער ערגריממעט; אויס
 זיינעם מונדע צעהרענד פֿייער.
 גלוטה = פֿלאַם לאָדערט דאָ =
 פֿאָן. (י) ער נייגטע דען היט =
 מעל, פֿוהר הערניערער, אונ =
 טער זיינען פֿיסען דיסטערעס
 געוועלק. (יא) ער פֿעהרט אויף
 כרוב'ס ריקקען, פֿליענט דאָ =
 הער, שוועכענר אויף פֿליגעלו
 דעס ווינדעס; (יב) ער שפּאַננט
 דיאָ פֿינסטערניס אום זיך הער
 וויא איין געצעלט — שוואַרצע
 פֿליטהען, דיכטעס געוועלק.
 (יג) אויס דעם ליכטגלאַנץ
 געגענאייבער פֿלאַקקערן
 פֿלאַממען = גלוטהען אויף.
 (יד) דער עוויגע לעסט דען

יחש קרי חבל
 שטורם פֿאַם היממעל לאָז, דער העכטע זענדעט זיינען דאָננער נייערער,
 (טו) ווירפֿט פֿפֿילע אַב, שטרייעט זיא אומהער, שיעסט בליטצע, שליידערט
 זיא הין. (טז) זיכטבאַר וואָרד דעם מעערעס אורקוועלל, אויפֿגערעקט דער
 ר ש י ער

נסים שאירעוהו נאמר אלף על נסים שנעשו לישראל וראש המקרא מחובר על סופו: כי חרה
 לו. כי משגש כאן לשון בלשן וכן פתרונו ובשחרה לו ספני מכניסיו נתנעשה ונתרעשה הארץ
 ומוסדות השמים רגזו ורעשו: (ט) עלה עשן באפו. כן דרך הכובעם יולא עשן מנחיריו וכן
 עלה עשן באפו. והוא כל לשון חרון אף שהאף נוצר ומעלה הנל: ואל מפיו תאכל. מגזרת
 דבר פיו תאכל אש ברשעים: (י) ויט שמים. להקס מאויביו ממלכים ומפרעה: (יב) וישת
 חשך סביביתיו. לטובה בענין שנאמר ויהי הענן והחשך מפסיק בין מלכים לישראל: חשרת
 מים עבי שחקים. מאין היה החשך עבי שחקים היו שהן חושרין מים על הארץ. חשרת לשון
 גברה הוא שהוא גופל על הארץ דק דק וכן הוא אימר באגדות הרבה חושרין חותו בגברה.
 ויש לפתור חשרת לשון קצר שמחשארין השמים בענים על ידי המים כמו וחשוריהם האמור
 באופני' המכונה שהם זרועות העץ חמשה המהדקין וקושרין עיגוליה יחד: (יג) מננה נגדו.
 שלא תאמר בחשך הוא שריו אלא הננה לפניו מן המחינה ומאותו גנה אשר לפניו בערו בזלי
 אש שנשתלחו חלים על מלכים: (טז) יגלו מוסדות חבל. שנבקע התהום כשנבקע ים סוף

ב א ו ר

(ח) מוסדות השמים ירגזו, הם הכרים הגבוהים אשר ראשם מגיע השמימה, ונראה כאלו
 יסמבוהו שלא יפול. (יב) חשרת, פירושו לשון קשור ומצור ואסיפה.

הערה. (יא) וירא, כמו וידא בתהלים שם וכן מלינו ב' אה ברי"ג (דברים י"ד י"ג) במקום
 ד' אה גדל"ית (יקרא י"א י"ד) (דברי המדעים).
 (יב) חשרת מים, כמו חשכת מים בתהלים שם כי חשר ושר קרונים ע"ד כנש וכשנ. (ד' חמר)

תבל בגעררת יהוה מנשמת רוח
 אפו: (יז) ישלח ממרום יקחני
 ומשגי ממים רבים: (יח) יצילני
 מאיבי עז משנאי כי אמצו ממני:
 (יט) יקדמני ביום אודי ויהי יהוה
 משען קי: (כ) ויצא למרחב אתי
 יחזקני כי חפץ בי: (כא) יגמלני
 יהוה כצדקתי ככר ידי ישיב לי:
 (כב) כי שמרתי דרכי יהוה ולא
 רשעתי מאלהי: (כג) כי כל-
 משפטו לנגדי וחקרתיו לא-
 אסור ממנה: (כד) ואהיה תמים
 לו ואשתמרה מעוני: (כה) וישב
 יהוה לי כצדקתי כברי לנגד
 עיניו: (כו) עם חסיד תתחדד
 עם גבור תמים התמים: (כז) עם-
 נבר החבר ועם עקש תתפל:
 (כח) ואת עם עני תושיע ועיניך

ערדען גרונד פאן דעם עוויגען
 דראהו, פאם אדעם זינעם
 צארנהייט. (יז) מיר רייכט
 ער אויס דער העהע זינע
 האנד, ערנרייכט אונד ציעהט
 מיך אויס ברויזענרען פלוטהען.
 (יח) עררעטטעט מיך פאן פיינ-
 דעס נעו אלט. פאן ווידערזא-
 5 צוז מיר צו מעכטיג. (יט) זיא
 איבערפיעלען מיך אין אונ-
 גליקסשוואנגערן טאגען, אבער
 נאטט ווארד מיינע צופערזיכט.
 (כ) דער פיהרט מיך אויס אין
 וויטען רוים, עררעטטעט מיך,
 דען ער האט לוכט אן מיר.
 (כא) נאטט טהיט מיר וואהל
 נאך מיינער פערעמינקייט,
 בעלאהנעט מיינער הענדע
 ריינינקייט. (כב) דען איך האל-
 טע דיא וועגע דעם העררן,
 בין ניכט רובלאז ווירער מיינען
 נאטט. (כג) זיינערעכטע הא-
 בע איך שטעטס פאר אויגען,
 ניע ווייכע איך פאן זיינען לעה-
 רען. (כד) איך בלייבע איהם
 טרייא ערגעבען, אונד היטע
 מיך פאר איבערטערעטונג.
 (כה) דרום פערגילט דער הערר
 נאך מיינער אונשולד מיר,

נאך מיינער הענדע ריינינקייט פאר זיינען אויגען. (כו) דוא ביזט דעם גיטיגען אללגיטיג,
 דעם טרייאגעזיננטען טרייאגעזיננט; (כז) פערפעהרסט מיט ריינען ריין, ביזט טיק-
 קעפאללען אונפערזעהנליך. (כח) דעם אונטערדריקטען שטעהסט דוא בייא, דיין בליק
 דע:

ר ש י

ונקינו כל מימות שנעולם: מנח נשינת רוח אפו: (יח) כי אמלו. כאשר אמלו:
 (כא) נכדקתי. כשיכחו אחריו למדבר וסמכו על הנעמתו: (כו) עם חסיד תמים נבר. נגיד
 שלשה חבית שלם הקדוש ברוך הוא גמול לדקתם לנביהם: (כז) ועם עקש. פרעה:
 תתפל. לשון נפתל ועקש ובספר תהלים (י"ח כ"ז) בחוב תתפלח. דבר אחר ישלח ממרום
 יקחני על ענמו אמר כשהיה נחפו ללכת מפני שאלו בסלע המחלקות והיה קרוב להחפש ומלאך
 בא אל שאלו לחמר מהר ולכה כי פשטו פלשתים: נכדקתי. שלח הרגתיו בכרתי כנף מעילו:

ב א ו ר

י יייד על דמים השפיל, ערלים הם רמים צטיניהם, רבל צטייך הם שפליכ

על־רמים תִּשְׁפִּיל: (כט) כִּי־אָתָּה
 נִירִי יְהוָה וַיְהוּרָה יִגִּיהַ תְּשָׁכִי:
 (ל) כִּי בָקָה אֲרוֹן גְּדוּד בְּאֶרְצֵי
 אֲדִלְג־שׁוּר: (לא) הָאֵל תָּמִים
 דְּרָכָו אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה מִגֵּן
 הוּא לְכָל הַחַסִּים בּוֹ: (לב) כִּי מִי־
 אֵל מִבְּרַעְדֵי יְהוָה וּמִי צוּר
 מִבְּלַעְדֵי אֲרֵהֵינוּ: (לג) הָאֵל מְעוֹזֵי
 חֵיל וַיִּתֵּר תָּמִים דְּרָכָו: (לד) מְשׁוּוּה
 רַגְלָיו כַּאֲיָלוֹת וְעַל־בְּמַתֵּי
 יַעֲמִידֵנִי: (לה) מְלַמֵּד יָדַי לַמְלַחֲמָה
 וַנִּתְּתִי קֶשֶׁת־נְחוּשָׁה זְרַעְתִּי:
 (לו) וַתִּתֵּן־לִי מִגֵּן יִשְׁעָה וְעִנְתָּהּ
 תְּרַבְּנִי: (לז) תִּרְחִיב צַעְדֵי תַחְתָּנִי
 וְלֹא מַעְדוֹ קָרְסָלִי: (לח) אֲרֹדְפָה

דעמיטחיגט טיעף דען שטאל
 צען. (כט) דוא, עוויגער! ביזט
 מיינע לייכטע; דוא, הערר!
 ביזט עס, דער מיינע פֿינסטער-
 נים צום לייכטע מאַכט. (ל) מיט
 דיר דורכברעכע איך קריעגעס
 שאַאר מיט מיינעם גאַטט
 זעטצע איך איבער מויער.
 (לא) ער — גאַטט — זיין וועג
 איזט וואַנדעללאַז; דעם העררן
 פֿערהייסונג ריין דורכליי-
 טערט; אללען, דיא איהם
 טרויען, איזט ער איין שילד.
 (לב) דען ווער איזט אויסער דעם
 העררן איין גאַטט? ווער אה-
 נע אונזערן גאַטט איין האַרט?
 (לג) דער הערר איזט מיינע פֿע-
 סטע שוטצוועהר, דער מיינען
 גאַנג צור פֿאַלקאָממענהייט
 הינלייטעט; (לד) באַלד מיינען
 פֿום דעם הירשען גלייך בע-
 פֿליגעלט, באַלד מיך אויף מיי-
 נען העהען זיכער שטעללט.
 (לה) ער איבט צום קאַמפֿאַע
 מיינע האַנד, לעהרט מיינען

דרכי קיי. רגלי קיי
 ארם דען עהערנען באַגען זענקען. (לו) צום שילדע גאַכסט דוא מיר דיין הייל,
 לעסעכט דרך העראַכ, מיך גראָס צו מאַכען; (לז) ווייטערסט מיינע טרויטטע
 אונטער מיר, דאַס מייג געלענק ניכט קרפֿאַטלאַז ווירד. (לח) נון זעטצ' איך מיינען פֿיינדען
 נאָר

ר ש י
 (לא) אמרת ה' צרופה. צרופה מנטיח ועושה: (לב) ויתר חמים דרכי. מכל מנשול ומכל חטא ומכל
 מסוכן עד כי ה' שלם וכנוס: (לג) ונית קשת נחושה זרעתי. ונדרכה קשת נחושה על זרועי
 שיש בי כח לדרכה קשתות היו חלויים לדוד נביתו היו מלכי האומות באין ורואין אותן ואושרים
 זה לזה אמה סבור שהוא יכול לדורכן אין זה אלא ליראנו ודוד שומע ונוטלן ומכתתן לפניהם.
 ודרכה קשת לשון מית הוא וכן חליך נחתו בי: (לד) וענוהך תרבני. כגדלת לי מדת ענותוהך;
 (לו) תרחיב צעדי. כשארס מדבק רגליו זו צו הוא נוח לפול וכן הוא אומר בלכתך לא ילכ
 צעדך (משלי ד' י"ב): קרסלי. עקני:

ב א ו ר

(לג) ויתר חמים דרכי, מלשון התר אגודות מוטה, מתיר כל הסתירות והעקמומיות שדרכי
 לעשותו שלם ותמים בלי חסכון וזעזועות, כלומר מיישר דרכי, וזה שאמר פעם ישעיה
 כנבור אמון לעמוד בלי פחד ופעם יתן לו קלות ברגלי לננס, הכל כפי שהשעה לריבה
 לו, ואין הפזוזות הזאת סותר את אמלות הלכ לעת אחרת. (לד) וענוהך תרבני, שם

הערה. (לג) האל מעוזי חיל, שיעורו האל חיל מעוזי וכמו שפרגמתי. ויתר, ענינו ויש כו,
 בחילוף שי"ן ומי"ו ע"ד פסר ופסר (דברי המדפיס).

איבי ואשמידם ולא אשוב עד-
 בלתם: (לט) ואכלם ואמחצם
 ולא יקומון ויפלו תחת רגלי:
 (מ) ותזרני חיל למלחמה תכריע
 קמי תחתני: (מא) ואיבי תתה לי
 ערף משנאי ואצמיתם: (מב) ישעו
 ואין משיע אל יהוה ולא עגם:
 (מג) ואשחקם כעפר-ארץ כטיט-
 חוצות אדקם ארקעם:
 (מד) ותפלטיני מריבי עמי
 תשמרני לראש גוים עם לא-
 ידעתי יעבדני: (מה) בני נכר
 יתקשו-רי לשמוע און ישמעו
 לי: (מו) בני נכר יבלו ויהגרו

נאך — אויסרעטטען ווילל איך
 זיא — איך לאס ניכט אב, ביז
 איך זיא אויפגעריעכען. (לט) יא
 אויפרייבען ווילל איך זיא, זיא
 ניעדערהויען — זיא קאממען
 נימער אויף — זיא שטירצען
 היז צו מיינען פיסען. (מ) זא
 האסט דוא מיך צום קאמפף
 געריסטעט; זא בייגסט דוא
 מיינע ווידערזאכער אונטער
 מיר; (מא) זא ווענדעסט דוא
 מיר צו, דעם פיינדעס נאקקען
 אונד מיינע האססער, דאס
 איך זיא בענדיגע; (מב) זיא
 ווענדען זיך היז אונד הער —
 אינד ניעטאנד הילפס — ענד-
 ליק אויך צו גאטט, דאך ער
 ערהארט זיא ניכט. (מג) אונד
 נון צערטאלמע איך זיא וויא
 שטייב, צערטרעטע אונד צער-
 שטאמפעע זיא וויא גאססעני-
 קאטה. (מד) דוא שיטצעסט
 מיך פאר מיטערייא, בעשטימ-

מעסט מיך צום הויפטע ענטפערנטער רייכע, מיר אונבעקאנטע פעלקער דיג.
 גען מיר; (מה) דער בארברען זאהנע שטייעלען מיר, זינד אויפס געריכט
 מיר אונטערטאן. (מו) דיא זאהנע דער בארברייא פערשמאכטען, ציטטען

א"ס ד ש י

(מב) ישעו ואין משיע וגו'. הריזה מקרא מסורים ישעו אל ה' ולא עגם ואין משיע כמו ישעה האדה
 אל עושהו (ישעיה י"ז) כמו יפנה ומנח' חברו עם וישע ה' אל הנבל (בראשית ד' ד') ופחר בו ל' עתיר'
 ונופל הלשון על המעתי' ועל הנעתר כמו ויעתר ילחק לה' ויעתר לו ה' (בראשית כ"ה כ"א) אף כאן
 ישעו ואין משיע נופל על המחפלל וישע ה' נופל על הלשון על מי שמתפללין לפניו: (מג) ארקעס -
 ארמסס. והרבה יש בספר יחזקאל (ו' י"א כ"ה ו') ורקע ברגלך ורקעך ברגל: (מד) מריבי. מדואג
 ואחיהופל זאקול והזיפס: תשמרני לראש גוים. לפנתני לכך ומדרש אגדה אמר דוד רבונו
 של עולם הילולי מדינו של ישראל שאם אשהו או ארדה את ישראל בעבודתי אני נענש אלא
 לראש גוים תשימני ואם יעבדוני עליהם לא אענש: (מה) יתכחזו לי. מחמת יראה יאמרו לי
 כזנים: לשאוע און ישמעו לי. אפילו שלא בפני יגורו מפני למשמע אזניהם לסור אל משמעזי:
 (מי) בני נכר יבולו. ילאו ל' עלה נבל (ירמיה ח' י"ג) פליטערונוט בלעז': ויחגרו. לשון

ב א ו ר

הפועל מלשון אודך כי עניתני כפי שחרגמו הרמז"ן, כלומר אפילו היסודין שלחת צי היחה
 הכונה בהם להגדיל אותי. (מב) ישעו, אל ה' בהיות שאין להם משיע אחר, אבל גם היא
 לא

ש מ ו א ל ב כ כ ב

ממסגרותם: (מז) חי יהוה וברוך צור ויורם אלהי צור ישעי: (מח) האל הנתן נקמת לי ומריד עמים תחתני: (מט) ומוציאי מאיבי ומקמי תרוממי מאיש חמסים תציגני: (נ) ער כן אודה יהוה בגוים ורשמה אומר: (נא) מגדיל ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו קדוד ולורעו עד עורם:

כג (א) ואלה דברי דוד האחרנים נאם דוד בן ישי ונאם הגבר תקם על משיח אלהי יעקב ונעים זמרות ישראל:

מגדול קרי. קצן נ"ק רוח

תרגום אשכנזי קנן

אויס איהרען פֿעסטען הער. פֿאַר. (מז) עוויג לעבט דער הערר! פֿריוו מיינעם האַרטע! פֿערהעררליכונג דעם גאַטטע מיינעם היילס! (מח) דעם גאַטטע טע, דער מיר ראַכע גיכט, אינד צווינגעט פֿעלקער אויב טער מיר; (מט) דער מיך אויס מיינען פֿיינדען הערפֿאַרריכט, מיך פֿאַר עמפֿיערען זיכֿרס, פֿאַן יענעם אוונערעכטיגקייט ליעבענדען מיך רעטטעט! (נ) דאַרום דאַנק איך דיר, עווי גער! אונטער דען היידעג אונד ריהרע דיר מיין זאַיטענשפֿיעל. (נא) דיר, דער זינעם קעניגס רעטטונגסטהורם אויס, דער וואַהל טהוט זיינעם געזאַלכֿי טען, דוד אונד זיינעם זאַט טען עוויגליך.

כג (א) זאָ לויטען דיא שפע טערן געזענע דוד'ס— יענער געזאַנג געהערטע דעם דוד, זאָהן ישי'ס. די עזער אַבער דעם שאַן בעריהמטען מאַננע, דעם האַכענשטעללֿי טען, דעם געזאַלכטען דעם גאַטטעס יעקב'ס, דעם געפֿייערטען געגענשטאַנדע דער געי זעני

ר ש י

פסחים: ממסגרותם. מקושי יסורי מסגר שאני מוסרן בהם: (מז) חי ה'. העושה לי אלה: כג (א) ואלה דברי דוד. נבואות דוד האחרונים ומי הם הראשונים דברי השירה האזירה למעלה אבל בכל שירות ותושבחות שאמר אין נקראים דברים: הוקם על. הוקם למעלה: ונעים זמירות ישראל. אין ישראל מזכרים במקדש אלא שירותיו ומירותיו:

ב א ו ר

לא יענס. (נא) מגדול ישועות, כמגדול בעיר שהוא מנוס נגד האויב.

אמר המגיה: אלה דברי דוד האחרונים מעותקים מידי סופר מהיר ידידי כהר"ם לגדא נ"א, ובעקבות תרגומו הלכתי לבאר הפרשה הסתומה והסתומה הזאת.

כג (א) נאם דוד בן ישי, הפסוק הזה הוא לפתיחת השירה ודברי המאסף המה, והנה דוד חתם השירה בקולמת במאמר מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו וגומר, ולעת כזאת עוד לא הגיע למלכות אך אמר זה ברוח נטונו על ה', ולזה אמר עתה כותב השירה, כי הדברים הראשונים אמר דוד רק כאשר היה בן ישי ולא זולת זה, ואלה האחרונים כאשר הי' גבר הוקם על וגו' כי תחלתו לא היתה נכונה וה' הגדיל ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו, וארשת שפתיו כל מנע סלה. הוקם על, הוקם למעלה על נסא נבד. ונעים זמירות ישראל, אין

(ג) רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר-בִּי וּמְלִתּוֹ עָלַי
 לְשׁוֹנִי: (ג) אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 לִידְבַר צוֹר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאָדָם
 צְדִיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹהִים:
 (ד) וּכְאֹר בֶּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ בֶּקֶר
 לֹא עֲבוֹת מְנַגַּה מִמָּטֶר דֶּשֶׁא
 מֵאָרֶץ: (ה) כִּי-לֹא-יֵכֵן בֵּיתִי עִם-

וענני ישראל'ס: (ג) דער גייסט
 גאטטיג'ס שפרייט זיך אויס אין
 מיר; זיין וואָרט עם לעכט אויף
 מייןער צונגע! (ג) דער גאטט
 ישראל'ס האט מיך זיינעם
 וואָרטעס געווירדנט, ישראל'ס
 ש טץ גאב מיר זיך קונד; דעם
 מענשען בעהעררשער וויא דער
 גערעכטע, בעהעררשערין
 דיא גאטטעס שוֹרֶכֶט. (ד) דאָן
 לייכטעט וויא דאָן מאָרגענ-
 ראָטה דער גאנצע וואָנעננאָנג,

לייכטעט וויא דער אונבעוועלקטע מאָרגען — פֿאַם שטראַהלעננלאַנג, פֿאַן רע-
 גענֶרשע קייכט גרינעס אויס דער ערד'הערפֿאַר. (ה) איזט מיינעם הויזעם פֿעסטגיט

דען

ר ש י

(ב) דבר בי. השרה בי רוח קדשו ונדבר בי. וכל לשון נבואה נוסף בו לשון דבר כי כמו הרק אך
 במשה דבר הלח נס בנו דבר לדבר בו (במדבר י"ב ב') וטעמו של דבר לפי שהרוח נכנס בו בקרב
 הנביא ומדבר בו: (ג) לי דבר צור ישראל. אלי דבר ופיה צור ישראל שאהיה מושל באדם בישראל
 שנקראו אדם שנאמר אדם אחס ואחי' לדיק מושל וירא אלהים. ורבותינו פירשוהו בלשון אחר
 אמר דוד אלהי ישראל לי דבר אלי דבר צור ישראל ומושל באדם אני ומו מושל בי לדיק שאני
 גוזר גזירה והוא מנטלה. אבל לפי יסוד המקראות הראשון היא פשוט של מקרא: (ד) וכאור
 בקר יזרח שמש. והבטיחני שתלך גדולתי הליך וגדול כאור נוגה אשר הולך ואור: בקר לא
 עבות. אור שאינו אפל: מנגה ממטר דשא מארץ. מאיר בקרי יותר מנגה הבא ממטר כחוס
 כח עלי אור כשהמטר יורד על ארץ מלאה דשאים והשמש זורח אליו ומבהיק. וכן פירושו יותר
 מנגה הבא ממטר של דשא מארץ: (ה) כי לא כן ביתי עם אל. שיהא בקרי עבות: כי כרית
 עולם

ב א ו ר

אין נפשי לדעת המפרשים שיהיה נעים כמו מנעים, כי מלבד שהוא מתנגד לשפט הלשון נס
 לא יהיה זה כבוד מלכים ותפארת מושלי עמים אם יהוללו בהוד ונעימות השירי, לכן יראה לי
 כי הדברים כנחנם כי הוואנעים ומירות ישראל שכל המשוררים ישתדלו לזמר כבוד שמו ולספר תהלתו
 ומעשי תקפו וגבורתו בנעימות שירים. (ב) רוח ה', מכאן תחלת השיר ואמר דוד הן כאשר
 אמרתי מגדול ישועות מלכו רק רוח ה' דבר בי וגו'. (ג) לי דבר, מלת לי עומד במקום שנים
 ושעור הכתוב אמר לי חלקי ישראל לי דבר צור ישראל. מושל יראה אלהים, אין אנו לריבין
 להוסיף ב"ת השמוש בדעת המפרשים, רק הענין כי יראת אלהים ענמה היא חמאל כי זה
 דרך המליץ להגשים מושג נפרד (הבאטרקטען בעגריץ), וזהו תרומם הוד השירי כנודע.
 ומה שנא מושל בל"ו לפי שלא היה המנהג בימים ההם להיות האזה מושלת. (ד) וכאור בקר,
 אז אם לדיק ימשול בעם יזרח שמש (הללחת האומה) בכל עת כאור בקר כלומר כאור לא כאשר
 ילאה מרחם משחר תאיר כנקר לא עבות כי לעת בקר מרפא כנפשי השמש, ועל רוב עונ יתעדן
 נפש כל הולכי על דרך לא כן כחוס היום אם יכס שרב וזלעפות — וזהו אמר כי ממשלת הלדיק
 אם גם תעמוד ימים רבים חפיק תמיד עונ ונסח נשמש בקר. כנגה ממטר, כלומר כאשר
 מנגה השמש וממטר השמים הארץ חתן יבולה, כן מלדקת הלדיק ויראת אלהים יסרה ישע
 העם, ודימה את הלדיק לשמש ע"ד והמשבילים יזהירו כזהר השמים ומלדיקי הרבים כנכובים
 (דניאל י"ב ג') ויראת ה' המשיל למטר, נענון אהיה בטל לישירל (הושע י"ד ה'). (ד) כי לא
 כן, יחמר ה"א השאלה ורבים כנה, ושעורו הכי לא כן ביתי עם אל כלומר הלא גם אני כוננתי
 את

אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׁם לִי עֲרוּכָה
בְּכָל וְשִׁמְרָה כִּי-כָל-יִשְׁעֵי וְכָל-
חַפְצֵי כִּי-קָא יִצְמִיחַ: (ו) וּבְלִיעֵל
כְּקוֹץ מִנֶּד כְּלָהֶם כִּי-לֹא בִיד
יִקְחוּ: (ז) וְאִישׁ יִגַע בָּהֶם יִמְלֵא
בְרָזָל וְעֵץ הַנִּית וּבְאֵשׁ שָׂרוּף
יִשְׂרְפוּ בַשָּׁבֶת: (ח) אֵלֶּה שְׁמוֹת

הגברים

תרגום אישכנזי קנה

דען ניכט מיט גאָטט געגריני-
דעט? וואָהל האַט ער איינען
עוואָגען בינד געוויכערט מיר,
אין יעדער הינדו כַּט פֿעסט אינד
וואָהל פֿערוואָהרט; דען מיין
גאַנצעם שטרעבען איזט אַלל-
געמיינער וואונש צו זעהר,
אַלס דאַס ער ניכט געדרייען
זאָללטע — (ו) דאָך וואָס אַן
ניעדריגקייט נור קלעבט,
גלייכט איבעראַלל פֿערוואָהר-
פֿענער דיסטעל, דיאניעמאַנד
מיט דער האַנד ערגרייפֿט.

(ז) אונד וועזיא יעמאַנד דאָך בעריהרט, דער פֿיהלעט דאָן אין רוהעשטאַנד וויא אייועני-
שלאַג, וויא שפיעכעסשטיך, אַלס אָב מיט פֿייערגלוטה כאַן דיך געברענגט. (ח) דעזעס
וינד

ר ש י

עולם. החורה אשר שם לי ערוכה בכל ביתי ושמורה: כי כל ישעי וכל חפץ. לרני מונח
לפניו והרי זה מקרא קלר: כי לא יכמיח. עוד למלך אחר מלכותי. דבר אחר כי ברית עולם
שם לניתי להיות מלכותי קיימת והברית ערוכה בכל נפי כל הנביאים: (ו) כקוץ מונד.
קרדון בלע"ז שנקטנותן רק ונע ונד וסוכו מתקשה עד אשר לא ניד יקחו: (ז) ואיש יג
בהם ימלא. לריך שילבש את בשרו ברזל וימלא ידו בכלי זין לקלנו: ובאש שרוף ישרפו בשבת.
ואין שם תקנה חלק שריפה ולשנת ולהחמם כנגדם כך הרשעים אין להם תקנה חלק, שריפה
בניהוס: בשבת. הקב"ה יושב על כסא הדין:

אשר

ב א ו ר

אח כסאי בלדקה ויראת אלהים (וכן הוא מענין על כנו) ולכן אין לספק כי ברית עולם שם
לי ותנון מלכותי לעד כי היא ערוכה בכל ושמורה. כי כל יישעי, הוסיף לנאר מאין ידע כי
ברית עולם הוסי לו והוא יען כל ישעי הוא גם כל חפץ כלומר חפץ כולם (וא"כ אין אנו לריבין
לומר שהנינו של ישעי במקום שנים) כי אך בטובת עמי לי טוב וא"כ הוא מדוע לא יכמיח?
(ו) ובליעל, הרי זה מקרא מסורס ושעורו, ובליעל בלהם כלומר כל דבר בליעל יהי זה באין
ענין שיהיה לא ידבק כי כי הוא כקוץ מנד (מושלך ארצה ונד ממקום למקום). כי לא ביד
יקחו, אותם הלוקחים והוא כינוי הסחמי (חפץ) ובא לפעמים נרבים כנודע. (ז) ימלא ברזל,
הרי זה מקרא קלר (כאשר פירשו רש"י ורד"ק בכמה מקומות) ובתשלומו ימלא מכות ברזל ועץ
חנית כי זיק את ידו באלו הוכה מחרב וחנית, ובשבת אם ירגיע מעבודתו לאסוף את הקולים
האלה שרף ישרפו לו באש בוערת (ונחמר כ"ף הדמיון במלות ובאש לפי שנבר באו שני אותיות
היחס) כי כן דרך פלעי הנרקנים (ואולי מזה וקראו נרקנים מן נרק יען שישרפו באש לוחט)
ואם כוון המאורר במלת בליעל על הסוררים נעם יהיה המשל הזה נאות מאד באשר יבין
המשכיל. — והנה לדעתי אין ספק כי השירה הזאת איננה עד תומה, אך נאבדו מאתנו עוד
חרוזים כהנה וכהנה, ואולי גם באמלע השירה נעדרו איזהו פסוקים, ולכן כמעט היא כדברי
הספר החתום, אולם מה נעשה? ואנו אין לנו רק מה שעינינו רואות, ומי יבוא אחרי המלך
למלאות את דבריו? — (ע"כ)

הַגְּבֻרִים אֲשֶׁר לְדָוִד יֹשֵׁב בַּשָּׁבֶת
 תַּחֲכַמְנִי וְרֹאשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא
 עֲדִינוּ הַעֲצָנוּ עַל־שִׁמְנֵה מֵאוֹת
 חָלָל בַּפֶּעַם אֶחָד: (ט) וְאַחֲרָיו
 יֶאֱרָעוֹר בֶּן־דָּוִד בֶּן־אַחֲחִי
 בְּשֵׁרְשָׁה גְבֻרִים עִם־דָּוִד בְּחֶרֶפֶס
 בַּפְּלִשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ־שָׁם לְמַלְחָמָה
 וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל: (י) הוּא קָם
 וַיִּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים עַד וְכִי־יִגְעָה יָדוֹ
 וַתִּדְבַק יָדוֹ אֶל־הַחֶרֶב וַיַּעַשׂ יְהוָה

וינר דיא נאמען דער העלדען
 דוד'ס: דער בייאויטצער אים
 מתיסטער-ראטהע, דער פֿאַר-
 נעהמסטע דער הויפטלייטע,
 נעמליך עדינו דער עצניטע,
 דער אַכט הונדערט פֿינדע אין
 איינער שלאַכט ערלענטע .
 (ט) אים ראַנגענאך איהם וואַר
 אלעור, זאָהן דרי'ס, זאָהן
 אחח'ים. ער וואַראינער דער
 דרייא העלדען, וועלכע זיך
 בייא דיד בעפֿאנדען, אַלס
 דיא פלשתים ישרא בעשימפֿע-
 טען, זיך צור שלאַכט צוזאַם-
 מענצאָנען, אינר דאָז העער
 ישראל'ס צום אַנגריף הינויף

העצני ק. אחח ק. ואחריו ק. דודו ק. הגבורים ק. תשובה
 צאג. (י) דא מאַכטע ער זיך אויף, אונר שלוג אינטער דיא פלשתים, כיו וינע האנד
 ערמידעט וואַר, דאָס זיא אַם שווערדטע קלעכטע. דער עוויגע פֿערשאַפֿטע דאָ-
 מאלס

ר ש י

(ח) אֲשֶׁר לְדָוִד יוֹשֵׁב בַּשָּׁבֶת . יוֹשֵׁב בַּשָּׁבֶת סְנֵה־רֵיךְ וְהוּא תַּחֲכַמוּנִי וְהוּא רֹאשׁ הַשְּׁלִישִׁי אֲכ כְּנִי
 בַּמַּחֲמָה וּבַגְּבוּרָה בְּג' דְּבָרִים הַלְלוּ הוּא רֹאשׁ כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר וּבְנוֹן דְּבִרְוֹאִישׁ תּוֹאֵר וּבְנוֹר חֵיל (שְׁמוּאֵל
 א' ט"ז י"ח): עֲדִינוּ הַעֲצָנוּ . כַּשְׁעוֹסֵק בַּחֲזֹרָה כּוֹרֵךְ וּמְקַצֵּר עֲלָמוֹ כְּתוּלַעַת כְּמוֹ מַעֲדוֹת כִּימָה (אִיּוֹב
 ל"ז א') וּכְשִׁיכּוֹל לְמַלְחָמָה קָצַה נֶעֱץ וְהוֹרֵג שְׁמוֹנֵה מֵאוֹת חֲלָל בַּשְּׁלֹשָׁה אַחַד: (ט) בֶּן דָּוִד . כִּד
 שְׁמוֹ: בַּזָּלָה הַגְּבוּרִים . הַמַּעֲלִים שְׁנַגְבוּרִים: בְּחֶרֶפֶס נִפְלְאִים . תַּקְעוּ קֶף לְהַלְחֵם בָּהֶם וּלְנַלְחֵם
 ח

ב א ו ר

(ח) יוֹשֵׁב בַּשָּׁבֶת תַּחֲכַמוּנִי, לְפִי הַכְּתוּב כֹּאן יֵשׁ לְתִיבּוֹת הַאֵלֶּה הוֹרְאוֹת עַל שֶׁ מַעֲלָה הָאִישׁ
 הַהוּא וְשִׁמּוֹ סְרִטִי הִי' עֲדִינוּ וְשֶׁסּ מְקוּמוֹ עֲלָן (יִזְלוּ הוּא עֲלָם וְהוּא עִיר בְּנַחֲלַת מַטֵּה יְהוּדָה),
 וְיֵשׁ מְרִבּוֹתֵינוּ שְׁדֵרְשׁוּבוֹ עַל דּוֹד וְיֵשׁ עַל יוֹאֵב, וְלְפִי הַפָּאָזֶט הִי' גְּבוּר אֶחָד מִגְּבוּרֵי דָוִד וְהִיא
 יוֹשֵׁב בַּשָּׁבֶת סְנֵה־רֵיךְ וְיִזְעִי הַמֶּלֶךְ, וְכֵן דַּעַת הַרְלֵב"ג וְהַרְד"ק. תַּחֲכַמוּנִי, נִרְאֶה שֶׁכֵּל אֶחָד
 מַעֲדַת הַיּוֹעֲלִים וְאֵרִי הַמְּדִינָה הִיוּ נִקְרָאִים בְּשֵׁם תַּפְאֵרֶת תַּחֲכַמוּנִי אִינִיטֵטֶר. רֹאשׁ
 הַשְּׁלִישִׁי, כְּמוֹ רֹאשׁ הַשְּׁלִישִׁים, וּבָאָז לְכִרֵי וְלִרְלִים, וּבִד"ה הִי שְׁמִיטוֹ עֲדִינוּ הַעֲצָנוּ, וּבְמִקּוּמוֹ
 כְּתוּב הוּא עוֹרֵר אֶת חַיִּיתוֹ, וְעַשׂוֹ הַמְּלֹת יוֹשֵׁב בַּשָּׁבֶת תַּחֲכַמוּנִי, לְשִׁמּוֹת עֲלָמִים פְּרִטִיִּים,
 כִּי שֶׁסּ כְּתוּב: יֹשֵׁב עִם בֶּן תַּחֲכַמוּנִי. — שְׁמוּנֵה מֵאוֹת, וּבִד"ה כְּתוּב הוּא עוֹרֵר אֶת חַיִּיתוֹ עַל שֶׁלֶשׁ
 מֵאוֹת חֲלָל. (ט) בּוֹ אַחֲחִי, וּבִד"ה כְּתוּב אַחֲחִי. בְּשֵׁלִישֵׁה הַגְּבוּרִים, יִפֵּה דָן הַרְד"ק שֶׁהַכּוּוֹנֵה
 עַל ג' הַגְּבוּרִים הַגְּבוּרִים וְהֵם עֲדִינוּ אֶלְעָזָר וְשִׁמּוֹ שְׁנֵחָמוֹ בְּמַלְחָמָה עִם דָּוִד נֶגֶד הַפְּלִשְׁתִּים,
 בְּחֶרֶפֶס בַּפְּלִשְׁתִּים, אִם נִפְתּוֹר כֶּחֶרֶס עַל הַגְּבוּרִים חֲסֵרוֹ מְלֹת נִפְשָׁם לְמוֹת, וְאִם
 נִפְתּוֹר אֹתוֹ נִתְּי עַל הַפְּלִשְׁתִּים יִתִּירָה ג' בַּפְּלִשְׁתִּים, וְגַם מ"ס הַכּוּוֹי אֶל בְּחֶרֶפֶס כֵּל תַּחֲכָן,
 וְהִנֵּה בְּפֶסֶק דְּמִים הִיתָה הַמַּלְחָמָה הַרְאֵשׁוֹנָה אֲשֶׁר קָנָה דָּוִד שֶׁסּ בְּהַכּוּחַ אֶת גְּלִית, וְגִלִית חִרֵף
 מַעֲרֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן דַּחֲמוֹ נוֹטָה לִתְּי וְהַמ"ס אֶל בְּחֶרֶפֶס" שֶׁן עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַפְּלִשְׁתִּים
 חֲרַפוּ אֶת יִשְׂרָאֵל, וּבִד"ה כְּתוּב תַּחֲמוֹ בְּבֶם דְּמִים. וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְסוּגוֹ אַחֲזֵר כִּי
 בְּתַחֲלִילָה

תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה בְּיוֹם הַהוּא וְהָעַם
 יָשׁוּבוּ אַחֲרָיו אַךְ לְפִשְׁטִי: (יא) וְאַחֲרָיו
 שְׁמָה בֶן-אֲנָת הַרְרִי וַיֵּאָסְפוּ
 פְּלִשְׁתִּים לַחֲיָה וְתַהֲיִי שָׁם חֲלָקַת
 הַשְּׂדֵה מְלֵאָה עַד שָׁיִם וְהָעַם נָס
 מִפָּנָיו פְּלִשְׁתִּים: (יב) וַיִּתְיַצֵּב
 בְּתוֹךְ-הַחֲלָקָה וַיְצִילָהּ וַיֵּךְ אֶת-
 פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה
 גְדוֹלָה: (יג) וַיִּרְדּוּ שְׂרָשָׁיִם
 מִהַשְּׁלֵשִׁים רֹאשׁ וַיִּבְאוּ אֶרֶץ-
 קְצִיר אֶל-דָּוִד אֶל-מַעְרַת עַדְלָם
 וְתֵית פְּלִשְׁתִּים הָנָה בְּעַמְּק
 רְפָאִים: (יד) וְדוֹד אִזּוּ בַּמְצוּדָה

מאלם דארוך איינען גראסען
 זיען, דאס דאז פאלק ניכטס
 מעהר צו טהון הצטטע, אלס
 צוריק צו קאממען, אונד נאך
 איהם דיא טארטען אויס צו
 ציעהען. (יא) נאך איהם קאם
 שמה, זאָהן דעם אנא, דער
 רריטע. איינסט פערזאממעל-
 טען זיך דיא פלשתים אין איין
 גראסעם לאַנער; דאזעלככט
 וואָר איין גרונדשטיק פאלל
 לינזען, אונד דאז פאלק פלאָה
 פאָר דען פלשתים. (יב) דא
 שטעללטע ער זיך אין דא מיט-
 טע דעם אַקקערס, רעטטע-
 טע עס, שלוג דיא פלשתים,
 אונד דער עוויגע פערליעה איי-
 נען גראסען זיען. (יג) דיעזע
 דרייא, וועלכע אַנפיהרער
 דער (ווייטער פֿערקטוועכערען)
 דרייסיג העלדען, וואָרען, שטייע

ואחריו קרי. שלשה קרי.
 גען הינאב, אונד קאמען צור ערנדטעצייט צו דוד אין דיא האָהלע עדולם, דאז העער
 דער פלשתים לאַנערטע אים טהאלע רפאים. (יד) דוד וואָר דאמאלס אין דער פֿעסטונג,

אונד

ר ש י

(י) אך לפשט. לחלף קטיליא לא היה איש לעזרו להרוג אלא כולם פושטים אחריה את החללים;
 (יא) הררימן ההר: לזיה. לגדוד נחיות השדה: (יג) מהשלשים ראש. תירגם יונתן מגברי רישי משירייחם:
 ומצב

ב א ו ר

בחילה ירדו למטה מהר מקום מחניהם ועתה עלו לאקוריהם. (י) ישובו, עתיד במקום
 עבר, ובתרגומו השכלנו להלדיק בעתיד. לפשט, את החללים. (יא) שמה, הגבור הזה
 ושם בד"ה. הררי, י"ת דמן הרר טוראה, ונחשוב כי שתי נוסמאות היו בתרגום זה, באחת
 כחוב דמן הַרְר שחב אותו לשם מקומו, ובאחת כתוב טוראה, שחב אותו להוכחות הר,
 והמעתיקים אספו ב' הנוסמאות יחד, וכן עשו בכמה מקומות בזה התרגום, ודעתנו נוטה
 שהוא שם מקומו ושם המקום רַר או רְרָה, ולעוויזאָהן עשה בחשבו שכתוב כאן הַרְרִי.
 לחיה, למחנה כמו בפסוק י"ג. עדשים, ובד"ה יקנלו וקמטו המעשה הזה למעשה של אלעזר
 ומפני התדמות כתבו חמת עדשים שעורים, ודרש חז"ל ידוע, ובכר אמר הר"ק שאין להבין
 בכל זה אלא פשט הכתוב כמו שהוא, ועיין בדבריו. (יב) ויעש, בד"ה נחלף בתיבת וישע.
 (יג) מהשלשים ראש, יתכן שהלכו אלה השלשה בראש השלשים אל דוד, אולם יען שגם אז
 יהי קישור המלות בלתי נהוג, תרגמוֹ שהיו ראשי השלשים. אל קציר, כמו נקליר
 (הרד"ק), ובדברי הימים נחלף בתיבות אל הלור. (יד) בצודה, המערה הי' מקום מנכר.
 ודלכ

ש מ ו א ל ב כ ג

בְּשִׁלְשָׁה: (יט) מִן־הַשְּׁלֹשָׁה הָכִי
נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׁר וְעַד־
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא־בָא: (כ) וּבְנִיהוּ בֶן־
יְהוֹדָע בֶּן־אִישְׁתִּי רַב־פְּעָלִים
מִקְבָּצָאֵל הוּא הִכָּה אֶת־שְׁנֵי
אֲרָאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה
אֶת־הָאֲרִיָּה בְּתוֹךְ הַבָּאָר בְּיוֹם
הַשְּׁלֹג: (כא) וְהוּא הִכָּה אֶת־אִישׁ
מִצְרֵי אֲשֶׁר מָרָאָה וּבִיד הַמִּצְרֵי
הַנִּית וַיָּרַד אֵלָיו בְּשֹׁבֹט וַיַּגְזֹל
אֶת־הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרֵי וַיַּהַרְגֵהוּ
בְּחֲנִיתוֹ: (כב) אֵלֶּה עֲשֵׂה בְנֵיהוּ
בֶּן־יְהוֹדָע וְלוֹ־שֵׁם בְּשִׁלְשָׁה
הַגְּבֻרִים: (כג) מִן־הַשְּׁלֹשִׁים נִכְבָּד

חיל קרי. הארי קרי. הבור קרי. איש קרי. ואל

תרגום אישכנזי קס

(יט) ער האטטע איינען העי
הערן ראנג אלס ריעוע דרייא,
אינדעם ער איהר אַיִה־ער
וואר, אבער אַן טאַפּער
קייט קאם ער איהנען ניכט
גלייך. (כ) בניהוואהן יהודע'ס,
אייז טאַפּערער, טאַפּענע
רייכער מאן איים קבצאל; ריעע
זער ערשלוג דיא צווייא אויס
געציינעטען העלדען מיאכ'ס;
אויך שטיעג ער איינמאהל אַן
איינעם טאַגע, וואַ עס גע
שנייעט, אין דיא גרובע, אונד
ערלענטע דאזעלכסט איינען
לעווען. (כא) פֿערנער ערלעג
טע ער איינען מצרי פֿאַן אַג
זעהנליכער גרעסע. דער מצרי
האַטטע איינען שפּעער אין
דער האַנד, ער היינגענען גליי
צו איהם מיט איינעם וואורפֿ
שפּיעסע, ענטריס דעם מצרי
דען שפּעער, אונד ערלענטע
איהן מיט דעססען אייגענעם
שפּעערע. (כב) דיעזעס טהאַט
בניהו, זאָהן יהודע'ס, אונד ער האַטטע מיט דען דרייא גענאַנטען העלדען איינען גליי
כען רוף דער טאַפּערקייט; (כג) זיין ראַנג וואַר העהער אַלס דער דרייסיג טאַ
פֿאַערן

ר ש י

(יט) ועד השלשה לא בא. ת"י ולתלת גבורין לא מטא: (כ) את שני אריאל מואב. ית תרין רבנני
מיאכ. ורבניתו אמרו שלא הניח כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני: אריאל מואב. על שם
שבואו דוד שני מרות המואביה: (כג) מן השלשים. כל שלשים שנפרשה זו תירגום יונתן גובריא:

ב א ו ר

(יט) ועד השלשה לא בא, לא היה אלם בשאיבת המים, כי רק אלה הני' הלכו בנפשותם לשאוב מים
מבור בית לחם, וכן אלל בניהו בן יהודע. הבי נכבד, ובד"ה נחלק הבי בחיבת בשנים, ואולי היה
כתוב לפני המעתיק ד"ה סה הבי בלי ניקוד ומשכ תחת כ"ף בי"ת וביאר אומו בשנים. (כ) בן
איש חיל, בא הכפל ודי באחד בן חיל, או איש חיל וכן אינו מורה על זרע רק על לנישת
החזר חיל, כמו בן מניש. מקבצאל, קבצאל עיר בנחלת יהודה. אריאל מואב, מלה מורכבת
מן ארי ומן אל, וארי יש לו גבורה, ואל לשון חזק (הרד"ק), ובערבי נקרא גבור חיל אריאל
כדרך בני קדם לקצור שם חללים בדבר ההפלה (געוענוס). ביום השלג, אף גי אז הארי
דעב והוכרח לנוז גבור לכלתי לכת אצרי ערפו, עוד לא ירא ממנו והכה אותו. (כא) איש
מראה, ובד"ה איש מדה. וביד המצרי הניה, ובד"ה נוכף כמורד אורגיס, ופה נאמר בן
למעלה אבל אלזקן, ובד"ה נשטע. בשבט, חרב קטן, כמו הג' שנשים שנעץ יואכ כלב אבשלום.
אל

פֶּעֶרֶן , אֲכֶעֶר דִּי עֲזֵעֵן
 דִּרְיֵעֵן גְּלִיד עַר נִכְט .
 דוד נאב איהם דיא אויפֿ-
 זיכט איבער זינע געהיימע
 אוידיענץ. (כד) עשהאל, יואב'ס
 ברודער וואר אונטער דען
 דרייסיג טאפֿפֿערן; אלהנן
 זאָהן רוד'ס אייס ביה לחם,
 (כה) שמה דער חרודיטע,
 אליקא דער חרודיטע, (כו) חלץ
 דער פלטיטע, עירא זאָהן דעם
 עקש דער חקעיטע. (כז) אביעזר
 דער ענחוחיטע, מבני דער
 חשהיטע, (כח) צלמון דער
 אחוחיטע, מהרי דער נטפתיטע
 (כט) חלב זאָהן בענה'ס
 דער נטפתיטע, אחי זאָהן
 ריבי'ס אויס גבעה דער קינדער
 בנימין'ס, (ל) בניהו דער
 פרעהוניטע, הדי אויס נחלי
 געש, (לא) אבי עלבון דער
 ערבתיטע, עזמית דער בֿרומי-
 טע, (לב) איחבא דער שעלביני-
 טע, בני ישן, יהונח, (לג) שמה
 דער רריטע, אחיאם זאָהן
 שרר'ס דער ארריטע,
 (לד) אליפלט זאָהן אחסכ'ס
 זאָהן דעם מעכתי, אליעם
 זאָהן אחיחפלים אויס גלון.

חצרי

וְאֶל-הַשְּׁלֵשָׁה לֵאבָא וַיְשִׁימָהוּ
 דוד אֶל-מִשְׁמַעְתּוֹ: (כד) עשהאל
 אַחֵי-יוֹאָב בְּשֵׁלְשִׁים אֶלְהַנָּן בֶּן-
 דודו בֵּית לָחֶם: (כה) שמה החרדי
 אֶלִיקָא הַחַרְדִּי: (כו) חלץ הפלטי
 עִירָא בֶן-עֶקֶשׁ הַחַקְעִי:
 (כז) אביעזר הענתתי מבני
 הַחֲשֵׁיטִי: (כח) צלמון האחתי
 מַהֲרֵי הַנְּטַפְתִּי: (כט) חלב בן
 בְּעֵנָה הַנְּטַפְתִּי אֲחִי בֶן-רִיבִי
 מִגְּבַעַת בְּנֵי בְנִימִן: (ל) בניהו
 פֶּרְעֵהוֹנִי הִדִּי מִנְחֵלִי גַעֲשׁ:
 (לא) אבי עלבון הערבתי עזמות
 הַבְּרֻחִי: (לב) איחבא השעלבני
 בְּנֵי יִשָּׁן יְהוֹנָחַן: (לג) שמה החרדי
 אַחֵיָאם בֶּן-שָׁרָר הָאֲרִירִי: (לד)
 אֶלִיפֶלֶט בֶּן-אַחְסָבִי בֶן-הַמַּעֲכָתִי
 אֶלִיעֵם בֶּן-אַחִיחַפְלִים הַגְּלוֹנִי:

חצרי

ב א ו ר

(כג) אל משמעתו, לפי גשועניוס הטעם שכל איש הנא לדבר לפני המלך כל יורשם לבארק
 כ'ס פקודת נניהו. (כה) שמה החרדי, וכד"ה נחלף החרדי בהחרודי, וחרד ה' עיר בקרבת
 האעון הנקרא כשופטים אלל גדעון עין חרוד, וכד"ה נשמט שם אליקא. (כו) השלטי, וכד"ה
 גחלף בהפלוגי. (כז) מבני, וכד"ה סנני. (כח) צלמון, וכד"ה עילי. (כט) חלב, וכד"ה
 חלד. (ל) הדי, וכד"ה חורי. (לא) אבי עלבון, וכד"ה מקומר באניאל. הברחמי, וכד"ה
 הנמרומי. (לב) בני ישן, וכד"ה בני ישן, ונוסף הנזוני. יהונחן, וכד"ה נקשר אליו איש
 ההכרי הנזכר חכ"כ, ונכתב יהונחן בן שגא החרדי. (לג) בן שרר, וכד"ה בן שרר. (לד) אליפלט
 בן אחסבי בן המעכתי, וכד"ה נחלקו לפני אנשים ונקראו שם אליפל בן אור ומסר המכרתי.
 אליעם בן אחיחופל הגלני, וכד"ה נחלף באמיה הפלני.

פערי

ש מ ו א ל כ כ ג כ ד

(לה) חֲצֵרוֹ הַכְּרָמִלִי פְעָרֵי הָאֲרָבִי:
(לו) יִגַּץ בֶּן־נָתָן מִצְבָּה בְּנֵי הַגְּדִי:
(לז) צֶלֶק הָעֲמוּנִי נַחְרֵי הַבְּאֲרָתִי
נִשְׁאֵי כְּלֵי יוֹאֵב בֶּן־צָרִיָּה:
(לח) עִירָא הֵיתָרִי גֶרֶב הֵיתָרִי:
(לט) אֹרֵיָה הַחֲתִי כָּל שְׂרָשִׁים
וְשִׁבְעָה:

כד (א) וַיִּסַּף אֶף־יְהוָה לַחֲרוֹת
בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת אֶת־דָּוִד בְּהֵם
לֵאמֹר לֵךְ מִנָּה אֶת־יִשְׂרָאֵל
וְאֶת־יְהוּדָה: (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־
יֹאֵב וּשְׂרֵי־הַחֵיכַי אֲשֶׁר־אִתּוֹ שׁוּט־
נָא בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־
בְּאֵר שִׁבְעַ וּפְקְדוּ אֶת־הָעָם

חצרי קרי . גושא קרי . וידעתי

ר ש י

(לט) שלשים ושבעה . ואינן מנויין כאן ואני אומר יואב לא הולכך להזכיר שהוא שר הכנף
ושאר שחסרו שאל בני ישי ג' או ד' היו:

כד (א) ויוסף אף ה' למרות בישראל . לא ידעתי על מה : ויקז . גירח :

כהס

ב א ו ר

(לה) פערי הארבי, ונד"הי נערי בן אזקי . (לו) יגאל בן נחן, ונד"הי כתוב יואל אחי נתן
מצבה, מן לנה ונקשר ליגאל . בני הגדי, ונד"הי נחלפו המלות מכנה בני הגדי בתיבות מנחר
בן הגדי . (לז) אוריה החתי, ונד"הי נוספו עוד י"ז גבורים, ועינינו הרואות שבמעט כל
המילופים נתהוו מאותיות דומות, שנחסר או נוסף קו למעלה או למטה להאות, מסילוף
מעמד האותיות, ומקישור אותיות שם זה למכירו .

כד (א) ויוסף אף ה', כאשר הסית איש אחד את דוד למנות ישראל ויהודה, מרה אף ה'
בישראל, ומלאנו שהעם נענש בעבור המלך והמלך בעבור העם, כי מיוחסים זה
לזה כאב לבן . ויסח, פעל סתמי, אחד מאנשי חכרו הסיתו לדעת מנין עמו, ונד"הי נקרא
שטן, ואינו שם על ד'. (ב) שר החיל, לא מלינו שנקרא יואב שר החיל רק שר הכנף,
לכן דעתנו שהיוסם אל יואב נמשך גם על שר החיל, וכאשר נאמר בפירוש לקמן, ותרגמנו

שרי

תרגום אשכנזי קסא

(לה) חצרי דער כרמליטע .
פערי דער ארכיטע, (לו) יגאל
וזאהן נתן'ס אויס צבה, בני דער
גדיטע, (לז) צלק דער עמוניטע,
נחרי דער בארותיטע, דער
וואס ענטרענער יואב'ס זאהן
צרויה'ס, (לח) עירא דער
יתריטע, גרב דער יתריטע,
(לז) אינד אוריה דער חטיטע,
צוזאמען זעבען אונד דרייסיג.
כד (א) דער צאָרן דעם עווי:
גען ענטבראָנמע

אבער מאַהלס איבער ישראל,
אלס טאָן דען דוד ווידער ישראל
רייצטע, אונד איהם זאָנטע:
געהע היין, לאַס ישראל אונד
יהודה צעהלען! (ב) דער קעניג
בעפֿאַהל דעם יואב אינד דען
בעפֿעהלס האַבערן דעם העע־
רעם, וועלכע זיך בייא איהם
בעפֿאַנדען: שטרייפֿעט דאָך
אין אללען שטעמען ישראל'ס,
פֿאָרן ביו באר שבע, הערום,
אונד מוסטערט דאָז פֿאַלק, דאָז

מיט

וַיִּדְעֵתִי אֶת מִסְפַּר הָעַם: (ג) וַיֹּאמֶר
 יוֹאֵב אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיּוֹסֶף יְהוָה
 אֶל-הָיָה אֶל-הָעַם כָּהֵם וְכֵהֶם
 מֵאָה פְעָמִים וְעֵינַי אֲדַנֶּי-הַמֶּלֶךְ
 רֹאֹת וְאֲדַנֶּי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חָפֵץ
 בְּדָבָר הַזֶּה: (ד) וַיִּחְזַק דְּבַר-
 הַמֶּלֶךְ אֶל-יוֹאֵב וְעַל שָׂרֵי הַחֵיל
 וַיֵּצֵא יוֹאֵב וְשָׂרֵי הַחֵיל לִפְנֵי
 הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד אֶת-הָעַם אֶת-
 יִשְׂרָאֵל: (ה) וַיַּעֲבְרוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן
 וַיַּחֲנוּ בְּעַרְוֵעַר יַמִּין הָעִיר אֲשֶׁר
 בְּתוֹךְ-הַיַּבֵּל הַגָּד וְאֶל-יַעֲזֹר:
 (ו) וַיָּבֹאוּ הַגִּלְעָדִים וְאֶל-אֲרָץ
 מַחֲתִים חֲדָשִׁי וַיָּבֹאוּ דָנָה יַעֲן
 וְסָבִיב אֶל-צִידוֹן: (ז) וַיָּבֹאוּ מִבְּצֵר-

מיט איך דיא אנצאהל דעם
 פֿאַלקעם ערפֿאַהרע. (ג) יואב
 ערווייערטע דעם קעניגע:
 מאַכטע דאָך דער עוויגע דיין
 גאַטט דאַן פֿאַלק אים דאַן
 מעהרפֿאַכע יא הונדערטפֿאַך
 פֿערמעהרען, אונד מיין הערר
 אונד קעניג עם מיט אייגענען
 אויגען זעהען ווארום ווינשט
 מיין קעניגליכער הערר דיעזע
 זאַכע? (ד) דער בעפֿעהל דעם
 קעניגס וואירדע אבער דעם
 יואב אונד דען אנפֿיהרערן
 דעם הערעם שטענע ער-
 טהיילט, דאָהער בראַך יואב
 מיט דען אנפֿיהרערן דעם העע-
 רעם פֿאַם האַפֿלאַנער אויף,
 אום דאַן פֿאַלק צו מוסטערן.
 (ה) זיא זעטצען איבער דען
 ירדן, אונד לאַגערטען דאָך בייא
 ערווער צור מיטטאָנויטע דער
 שטאָרט, דיא אַם פֿלוססעגד
 נעכען יעזר ליענט. (ו) זיא קאַ-
 טען היערויף נאָך גלעד אונד
 אין דיא לאַנדשאַפֿט החתים
 חרשי, דאַן קאַטען זיא נאָך

דן, נאָך יען אונד אין דיא געגענד פֿאַן צידון. (ז) נאָהער קאַטען זיא נאָך מבצר צור אונד

ר ש י

(:) כהם וכהם. כהם כפלים וכהם שני כפלים הרי ארבעה כפלים וכן חזר וכו' את הכפילה עד
 מאה פעמים ומלאת כנחתו של יואב יתירה על של משה שאמר כנס אלף פעמים ועוד שנכתבו
 של משה לזמן מרובה ושל יואב מיד שנאמר זה ועיני אדני המלך רואות: (ה) הגד ואל יעזר.
 התקיל בני גד לפי שהם גבורים וקשים אמר הלואי וילחמו בי ויעבבו על ידי: (ו) ואל ארץ
 מחתים חדשי. מקום ישוב חדש שאוכלוסייה מועטין אולי בתוך כך יתמרט דוד ושלח אליו
 שליח שיחזור בו: דנה. בני דן: יען. שם המקום:

ב א ו ר

שני הקיל ברביי כנאמר לקמן בפסוק ד' ויודק לשון ופקדו ל"ר. (ג) ויוסף, וי"ו זו לתחילת
 הדברים ולא להוראה מה (הרד"ק). אל העם, על העם. כהם וכחש, יוסף על העם כמה
 וכמה פעמים, וכחש לכנו אמר מאה פעמים לנושא. (ה) ויחנו, בכל מחו לו על העם
 סביב לבוא לפניו ולהגיד מאתם. הוחל הגד, הוא נחל ארנון, ונקרא נחל גד על אשר
 מקורו נובע מנחל נחל מטה גד. (ו) החתים חדשי, שם העיר כך, והיתה סביבות מ. מרום.
 דנה, לזן. יען, לעיר שמה יען. (ז) מבצר צר, עיר נחלת מטה אשר. החוי והכנעני,
 של

ש מ ו א ל ב כ ד

צַר וְכָל-עַרְי הַחַיִּי וְהַכְנַעֲנִי וַיֵּצְאוּ
אֶל-נֶגֶב יְהוּדָה בְּאֶר שְׁבַע:
(ח) וַיֵּשְׁבוּ בְּכָל-הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ
מִקְצֵה תְשַׁעַה הַדְּשִׁים וְעֹשְׂרִים
יוֹם יְרוּשָׁלַם: (ט) וַיִּתֶּן יוֹאָב אֶת-
מִסְפַּר מִפְקַד-הָעָם אֶל-הַמֶּלֶךְ
וַהֲתִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אֶלְפֵי
אִישׁ-חֵיל שִׁלְף חָרָב וְאִישׁ יְהוּדָה
חֲמִשׁ-מֵאוֹת אֶלְפֵי אִישׁ: (י) וַיֵּךְ
לִב-דָּוִד אֶתוֹ אַהֲרִי-כֵן סֵפֶר אֶת-
הָעָם * וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-יְהוָה
חַטָּאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְעַתָּה
יְהוָה הֶעֱבַר-נָא אֶת-עֵינֶיךָ עַבְדְּךָ כִּי

ספדק ב"פ בסכחי

חרגום אשכנזי קסב

אין אללע שטערטע דעם ה' אונד דעם כנעני, אונד קאמע אין דען וידען פאן יהודה בן באר שבע. (ח) וזא שטרייפט זיא אים גאנצען לאנדע הערום אונד לאנגטען נאך פערלויף פאן ניין מאנאטען אונד צוואנציג טאגען אין ירושלים וויע. דער אן. (ט) יואב איבערגאב דיא בערעכנונג דער פאלקס-מוסטערונג דעם קעניגע, אונד עס פאנדען זיך אין ישראל אכט מאל הונדערט טויענד ריסטיגע לייטע, דיא דא: שווערדט פיהרען קאננטען. דיא מאנשאפט יהודה'ס בע-שטאנד אויס פינפמאל הונדערט טויענד מאן. (י) דעכ דוד שלוג דאז הערק (ער בערני-עטע עס), גאדרעם ער דאז פאלק האטטע צעהלען לאס סען. ער באטה צום עוויגען: איך האבע זעהר געפעהלט, דאס איך דיעועסגעטהאן הא-בע. איך פלעהע, א עוויגער! פערצייהע דאך דאז פערנעהען דיינעם קנעכטעס, דען איך בין

ר ש י

(ט) מספר מפקד. אם מספר למה מפקד שני אנפריאות עשה גדולה וקטנה אמר אראנו את הקטנה ואם יקבץ אראנו את הגדולה לכך נאמר מספק לזון חסרון כך נדרש בפסיקתא: ותהי ישראל. חש כחן כנקנה: שמונה מאות אלף. ובדברי הימים (ח' כ"א ה') הוא אומר אלף אלפים ומאה אלף בהגדת אמוראים מכינו אמר ר' יהושע בן לוי הכתובים מוסיפין כאן מהשחרו כאן אלו ב' שנים שלא נמנו שכך כתיב (בדברי הימים ח' כ"א ו') ולוי ובנימין לא פקד בתוכם כי נחשב דבר המלך אל יואב. אמר יואב באלו אני יכול להשמיט ולומר שנט לוי אינו ומנה במנין שאר שנטי' כי אם מנן חודש ומעלה ובנימין דיו שנחסר וכלה בפלגש בגבעה. ובשליש ושתיים מדות דר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי שנינו כתוב אחד אומר ויהי כל ישראל אלף אלפים ומאה אלף ויהיה ד' מאות ושבעים אלף וכתוב אחד אומר ותהי ישראל שמונה מאות אלף איש ואיש יהודה חמש מאות אלף נמלא בנייהם שלש מאות אלף אלו ג' מאות אלף מה טיבן בא הכתו' הג' והכריע ובני ישראל למספרם ראשי האבות ושרי האלפים והמאות ושטרניהם המשרתים את המלך לכל

ב א ו ר

שלא הורישום ישראל והיו למס (הרד"ק). (ט) שמונה מאות אלף, ובד"ה כתוב ויהי כל ישראל אלף אלפים ומאה אלף ויהודה ארבע מאות ושבעים אלף, וחז"ל טרחו להכדיק ב' השבועות יחד, ובעינינו יפלא שיהודה יהי יותר מג' שבעי ישראל, ונחשוב באמרו יהודה הכוונה על כל אלה אשר המליכו דוד במצרון, והם היו כמה וכמה אלפים משאר שנטים וכל שבע שמעון וחלק גדול מבנימין, והם היו ממיד ברוכים אמרי בית דוד. (י) אהרי כן ספר, אמרי כי ספר

נִסְכַּלְתִּי מְאֹד : (יא) וַיִּקָּם דָּוִד
 בַּבֶּקֶר * וַדְּבַר-יְהוָה הָיָה אֵל-
 גִּדְ הַנְּבִיא חוֹזֵה דָוִד לֵאמֹר :
 (יב) הֲלוֹךְ וּדְבַרְתָּ אֶל-דָּוִד כֹּה אָמַר
 יְהוָה שְׁלוֹשׁ אַנְכִי נוֹטֵל עֲלֶיךָ
 בַּחֲרֻקָּךְ אַחַת-מֵהֶם וְאַעֲשֶׂה-
 לָךְ : (יג) וַיִּבְאֶרְגָּד אֶל-דָּוִד וַיִּגְדֹּ-
 לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ הִתְבּוֹא לָךְ שִׁבְעַ-
 שָׁנִים וְרַעַב וּבְאֶרְצָךְ וְאִם-שָׁרְשָׁה
 חֲדָשִׁים נִסְךָ לַפְּנֵי-צָרֶיךָ וְהָיָה
 רִדְפָךָ וְאִם-הָיִיתָ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
 דָּבַר בְּאֶרְצָךְ עַתָּה דַע וּרְאֵה מָה-
 אֲשִׁיב שְׁלָחִי דָבָר : (יד) וַיֹּאמֶר
 דָּוִד אֶל-גִּדְ צָר-קִי מְאֹד נִפְלְאָה-

בין שטארק בעטהארט וואָר-
 דען. (יא) אַלס דוד דען מאָר-
 גען דאָרויף אויפגעשטאַנדען
 וואָר, וואָרד דאָ וואָרט דעם
 עוויגען דעם פּראָפעטען גר,
 דעם זעהער דוד'ס, וויא
 פֿאַלגט : (יב) געהע זאָג פֿער-
 קינדיגע דעם דוד: זאָ שפּראַך
 דער עוויגע : „פֿאַן דרייאַ דיג-
 „גען פֿערהענגע איד אַינעם
 „איבער דיק, וואָהלע דיר אַיי-
 „נעם דאָפֿאַן, וועלכעם איד
 „דיר זאָלל געשעהן לאַססען“
 (יג) גר קאַם צו דוד, קינדיגע
 עס איהם אָן, אונד שפּראַך
 צו איהם : זאָלל וועכען יצהרע
 לאַנג הונגערסנאָטה אין דיי-
 נעם לאַנדע דיק היימווען ?
 זאָלסט דוא דרייאַ מאַנאַטע
 פֿאַר דיינעם דיק פֿערפֿאַלגענ-
 דען פֿיינדע פֿליעהען מיססען ?
 אָדער זאָלל דיא פּעסט דרייאַ
 טאַגע אין דיינעם לאַנדע ווי-
 טהען ? איבערלעגענון, אונד

פסקא נא"ס

בעטראַכטע, וואָס פֿיר אַינע אַנטוואָרט איד דעם, דער מיך געזענדעט, צוריק ברינגען
 זאָלל ! (יד) דוד אַנטוואָרטעטע דעם גר : איד בין ועהר בעדרענגט ! דאָך וואָללען וויר
 ליע

ר ש י

דבר המחלוקת הבאה והיוצאת מדש בדשו לכל מדשי השנה המחלוקה האמת כ"ד אלף מלמד
 שאלו ג' מאות אלף היו הכתובים בנימוסו של מלך ולא היו לריון לישנות כיבד עשרים וארבעה
 אלף לשנים עשר כהן מאתים ושמונים אלף ושמונת אלפים נשתוו שנים עשר אלף הן הן
 נשיאי ישראל : (יב) שלש אנכי נוטל עליך. אחת משלש וכן נשחיתו חתחן בני היום (שמואל
 א' י"ח כ"א) נאמת משחיתים : שלש אני נוטל עליך. כנגד שלש שהטלת על שאלו כי אס ה'
 יגפנו או יומו ינא ומת או נמלחמה ירד ונספה (שמואל א' כ"ו י') : (יד) זר לי מאד. הקטנה
 שנהם קשה מאד : נפלה נא ביד ה'. הדבר ולא החרב והרע' שגם הוא מסור לעשירים
 אולרי פירות אמר כ' אלכסנדרני אמר דוד אס אני בורר לי החרב עכשו ישראל אומרים הוא
 בועט

ב א ו ר

ספר. נסכלתי כאד, יתכן כי ילמדק שהמסית הטה לבנו לכך, ולכן נא בנפעל. (יא) חוזה
 דוד, יתכן שעמד בשירות דוד. (יב) נוטל, ונד"ה כי נחלק בנוטה. מהם, נא נל"ו אף כי שלש
 ל"ב, ונד"ה כי נא חתחיו מהנה. (יג) שבע, ונד"ה כי נחלק בשלש, ומילוף המספרים אס ראשי
 תיבותיהם דומים זה לזה מלוי מאד. (יד) נפלה, הנו"ן למדברים בעדס נקל והה"א נוספת
 לסימן

נֵא בְיַד יְהוָה כִּי רַבִּים רַחֲמוֹ
וּבְיַד אָדָם אֶל־אֶפְלָה: (טו) וַיְהִן
יְהוָה דְּבַר בְּיִשְׂרָאֵל מִהַבְּקָר וְעַד־
עֵת מוֹעֵד וַיָּמָת מִן־הָעַם מִדֶּן
וְעַד־בָּאָר שְׁבַע שְׁבַעַיִם אֶלֶף אִישׁ:
(טז) וַיִּשְׁלַח יְהוָה הַמַּלְאָךְ וַיְרוּשְׁלָם
לְשַׁחֲתָהּ וַיִּנָּחֶם יְהוָה אֶל־הַרְעָה
וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמְשִׁיחִית בְּעַם
רַב עֲתָה הֲרַף יָדְךָ וּמַלְאָךְ יְהוָה
הָיָה עִם־גֵּרֹן הָאֹרְגָה הַיְבֵסִי:
(יז) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה בְּרֵאתוֹ
אֶת־הַמַּלְאָךְ וְהַמַּכָּה בְּעַם וַיֹּאמֶר
הִנֵּה אֲנִכִי הִטָּאתִי וְאֲנִכִי הֶעֱוִיתִי
וְאַיֶּךָ הַצִּיאֵן מִהָעֵשׂוֹתָי נֹא יָדְךָ
בִּי וּבְבֵית אָבִי: (יח) וַיִּבְאֲדָג אֶל־

רחמיו קרי. הארונה קרי. דוד

תרגום אשכנזי קסג

ליעבער אין דעם עוויגען האַנד
פֿאַללען, דען זיין ערבארמען
אויט אונענדליך; אין דעם
מענשען האַנד אַבער מאַג אײך
ניכט פֿאַללען. (טו) דער עוויג
גע שיקטע איינע פעסט אונג
טער ישׂא פֿאַם פֿריהען מאַר
גען ביז צור בעשטימטען צייט
אונד עס שטאַרבען פֿאַם פֿאַל
קע פֿאַן דן ביז באר שבע זיע
בענציג טווענד מענשען.
(טז) דער ענגעל שטרעקטע זיג
נע האַנד נאָך ירושלים אויס,
עס צו פֿערהערען; דער עוויג
נע האַטטע אַבער דעם אונג
גליקס וועגען מיטלייד, אינד
שפראַך צום ענגעל, דער דאָ
פֿאַלק פֿערהערטע: נון איז
עס גענוג ציעהע דיינע שטראַ
פֿענדע האַנד אַב! דער עני
געל דעם עוויגען שטאַנד נעמ
ליך ביא דער טעננע דעם
יבוסטען ארונה, (יז) אונד דוד
שפראַך צום עוויגען, אַלס ער
דען ענגעל, דער דאָ פֿאַלק

מיט דער פעסט שלוג, ער בליקטע: אַך! נור אײך האַבע געזינדיגט, נור אײך האַ
בע מיך פֿערגאַנגען! וואָס האַבן אַבער דיעזע שאַפֿע געטהאָן? לאַס דאָך דיינע האַנד נור
בלאָס ווידער מיך אונד מיינעם פֿאַטערס הויז ווין! (יח) דאַהער קאַם גו נאָך אַן דעמזעלכען

טא

ר ש י

נוטח בנבוכיו שהוא לא ימות והאחרים ימותו. ואם אני נורר הרעב יאמרו נוטח הוא בעושר
אכרר לי דבר שהכל שוין בו: (טו) מהנקה ועד עת מועד מעידן דמתנכית תמיד ועד דאחסק:
(טז) היבוסים. שר מלודת ליון היה שמה יבוס:

ב א ו ר

לסימן הנקשה אַפֿטוֹטִיף. (טו) עת מועד, ח"ל אמרו שהיתה שעה אחת משחיטת התמיד עד עת
זריקתו וכן ת"י ור"י אמר עד חלות והוא עת מועד ממועדי השמש, ונחנו לא נוכל לברר
מפשוט הכתוב אורך זמן זה. (טז) חמלאך, הר"ק אמר שהראהו הק"כ דמות מלאך וחרבו
נידו כאמור בד"ה, והעמידו עם גרן הארונה היבוסים כדי שיחלל ויעתר לו שם ה', ויהי
סימן לדוד ששם יהיה נה"מק, והר"ב אמר שהמלאך הזה היה פנחס, אולם קשה שהיה
לפנחס חרב שלופה נידו, גם שאמור בד"ה שהמלאך היה עומד בין שמים וארץ, ואפשר
שעין עב נא ונסל על המקומות אשר שם המגפה, והעון הזה הי' משלחת מלאכי רעים,
ומה אמר וחרבו שלופה ע"ד הליור כלומר שהסכנה נטויה על ירושלים. ויחש ה', אשרי

כי

טאנע צו דוד, אונד זאגטע
 איהם: געהע הינויף, ערריכע
 טע דעם עוויגען אין דער טעג-
 נעדעס יכיסטען ארונה איינען
 אלטאר. (יט) דוד גינג הינויף,
 וויא איהם גר אויף בעפעהל
 דעם עוויגען אויפגעטראגען
 האטטע. (כ) ארונה שויעטע
 הין, אונד זאג דען קעניג
 אונד זיינע האפכעדיענטען
 אויף זיך צוקאטען; ער גינג
 אלזא הינוים, ווארף זיך פאר
 דעם קעניגע מיט דעם אנגעזיכע-
 טע צור ערדע, (כא) אונד
 שפראך: וועסוועגען בעזוכט
 מיין הערר קעניג זיינען קנעכט?
 דוד פערועטצטע: דיעזע טעג-
 נע פאן דיר צו קויפען, אום
 דעם עוויגען צו עהרען איינען
 אלטאר צו בויען, דאמיט דאז
 שטערבען פאם פאלקע נאכע-
 לאסטע. (כג) ארונה ערווייע-
 דערטע דעם דוד: מיין הערר
 אונד קעניג נעהמע נור הין,
 אונד אפפערע, וואס איהם בע-
 ליעכט. זיעהע! היער איזט
 רינדפיעה צום גאנצאפפער,
 אונד היער זינד דרעששליט-

דוד ביום ההוא ויאמר לו עלה
 הקם ליהוה מזבח בגרן ארניה
 היבסי: (יט) ויעל דוד כדבר-גד
 כאשר צוה יהוה: (כ) וישקף
 ארונה וירא את-המלך ואת-
 עבדיו עברים עליו ויצא ארונה
 וישתחו למלך אפיו ארצה:
 (כא) ויאמר ארונה מדוע בא אדני
 המלך אר-עבדו ויאמר דוד
 לקנות מעמך את-הגרן לבנות
 מזבח ליהוה ותעצר המגפה
 מעל העם: (כג) ויאמר ארונה
 אל-דוד יקח ויער אדני המלך
 הטוב בעיניו ראה הבקר לעלה
 והמרגים וכלי הבקר לעצים:
 (כג) הכל נתן ארונה המלך למלך
 ויאמר ארונה אל-המלך יהוה
 ארונה קרי. בעיניו קרי. פסקא נא"פ אלהיך

טען אונד געשיררע דער רינדער צום האלצע! (כג) אללעס גאכ דער פירשט ארונה דעם
 קעניגע, אינדעם ער צום קעניגע שפראך: דער עוויגע דיין גאטט מאגע דיין אפפער גנע-
 דיג

ר ש י

(כ) וישקף ארונה. מתחבא היה מפני המלאך כך כתוב גד"הי (א' כ"א כ'): (כב) והמורגים.
 כלי עץ מלא ריבין וכנד הוא ומעבירין אותו על הקש חמיד ומזחכו להיות חנן למאלל
 נהמות: (כג) ארונה המלך. שר היבסי היה:

שקלים

ב א ו ר

כי הקריב דוד נפשו ובית אביו לכפרה כנאמר בפסוק שלאחריו חמל הקב"ה בשביל הרצה
 שלא לעשות עוד. (כב) לעצים, ונד"הי מוסיף והמטים למנחה. (כג) ארונה המלך, לפי
 הפשוט שארונה מורע יבוסו הי' מלך בתוכו ונשארו שם אף אחרי לכידת המלודה למס עובד
 ולפי ת"י הטעם ארונה נתן למלך הכל לכל לרכי המלך אשר יחפץ. ירצף, ת"י יקבל קרבנך
 ברעוויז

ש מ ו א ל ב כ ד

אֱלֹהֵי יִרְצֶקָה: (כד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
אֶל-אַרְוֹנָה לֹא כִי-קִנּוּ אֶקְנֶה
מֵאוֹתֶךָ בְּמַחִיר וְלֹא אֶעֱלֶה לְיְהוָה
אֲדֹהִי עֲלוֹת הַנֶּסֶם וַיִּקֶן דָּוִד אֶת-
הַגִּבּוֹן וְאֶת-הַבֶּקֶר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים
חֲמִשִּׁים: (כה) וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ
לַיהוָה וַיַּעַל עֲלוֹת וּשְׁלָמִים
וַיַּעֲתֶר יְהוָה לְאַרְצָא וַתַּעֲצֹר
הַמִּגַּפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל:

ת ר ג ו מ א ש כ נ ז י ק ס ד

דיג אויפֿנעהמען. (כד) דער קע-
ניג פֿערזעטצטע דעם ארונה:
ניכט זא, זאנדערן אום איינען
קויפֿרייז ווילל איך עם פֿערט-
ליך פֿאָן דיר קויפֿען, דען איך
מאָ דעם עוויגען מיינעם גאָט-
טע ניכט גאָנצאָפֿער דאָר-
בריינגען, דיא מיך ניכטס קאָ-
סטען. דוד קויפֿטע אַלזאָ דיא
טעננע אונד דאָו רינדֿיעה,
אום פֿינפֿציג שקל אין זילבער.
(כה) היערויף בויעטע דוד דאָ-
זעלכסט דעם עוויגען צו עהרען
איינען אַלטאָר, אונד בראָכֿ-
טע גאָנצֿ אונד פֿריידענֿ-

אַפֿער דאָר. דער עוויגע ליעם זיך פֿאָם לאַנדע ערביטטען, אונד דאָו שטערבען ליעם
פֿאָן ישראל נאָך.

ר ש י

(כד) שקלים חמשים. ונד"הי (א' כ"א כ"ה) הוא אומר שקלי זהב משקל של מאות הא כיכל
גבה חמשים שקלים כסף מכל שנט ושנט הכי של מאות ונתן לו כסף בדמי הזהב וכן שנינו בסוף
שמיטת קדשים גבה כסף כשש מאות כסף בשקלי זהב וכן שנינו בספרי:

ב א ו ר

זרעוא. (כד) בכסף חמשים שקל, ונד"הי נאמר שקלי זהב משקל של מאות, ונחלקו חז"ל
להלדיק המספר מכל שני המספרים, גם על שאמר פה כסף ושס זהב. (כה) לארץ, ליושני
הארץ, ובמרגומו וקביל ד' ללות דיירי ארעא. גם תפלתנו ישמע ה' ויחזיר שכינתו לכיון וסדר
העבודה לינושלים אמן: